DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

İnan Çetin

Vadi

ROMAN

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

VADİ

İnan Çetin 1966 yılında doğdu. İlk ve ortaokulu Tunceli'de, liseyi İstanbul'da okudu. AÜ İktisat Fakültesi'nde Kamu Yönetimi okurken kütüphanecilik, kitapçılık, yayıncılık işleriyle uğraşmaya başladı. Kütüphanecilik ve kitapçılık yaptığı dönemde tarih, felsefe, teoloji, sanat tarihi ve resim alanlarında özel dersler aldı. Çeşitli dergilerde inceleme ve eleştiri yazıları da kaleme alan yazarın *Doğu Öyküleri* adlı bir öykü seçkisiyle *Mevlânâ Kimdi?* adlı bir çocuk kitabı var.

Roman: *İblisname - Bir Hayalin Gerçek Tarihi* (2007), *Uzun Bir Ömür İçin Uzun Bir Elbise* (2013).

Öykü: *Bin Yapraklı Lotus* (2003), *İçimizdeki Şato* (2005), *Kureyş'in Kurtları* (2015).

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İnan Çetin'in
YKY'deki kitapları:

Uzun Bir Ömür İçin Uzun Bir Elbise (2013)
İçimizdeki Şato (2014)
İblisname (2014)
Kureyş'in Kurtları (2015)
Bin Yapraklı Lotus (2016)
Vadi (2020)

Doğan Kardeş:
Şahmaran ile Lokman Hekim'in Hikâyesi (2015)
Ludingirra ile Attika (2017)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İNAN ÇETİN

Vadi

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yapı Kredi Yayınları - 5552
Edebiyat - 1595

Vadi / İnan Çetin

Kitap editörü: **Murat Yalçın**
Düzelti: **Müge Karahan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Arzu Yaraş**

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar / İstanbul
Telefon: (0 212) 693 00 08
Sertifika No: 36150

1. baskı: İstanbul, Şubat 2020
ISBN 978-975-08-4672-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: **ykykultur@ykykultur.com.tr**
facebook.com**/YapiKrediKulturSanatYayincilik**
twitter.com**/YKYHaber**
instagram.com**/yapikrediyayinlari**

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BİRİNCİ BÖLÜM

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1

O zamanlar, ikicanlı kadınların çoğu doğumda yeri göğü inleten çığlıklar atar, bazıları acıya dayanamaz, bebeğini kucağına alamadan bu dünyadan göçerdi. Bin dokuz yüzlerin ikinci çeyreğiydi, o yörede ne ebe ne sağlık ocağı ne de kadın doğum hekimleri vardı; tecrübeli yaşlı kadınlar bebeği bir leğene doğurtur, işin içinden yüzünün akıyla çıkanlar ebeanne ilan edilirdi. Fener'in bebeğinin cinsiyeti de bu kadınların yöntemiyle belirlenmişti: Arpa ve buğdayla dolu iki kabı idrarıyla sulayan Fener'in, buğday arpadan önce yeşerince oğlan doğuracağı kesinleşmişti. Doğacak oğlan Aziz ile Fener'in ilk çocukları olacaktı, fakat doğumda ölüm riski her zaman vardı. Geniş kalçası, esnek vücuduyla Fener, bebeğini bir çuvaldan çıkarır gibi rahminden rahatlıkla çıkarabilirdi ama tedbiri elden bırakmamak gerekir, doğumdan önce Tanrı'ya dua etmek, niyazda bulunmak âdettendi.

Aziz ile karnı burnunda karısı Fener, Hozatlıların gölgesinde serinledikleri asırlık çınar ağacına benzettikleri Süleyman Efendi'nin evinin yolunu işte bu yüzden tutmuşlardı. Süleyman eski Süleyman değildi, zihni de bedeni de zayıf düşmüş, sağlığı iyice bozulmuştu. Bir zamanlar yüzü öylesine güzel, bedeni öylesine orantılı, öylesine çekiciydi ki dev cüssesinin üzerinde bir dişinin yumuşaklığını görürdünüz. Bunlardan eser kalmamıştı, yüzü sarıya, sarıdan kahverengine dönmüş, lekeli bir saydamlık kazanmıştı; bedeni düğüm düğümdü, kanı donmuş da gözlerine karanlık bir perde inmişti.

Süleyman eşikteki iki karaltıyı ve daldığı anılarındaki kadının varlığını aynı anda hissetti. Böyle zamanlarda hayalleri tıpkı kudurmuş bir denizin dalgalarıydı, aşarak gelirdi birbirinin üstünden. Yine de koca kafasını hüzünle kaldırınca eşikteki karaltıların hayal değil gerçek olduğunu anladı.

"Ah, Azizim, güvendiğimiz dağlara kar yağdı" dedi. "Eğer aklın başındaysa, daha vakit varken ikicanlı karını da al git buralardan."

Ilık, güzel bir geceydi. Ay ışığı eşiğe vuruyor, Süleyman'ın ayaklarının dibine kadar sızıyordu. Aziz hiç istifini bozmadı, yüzüne, ay

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ışığının vurduğu çıplak yaşlı ayaklarına baktı Süleyman'ın. Onun dillere destan cesaretini, bilgisini, yakışıklılığını anımsadı. Yakışıklı mı yakışıklı. Yiğit mi yiğitti bir zamanlar. Bilge mi bilge.

Evlendiklerinde Aziz ile Fener'in nikâhlarını kıyan Süleyman Efendi'nin neredeyse içinden kemikleri fırlayacakmış gibi görünen teni o kadar saydamdı ki dışa vuramayıp içine yayılan bir ışığı vardı. Bu ışıktan medet uman Aziz aklına ne geldiyse söyledi. Öyle hızlı, hararetli konuştu ki ağzı sarkıp iki büyük, öfkeli kalın dudağa dönüştü. Sözcükler bu dudaklardan hızla döküldü, havayı gerip gerip bıraktı. Karısıyla gidebilecekleri bir yerleri yoktu. Her daim "meleğim" diye hitap ettiği karısının doğurmasına birkaç gün kalmışken nereye gidebilirlerdi ki.

Süleyman, "Peki, geçin oturun şöyle. Bu toprakların altında ölülerimiz var, üstünde de çocuklarımız olsun diyorsanız kaderinize razısınız demektir" dedi.

Bir yastığa baş koyduğundan ayrılmak nedir bilirdi Süleyman. "Sevdiğin damarsa içindeki kan sensin" sözü dillere destandı. Bunun içindir ki "İkicanlı karını da al git" diyordu Aziz'e.

Aziz ile Fener ise olacaklar hakkında hepten bilgisiz, öngörüsüzlerdi. Bildikleri tek şey, bu topraklarda uygarlığın nimetlerinden yararlanacakları günlerin yakın olduğuydu. Babaları, anneleri, dedeleri, nineleri, onların babalarıyla anneleri de bu hayallerle büyümüş, geleceğe giden bu yolu yürümüşlerdi. Aziz'in büyük büyükbabasının Lokman Hekim unvanını kazanmasının üstünden yüz yıldan fazla zaman geçip gitmişti ama Aziz bu konularda tam bir cahildi. Tanrı'nın kendisine kudret, keramet, öngörü vasfı verdiğine inandığı Süleyman'ın doğuştan bir bilge olması gibi. Gerçekten de Süleyman buluşlarıyla tarihten fırlamış bir Sümerli gibiydi. Hayal gücünün aşırılığından uyku uyuyamıyor, daha adını bile duymadığı kavramları rüyasında görüp büyük bir şuur aydınlanmasıyla unutkanlığın dehlizlerine dalıyor, oradan hazine değerindeki buluşlarıyla uyanıyordu. İlk buluşu, menengiç zamkı, balmumu, yılan gömleği tozu, zeytin, ceviz yaprağı karışımından yaptığı yara sağaltıcı merhemdi. Gel zaman git zaman Süleyman iyice sardı bu bilim işine. Daha otuzunu henüz devirmişti ki, ruhun derinliklerini keşfettiğini ilan etti. Cisimlerin hayallerinden, kelimelerle rakamların çarpışmasından ibaret olan dış âlemin sırrına ermek güçtü fakat "Daha bilmediğimiz çok şey var" deyip evvelden evvel, sonuçtan

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

öte olanın işine akıl erdirmenin yollarını aramaya girişeceğini ima edince –ki bu, ışık olup Tanrı'nın işine burnunu soktuğu anlamına geliyordu– çevresinde korku ve tedirginlik yarattı. Yöre insanının kötü bir alışkanlığı vardı: Her olayı, her düşünceyi, her durumu kendi açılarından görmeyi, gördükleri gibi olmasını istiyorlardı. Süleyman aldırmadı, çalışmalarına devam etti. Karısı Çiçek çok tazeydi o zamanlar, gençti, güzeldi, içindeki su tamamen buharlaşıncaya kadar kaynayıp duracak bir enerjiydi ki, Süleyman'ın merakını yeniden yeniden alevlendiriyordu.

O alev sönmediği içindir ki Süleyman, yakında her tarafı yakıp kavuracak ateşin son hızla kendilerine doğru geldiğini söylerken kayda değer bir öngörüden söz ettiğinin farkındaydı. Aziz ile Fener'e, "Umarım ateş buraya ulaşmadan gitmiş olursunuz" dedi.

Fener inledi: "Vay başımıza gelenler! Çocuğumu nerede, nasıl doğuracağım ben?"

Bir zamanlar huzurlu bir bolluğun ve saf bir inancın sevgi dolu güzelliğinin yükseldiği bu toprakların zikzaklı yollarından, heybetli dağlarından, derin vadilerinden, kemikleri andıran çıplak kayalarından, kaynaklardan dökülen sularından sanki kısık ve ısrarlı mırıltılar yükseliyordu ki bu tehlikeyi besliyor, bir hançeri tutan el gibi geriliyordu. Bunu duyup bilmesine rağmen, Aziz'in hayatının tek amacı doğacak oğlu olmuştu, durumun vahametini kavrayamıyordu.

"Hiçbir yere gitmiyoruz" dedi. "Ölürsem doğduğum topraklarda şerefimle ölürüm."

Böylece, Aziz ile Fener, Süleyman Efendi'nin duaları ve niyazıyla evlerine dönüp bebeklerinin doğumunu beklemeye başladılar. Çok geçmeden bu bekleyiş, bekleyiş olmaktan çıkıp bir ıstıraba dönüştü. Fener'in sancıları bitmek bilmedi, doğum tarihi geciktikçe gecikti.

"Meleğim, oğlumuz dünyaya gelmemekte ayak diriyor" dedi Aziz. "Bu bize bir ilahi mesaj olmasın."

"Ne diyorsun Aziz" diye iç çekti Fener. "Oğlumuza kötü bir şey olduğunu görmektense… Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu senin?"

"Kötü bir şey görmeyeceksin meleğim. Ben onu demek istemedim. Acaba Süleyman Efendi'nin dediğini yapıp buradan çekip gitsek mi, oğlumuz dünyaya gelmek için bunu mu bekliyor?"

"Nereye gideceğiz, başka yerde kimimiz kimsemiz yok ki."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Fener'in yürekleri burkan sesi Aziz'i bir anlığına öylesine sarstı ki oturduğu yerden kalkmak isterken sağa sola sendeleyip dengesini zor buldu. Gözü kapalı bir serüvene atılacak adam değildi ancak bir ataklık, gözü karalık da gerekirdi böyle zamanlarda.

"Bak ne diyeceğim meleğim" dedi. "Fazla yüreklilik bekleme benden ama fırtına ne kadar sert olursa olsun, hayatımızı altüst etmesine izin vermeyeceğim. Diyorum ki yüreğimizin, ruhumuzun inandığı yolu seçelim. Seninki ne diyor?"

Fener'de herhangi bir heyecan belirtisi görülmedi. Soyundan hiç kimsenin kendi ruhuyla konuştuğuna tanık olmamıştı, kendisi de ruhun ne olduğunu, onunla nasıl bağ kurulacağını bilmiyordu, yalnızca kayınpederi ile babasından bir zamanlar duyduğu birkaç söz kalmıştı aklında. Kayınpederi bir sohbet sırasında, "Beden ruha bağlıdır, ruhta yaradılışın, bedende ise kanın ve etin barındırdığı elektriğin gücü vardır. Bu iki güç ne kadar uyum içinde olursa hakikate o kadar yaklaşırız" demişti. Babası ise, ruhun istediği takdirde tekrar tekrar dünyaya göç edebileceğini ileri sürmüştü. Şimdi kocasına ne diyecekti ki Fener. Ruhunun acıdan, öfkeden bedeninde hapsolduğunu söylese ne değişirdi? Oturduğu yerden kalkıp kollarını kocasının boynuna doladı, tatlı tatlı mırıldandı:

"Bana öyle sorular soruyorsun ki Aziz, cevaplarını bilseydim şimdiye kadar doğurmuş olurdum."

Bu sözdeki gizli yakarışı kavrayamayan Aziz güldü. Fener ile evlendiklerinde yazgılarının iyi yönde değişeceğini hayal etmişti hep. Karısını belinden tutup kavradığında, onun ipeksi tenine dokunduğunda dünya gözünden silinip gidiyordu, ama şimdi aklının da, bedeninin de, benliğinin de garip, çocukça, savunmasız bir hali vardı. Gerçekte karısına teselli veren sözleri bile, fırtınanın yerle bir ettiği bir tarlaya benzeyen Aziz'in yüreğine az biraz da olsa ferahlık vermiyordu.

O günden sonra ikisi de bu konuşmayı hiç yaşanmamış saydı, gitmekten hiç söz etmediler. Fener hamileliğinin dokuz buçuk ayını geride bırakmıştı. Aziz tedirgindi. Yüreğinde iz bırakan, tohumunu yeşertip büyüten tarlanın sahibi güzel Fener'in doğururken çok acı çekeceğini düşünmekten ne kadar kaçınsa da aklının bir köşesinde bu kaygıyı taşıyordu.

Fener, "Aziz, belki geç olacak ama nur topu gibi bir oğlumuzun doğacağını hissediyorum" dedi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Akşamüzeriydi. Kara bulutlarla yüklenmişti gök. Derken gecenin ilk saatlerinde doğudan turuncu renkte bir bulut yürüdü. Ardından öyle bir şimşek çaktı ki karanlık yerinden oynadı, oynadı, durdu.

"İşte kötülük buna benzer, ateşiyle her şeyi kasıp kavurur" dedi Aziz. "Dileğim odur ki, Süleyman Efendi'nin dedikleri gerçekleşmesin. Ama bunları konuşmasak daha iyi olur meleğim, dölyatağındakinin kulakları keskindir artık."

O gece karı koca neredeyse hiç uyumadılar. Fener yaklaşan sabahın ilk dakikalarına kadar inledi, iniltisi onu bir köşeden ötekine sürükledi, şafak sökerken ancak huzur buldu. Aziz ise şafakta uyandı, kalkıp tüm kapıları pencereleri açtı. Yükseklerden esen yel içeri girip ruhlarını rahatlattı fakat ertesi dört gün boyunca da durum değişmedi.

Köyleri sıra sıra dağların çevrelediği bir düzlükte kuruluydu. Küçük pencereli, alçak kapılı bu taş evlerden dışarı çıkınca görülen ilk şey dağlardı. Duyulan ilk şey ise rüzgârın ve kuşların sesiydi. Dağları birbirinden ayıran çaylardan, derelerden, dağların doruklarındaki kaynağından kıvrıla kıvrıla akan suların sesi gelirdi ki havada, yerde gökte ne varsa konuşurdu. O günlerde Aziz'in kulakları çok keskindi, tüm bunlardan başka bir ses arıyordu. Olacakları düşününce ellerine hâkim olamıyor, tir tir titriyordu elleri, korku sanki bir canlıydı da onu yiyip tüketiyordu. Yine de inadı inattı, göçmeyecekti buralardan.

Derken Fener, tamı tamına dokuz ay yirmi üç günün ardından dölyatağındakini yaşlı kadının siyah lekelerle kaplı ellerine bıraktı. Böylece, Fener'in idrarıyla sulanan buğdayın arpadan erken yeşermesinin, erkek bebek doğurmanın kanıtı olabileceği de bir kez daha doğrulandı. Cebinden çıkardığı mendille terini silen Aziz'e müjde verilirken, üstüne basa basa bu gerçek tekrarlandı. Dokuz ay yirmi üç günlük sürede sanki yüzyılların ağırlığı omuzlarına çökmüştü Aziz'in fakat söylenenlere aldırdığı yoktu. Oğlunu kucağına aldı, kulağına babasının adını fısıldadı: Hidayet.

Hidayet'in dünyaya gelmesinden bir gün sonra, köpeklere lapasını verirken sancılanan komşuları Pervane ise akşama kalmadan doğurdu. Bebeğe Suphi adını verdiler. Çocuğun babasının istediği isim bu değildi ama Pervane, "Rüyamda bir kartalın bebeğimize doğru uç-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tuğunu gördüm Alişan" dedi. "Tam bebeğimizi kapmak üzereyken nereden geldiğini görmediğim bir yaratık çıkageldi. Ona ne insan diyebiliriz ne de hayvan. Kılıcıyla kartal ile oğlumuzun arasına, iki tarla arasında sınır çizercesine girdi. Kartal geldiği gibi döndü, havada feryat figan uçmaya başladı. Bu kaşları ak, iki gözbebekli yaratık da, adının Suphi olduğunu, bebeğimizin kaderinde taşıdığı iki kişilik gibi, iki ayrı dünyaya ait olduğunu söyleyip gözden yitip gitti. İşte bu yüzden oğlumuza Suphi adını verelim."

"Çok tuhaf! Bunları bana daha önce neden söylemedin? İki kişilik... Suphi... ne demeye geliyor bütün bunlar?"

"Bilmiyorum. Rüyamda bunların ne demeye geldiğini soramazdım ya."

"Elbette soramazdın. Sadece bu rüyaya göre oğlumuza Suphi adını vermekle iyi mi yapıyoruz, kötü mü, onu bilmek istedim."

Bu tartışmanın bir sonuca varacağı yoktu. Çok geçmeden de unutulup gitti. Süleyman'ın öngörüleri, daha üstünden birkaç ay geçmişti ki doğru çıkmış, askeri harekât başlamıştı. Yaşlı genç, erkek kadın, çoluk çocuk demeden insanların dağlara sığındığını, evlerin ateşe verildiğini, kaçamayanların hayatta kalıp kalamayacaklarının ise eli silahlı kişilerin merhametine kaldığını duyan Fener, sabahın üçünde dördünde kalkıp karanlıkta oturuyor, Süleyman Efendi'nin kendilerine söylediklerini düşünüyor, şafak söker sökmez yalvarıyordu: "Ya Hak, masumları zalimlerden koru..." Ne ki duaları kabul görmeden bir gece, şafağın sökmesine az bir zaman varken, elçi kılığına girmiş bir kimse tarafından hançerlenen Süleyman Efendi'nin kederi de üstüne geldi.

Aziz ile Fener ömürlerini zehir eden korkuyu sanki ilk kez hissediyorlardı. Ortalığa salınmış bu yeni korku gelip yüreklerine saplanmıştı. Bütün bunlara rağmen Aziz her sabah kapıları, pencereleri açtığında eve giren ışıkla birlikte umut da doluyordu içeri. Gün boyu, bazen oğlunun beşiğinin başında dudaklarının ne söylediğinin bilincinde olmadan konuşup duran Aziz, Süleyman Efendi'nin mezarını ziyaret ettiği günün gecesi, kendi kendine konuşurken uykuya daldı. Uykudan çok, bir tür kendinden geçiş haliydi bu, kısacık bir zaman diliminde bir yığın tatlı tatsız olayı, bir yığın felaket ve mutluluğu bir yığın insanla yaşamıştı. Uykudan uyandığında saatine bakıp uyumasının üzerinden henüz birkaç dakika geçtiğini görünce inanamadı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

“Bana tuhaf şeyler oluyor Fener” dedi.

Yıkanmış çarşafları katlayan Fener: “Ne gibi şeyler? Hasta mısın?”

“Yoo iyiyim, hasta değilim. Bir iki dakika kendimden geçtim ya, sanki başka bir âleme gittim de geri döndüm.”

“O kadar kolay olmasa gerek Azizim. Madem gidip geldin, anlat ki rahatlayasın. Günah yüreği, rüya ruhu sıkar.”

“Ah, meleğim, anlatması keşke söylediğin kadar kolay olsa. Gerçekle hayalin, bu dünyayla öbür dünyanın, akılla akılsızlığın, derken her şeyin birbirine karıştığı bir yerdeydim. Neyin ne olduğu bilinmiyordu ki oğlumuzun da kim olduğunu bilen yoktu. Oysa oradaydı oğlumuz, bir var bir yok misali. Onu görüyordum fakat gördüğüm o değildi sanki.”

“Aziz, söyleme böyle şeyler” diye bağırdı Fener.

“Ama...”

“Aması maması yok, söyleme.”

Sustular.

Ve günler boyunca sanki her şey dilsizleşti. Dağlar da suskundu, orman da, köy de. Derken, birkaç hafta geçip askeri harekât hakkında çelişkili haberler gelmeye başladığında, Aziz çaresiz iki saatlik yolu yürüyerek gidip Çiçe’ye danıştı. Çiçe yörenin ünlü falcısıydı, falda gördüklerini büyük bir iştah ama kendinden geçmiş bir halde sayıp dökerdi. Fakat o gün eveledi geveledi, bir yığın beylik laf ettikten sonra ancak konuşabildi: “Aziz, pılını pırtını topla buralardan git” dedi.

“Artık gidemem, çok geç” dedi Aziz.

Mutluluk rüyası, basit hayat hikâyelerinin ötesine geçmeyen bu bahtsız adamın içi birdenbire burkuldu ve bilahare her şeye üzülüp de hiçbir şey yapmamasına ne karısı Fener ne de kendisi akıl erdirebildi. Ta ki –insan ne garip mahluktur– tan ağarırken dağlardan, boğazlardan, geçitlerden yükselen kurşun sesleri tepeleri aşıp kendilerine doğru ağıncaya kadar.

• • •

Fener ile Aziz, ağustos ayında bir perşembe günü, Süleyman Efendi’nin öngördüğü gibi yanlarına alabildikleri eşyayla birlikte tan ağarırken yola koyuldular. Kendilerini, evlatlarını güvende

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hissedebilecekleri bir yer arıyorlardı. Onlarla birlikte yola düşen onlarca aile daha vardı. Bunlar öyle ya da böyle evlerinden ayrıldıklarında, dünyanın çeşitli ülkelerinde büyük bir uygarlık boy veriyordu. Belki yeni bir Konfüçyüs doğmuyordu, tekerlek, saat gibi dünyayı değiştiren buluşlar yapılmıyordu ama yüzyıllarca süren korkunç savaşlar insanlığa çok şey öğretmişti.

Hidayet henüz iki aylıktı ve ailesini altüst eden fırtınalı dokuz ay yirmi üç günün sonunda dünyaya geldiğine hiç de pişman değildi. Gazı yoktu, pek az ağlıyordu, annesine babasına, onların komşularına gülücükler atıyor ve gariptir ki şimdiden içine kapanmış da daha iyi zamanları beklercesine sessiz sedasız annesinin memesinden emip uyuyordu. Fener ile Aziz bundan memnundu memnun olmasına ya, bu kaçışta bir bebekle yolculuk etmek tehlikeliydi.

En öndeki gençleri yaşlılar takip ediyordu. Onların ardında ise Fener ile Aziz, Alişan ile Pervane vardı; daha arkadaki yetişkin, kadın, erkek, çocuklardan oluşan bu kırk dört kişilik kafilenin kurtuluşu Işık Mağarası'na varmalarına bağlıydı.

Kafilenin başında altmışını devirmiş, esmer, sırtında rengi atmış çizgili bir gömleği, ayağında lastik ayakkabıları, başında sekiz köşeli şapkasıyla Puno bulunuyordu. Yaşlı bir adam olmasına rağmen bir geyik kadar çevikti. Yaz mevsiminin her belirtisinin hissedildiği bu ormanlarla kaplı arazide şafakta bile hiç esinti yoktu, gün saklanırcasına sinip kalmıştı. Kafilenin izlediği yol dik bir keçi yoluydu. Çevresi meşe ağaçlarıyla kaplı, yer yer kayalık bu araziyi güçlükle tırmanıp dik yamaçlı bir vadiden Işık Mağarası'na doğru döneceklerdi. Yolları çok uzun değildi ancak çok dikkatli, sessiz ilerliyorlardı. Bu kuş uçmaz kervan geçmez, sırt sırta vermiş vadilerde hayatta kalmak için büyük bir dikkat ve direnç gerekiyordu. Yanlış bir dönüşün, bir ayak kaymasının ya da bir yırtıcıyla karşı karşıya gelmenin felaketle sonuçlanması muhtemeldi.

Kafiledekiler başlangıçtaki tırmanışın ardından kendilerini iki yanında göğe uzanan dağlarla çevrili bir sırtta buldular. Birbirlerinden derin vadilerle ayrılan bu dağların meşeyle kaplı ormanlarından yükselen, şarkılarıyla kafileye eşlik eden kuş, börtü böcek seslerine, şimdi iki yanında meşe, ceviz, huş, kavak, ardıç gibi ağaçların bulunduğu akarsuyun sesi de karışıyor, dik yamaçlarda yankılanıyordu. Dağların bu orta yerinde sadece bunlar yoktu: kafilenin tecrübeli rehberi Puno, boyu iki metreyi bulan hayalet

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kaftarkis'i, sabahtan akşama hep aynı sesi çıkaran cırcırböceğini, yüksek kayaların kınalısı ur kekliğini, bir insan gibi ıslık çalan bayır faresini, tıslamasıyla ünlü kara yılanı ve yazın başka kışın başka renge bürünen gelinciği de duyuyordu. Bu dağlar, bu vadiler terk edilmiş evlere özgü düşmanca sessizliğe gömüldüğü zaman bile insanı ince bir düşe salan hayali seslerle çınlardı.

Kafilenin bulunduğu sırt bodur meşe ağaçlarıyla kaplıydı. Sırtın öte yüzünde yayılarak göğe yükselen öyle ağaçlar vardı ki tepesine bakanlar ancak puhukuşunun turuncu parlak gözlerini fark edebilirlerdi. Kafilenin bu ormanın içinden geçen patikada çok dikkatli olması gerekiyordu, her an önlerini kesen bir bozayıyla ya da bacaklarına sarılan bir yılanla karşılaşabilirlerdi.

Sırtta kısacık bir mola verdiklerinde Puno, "Beni iyi dinleyin" dedi. "Ola ki bir bozayı önümüze çıkarsa korkmayın, ona bağırmayın, ondan kaçmayın, ona dostça bakın. Böyle davranırsak ayı bize saldırmaz, bizim ona saldırmayacağımızı bilirse bizden daha akıllı davranacaktır. Biz insanoğlundan kaçıyoruz, hayvanlardan değil. Bastığınız yere de dikkat edin" diyerek kafiledekileri uyardı.

Fener ile Aziz, Pervane ile Alişan dip dibe yürüyor, fısıldaşarak konuşuyorlardı.

"Daha uzağa gitmesek iyi olur. Bizi karşılamaya hazırlanan bu derin vadilerden hoşlanmıyorum" dedi Aziz.

"Birkaç yüz metre daha yürüyeceğiz" dedi Alişan.

"Halimize bak, bir suçumuz günahımız yokken dağlara sığınmamız tatsız bir şey" dedi Pervane.

"Mecburuz" dedi Aziz.

"Neden mecburmuşuz?" diyerek Aziz'e çıkıştı Pervane. Ayaklarıyla basıp ezdiği bitkiler gibi yerden bitip benzersiz bir çabuklukla büyüyen bir öfkesi vardı, kontrol edemiyordu.

Önce yokuş aşağı inmeleri gerekiyordu, çünkü az ileride ancak dağ keçilerinin yürüyebileceği bir kayalık vardı. Dolanarak bu kayalığı geçip yokuş yukarı döneceklerdi. Sırtın en yüksek yerine çıktıklarında uzaktan görünen köylerine baktılar. Küme kümeydi evler, her ezbet[1] –Boruzlar, Timtikler, Dervişler– kendi dünyasında yaşıyormuş gibi, otuz sekiz ev üç gruba ayrılmış, üç ayrı tepenin dibinde kurulmuştu. Üç tepenin üstünde yükselen

1 Hısım, akraba.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Puslu Dağ ise iki kaleli bir duvardı. Köyde yükselen herhangi bir ses bu duvara çarpıp geri dönüyor, derelerin kıvrım kıvrım aktığı yerlerde kayboluyordu.

Leçeğiyle saçlarını ensesinde toplayıp bağlayan, mercan gözlü Pervane ile yeşil gözleri daha keskin olan Fener yan yanaydı, hani bir şeyler biliyor da söylemiyorlarmış gibi bir halleri vardı.

Sonunda Fener, "Köyde kalan yaşlılara ne olacak?" diye sordu.

Ellerinde bastonları, sırtlarını taş duvara dayayıp kafilenin köyden ayrılışını seyreden köyün en yaşlı beş kişisi ki birinin yüz on sekiz yaşında yeniden dişleri çıkıyordu, köyden ayrılmayı istememişlerdi.

"Onlar başının çaresine bakar" dedi Pervane.

Kafile kayalıkları dolanmış, yokuş yukarı Işık Mağarası yönüne dönüyordu. Birkaç yüz metre ilerleyip yılankavi bir yola girerken güneş yükselmiş olmasına rağmen burası adeta cehennemden bir köşeymişçesine tepeyle vadinin sonunun kavuştuğu noktayı görmek imkânsızlaşıyordu. Işık Mağarası bu noktanın bitimine birkaç yüz metre uzaklıktaydı. Ancak yolun buradan sonrası uçurumun kıyısından devam ediyor, kıvrılıp geniş bir alan olan Meryem Ana'ya çıkıyordu. Burada bir zamanlar bir kilise ya da manastırın varlığından söz ediliyordu. Manastırın hangi tarihe kadar ayakta kaldığını, neden, nasıl yıkıldığını kimse bilmiyordu. Büyük bölümü toprağa gömülmüş olmakla birlikte duvarların bir kısmı hâlâ ayaktaydı. Duvarların yanı başında ise ulu bir çınar ağacı vardı. Oraya varıp ulu çınarın gölgesinde dinlenmek istiyorlardı. Ama yolun açıklık alana saptığı noktada, kafileye doğru ilerleyen at sırtında birkaç siluet gördüler. Bu gelenleri uzaktan ayırt etmek güçtü.

"İşte, yağmurdan kaçarken doluya tutulduk" dedi Aziz.

"Ağzını hayra aç Aziz, gelenlerin kim olduğunu nereden bileceğiz" dedi Alişan.

"Bilemeyiz bilmesine de, bu yol da kervansaraya çıkmıyor!"

Puno, "Aziz doğru söylüyor, hadi durmayın, saklanın" diyerek bildiği yakın mağaraları, oyukları, saklanabilecekleri yerleri tek tek sayıp gösterdi.

Kafile hemen üç dört gruba ayrıldı. Herkes ağaç kovuğuna, ormanın derinliklerine, kayaların oyuklarına, mağaralara saklanmak için koşuşturdu. Alişan, Pervane, birkaç komşusu ve kafilenin başındaki Puno ile birlikte bir kayanın oyuğuna gizlendiler. Fark edilmeleri

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

çok zordu, çünkü kayayı saklayan sık bir dikenli bitki vardı ki, yöre insanı bu bitkiye "kirpikovduran" diyordu. Yürüyüşün başından beri suskun, uslu duran Suphi birden huysuzlaşmıştı. Pervane bebeğini sıkı sıkı kucaklamış, ağzını kapatmış, susturmaya çalışıyordu ama Suphi korkudan tüyleri diken diken olmuş bir yetişkin gibi bağırmak için ağzını açıyor, ağlıyordu. Bütün bunlar, sonunda kafilenin başındaki Puno'yu iyice tedirgin etti. Adam sekiz köşeli şapkasını çıkarıp diz kapağına geçirmiş, oğlanla annesine bakıyordu. Böylesi bir durum karşısında ne yapılması gerektiğini bilmiyordu, öylesine bıçak sırtı bir durumdu ki bu. Sonunda çocuğa doğru eğildi, sağ elinin işaret parmağını beceriksizce ona uzattı. Bu, hem bir yalvarış hem de bir uyarıydı. Bebek işaret parmağını ağzına aldı, emdi, bıraktı. Fakat yine ağlamaya başlayacakmış gibi büzdü dudaklarını. O küçücük ağzı annesinin memesiyle buluşup uzaklaştı, tekrar ağladı. Her defasında annesi çocuğunun ağzını kapatmayı başarsa da bu böyle sürdürülemezdi. Mırıl mırıl söylenen ninniler, sallamalar, sırtını sıvazlamalar işe yaramıyor, bebek sakinleşmiyordu.

İşte böylesi bir anda toprağın derinliklerinde ocaklar, makineler çalışıyormuşçasına yer yerinden oynadı. Diplerinde yürek gibi attı toprak. Sonra tüfeklerin art arda patladığını duydular. Oturdukları yerde sinmiş dokuz kişinin hayatta kalması, bebeğin ağlamamasına bağlıydı. Tek dilekleri, bölgenin cezbedici yüce manzaralarını, dağların ve ormanların birbirini izlediği vadilerle kaplı sonsuz topraklarını dünya gözüyle bir daha görmekti. Birbiriyle çatışan pek çok duygunun pençesinde kıvranıyorlardı. Bu çelişkiler gizemini açıklamak zor ancak insan aklının dayanıksızlığı, şeytanın tuzağına böyle kolayca düşermiş. Kesinkes ki bu anlarda Alişan ile Pervane dışında hemen hemen herkes, "Suphi bebeği boğalım" derdi. Fakat yine herkesin içinde o zamana kadar belki de hiç tanımadıkları bir garip duygu vardı, bunun bir ucu korku ve iğrenmede bitiyordu, bir ucu bencillikte. Kafasından ancak gölgesi geçebilecek "bebeğinin boğulacağı" düşüncesinin havasını sezen Pervane'nin bedeninin direnci, duyularının keskinliği hızla yitip gidiyordu. Belki de orada bulunan hiç kimse ömrü boyunca unutamayacaktı o sahneyi. Ufalmış, bükülmüş, bebeğinin üstüne abanmış sessizce hıçkıran bir anne. Ve kuşların, ormanın, yerin göğün sesine karışan birçok ayak sesi, nal sesi. Ve tehlikenin içeri girmesini önlemek için kurban seçilmiş Suphi bebek.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İşte tam o sırada, Suphi bir parazit gibi annesine yapışıp kaldı. Ağzından hafif, ıslığımsı bir ses çıkıyordu. Annesi rahatlamıştı, içinden çocuğunu koruması için yalvardığı o yüce Tanrı, ışık çizgisiymişçesine gözlerinin önündeydi. Pervane'ye öyle geldi ki, bu ışık yavaş yavaş biçimleniyordu, ama dosdoğru oyuğun derinliklerine bakmakta olduğunu ancak bir süre sonra anladı. Bir şeyin oyuğun dibe doğru uzayan karanlığıyla kendi arasında kıpırdadığını görüyor, bu şeklin loş, titrek çizgilerini seçmeye çalışıyordu. Sonunda, iki gözün apaçık küçük Suphi'nin üstünde odaklandığını görebildi. Fakat başka hareketler oldu, başka şekiller belirdi ve birden kurşunlar yınlamaya başladı. Çok sayıda ateşten ışık... Pervane alev ve ateş arasından ateşten de korkunç bir çığlık attı, oğlunu kurtarmaya çalışan bir annenin yanan yüreğinden yükselen acıyla…

"Suphi! Suphi! Suphi!.."

Bu yürek paralayan çığlık herkesi susturdu, zamanı durdurdu, koca oyuğu ürkütücü bir çınlamayla sarstı. Derken, dışarıdan bir bağırış çağırış koptu. Ayak sesleri oyuğa doğru yaklaşıyor, ayak sesleri kurşun seslerine karışıyordu. Yan döndü Pervane, bacaklarını topladı, oğlunu sakladı, öyle başı yana düşmüş ölü pozisyonunda kaldı. Kirpikovduranların özündeki o ışıltılı ulu ateş ne oğlunu ne de diğerlerini korumaya yetmişti. Askerler oyuğa girdiklerinde yan yana, üst üste düşmüş dokuz kişinin cansız bedenleriyle karşılaştılar. Ölülerin damarlarından çekilen kan, o doğurgan tohumun özü, dışarıya kadar sızmıştı.

Askerlerden biri, "Köklerini kazıdık" dedi.

Başka zaman olsa gördükleri karşısında insanlığından utanacak kadar üzülecek olan bu genç asker, artsız aralıksız ölüler dizisi içinde zaferle dolaşıyormuşçasına bir iki adım attı, hâlâ yaşayanların olup olmadığına baktı. Doğup büyüdüğü, her yanından bereketin sızdığı, türlü türlü tohumun nabız gibi attığı memleketinin dışına ilk kez çıkıyordu, çıkalı daha birkaç ay bile olmamıştı. Cehennemde miydi? Kan içinde kaynaşan bu iriyarı adamlar, o minik elli bebek, genç askeri hızla savurup dışarı attı, öyle ki askerin yanaklarından iki damla gözyaşı bile döküldü.

Pervane, işte tam o anda inledi. Güçlükle gözlerini açtı, oğlunun yaralarına merhem sürercesine onun yüzünü okşadı. Oğlu titrek ve güçsüz parmaklarına hiç bir tepki vermedi.

"Hayır... hayır... hayır… yavrum... Suphi!.."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kalbine inmişti ölüm. Suphi'nin.

Aslında oyuğun karanlığında cansız yatan kocası Alişan, kafilenin başını çeken Puno, komşuları Zaim ile onun güzel karısı Melek ve onların uzaklardan gelmiş akrabaları olup daha önce hiç görmediği, tanımadığı, adını sanını bilmediği Turan, Turan'ın karısı Meryem ve onların oğulları Temur ve oğlu Suphi'nin cansızlığı karşısında çığlıklarla yeri göğü inletmek istiyor, yapamıyordu. Oğlunu paramparça olmaktan korurcasına kollarıyla sarmıştı. Şu var ki, kendisinin de gerçek bir ölüden tek farkı nefes alıp vermesiydi. Yaralıydı, kan kaybediyordu. Aslında bir insan ne kadar ölebilirse o kadar ölmüştü. Hayatta kalırsa iyiydi, ölürse o da iyi. Her iki duruma da razıydı. Hayatta kalırsa bir yaşamsürücü-öcalıcı olacak, ölürse de oğluyla birlikte gidecekti.

Biri bacağında, biri omzunda iki kurşun yarasıyla, kanlar içinde neredeyse yarım saat öylece kaldı. İri gözleri bomboştu, bebekleri donuk. Yine de sanki canı gözlerinde toplanmıştı. Omzundan damlayan kan bir yol bulup memelerinin arasından süzülmüş, bacaklarına doğru akıyordu. Kurşunların acısını daha duymamış gibi, öyle güçsüzdü ki, oğlunu alnından öpüp yere bıraktı. İşte o sırada Azrail'in yaklaştığını kavradı. Evden çıkarken yanına aldığı, içinde yiyecek bulunan çantadan şalını bulup yırtarak iki parçaya ayırdı, çantadan tütün tabakasını çıkardı, bir avuç tütünü alıp yaralarına bastırdı. Ardından bacağı ile omzundaki kurşun yaralarını sardı, oğlunun yanına uzandı.

"Burada çürüyeceğiz" diye düşündü.

• • •

Bu eşiğin ötesinde, başka yerlerde, başka cesetler de vardı. Aziz ile Fener ve beraberindekiler, Pervane'nin bulunduğu oyuğun birkaç yüz metre uzağındaydı. Aziz karısının hemen yanı başına düşmüştü. Fener ise vücudu oğlunu korur pozisyonda, sayısız kurşun yarasıyla yerde, elini Aziz'e uzatmış yatıyordu, zayıf bir inilti çıkıyordu ağzından.

Ve oğulları Hidayet. Sanki ölü taklidi yapıyordu, kıpırtısız. Küçücük bedeni kan içindeydi. Anayurdu, eşi bulunmaz anne kucağında kıvrılmış, yüzünü annesinin iki memesinin arasına gömmüştü. Askerlerin yaşayan var mı diye baktığı sırada da ölü taklidi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yaparcasına ne kıpırdamış ne de ağlamıştı. Ağlamaya başladığında ise askerler vadiden aşağı inip gözden kaybolmuşlardı.

Ölümün gelişiyle bir anda delice bir rahatlık yayılmıştı Fener'e. Kanın sıcaklığı, acının hazzı onu kendinden almıştı. Bilincini kontrol edebildiğinde damarlarından çekilip giden can, birden tiz bir çığlıkla yaşıyorum demek istiyordu fakat gerçekte çığlık atacak gücü kalmamıştı.

Hidayet yaşıyordu. Fener var gücüyle korumuştu bebeğini. O da belki günün birinde kendisini eksik, yarım bırakıp gittikleri için hiç anımsamayacağı annesine ve babasına bakıp dayanacağını söyler gibiydi. Gerçekten de dakikalar geçip de annesinin memesine davranınca, annesi son gücünü kullanarak kanlı memesinin ucunu bebeğinin ağzına verdi.

Hidayet kanlı sütün tadını alınca ağlamaya başladı. Böylece dakikalar dakikaları kovaladı. Bunun ne kadar sürdüğünü bilemedi Fener. Bazen bir anlığına kıpırdayıp oğlunun yanında olduğunu hissetse de kendinden geçti. Oğlunun yavaş yavaş diliyle yalayarak kanın tadına alışacağını, annesinin kanıyla besleneceğini, pislik içinde yatıp uyuyakalacağını da bilemedi. Oğlunu cesetlerle dolu, kan kokan yerde bırakıp gitti. Öldü.

Hidayet köşeleri aşağı kıvrılmış küçük ağzıyla ne kadarının kan, ne kadarının süt olduğunu kimsenin bilemeyeceği annesinin memesinden akan sıvıyı yalayıp yutuyordu.

Bu grupta ölüm sadece minik Hidayet'e dokunmamıştı. Öteki grupta ise şalıyla yaralarını saran, kan kaybını az biraz da olsa önleyen ve "burada çürüyeceğiz" diye düşünen Pervane'ye. Kurşunların parçaladığı oğlunun cesedi hemen önünde duruyordu Pervane'nin. Bölgenin en kimsesiz vadisinde, yerin birkaç metre içinde, kendi mezarında gibiydi, gözlerini oğlunun cesedinden ayıramıyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

2

Pervane'nin yaralarını saracak bir hekim olsaydı keşke. İnsanın içindeki ağrıyı ve ölümü çekip alan hekimlerden biri olsaydı yanında, içindeki acı veren ruhunu çekip almasını isterdi ondan. Bu ruhtan hoşnutluk duyuyordu ama gerçek böyleydi işte, insan bazen kendinden çok daha güçlü hasmına sıkı sıkı tutunurdu: ölüme.

Bazen insanın insana derdini anlatamadığı gibi, Azrail de Pervane'ye derdini anlatamamıştı. Az zamanda öyle çok değişiklik olmuştu ki bu sessiz insanları geride bırakıp giderse, belki de ölümü arkasında bırakıp gitmenin gücünü kendinde bulacağını hayal etti Pervane. Kan kokan oyukta ağzını açtı, ağrısı, acısı, nefreti ne varsa ağzından rahat rahat çıkıp gitsin diye bağırmak istedi, ama burnunun dibindeki cesetlerin yani bebeğinin, kocasının, adamların, kadınların bile duyabileceği, neredeyse ciğerini parçalayacak tiz çığlığı bile rahatlatmadı Pervane'yi. O zamana kadar dünyada bundan daha garip bir çığlık duyulmamıştı. Bir insandan bir çığlık çıkmamış, bir çığlıktan bir insan çıkmıştı.

Pervane bu çığlıktan sonra yavaş yavaş oyuğun girişine kadar geldi, durup dışarıya baktı. Omzuyla bacağında fena bir ağrı vardı; soluk aldıkça ciğerlerine batan birer hançer. Dışarısı sakindi. Ne bir ses duydu ne de kimseyi gördü. Yine de emin olmak istedi. Yavaş yavaş eşiği geçti, aydınlığa çıktı. Saatin kaç olduğunu, günlerden ne olduğunu bilmiyordu. Dışarı çıkınca içeriden yayılan kokuyu duyup cesetlerin kokmaya başladığını düşündü, bu da saldırıya uğradıklarının üstünden çok zaman geçtiğinin kanıtıydı. Oysa saldırının üstünden henüz bir gün bile geçmemişti. Hava sıcaktı, cesetler her ne kadar bir kayanın oyuğundaki serinlikte olsa da çok geçmeden kokmaya başlayacaktı.

Pervane başını oyuktan dışarı uzattığı ilk anda hiçbir şeyi seçemedi. Bekledi, gözleri ışığa alışınca puslu olsa da vadiyi görebildiğince taradı. Buraya gelirken, dipsiz uçurumlara kenetli göğün altında kat kat yükselen dağlara, bir tavuskuşunun kanatları gibi açılmış ormanlara, döne döne yatağından taşan sesiyle çaylara,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

derelere hayran kalmış, her türlü sesin yankılandığı vadilerin bağrında taşıdığı kokulara bayılmıştı. Şimdi cehennemdi burası. Anlamsızlığa bürünmüş bu muhteşem doğa, tarihin orta yeri gibi kan kokuyordu sadece.

Pervane zihninin öfkeyle, anlamsızlıkla, hiçlikle hatta zavallılıkla dolduğunu hissediyordu. Gövdesine saplanan kurşunlar gerçekte ruhuna isabet etmiş de ruhunun aldığı yaralar yavaş yavaş şiddetleniyor, acısı derinleşiyordu.

Şimdi aşağıya, en dipte vadinin yumuşak kıvrımlarını izleyen suya inemezdi, yarası kanıyordu, ama bir avuç suya öyle muhtaçtı ki! Biraz aşağıda, buraya geldiklerinde gördüğü az ötedeki su kaynağını anımsamıştı anımsamasına ya hareketleri giderek daha da yavaş, düşünceleri donuk, zihin becerileri ortalamanın çok altındaydı. Güneye doğru ilerledi, daha doğrusu aşağı yukarı güneye, çünkü yön duygusu işe yaramıyordu. Birkaç dakikalık yol uzadıkça uzadı. Bir bakıma acının gemleri gevşedi, daha bir istekle suyun kaynağına doğru hızlandı. Suyun kaynağına varması, hayatta kalabilme savaşının ilk başarılı aşaması olacaktı. İçgüdüsel olarak daha gerçekleşmemiş bu olaya içinde yer açmış da ruhu havalanmıştı sanki. Dudaklarını ısırarak tüm gücünü toplayıp neredeyse toprağı kazarcasına yere basarak yürüyordu. İşin iyi yanı şu ki, suyun kaynağına vardığında soğuk suyu kana kana değil, damla damla içerken yaşamının merkezinde dupduru su, bir şemsiyeye benzeyen masmavi gök ve bu göğün karanlığında gizlenmiş öfke vardı. Ve ufuk çizgisi. Bir kümes hayvanı gibi suyu avucundan ağzına alıp başını göğe kaldırarak yutuyordu: Su. Gök. Ufuk çizgisi. Gün. Karanlık.

Sevdiklerinin katılaşmış cesetlerine bakıp feryat figan ağlayarak acılarını dillendiremediği içindir ki kalbinin hâlâ atıyor olmasına şaşan Pervane, indiği yokuşu yavaş yavaş tırmanmaya başladı. Yaralı haliyle daha uzağa gidemeyeceğini anlamıştı, sevdiklerinin katledildiği oyukta iyileşene kadar onlarla birlikte yaşamalıydı. Ama bu vahşi doğada kesilen başların haddi hesabı yoktu, onların ruhlarını incitecek bir şey yapmaya kalkmamalıydı. Cesetleri vahşi doğaya bırakıp gitmeliydi.

Bu düşünce Pervane'yi çok sarstı. Bir süre durup vahşi doğadan yükselen çürümüş ağaç ile yaprak kokularını içine çekti. Kendini bildi bileli bu koku onu mest eder, esinden esine sürüklerdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Gözyaşlarına ritim tutmak istercesine göğsünü döverek ağladığı zamanlar bile bu kokuyla rahatlardı. Ne var ki şimdi işe yaramıyordu. Güzel gelmiyordu koku, yatıştırıcı değildi. Sırtını bir ağaca verip bir süre dinlendi. Bilinci yerindeydi ama kımıldama gücü kalmamıştı. Çok ani değişiyordu, kendini güçlü hissederken birden güçten düşüyor, gücünün geri dönmesini beklerken ansızın ölümün eşiğinden döndüğünü hissediyordu. Kimileyin üşüyor, bazen ateşleniyor, ara sıra da can çekişircesine titriyordu. Böylesi anlarda vadi de titriyor, gök uzun ağaçların tepesini yalayıp yalayıp dönüyor, gölgeler yer değiştiriyor, yüzünün gözünün üstünde sinekler vızıldıyor, başı fıldır fıldır dönerken aklı büsbütün karışıyordu. Fakat bu kez titreyen kendisi değildi, az ötedeki meşelikte bir kıpırtı vardı. Çalılığın arasından bir dağ keçisi çıktı. Bir tane daha… Ardından bir tane daha. Ve vadi yankısıyla öd koparan tiz bir sesle sarsıldı. Bu, bir uyarıydı sanki. Pervane yavaşça doğrulup kalktı. Keçiler yoktu, tiz ses yoktu, yankı yoktu, dağ keçileri gözden kaybolmuştu. Düşüncelerin, acıların, sanrıların birbirine karıştığı o dakikalarda içine bir pas tadı yerleşti, attığı her adımda sendeledi ve zihni akmayan bir su gibi genişledi. Fener'e, bebeğine, öbür yol arkadaşlarına ne olmuştu acaba? Fener ile bebeği yaşıyorlar mıydı? Yaralıydılar belki. İçi acı bir umutla doldu, bir andı, geçti, yüreği yanmaktaydı, oyuğun başında kendinden geçti, yerde öylece kaldı.

• • •

Tanyeri henüz tam ağarmamıştı. Vadinin doğusundaki kızıl mor karışımı ışık belli belirsizdi. Pervane gözlerini açınca ilkin hiçbir şey göremedi, dışarıdan içeri cılız mı cılız bir ışık sızıyordu. Güçlükle doğruldu, oğlunun cesedini eliyle yokladı. Oğlunu yaşamdan çekip götüren gücün ne olduğunu bilmemeyi, hatta buna akıl erdirememeyi isterdi ama her anne çocuğuna hayat vermek için doğurur, Tanrı da hayat vermek için çocuğun doğmasına izin verir ki Tanrı'ya bağlılık kutsaldır, buna inanırdı Pervane. Tanrı'ya isyan etmekten korkardı ancak, oğlunu elinden alan irade Tanrı'nın iradesiyse, dindarlıkla yüklü temiz yüreğine bu neden reva görülmüştü? Sağlam yanına dönüp elinden güç alarak yavaşça kalktı. Daha fazla uyursa öleceğini düşündü. Emekleyerek oyuktan çıktı. Bu vadilerin, dağların kendine özgü yasalarından çoğunu biliyordu. Bu saatlerde

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

burası yeşil, sarı, mavi, kahverengi derken her tonda renkle ışıldar, havası cansızı bile diriltirdi. Etrafı yüksek tepelerle çevriliydi; tepelerdeki kızıllı erguvanlı setler, yüzlerce metre derinlere inen vadiler, yamaçlarda insan siluetine bürünen keskin kayalıklar göğe karşı dikilmişti. Güneş yükseldikçe toprağın üstündeki azıcık nemi de emiyor, hava dağların sağaltıcı etkisiyle değişiyor, sanki bu topraklara özgü bir dünya varlığını hissettiriyordu. Fakat Pervane'nin derin derin her soluk alıp verdiğinde ağrısı dayanılmaz oluyordu. Midesi kalkıyor, bulanıyor, başı dönüyor, bedeni tir tir titriyordu.

Yürüyebildiğim kadar yürür, bir kişioğluna değil, bir insanoğluna rastlarsam kurtulabilirim. Ya cesetler! Onları kurda kuşa yem mi bırakayım?

Leş kargaları havada dolanıp duruyordu. Kurtlar, çakallar gibi yırtıcılar ise henüz kan kokusunu almamıştı anlaşılan, ortalıkta görünmüyorlardı. Pervane'nin kurda kuşa karşı gelebilecek gücü yoktu. Ne yapıp edip ölülerini yırtıcılardan korumak, bir an önce gömmek istiyordu. Aslında bunu başaramayacağını adı gibi biliyordu. Yine de yaralarını sarıp dayanması güç ağrılarından kurtulabilirse belki cesetleri teker teker sürükleyerek oyuktan çıkarabilir, yumuşak bir toprak bulup kazarak gömebilirdi. Büyükbabasının çardakta Kureyş'in kurtlarının hikâyesini anlattığı günü anımsadı; ölülerini toprağa gömmeyip kutsal kabul ettikleri bir ağacın dibine, bir tepeye, bir dağa ya da bir su kaynağının başına bırakıp, kurtların melek donunda gelip cesetleri götürmesini bekleyen bir soydan geliyordu. Büyükbabası o kurtların mutlaka geldiğini, gelip sadece cesedi değil, bir büyük yaşanmışlığı da alıp götürdüklerini söylemişti. Oysa insanoğlunun sahip olabileceği en iyi silah anılarıydı. O anılar ki dünya üzerinde yaşayan en akıllı varlık olduğuyla övünen insanoğluna ölümsüzlük bahşediyordu. Ama ölüm gerçekti. İşte. Hem de en vahşi hayvandan daha vahşi olan insanın eliyle geleni.

Pervane'nin düşünceleri rüzgâr gibi yavaş yavaş kabarıyor, büyüyor, önüne çıkan bentleri yıkıp geçecek halde etrafı sarıyordu. Can çekişen özden bir giyitle dolaşabilme yetisine sahip ermişleri çağırırken öylesine mantıklı ve makul sözler söylüyor, öylesine güzel yakarıyordu ki şiddetin yıkıp harap ettiği yaşamı yeniden canlandırıyor gibiydi. Ne var ki gerçekte çok güçsüzdü, gördüğü

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

her şey birbirine karışıyordu; renkler, ağaçlar, kayalar, toprak. Gücünü toplayabilmesi için yiyeceğe ihtiyacı vardı. Bu doğada bildik bilinmedik pek çok yiyecek bulunurdu. Doğal yabani yiyeceklerin varlığını annesinden, babasından öğrenmişti. Yaraları iyileştirecek sütlü bir bitkinin adı da dilinin ucundaydı. "Neydi, neydi?" derken sanki birinin kendisini omuzlarından ittiğini hissetti.

Dışarı çık! Çık dışarı!

Kolundan tutup Pervane'yi dışarı çıkaran biri var ise o, Hızır'dan başkası olamazdı. Çünkü insan idrakinin sınırlarını aşan Hızır'ı düşünürken ya da kafasında kurarken Pervane'nin belleği de insan idrakinin sınırlarını aşıyor, yüzyılların ötesinden gelen hikâyeleri canlandırıyordu. Kendisi de biraz olsun canlandı, yavaş yavaş oyuktan çıktı, ağır aksak yürümeye başladı. Zihnindeki duvar aralanmış, onu açıklığa, kurtuluşun mümkün olduğu aydınlığa doğru sürüklüyordu. Fakat kurtulmak için bir şeyler yapmak gibi güdüleri yok olmuştu. İstencinin, dışarı çıkıp yiyecek içecek bulmak düşüncesinin işler yanı kalmamıştı. Az önce kendini çok güçlü hissediyordu fakat şimdi...

Derken, epey yürüdü, emekledi, süründü. Henüz ne yiyebileceği yemiş, ne ot, ne de ezip yaralarına sürebileceği o bitkiyi bulabilmişti. Sahi neydi o bitkinin adı? Bitkinin adını anımsaması, şeklini, rengini bilmesi için sanki gizemli bir akla ihtiyacı vardı, peş peşe mırıldandı: kenger, kunkor, kızvan...

Burnunun gösterdiği yöne doğru gitmeye devam etti. Biraz aşağıda ceviz ağacını gördü. Anımsıyordu: Gecenin uçsuz bucaksız rengi her yeri örtmüş, ıssız ve bitimsiz karanlığın içinde parlayan bir ışık evlerine doğru yaklaşmıştı. Zaman zaman yarasalar çığlık atarak geçmiş, köpekler havlamış, gece kuşları dertli dertli ötmüştü. Çıka gele bir orta yaşlı adam gelmişti evlerine. Adamın nerede, kimle kavga ettiği ya da nasıl yaralandığı, kan kaybından ölmeden nasıl buraya kadar geldiği muammaydı ama büyükbabası insanlık adına onu yatırmış, yarasına tütün bastırıp sarmış, bir demet ceviz yaprağı ezip kurutulmuş dutla karıştırarak yağda kavurmuş, yaraya sürmüştü. O karışımın işe yarayıp yaramadığını anımsamıyordu şimdi, önemi de yoktu. Çevresinde genişleyen bir dünya vardı, onu olabilecek en doğal sağaltıcı merkeze doğru götürüyordu. Ceviz

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ağacının dibine varınca yere uzandı. Ceviz ağacının gölgesinin ağır olup insanı yorduğunu biliyordu ancak aldırmadı, çünkü bacağındaki yara giderek kötüleşiyordu, böyle devam ederse yara kangrene çevirecek, acılar içinde kıvranarak ölecekti. İşte bu, aklındaki bu korku, onu cesaretlendirdi. Oyukta ilk atılan kurşunların ateş püskürmesi üzerine de aynen böyle olmuştu: Korku ile cesaret aynı anda hareketlenmiş, Pervane'yi dünyanın en cesur insanına dönüştürmüştü. Gömleği kana bulandığında tek düşüncesi bebeğini korumaktı ölümden. Beceremeyişti. Şimdiyse hayatta kalmak, gerekli gücü toplayıp bebeğinin, kocasının cesetlerini toprağa vermek istiyordu. Ellerinden güç alarak toprağa yaslanıp oturduğu yerden kalktı. Ceviz ağacının gövdesinden aldığı güç, onu pençeli bir hayvanmışçasına yukarı çekti. Yaralarının acısını duymuyordu bile, ağaca tırmandı, henüz olgunlaşmamış cevizleri koparıp koparıp aşağı attı. Ardından bir demet ceviz yaprağı topladı, yere indi. Cevizlerin kabuğunu kırarak sıvımsı, daha acılığını atmamış içlerini çıkarıp yemeye başladığında ağlıyordu. Daha fazlasını yapamadığına mı, sıvımsı da olsa ceviz bulduğuna mı, kuru dut bulamayacağını bildiğine mi neye ağladığını bilmeden ağlıyordu. Çevresindeki her ağacın, her otun, her taşın, her toprak parçasının kısık, çatlak sesini işitiyor, her daim kendisine yol göstermiş altıncı duyusunu yeni baştan canlandırmaya çalışıyordu. Eksilmeyle dopdolu gerçek, ruhunun içine kadar sokuluyordu.

• • •

Bu arada, Hidayet annesinin kanıyla besleniyordu. Bu gruptaki kişilerin, yani Fener ile kocası Aziz, onların komşuları, akrabaları derken toplam on beş kişiyi bulan bu grubun saklandığı yer Pervane'nin saklandığı oyuğa uzak değildi. Katliamdan önce uzaktan atlıları gördükleri zaman telaştan ve korkudan kimin hangi grupla gittiğini bilemese de Pervane, Fener ile Aziz'in kuzeye gittiklerini görmüştü. Üçüncü grup ise –ki hepsi genç, yirmili yaşlardaydı– Kemker Kayaları dedikleri yöne tırmanışa geçmişti. Kemker Kayaları tarihte pek çok savaş sırasında insanların sığındıkları bir yerdi. Yolun sağ tarafında dik bir yokuşla yükselen sıra sıra tepelerine ulaşılması imkânsız duvarlardan oluşuyorlardı. Bu kayalardan birinin içinde kapısından ancak zayıf insanların sürünerek geçe-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bildiği bir mağara vardı. Kayaların daha üstündeyse, eskiden meşe ormanıyla kaplı yerler, şimdi çırılçıplaktı. Pervane durup baktı, kayaların ıssızlığında apansız bir kopma oluyor, sanki dünya dışı bir ıslık, bir ses, bir gürültü yükselip insanın ödünü patlatıyordu.

Bu güzelim doğa ne savaşlar görmüştü! Savaşın ne demek olduğunu biliyordu. Eski dünyaydı buralar, Pervane'nin gözünde hayatın, varoluşun, insanlığın yüreğiydi. Her noktasında şimdi cesetler yatıyordu. Yüreği yumuşamak yerine giderek taş kesen Pervane'nin içinden yeni bir güç dalgası taştı. Ölmüş de yeniden dirilmişti. Dirilişi gerçekleştiren sebepler birden çoktu ama onu gerçekten ayakta tutan yaşam değil, ölümdü. Bebeğinin, kocasının ve diğerlerinin acımasızca kurşuna dizilmelerinin dehşet verici anları, acılar içinde ölüm taklidi yaptığı o bitmez dakikalardı. Dahası ki, bunların tümünün görüntüsünden fışkıran bir öfke. Sonunda küçücük bir yaşam tomurcuğu gibi oturduğu topraktan yukarıya uzandı, kalktı. Hiç vakit kaybetmeden yaralarını yeniden sarmalıydı, bacağındaki ve omzundaki yaraları ihmale gelmezdi.

Yaşama arzusunun ne ince, ne müthiş ayrıntılarla insanı kendisine çeken bir şey olduğunu da ilk orada anladı Pervane. Kederi benliğini sarmıştı. Buna karşın, tüm gücüyle mücadele edip hayatta kalabileceğini, yaşayabileceğini, bir gün burada, bu derin vadilerle çevrili topraklarda nasıl bir barbarlığın yaşandığının tanığı olup ortaya çıkabileceğini düşündü. Oyuğa giden yolu –bir insanın yürüyebileceği genişlikteydi– taştan, topraktan, çalıdan, ağaçtan destek alarak gerisin geri yürüdü. Kıvrılarak oyuğa giden son dönemece vardığında arkasından bir ses duydu. Döndü, geriye bir göz attı, kimseyi göremedi. İyisi mi su kaynağına gitmeliydi, sonra oyuğa.

Kurşunlar oyuğa birer ışıklı Azrail gibi girmeyip onca masum insan oyuktan huzur içinde çıkabilseydi, buranın güzelliğine hayran kalırdı Pervane. Deli ederdi buranın güzelliği insanı. Önünde alabildiğince açılan muhteşem bir doğa, üstünde gökyüzünde dalgalanan örtüler gibi kanatlarını çırpan kuşlar vardı. Pervane bu yörede yaşayan kuş türlerinin hepsini tanırdı neredeyse. Belki uzun boylu yaşamayacaktı ama bu doğanın içinde barındırdığı hayatlar için bir önemi olacaktı. Bunu düşleyebiliyordu: yükseklerden kopup kurşun gibi dalan yırtıcı kuşlar, ıssız yamaçlar boyunca ilerleyen kurtlar, iri cüsseli ayılar, parslar, adı türkülere konu olmuş çivi gagalı akbabalar ve Pervane'nin suskun bedeni… Sonu böyle

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

olacaktı. Bedeni parçalanacak, yenilip yutulacak, geriye kalan ruhu ise güneşin, toprağın, göğün, rüzgârın, dağların, vadilerin egemenliğinde yaşayacaktı.

Pervane su kaynağına yaklaşmıştı. Kaynağın başında ikisi omuzlarında tüfekleriyle, üç kişinin oturduğunu gördü. Gerisin geri bir yılan gibi boşlukları bularak süzüldü, çalılığın arasına gizlendi. Hemen yanı başında bir kuşburnu ağaçlığı vardı. Aslında burası beslenebileceği yer olmasına rağmen beslenemiyordu, talihsizliği her an başka bir yüzüyle karşısına çıkıyordu. Bu gerçek cehennemden kurtulamayacağını düşünmeye başlamıştı. Adamlar sürekli konuşuyordu. Biri yaralıydı galiba, duraksamalarla konuşuyor, karşıdan gelen bir ateş yağmurunun içindeymiş gibi, sağa sola kaçıyordu.

Biri diyordu ki, "Kadınlardan ve çocuklardan ne istiyorlar?"

Öteki su içip dudaklarını koluna siliyor, yolun kenarına yürüyor, bir ağaca yaslanarak cevaplıyordu onu: "Böyle durumlarda bu soruları soramayız."

"Neden?"

"İşimiz değil de ondan."

"İşimiz neymiş?"

"İşimiz bunları yok etmek."

"Çoluk çocuğu da mı?"

"Yeter!" diye bağırıyor öteki.

Pervane acı verse de kulak kesilmişti, çok azını duyabiliyordu konuşmaların. Sonunda silahlı üç kişi su kaynağından uzaklaşıp Pervane'nin köyüne doğru yola koyulup gözden kayboldu.

Pervane çalılığın arasından çıktığında garip bir yaratıktı. Duyuları iyice birbirine karışmıştı: ses ses ses ve yine ses ve daha da tanımlayamadığı... Dünya bir sesti sanki. Yavaş yavaş pınarın başına ilerledi. Yanını yöresini kollayarak su içerken, aslında yüreğine biraz olsun sıcaklık katan tek yerin, sevdiklerinin kurşunlandığı, cesetlerin bulunduğu oyuk olduğunu düşündü. Yeryüzünde sığınabileceği, korunabileceği tek yer... Çok ani bir çözülme oldu bedeninde, sanki boş bir çuvaldı. Bu çaresizlikle burun buruna geldiği anda cesaretini ve dirayetini bir çırpıda kuşandı, dönüp yürüdü.

Oyuğa varması çok güç oldu fakat oyuktan içeri adımını attığında yumuşacık bir his... Bu öylesine bir histi ki, oğlunun cesedi ayaklarının dibindeydi. Birtakım dalgalar gövdesinden yükselip beynine çapıyordu. Gözlerini dikip kocasının zürafa boynuna, ora-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dan ip gibi süzülüp kuruyan kırmızı sıvıya dikmişti. Artık tek bir amacı olmalıydı: yaşamak. Bundan gayrısı acı bir hayaldi. Kalktı. İşe ölülerin ceplerini aramakla başlayabilirdi. Bu kararı, küllerin arasında kalmış közleri aramaya benziyordu, yeniden yaşam ateşini alevlendirmiş, uyuyan zihnini harekete geçirmişti. İçindeki umutsuzluğu burgaçlayıp kaldıran eski bir sözü anımsadı: "Yaşam sana bir armağandır." Her uzanışında elini geri çekse de sonunda kocasının ceplerini boşalttığında gözyaşlarına boğuldu. Sevdiği adamdan ve canından bir parça olan bebeğinden ebediyen ayrılmanın verdiği acı onu iyice yıkmıştı. Yine de gerek hayatta kalmak, gerekse geleceği tasarlamak bakımından dünyanın en yetenekli kişisiydi sanki. Ölülerin ceplerindeki her şeyi boşalttı, ne varsa aldı. Gerçi buldukları pek kayda değer değildi; bir kutu kibrit, bir iki dolu tütün tabakası, birkaç köstekli saat, altın yüzükler, mendiller ve bir miktar para... Bunları çantasına doldurdu, eşikten dışarıya bir göz attı. İster gündüz, ister gece, ne zaman olursa olsun, güzelliği kadar ürkütücülüğüyle de insanın alnının ortasına bir yumruk gibi inen bu vadide, asıl meselesi hayatta kalmasıydı ve öncelikle ihmal edilmemesi gereken şeyler vardı. Daha şimdiden ellerinin derisi Çin ipeği gibi incelmiş, ağrıları epey artmıştı. Tütün ağrılarını dindirir miydi? Oturdu, kocasının tütün tabakasından bir sigara sarıp yaktı. Gevşeyip içi ısınınca yaralarını açtı, sildi, üstüne tütün bastırdı. Saklanmak için geldikleri bu vadiye beraberlerinde hiç yiyecek getirmemelerinin tuhaflığı şimdi tütün içerken nedense aklına geldi.

"Hepimiz akşama evimize döneceğiz diye düşünmüştük" dedi kendi kendine. "Dönemediniz, hepiniz buradasınız. Ben de buradayım, sizinleyim."

Bir an için, bir soluk alımı kadar bedeni buz kesti. Bu öylesine kısa bir zaman ve öylesine sonsuzmuşçasına uzayıp gitmiş bir süreydi ki ne olduğunu anlayamadı. Anlamaya çalışmadı, anlamak hiç de yararına değildi.

Karanlık çökmemişti henüz. Pervane dertop olup oğlunun yanına kıvrıldı. Yaz mevsiminde bile geceleri bu vadiler, bu dağlar soğuk olur, insanın gövdesinden doğal, kıvrımlı bir ateş çıksa dahi o ateş, soğuğa kâr etmezdi. Bedenindeki her acıyı ayrı ayrı duyabiliyordu. Ancak önemi yoktu, oğluna duyduğu sevginin sonu yoktu, etten bir çadır gibi oğlunun üstüne eğilip uyuyakaldı. Uyandığında saat gecenin kaçıydı, kestiremedi. Havanın serinliğiyle ürperdi. Aca-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ba ölüyor muydu? Ölmek üzere olan kişilerin ürperdiğini ve son nefeslerini verirken ilk yaşadıkları olayı anımsayıp korktuklarını dinlediği masallardan, söylencelerden biliyordu.

Derken geceyi, Azrail'in zifiri karanlıkta dönüp durduğunu bilse bile, yine de yarı baygın yarı kendinde geceyi geçirdi, sabahı gördü. Yavaş yavaş sanrıları, onlarla birlikte de kederi hafifledi. Yeniden canlandı, düşündüğü şeyi yapma isteğiyle doldu. Hem öncekinden daha güçlüydü. Amacı sadece cesetleri toprağa gömmek değildi artık, bu vadide kalıp çürümekle, buradan gidip hayatta kalmak arasında bir seçim yapmak zorundaydı.

Ölümün eşiğindeyken uzun uzadıya bunu düşünemezdi. Oğlunun veya kocasının cesetlerine bakışı, bazen Alişan'ın saçlarını okşayışı, dudaklarını onun morarmış dudaklarına değdirmesi karar vermesine yetiyordu. Bu özlemin ardında sanki doğmakta olan yaşam sevgisinin şakaklarında attığını hissediyordu. Yüreği çok zayıftı ki, mantığın işlerlik kazandığı dönemeçlerde sarsılıp duyguların bataklığına saplanıyordu.

Aslında Pervane'yi üzecek, incitecek daha ne kalmıştı ki! En kötüsü ne olabilirdi ki! Kendisi de bu oyukta sonsuzluğa gider, cesedi çürür, kurda kuşa yem olurdu. Buna çoktan hazırdı. Hatta bunu istiyordu, çünkü soluk almak, yemek yemek, yürümek, uyumak, bunların hiçbiri umurunda değildi. Ölümün ne olduğunu ancak sevdikleri katledilince anlamıştı ki cesetlerin göz önünde kalmasını istemiyordu.

Bu cesetleri nereye nasıl gömeceğim? Onları bırakıp gidemem, gidemem.

Böylece, güneş doğar doğmaz bebeğinin cansız bedenini kucakladı, dışarı çıktı. Biliyordu, her gerçek her kulağa göre değildir, her kulak her gerçeği duymaz. Bu yüzden, kulaklarını kendi söylediklerine tıkadı. Oğlunun giysisinin altına elini daldırdı, soğuk, incecik tenine dokundu. Ninni söyler gibi, onun kanlı yüzünü yumuşacık öperek mırıldandı:

"Üşüyor musun Suphi, yavrum? Sıcak yatağına götürüyorum seni. Canımın içi, bebeğim."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

3

Pervane her sabah oyuğundan dışarı adımını atıp çevresindeki solmaya yüz tutmuş çiçeklere, mor bir deniz gibi uzanan çançiçeğinin ışıltısına, güneş gibi parlayan düğünçiçeğinin yaprak yaprak açılmış güzelliğine bakarken aslında neye baktığının farkında değildi. Bedeni oradaydı, ruhu başka bir dünyada bambaşka bir şekilde soluk alıp veriyordu. Eskiden olsaydı ecelinin önceden belirlendiği inancına sığınıp rahatlardı. Şimdi sözcüğün tam anlamıyla takdiri ilahiye inancı sarsılmıştı.

Oğlu Suphi'nin cansız bedenini toprağa vermek için kucaklayıp dışarı çıkardığında gün yeni doğmuştu. Severdi gün doğumunu, uyanışı, aydınlığı. İçindeki yaşama tutkusu dirilir, hayalini kurduğu düş gerçekleşecekmiş gibi içi umutla dolar, yaşam hoş bir hazza dönüşürdü. Şimdi de hayata sıkı sıkı tutunmayı isterdi ama yeryüzünde oğlunun cansız bedenini kucaklayıp taşımaktan daha acı verici ne olabilirdi ki. Oyuktan birkaç adım uzaklaşamadan iliklerine kadar sarsıldı. Suphi'nin küçücük parmaklarının dokunuşunu hissetmeyip incecik sesini duymadan geçirdiği süreyi gerçekten de ölçemiyordu. Sanki yıllar olmuştu, sanki oğlunun alev gibi sıcak soluğunu birden kesen katiller değildi de bu uzayıp giden zamandı.

Köy mezarlığı buraya Pervane'nin hesapladığından daha uzaktı. Mezarlık muhteşem koç ve koyun başlı mezar taşlarıyla ünlü bir ölüm müzesine benziyordu ki oğlunu atalarının arasında bu topraktan, taştan, asırlık meşe ağaçlarından müzede toprağa vermek isterdi. Fakat onca yolu kucağında Suphi'nin cesediyle yürüyebilse bile köye dönmekten korkuyordu.

Böylece, nereye gideceğini bilmeden epey yürüdükten sonra önü sarp bir kayalık tarafından kesildi. Yavrusunu nereye gömecekti? Neden rahatça yürüyebileceği yerlerden uzak, vadinin yamacındaki sarp kestirmeden gitmek istiyordu ki? Bu yol su kaynağının bulunduğu yerin aksine kuzeye gidiyordu. Buradan yürümeye devam etmesi güçtü, dönemeçten hemen sonra dik kayalıklar başlıyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Oğlunu, kocasını, kapı komşularını yitirdiği, canlı olan her şeyin toprağın altına kaçtığı o acımasız olayın ardından, bebeğini gömmek istediği yere ulaşmasının önündeki bu engel en can alıcı sillelerden biriydi. Doğal ama sanki gerçeğe kapalı bu gizemli sillenin, içinde uyandırdığı isyan o kadar büyüktü ki bir an bedeninden zihnine tümüyle ağırlaştığını hissetti. Oğlunun cesedini usulca yere toprağa yatırdı. Az ötede yükselen kayalıkta güneş pırıl pırıl parlıyor, hemen dibinde şarıldayan suyun ışıltısı kayalıkta yansıyıp dalgalanıyor, kayalığın temelini çevreleyen dereden suyun sesine karışan bir müzik yükseliyordu.

"Duyuyor musun Suphi, dinle oğlum, su nasıl da çağlıyor."

Dudakları titriyordu. Oğlunun derenin yatağını oluşturan küçük büyük, yuvarlak yassı rengârenk kaygan taşların ışık saçan keskinliklerini görmediğine, suyun sesini duyamadığına inanmak istemiyordu. Bekleyişin artık çok uzun sürdüğünü düşündü. Keder onu burada daha da alıkoyarsa, kim bilir bir ayı, bir kuşgörmez, bir kurt sürüsü ölünün kokusunu alırdı.

Ne bekliyorsun, hadi git, kayalık seni engelleyecek değil ya!

Kendisinden beklenmeyecek bir atiklikle dönemecin başına gelip yolun bundan sonraki durumuna baktı. Bu sarp coğrafya, yörenin insandan en uzak noktasıydı. Nereden geldiği belli olmayan kurşun sesleri dağ keçilerinin, kurdun kuşun yurdunda yankılanıyordu hâlâ. Pervane'nin ilerleme arzusu yavaş yavaş kendiliğinden bitti, korkunun içinde eriyip dağıldı.

Başı döndü, gözleri karardı, sırtını kayalığa dayadı, yavaşça aşağı kayıp çömeldi. Oğlunun küçücük cesedini buraya gömmekten başka çaresi yoktu. Aslında arzu ettiği yer burası değildi, çok uzaktaydı. Vaktiyle bahçeden esip gelen kokuları içine çektiği bir yerdi: Dirmori. Bu adın anlamı neydi, Dirmori ne demekti, bilmiyordu, fakat dünyayı güzel kokan bir cennet bahçesine çeviren, var olmayı katlanır kılabilen nadir yerlerden biriydi. Pervane vaktiyle Dirmori'de hiç de sebepsiz olmayan güçlü bir hayat iksiri tadar gibi olmuştu, sanki bu ölüler diyarından ikinci yaşamların ruhları ayaklanıyor, cennetten taşıdıkları kokuları dünyaya yayıyorlardı. Gerçekten de geçmişe ait bir sürü hayat belirtisi vardı Dirmori'de. Pervane orada kimsenin göremediklerini görüyordu. Oğlunun ce-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sedini işte bu cennet bahçesinde toprağa verip özlem duyduğu o güzel kokularla sarmalanmasını istiyordu.

Bir süre öylece çöktüğü yerde, Dirmori'nin hayalini kurarak dingin kalakaldı. Oysa yumuşak bir gelincik tarlasını andıran vücudundaki yaraları gibi, zihni de sızlıyordu, duramazdı burada. Kayalığın öbür yanında, kestiremediği bir uzaklıkta açıklık, düz bir alan gördü. Uzaktan bakınca rastlantıyla buralardan geçen yolcuların dinlenebileceği, vadinin ortasına kurulmuş bir sandalyenin oturağı gibiydi. Buraya gömebilirdi Suphi'nin cesedini.

Neden cesedi doğduğu yere götürmüyorum ki. Belki de kurda kuşa bıraksam daha iyi. Ömrü hayatımda bir daha buraya ayak basar mıyım? Oğlumun ziyaret edemediğim bir mezarı, yattığı bir yeri olsa ne değişir!

Cesedi kucağına aldı, yürüdü. Kayalığı dolanarak vadinin oturağına yaklaştığında buranın bir gölcük olduğunu anladı. Kırmızı toprakta kendi derinliğine akan bir gölcüktü bu. Gölcüğün yanına gömebilirdi bebesini. Böyle yerlerin toprağı genelde yumuşak olur, rahat kazılırdı. Bebeğinin cesedini suyun kenarına bıraktı. Gölcüğün başına çöktü, ağzının kuruluğunu giderecek kadar su içti, avucuna aldığı suyu yüzüne serpti, kalktı, bebeğinin kanlı giysilerini çıkardı, onu incitmeden bir güzel yıkadı. Üşür diye giysilerini tekrar giydirdi, orada toprağa yatırdı. Yanına yöresine bakıp toprağı kazabileceği bir şeyler aradı. Bir ucu geniş bir çubuk buldu. Kınalı toprak yumuşacıktı, sanki ölüler rahatça gömülsün diye çevresindeki toprak tiplerinden farklıydı. Kazdı da kazdı, mezar yeterli derinliği buluncaya kadar hiç durmadı. Tırnakları sızlıyor, sağlam kolundaki kaslar yorgunluktan seğiriyordu artık.

Durdu, dinlendi biraz. Ardından yavaşça cesetten yana döndü. Bir çift kurşunun saplandığı küçücük gövdenin üstünde boz bir kafa dolanıyordu. Cesedi hemen mezara indirmezse olacaklardan korktu. Cesedi mezara indirmek kolaydı, buna gücü yeterdi. Ama omzundaki yara kanamıştı. Hiç olmazsa bu kanı temizlemeliydi. Gölcüğün başına çöküp avucunu açtı, çabucak suya daldırıp çıkardı. Bilinci yerindeydi fakat yaptığının ne işe yarayacağını bilmiyordu artık. Güneş tepesindeydi, ısı usulca ta içine, iliklerine

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

işliyordu. Kalktı, sevgili oğlunun cesedini kucakladı, elbiseleriyle birlikte mezara indirdi.

Her şey bitti. Seninle yaşadığım birkaç aylık mutluluk bir daha geri gelmeyecek Suphi.

İki mercan gibi üzgün üzgün kısılıp kapanan gözlerinde garip bir ifade vardı; solmuş, morarmıştı. Yüzü acıyla seğirdi. Birdenbire o uzun ince, düzgün bir dalı andıran bedeni ağır mı ağır bir öksürükle hıçkırık arası şeyle sarsıldı. Burnunun ucunda ha düştü ha düşecek kırmızı bir pıhtı hissetti. Ellerini yumruk yapıp göğsüne götürdü, bir kaplumbağa gibi kamburlaşıp göğsünü döverken ağzından şu sözler dökülüyordu.

Bu nasıl bir gidiştir, dönüşü yoktur
Sensiz kaldı ruhum, içi bomboştur

Alçak sesle söylediği için sesi vadide yankılanmıyordu, içinde bir vadi açılmıştı ki ne gerçek vadiyi görüyordu ne de etrafını. Bu görmezlik uyarmıştı onu. Burnundan kan aktığını fark etti, eteğiyle silip kalktı. Toprağı bir örtüyü örter gibi örttü oğlunun üstüne. Bir de büyük beyaz taş bulup mezarın başına dikti. Elinde bebeğinden geriye sadece kanlı mendili kalmıştı. Katliam anları bu mendilden yansıyıp gözlerinin önünden geçerken mezarın başında vadiyi seyretti. İçinde nefretten başka hiçbir şeyin kımıldamadığını, oğlunu kaybetme acısının dışında hiçbir şeyin yaşamadığını hissediyordu.

Toprak seni kurttan kuştan, yılandan çıyandan korusun ciğerim! Eğer ölmez yaşarsam seni görmeye geleceğim. O güne kadar, evliyalar aşkına mezarına dokundurtmasın Hak.

Eğildi, yavrusunun başucuna diktiği mezar taşını üç kez öptü. Dili dönmüyordu artık, kalkıp geldiği yoldan geri yürümeye başladı. Kim bilir kaç kez arkasına dönüp oğlunun mezarına baktı! Mezarı görmez olunca da hızlandı.

Pervane şimdiye kadar otlarla, yabani meyvelerle az da olsa beslenebilmişti. Artık daha fazla acıkıyordu. Ölülerle dolu oyuğa dönerken yürüdüğü patikanın biraz altında bir elma ağacı vardı. Ya-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ban elması dedikleri, tadı ekşimsi, küçük bir elmaydı bu. Besin bulmakta zorlanmayacağı belliydi, bu vadi elmadan armuda, cevizden alıca, yabanmersininden duta varan zengin bir besin kaynağıydı. Bunlardan bolca bulamazsa da bir zamanlar dinlediği masallardan ilham alır, gerekirse yılan, kertenkele, hatta dağ keçisi bile avlayabilirdi. Gerçi buna gerek olmazdı, zaten çok az yiyip içerdi hep, kursağına bir lokma yiyeceğin girmesi yeterliydi.

Pervane'nin elmaları toplaması, yemesi epey uzun sürdü. Bakışlarını sarp dağların heybeti üstünde gezdirdi: Kuzeye, kimsenin kendisini bulamayacağı Kemker Kayaları'na doğru gitmeliydi. Neden oyuğa dönüyordu ki? Kocası başta olmak üzere oyuktaki cesetlerden hiçbirini gömebilecek gücü yoktu, bunu asla başaramazdı. Rahatlık da, güven de yoktu oyukta. Henüz kandan veya çürüyen cesetlerden yükselen kokuyu alıp oyuğa hücum edecek yırtıcılar ortalıkta görünmüyordu. Ne hain bir gaga vardı gökte ne de kara kanatlar yüzüyordu. Ama kuzeye Kemker Kayaları'na doğru yönelmesiyle yırtıcı kuşların havada dolanması bir oldu. Gökyüzü kara kanat çırpışlarıyla inledi, öyle çoktular ki, adını bilmediği birçok leşsevicinin dalgalandırdığı mavi kubbenin altında Pervane, yolunu değiştirmeden yürümeye devam etti. Korunacağı güvenli bir yer arayışında daha yolun başında sayılırken, bir insanın dudaklarını andıran ağzıyla, kahverengine çalan boz kamburuyla kendini ele veren mağarayı gördü. Dönüp mağaraya girdi. İki büyük taştan dudağın arasından ilerledi, görünmez oldu.

Pervane'yi karanlığın yuttuğu an Hidayet hayattaydı, Fener'in göğsündeki kurumuş kanı yalıyor, kan tatların en güzeliymiş gibi dudaklarını orada tutuyordu.

Mağaraya girip yerde kıpırtısız yatan insanları görmesine hiç şaşırmadı Pervane. Bazen yaşamın bir ânı bir ömre, bir ömür ise bir âna döner ya Hidayet'in hayatta kalması öyle bir şeydi. Bu zavallı yavrucak acaba kendisi gibi şans eseri mi kurtulmuştu? Talihsiz komşularının cesetleri artık kurumuş bir kan gölünün ortasında yatıyordu. Pervane, biricik arkadaşı Fener'in canlı mı cansız mı olduğuna bakmak için üstüne eğildi. Zavallı kadının gözleri bir noktaya takılıp kalmıştı. Bazı durumlarda yaşanır dedikleri, bir noktaya takılıp kalmış gözbebeklerinde bir ifade aradı ama bulamadı çünkü başından yediği kurşun yarasından akan kan seli her şeyi örtmüştü. Aziz ve öbürleri, onlar da yerde yatıyordu. Mağaranın en

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dip köşesinde iki ceset daha vardı ki Pervane o yöne bir iki adım atıp durdu. Gözüne sanki yılanlar çarptı ama gerçekte yılan mıydı gördükleri? Bir çığlık attı ki bununla birlikte Hidayet keskin bir açlıkla yapıştığı annesinin kanlı memesinden çekti ağzını. Durgun, donmuş gözlerle Pervane'ye bakıyor, ne ağlıyor ne de hareket ediyordu. Hidayet'in annesinin kanıyla beslenmesi, Pervane'yi ürküttü ama onu kendisine verilmiş bir yadigâr kabul etti.

Korkma yavrum, seni burada bırakıp gitmem. Asla.

Hidayet'i kucakladığı gibi mağaradan çıktı. Hidayet yarı ölü sayılırdı, soluk alıp vermesi bir mucizeydi. Yavrucak kuş cıvıltısını andıran bir ses çıkarıp Pervane'nin yüzüne bakarken, sanki kabuğunu kırıp dünyaya gözlerini yeni açıyordu, küçücük yeşil gözleri, yüzü, pembemsi elleri kısacası her yeri kan içindeydi.

Ciğerim, ciğerim... Sırtımda bir acı, içimde bin bir ölü var. Elimde ise senden başka kimsem kalmadı.

Hidayet'i kokladı, kokusunu içine çekti. Bir melek kokusuydu bu, dile destana sığmaz, o kadar güzel, masum bir kokuydu ki içindeki acıyı da dağıttı.

Oğluyla aynı gün doğan Hidayet'i göğsüne bastırıp emziren Pervane'nin, vadi türlü seslerle çınlayıp gün bağırışlar çağırışlar eşliğinde açılırken içini yeni bir umut, yeni bir teselli kapladı. Bu eksik, bölük pörçük yaşadığı bir sevinçti, bu garip bir avuntuydu ama içindeki zehri dışarı atıyor, yapması gerekenleri kolaylaştırıyordu.

Böylece Pervane oyuğa geri döndü, ölülerin kanlı elbiselerini çıkardı, onlardan bebeği kucağında rahatça taşıyabilmesini sağlayan bir askı yaptı. Bebek taşımak için kullanılan, kanguru denilen türde bir şeydi bu. Erkek ölülerden birinin gömleğini çıkarmak isterken belindeki tabancayı gördü, onu da aldı. Yaşamın şimdi bir şekli şemaili vardı; belinde tabancası, kucağında bebeği, sırtında çantası, aklında ertesi sabahın ilk saatlerinde yola çıkma düşüncesi...

Pervane işte böyle yaşama tutundu. Gece boyunca neredeyse hiç kırpmadı gözlerini. Bazen Hidayet'le, bazen kocasının cesediyle konuştu. Kocasının cesedinin yanında diz çöküp oğlunun kokusunun sindiği mendiliyle yüzünü sildi, öptü, yavrusunu güzel bir toprağa

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

gömdüğünü söyleyip bu zamansız zorunlu ayrılıktan, ileriki saatlerde, günlerde belki yıllarda yapacaklarından uzun uzun söz etti. Ardından sabahın ilk ışığıyla birlikte uyanan Hidayet'i emzirdi ve günlerce birlikte yaşadığı cesetleri ardında bırakıp kocasının kanlı yüzünü öptü, oyuktan çıktı. Daha o dakika, hayat denen bu muammanın biricik anahtarının Hidayet olduğuna karar vermişti.

Ne cesur oğlanmışsın sen Hidayet, annenin kanını içerek hayatta kaldın. Bir gün büyüyecek, bir yetişkin olacaksın, sana bunu söylerim. Belki söylemem, sen de bilmek istemezsin. Senin adın Suphi olsun, ister misin? Ha? Benim oğlum olmak ister misin? Ben söyleyemem sana annenin kanıyla beslendiğini, seni o mağarada gördüğümü. Senin adın Suphi olsun. Ben ömrümün geriye kalan bölümünde yine Pervane olup, sen ise bir zamanlar adının Hidayet olduğunu bilmeden Suphi ol, yaşa. He mi?

Bebek kıpırdıyor, gözlerini açmıyor, nefesi değişmiyordu.

"Uyu yavrum. Uyu Suphi!"

Bir şeyi kırk kere söylersen olur derler ya, Pervane de Suphi ismini öylesine yürekten, öylesine bıkıp usanmadan her fırsatta tekrarladı ki, günün ortasına varmadan kucağındaki çocuğun Hidayet değil, gerçekten Suphi olduğuna inandı.

Durmadan saatlerce yürüdü, akşamüstü ancak tepeyi aştı Pervane. Güneşin son ışınları yavaş yavaş göğü, dağları, tepeleri koyulaştırıyor; yönler, uzaklıklar belirsizleşiyordu. Tepenin ardında yeni bir dünya vardı. Adeta eskiyerek renk atmış beyaz mermerle döşenmiş, ağaçsız, yükseldikçe sivrileşen bir dağ tarafından önü kesilen bir düzlükteydi şimdi. Gözün görebildiği uzaklığa kadar bomboştu bu arazi, hiçbir yerleşim yeri göremiyordu, sadece yer yer bazı ağaçlar göze çarpıyordu. Bu manzara fazlasıyla can sıkıcıydı ki, Pervane geri dönüp Tanrı'nın sonsuz iyiliği kendisini açlıktan, çaresizlikten kurtarana kadar oyukta yaşamayı düşündüyse de, onca yolu gerisin geri yürümeyeceği için vazgeçti. Başını kaldırıp bir kez daha uzaklara bakınca karşıdaki dağın eteğinde, akşam güneşiyle parlayan evleri gördü. Sevinsin mi, üzülsün mü bilemedi, oraya varmasının zorluğu bir yana, orada neyle, kimlerle karşılaşacağını, başlarına neler geleceğini kestirmesi imkânsızdı. Belki kurtuluşuydu bu, elini gözlerine siper edip uzaktaki bu köyde bir hareket

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

var mı diye dikkatle baktı, ellerini kulaklarına tutup dinledi. Çok uzaktaydı köy. Çok.

• • •

Karanlığın çöktüğü saatlerde köye ulaştı Pervane. Evlendiği günden beri ilk kez resmi olmayan aile soyadlarını anımsadı: Boruz. Boruzlardan Ferhat Bey'in kızıydı. Gerçi buralarda kimse Boruzları tanımazdı ama yine de hayal gücünün sınırlarını zorlayarak dünyanın harikalarını anlatır gibi, onlara Boruzları anlatabilirdi. Her ferdinin daha göbek bağı kesilirken konuştuğu Boruzlar sülalesinden geldiğini duyan insanların tavırları da sözleri de değişecekti. Babasının ona, geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek anlamına gelen Pervane ismini vermesinin hikâyesini de anlatabilirdi. Kendi yazgısının akıntısına kapılmış gidiyordu. Oysa kimseler bu hikâyelerle uğraşacak durumda değildi.

Pervane köy meydanına gelince sırtını yaşlı bir meşe ağacına yaslayarak oturdu. Tepesi göğe uzanan belki iki yüz yıllık bir ağaçtı bu. Köy biraz tekinsiz görünüyordu, ya insan, köpek, kedi ne varsa toptan göçüp gitmiş ya da katledilmişti. Oturduğu yerden öylece çevresine baktı. Bu sırada, yan yollardan birinden çıkan, başını havaya dikip kendilerine doğru havlayarak gelen bir köpeği gördü. Elinde sopası bir adam da çabuk, esnek adımlarla köpeğin arkasından geliyordu.

"Hoşt" diye bağırdı köpeğe adam. Köpek anında dönüp sahibine baktı, dilini dışarı sarkıtarak sahibinden gelecek komutu bekledi.

Adam, "Otur" dedi.

Köpek olduğu yere arka ayakları üstüne çöktü.

Adam uzun boylu, ince yapılıydı. Yaklaştı, Pervane'nin nasıl bir şey olduğunu anlamak istercesine gözlerinin ta içine baktı.

"Burada ne arıyorsun?"

"Ne?"

"Burada ne arıyorsun dedim."

"Dağın öte yüzünden geliyorum. Vadiden."

"İsmin nedir?

"Pervane."

"Bir ezbetin var mı?"

"Boruzlardanım."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Çocuğu bana ver."

Pervane bebeği askıdan çıkardı, adamın kucağına verdi. Adamın arkasından yürüdü. İyice bitkin, ağzı kupkuru, vücudu sopsoğuktu.

"Nereden geliyorsun?" diye tekrar sordu adam.

"Şu tepenin ardından, vadiden."

"Yaralarına ne yaptın?"

"Hiçbir şey, sadece biraz tütün bastırıp sardım."

"İkisi de kurşun yarası mı?"

"Evet."

"Diğerlerine ne oldu? Kocan, baban, annen hiç akraban yok mu?"

"Hepsi…" dedi Pervane soğuk bir sesle. "Kırk kişiden fazlaydık, hiçbiri yaşamıyor artık."

Çakır, bir bakıma iyilik dolu gözleri vardı adamın. Üzerinde kumaştan bir pantolon, bir gömlek, ayaklarında dikişleri sökülmek üzere olan ayakkabıları... sakalları uzamıştı, yüzü yorgun görünüyordu. Gülümsediği anlarda gözlerinden, çok acı çekmiş bir kimse olduğu anlaşılıyordu ama gözleri iyilikle parlıyordu.

"Bu köyde senden başka kimse yok mu?" diye sordu Pervane.

"Şimdilik öyle" dedi adam.

"Neredeler?"

"Şu dağlarda, ormanlarda saklanıyor, korkudan köye inemiyorlar."

"Sen korkmuyor musun?"

"Korkuyorum."

Pervane'nin gözleri hep adamın üstündeydi. Adam sanki havayı koklamak için sık sık duruyor, etrafını kolaçan ediyordu. Eve yaklaştıklarında adam cebinden bir anahtar çıkardı, dikkatle alt katı ahır olarak kullanılan iki katlı evin taştan merdivenlerini adımlayıp toprak zeminli sundurmaya çıktı. Pervane evin önündeki kavak ağaçlarına yeni kazındığı belli olan harflere, şekillere bakıyordu. Çeşitli harfler ve kalpler… İsimler, yine kalpler… Eli, kurumuş kandan kaskatı kesilmiş elbisesinin cebindeki oğlunun mendiline gitti, adamın kendisini izlediğini fark edince merdivenlere yöneldi.

"Okuma yazma biliyor musun?" diye sordu adam.

"Biliyorum."

"Ne yazmışlar?"

"Kim?"

"Kim olacak, buraya gelen askerler, ne yazmışlar?"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Kendi isimlerini yazmışlar. Bir de kalp resimleri çizmişler."

"Kasaturalarıyla kalp resmi çizmişler demek" dedi adam. "Aynı kasaturalarıyla nice cana kıyıyorlar."

"Ne?"

"Duydun beni" dedi adam, açtığı kapıdan Suphi'yle birlikte içeri girdi.

Adam hemen ocağa su koydu, ısıttı, Pervane'ye bir kalıp sabun, bir lif, giyinsin diye annesinin beyaz kumaştan dikilmiş bir içliği ile siyah, çiçekli bir entarisini, bebeğini sarıp sarmalaması için de bir battaniye verip çocukla birlikte yıkanıp temizlenmelerini söyledi. Gerçi Pervane'nin kendi başına temizlenecek gücü kalmamıştı. Hiçbir şey yapamayacak durumdaydı ama yine de yırtık pırtık, kurumuş kandan katılaşmış elbisesini güçlükle de olsa çıkardı, zar zor yaralarını az biraz temizledi, bebeğini de yıkadı. Omuzlarına dökülen parlak saçları, üstüne tam oturan siyah entariyle salona döndü. Başına sardığı renkli kanlı leçeği, yüzünün güzelliğini bir parça da olsa saklamıştı, leçeğini çıkarınca güzelliğiyle aydınlattı ortalığı.

Adam bir süre çaktırmadan onu seyretti. Gerçekten güzel bir kadındı: Suna boylu, tığ gibiydi. Uzun boynuyla, hüzünlü mercan gözleriyle, kızıl saçlarıyla, yay gibi kıvrılan kaşlarının ortasından bir vadi gibi yükselen burnuyla, gözlerinin etrafını saran çilli, temiz yüzüyle bir Anahan'ı andırıyordu. Adam daha önce bu kadar güzel gözlü birini görmemişti, kadının kartal soyundan olduğuna hükmetti. Ki adama göre insanoğlu dört kabileden oluşuyordu: Kanatlılar. Dört ayaklılar. Sürüngenler ve yüzenler.

"Kaç yaşındasın sen?"

"Yirmi beş."

"Köyüne niye dönmedin?"

"Kimsem kalmadı ki orada."

"Nereye gidiyorsun peki?"

"Uzağa."

"Uzağa! Neresi ora?"

"Bilmiyorum."

Adam yerinde doğruldu, kalktı. Yiyecek bir şeyler hazırlamıştı. Ahşap yer sofrasının üstündeki gümüş sinide dünden kalma bir tabak dolusu babuko, tereyağı ile karıştırılmış çökelek, yoğurt, tereyağında dut, keçi sütü, bal ve tahta kaşık ile tahta çatallar duruyordu.

"Yemeğini ye, yaralarını temizleyip sarayım" dedi adam.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Neyle temizleyeceksin?"

"Tuzlu suyla" dedi adam. "Ardından da merhem sürüp sararım. Tez zamanda iyileşirsin."

Konuşurken bir yandan da odayı adımlıyor, sık sık dışarıya göz atıyordu. Bir at üstünde görülen pala bıyıklı bir adam ile bir kadının fotoğrafının asılı olduğu duvara sırtını verip durdu.

"Bu yiyecekleri sana hazırladım, benim karnım tok, sen otur ye" dedi.

Adamın sert ama iyiliksever üslubunun ardında kapkara bir şey vardı, bu sanki bir sahneydi de, orada oyuncuydu adam. Pervane bakınca müthiş bir öfke mi, korku mu, acınasılık mı bilemediği bir şey okuyordu yüzünden adamın.

Pervane yemek yiyip az biraz kendine gelince sırtını adama döndü, Suphi'yi emzirdi. Oda havasızdı, çıt çıkmıyordu. Dışarıda ise arada bir köpeğin havlaması yükseliyordu.

"Karnını doyurduysan kalk çocuğunu uyut. Ben de merhemi hazırlayacağım" dedi adam ve yandaki odaya geçti.

Pervane kalkıp bir yastık aldı, bacaklarını uzattı, Suphi'yi uzattığı bacaklarının üstüne yatırdı, başının altına yastığı koyup mırıldanarak sallamaya başladı.

Alma attım yuvarlandı
Gitti beşiğe dayandı
Suphi uykudan uyandı
Ninni oğul oğul
Ninni yavru yavru

Bu ninninin bir parçası olduğu yıllarda tuhaftır ki içinden bir şeyler kopup kurtulurdu. Şimdiyse zihninin oluklarını kemiriyordu bu ninni. Neyse ki Suphi çabucak uyudu.

Suphi uyuyunca adam tuzlu suyla merhemi alıp geldi. Dışardaki tek ses köpek havlamalarıydı. Sanki köyün yüreği durmuş, köpekler onu canlandırmak istercesine canhıraş havlıyorlardı. Adam elindekileri yere bırakıp pencereden dışarı baktı, hiçbir şey göremedi. Yine de duvardaki bir çiviye asılı feneri indirip üfleyince oda karanlığa gömüldü.

"Feneri niye söndürdün?" diye sordu Pervane.

"Dışarıda birileri var herhalde, köpekler bir koku almış olmalı."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

“Bitmedi mi?”

“Bitti bitti ama ne olur ne olmaz, biz tedbirimizi alalım. Biraz bekleyelim bakalım.”

Fener’in içine bir kuşku düştü. Gözleri karanlığa alışınca Suphi’nin uyuduğu odaya gitti. Bu adam bu köyden biri miydi, değil miydi? Değilse evin anahtarı onda ne arıyordu? Bu köylüyse neden tek başınaydı? Kimi kimsesi yok muydu? Daha bir sürü soru art arda dolandı durdu kafasının içinde. Ufacık bir kızken gördüğü, tüfekleri ve bellerine doladıkları mermileriyle at üstünde köye girip çıkan adamlar geldi aklına. Yaz kış sırtında yakası boğazına kadar ilikli eski bir gömlekle dolaşan komşuları Şemsettin’in katledilişi gözlerinin önünde canlandı. Talanı meslek edinmiş sürüyle insanın hikâyelerini, kellesi kardeşi tarafından kesilen zavallı adamın acıklı hikâyesini dinlediği günleri anımsadı. Hepsi bu topraklarda olup bitmişti ki belleği durmadan geçmişi kemiriyordu. Usulca kayıp Suphi’nin başucuna oturdu. Tabancası belinde, tetikteydi. Karanlık, bir örtüydü sanki, ona sığınırcasına iyice toparlandı, görünmez oldu.

Adamın sesiyle irkildi: “Hanım, gel hadi, yaralarını temizleyeyim.”

Pervane odadan çıkarken eli tabancasının kabzasındaydı. Adam feneri yakmış, tuzlu su, hazırladığı merhem, kesilip hazırlanmış temiz bezle bekliyordu. Pervane’ye yanı başındaki sandığı gösterdi.

“Yaralı omzunu aç, buraya otur.”

Pervane omzundan sıyırdı elbisesini. Adam sarılı bezi çözdü, yaraya bir göz attı. Kurşun sıyırıp geçmişti ama incecik bir kan sızıyordu yaradan.

“Yaran derin değil” dedi. Yarayı tuzlu suyla temizlerken, Pervane “Ah!” diye bağırdı. Bacakları adamın kollarına değiyordu. Belli belirsiz bir titreme almıştı bedenini, sanki görünmez bir yeldi de entarisi ince ince dalgalanıyordu.

“Bu merhem çabucak ağrını alır, rahatlarsın” dedi adam, yarayı bezle sıkıca sarıp bağladı.

“Sağ ol.”

“Tamam. Şimdi bacağındaki yaraya bakayım.”

Pervane entarisini, altındaki içliği kasıklarına doğru çekti, sol bacağını uzattı. Yarası derindi, kurşun bacağına saplanmıştı.

“Bunca yolu bu yarayla nasıl yürüdün?”

“Bu yaranın acısı ne ki!” dedi Pervane.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Bak, bu kurşunu çıkarmak zor, işin ehli biri var, eğer yaşıyorsa, köye dönünce o çıkarır."

"Tamam."

Adam yarayı temizledi, merhemi sürüp bezle sardı. Pervane'yi az da olsa ağrının ve çaresizliğin içinden çekip çıkarmıştı. Ama ilerleyen saatlerde, askerlerin durmadan havlayıp duran bir köpeğin karnını kasaturayla nasıl deştiklerini anlatınca sesi odada zalim bir yürek gibi çarpmıştı. Dilinde bir tür bozulma olmuş da, "Bu da geçer" demişti ardından. Sanki "geçicilik" her şeyi anlamsız kılıyordu. Pervane'nin gecenin bir yarısında içinden bir şeyleri söküp alıyorlarmışçasına patlayan bir sancıyla uyandığında adama söylediği ilk sözü de bu olmuştu: "Bu da geçer." Geçmişti de. Sancısının sebebi merhemin keskin, hızlı iyileştirici gücüydü, yaraları sızlatarak karanlık odada sağlık yeli gibi esmişti merhemin kokusu.

• • •

Adamın adı Hıdır'dı. Sedirin üstünde yün yatakta uyumuş, dinlenmişti. Dışarıdan sesler duyuluyordu, koşuşturup yardım dileyen, gizlenecek yer ararken aman bekleyen insanların sesi değil, saklandıkları mağaralardan, oyuklardan, ormanlardan çıkıp gelmiş, sıradan bir sabah vakti işlerini gören insan sesleriydi bunlar. Bir de horoz, tavuk, kuş, kedi ve köpek sesleri. Köydeki hava değişiyordu ama Hıdır o günden başlayarak ertesi gün, daha ertesi gün derken kapısını sımsıkı örttü, hiçbir dünyevi güzelliğin aralayamayacağı bir umutsuzlukla kendini canlı canlı odasına gömdü. Çok genç olmamasına rağmen duyguları öyle şiddetliydi ki katliamdan kurtulup kendini Tanrı'nın sevgili kulları sayarak evlerine dönenler arasında annesiyle babasını görmeyince –annesine tapardı– sinirleri büsbütün bozulmuştu. Pervane beklenmedik bu durum karşısında Hıdır'a her öğün bir tepside yemek taşıyordu. Pişirdiği şorbikten, fasulye yemeğinden, bulgur pilavından, kuruttan bir iki kaşık yiyen Hıdır, gözleri pek fazla derine kaçmadan, sekizinci gün eşikte belirdi. Pervane bir tasa kırdığı iki yumurtayı çırpıyordu. Hıdır'ı, kendisini kuşatan çaresizlik çemberinin dışında biri gibi görmüş, onda yepyeni, cesaret ve vakarla dolu bir dünyayı fark ettiğine inanmıştı ama bu saflıktı.

"Hep böyle sabah akşam yatar mısın sen?"

"Evet" dedi Hıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Böyle yaparak nereye varacaksın?"

"Sen söyle, ne yapayım?"

Pervane'nin zihninden bilmediği bir güçle yüklü birtakım dalgalar yükseldi. Gözyaşı pınarının uzaklarda titreşen bir şey gibi kaynadığını duydu.

"Bilmiyorum, ama sabah akşam yatarak kimseye bir faydan dokunmaz."

"Kime ne faydam dokunsun istiyorsun?"

Güneş kızıl bir top gibi doğduğu ufuktan onlar için parlıyor, ışığını şaha kalkmış sıra sıra dağlara, her evde kederden birer göze dönen pencerelere, çok nadir açılıp kapanan kapılara serpiyordu.

"Dışarı çık da bak, insanlar nasıl işinde gücünde. Hayatın acısı da tatlısı da bizim içindir."

Hıdır'ın babası ile annesinin cesetleri kısmen parçalanmış halde saklandıkları mağaranın birkaç kilometre uzağında bulunmuştu. Cesetleri kurtlar kuşlar parçalamıştı ki bu haber Hıdır'ın üzüntüsünü bir kat daha arttırmıştı.

Pervane, bu haberi aldıklarında Hidayet'i bulduğu mağaraya girdiği o günü anımsayacaktı. Annesinin memesine bir kene gibi yapışmış Hidayet'i annesinin kuruyup katılaşmış kanını emerken gördüğü an Pervane de Hıdır gibiydi. Üzüntüsü bir kat daha artmıştı. Ayakta ancak iki büklüm durabildiği mağarada Hidayet'i bir süre seyretmiş, ona kendi öz oğluymuş gibi davranmaya ve onun adını değiştirmeye o an karar vermişti: "Adı Suphi olacak. Bugünü hiç yaşamamış olacak, hiç."

Pervane'nin bu sırrını açtığı ilk kişi, kendisini ölülerden uzak tutan Hıdır'dı. Duvarında bir ocak bulunan evin sofasında oturuyorlardı. Daha şimdiden alnının üstüne horozibiği gibi düşen kapkara saçları aklanmış, dünyaya acısından başka vereceği bir şeyi yokmuşçasına içine kapanan Hıdır, bacanın tam karşısında bir kerevete kurulmuştu. Pervane ise Suphi'yi yatağına yatırmış sedirde oturuyor, saçı sakalı birbirine karışmış Hıdır'ı seyrediyordu. Aslında doğasında içine kapanıklık olmayan Hıdır'a yaşama sevincinden, belki aşktan söz etmek yatıyordu gönlünde.

Bir zamanlar kocası Alişan'a anlattığı gibi.

Alişan ile Pervane, Baba Mansur Ocağı'ndan Nesimi Dede'nin kıydığı nikâhla ağustos ayının ikinci pazarında evlenmişlerdi. Nesimi Dede, Alişan ile Pervane'nin kapı eşiğinde bekletildiği odada

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

uzunca bir nutuk çekmişti önce. Yeryüzünün kutsanmış yaratıklarına, mazlumların koruyucularına, ermişlere ve bu kata layık olanlara, dileklerinin Tanrı'nın katında kabul görmesi için yakarıp nutkunu şöyle sonlandırmıştı: "Hak'tan dilediğimiz iyiliği, güzelliği uzakta değil, kendimizde aramalıyız, hayal gücümüzde, temiz ahlakımızda, dürüstlüğümüzde, aklımızda ve değerlerimizde." Odanın ortasına kurulan honçanın üstünde bir sürahide şerbet, bir tas su, lokma olarak dağıtılacak kömbe ve kömbeyi kesmek için ahşap saplı bir bıçak duruyordu. Nesimi Dede honçanın bir ucundaydı; Alişan ile Pervane diğer ucunda dizüstü çöktüklerinde Pervane, evlilikleri boyunca da böyle dizüstü çöküp donmuş gibi kalacaklarını düşünüp ürperdi.

"Ne oldu kızım, iyi misin?" dedi Dede.

Pervane'nin benzi kül gibiydi: "Hıhı, iyiyim."

Nikâh töreninin ardından Alişan'ın koluna girip odadan çıkarken Dede'nin okuduğu, ömürlerine bereket, vücutlarına sağlık, yuvalarına huzur ve mutluluk getirecek duaların hepsi ezberindeydi Pervane'nin. Böylesi duaların zamanla değişerek ürkütücü bir hızla çoğalacağını o zaman bilemezdi, fakat içinin sıcaklığıyla bağlantılı bir çeşit yakarış onu düğün günü, at sırtındayken yakaladı. Kocasının ve musahibinin damdan attıkları elmalardan biri başına isabet edince, sözcükler kendiliğinden dudaklarından döküldü: "Boz atlı Hızır yardımcımız olsun, bizi görünür görünmez kazalardan, belalardan saklasın, beklesin."

Eski günlere dönmek olanaksızdı. Fakat çok istemesine rağmen bu yaşadıklarını kimseye anlatamıyordu Pervane annesinin zifaf gecesinden başlayarak mahremiyetini kimseye anlatmamasını bellettiği günden beri, bazı gerçekleri yüreğine gömüp orada çürümelerine yemin etmesi gibi, bu gerçekler de oradaydı, çürümeye bırakılmıştı. Böyle zamanlarda adeta bir şeylere gereksinim duyuyordu, mercan gözlerinin ardında, Hıdır'dan aşk sevgi dilenir bir hali vardı.

"Dalıp gittin" dedi Hıdır.

Pervane gülümseyerek gözlerini devirdi. "Çok eski günlere götürdü bu sessizlik beni."

"Anlat."

"Yoo, sana başka anlatacaklarım var."

Kader imbiği gözlerinin önünde kaynıyordu Pervane'nin. Kocası Alişan karşısında, yanında, yatağında, kafasının içindeydi hep, ama aslında ölmüş bir adama bile gerçeği söyleyemiyordu. Oysa gençli-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ğinin en güzel yıllarına mal olacak bu korkunç katliam, yıllar yılı baskı altında tuttuğu dürüstlüğünü sel gibi coşturuyordu.

"Suphi benim öz oğlum değil" dedi.

Hıdır önünde dumanı tüten ocağa bakıyordu, yüzünü Pervane'ye döndü, fakat bir şey sorup sormayacağı anlaşılmıyordu. Aslında Hıdır her zaman gerçek olmayanı gerçek olana yeğlemişti. Böylesi onun için daha kolaydı.

"O da benim gibi katliamdan şans eseri kurtulan bir çocuk, komşumuzun oğlu" diye devam etti Pervane. "Gerçek adı Hidayet. Onu mağarada bulduğumda annesinin kanını emiyordu. Ne dersin, doğru mu yapıyorum?"

"Bilmiyorum. Önünde daha çok zaman var, düşünürsün" dedi Hıdır.

"Ben gideceğim buralardan. Senden doğru mu, yanlış mı yaptığımı duymak isterim."

Şapkasını başına geçiren Hıdır'ın soruyu cevaplamadan sofadan çıkmasına hiç bozulmadı Pervane. Onun sessizce çekip gitmesini aşka yorunca hemen kazanı ocağa koydu, eline aldığı bidonla çeşmeye koştu. Hıdır eve döndüğünde, Pervane yıkanıp temizlenmiş, üstüne entarisini geçirmiş, akşam yemeği için suda beklettiği kuru fasulyeyi haşlıyordu. Teninin doğal kokusu, kandan temizlendiğinden beri baş döndürücüydü. İster yemek kokularının bastırdığı mutfakta olsun, ister dışarıda, ister başka yerde, Pervane'nin doğal kokusunu artık tanıyordu Hıdır. Gecelik niyetine kullandığı beyaz entarisiyle, sabah saatlerinde bazen yüreğinde bir heyecan kasırgası estiren Pervane'ye ne zaman gideceğini soran Hıdır, bu kasırganın geride bıraktıklarını kadının ellerinde, eteklerinde görüyordu. Kadın elindeki ahşap kaşığı tezgâh olarak kullandığı derme çatma yapılmış honçanın üstüne koymuş, ıslak ellerini entarisinin eteğine silmişti.

"Bir iki güne giderim."

Hıdır o an Pervane'yle kucaklaşarak uzun bir süre öylece kalmayı çok istedi ama bu arzusu huzursuzluğa dönüşünce odadan bozma mutfakta dört döndü. Pervane yemeğin harcını tamamlayıp ateşe verinceye kadar sürdü bu. Ve gariptir ki, tesellisi kolay değildi bunun, böbürlendiği serinkanlılığı ne büyük bir kederdi aslında. Pervane'nin gözünde biçilmiş kaftandı; terbiyesi, efendiliği, nezaketi, her şeyden önemlisi de insancıllığı, Pervane'nin üzerinde sağaltıcı bir etki yapmış, kendine güvenini güçlendirmişti. Katliamdan sonra

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kederle kıvrılıp sağalmayı beklemenin anlamsızlığını ilk kavrayan da Pervane'ydi, sımsıcak duygularla yorganın altına giren de.

Hıdır ise zihninde zora koştuğu duygularının tahayyülü ile yaşıyordu. Ancak kuru fasulye ve kuru soğandan oluşan akşam yemeğinin ardından bu tahayyüle değil, damarlarında zehir gibi akıp gidenine teslim oldu. Gözüne uyku girmiyordu. Pervane'ye gitme diyemiyordu ama gitmek istemesinden de hiç hoşnut değildi. Nedense Pervane'nin gitmek istemesi ölçüsüz bir endişe uyandırıyordu içinde. Kendini bir odada tek başına otururken hayal etti: ne arayan vardı ne soran, ne yiyecek ne de içecek veren. Yavaş yavaş can çekişerek ölmeye benzer bir şey olurdu bu.

O sabah kahvaltıda, "Pervane, acele etme, yaraların iyice sağalsın, öyle gidersin" dedi Hıdır.

Ama Pervane köylülerin kendisine hangi gözle baktıklarını görmüştü. Kadın erkek, çoluk çocuk Pervane'nin ne mal olduğunu anlamak için arkasından bakıp ona hakaret ediyor, onunla alay ediyorlardı. Hıdır'ın kapatması diyorlar, kızışmış kancık diyorlar, olmadık hakaretler ediyorlardı. Pervane bu hakaretleri, alayları duyduğunda, "Keşke kanatlarım olsa da sıçrayıp göğe yükselsem" diye düşünüp ağlamıştı. Yüzünde hem bir panik hem de bir kararsızlık ifadesi vardı. Hıdır bu olanların farkında değildi, olanları duysaydı muhtemelen şimdi elinde tuttuğu bıçağıyla dışarı fırlar, elindeki bıçağı kaldırır: "Hepinizi mahvedeceğim! Hepinize gününüzü göstereceğim!" diye haykırırdı.

"Biraz daha kalırım, birkaç gün, birkaç hafta, ama dışarı çıkmayacağım, çeşmeden su getirmeye gitmeyeceğim."

"Niye, ne oldu ki?"

"Dışarı çıkmak istemiyorum. Korkuyorum."

"Kimden korkuyorsun?"

"Dışardaki her şeyden, insanlardan, ormandan, dağlardan, seslerden…"

• • •

Pervane üç hafta daha kaldı Hıdır'ın evinde. Hemen hiç dışarı çıkmadı. Bazen eşikten ayağını dışarı attı, kapının önünde oturdu ama birilerini görür görmez içeri girip saklandı. Kimse ona ne olduğunu, Hıdır'ın evinde yaşayıp yaşamadığını, gidip gitmediğini bilemedi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

O da pencerenin önünde uzun uzun oturdu, taşlı patikadan gelip geçen insan seslerini, atlıların kahkahalarını, hayatta kalan çocukların cıvıl cıvıl sesleriyle hayata kaldıkları yerden devam edişlerini, köpekleri, kuşları, kedileri, karanlıkta yankılanan kurt ulumalarını, keklik şakıyışlarını dinledi.

Derken üç hafta çabucak gelip geçti. Bir pazartesi sabahı Pervane Suphi'yi giydirdi, hazırlandı, çantasını alıp odasından çıktı. Korku içine işlemişti, bir an önce buradan çıkıp yola koyulamazsa başına kötü bir şeyler geleceği endişesini taşıyordu. Düşündükçe yüreği pır pır titriyordu.

Hıdır onu hol olarak da kullanılan salonda bekliyordu. Pervane'yi solgun, burnuna bastırdığı mendiliyle karşısında görünce sanki bir avuç kül gibi savrulup dağıldı, bedenini hissedemez oldu. Pervane ağlamamak için kendini zor tutuyordu, mendili burnuna bastırdıkça bastırdı, kapıya yürüdü, eşikte durup Hıdır'dan yana döndü:

"Hıdır, senden hep bir şeyler duymak istedim, ama sen daha ağzını açıp bir şey söylemiş değilsin" dedi.

"Ne duymak istiyorsun?" diye sordu Hıdır.

"Köylülerin arkamdan bana nasıl baktıklarını, neler söylediklerini biliyorum. Daha kocamın cesedi soğumadan da… Boş ver, bilesin diye söylüyorum bunları. Hakkını helal et."

"Helal olsun."

Pervane usulca yaklaştı, Hıdır'ı yanaklarından öptü. Bu bir veda öpücüğünden çok daha fazlasıydı ki kendini tutamadı, ona sarılıp ağladı.

"Bu iyiliğini unutmayacağım, Hıdır."

Hıdır, bacaklarındaki kasların gevşediğini hissetti, olduğu yere yığılacağını sandı. Elleri arkasında kenetli, anne oğul birer karaltıya dönüp gözden yitene kadar arkalarından bakakaldı.

"Sağ salim git Pervane, yolunuz açık olsun."

• • •

Pervane ile oğlu Suphi'nin gidişi, Hıdır'ı kısa bir süre de olsa ayaksız bir gövdeye dönüştürmüştü. Bazen onu ziyarete gelen komşularının –bunlar da katliamdan kurtulup aynı kaderi paylaşanlardı– bir iki şakasıyla güldüğünde gözlerinden yaşlar akıyor, gülmesi durduğu halde gözlerinin yaşı dinmiyordu. Kendi kanından gelme bir yavrunun

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ortada kalmasına gönlü elvermeyen bir baba değildi ama böyle sessizlik içinde yapayalnız otururken kendi yazgısına kapılmıştı. Pervane ile kucağındaki bebeğini ilk gördüğü gün, yıllar önce dünyaevine girip bir çocuk sahibi olamadan ayrıldığı karısını anımsamıştı. Evlendiklerinde karısı Fide on sekiz yaşındaydı. Akrabaydılar. Fide gelin gelir gelmez, Hıdır'ın annesi ile babasının zorunlu hizmetlisi olmuştu. Onlara daha önce hiç yüzünü göstermemişçesine –onların yanındayken neredeyse sağır ve dilsizdi– leçeğini burnunun üstüne çekip evin içinde öyle dolaşmıştı. Güzel sayılmazdı, onda sanki birbiriyle ilgisiz şeyler yan yana gelmiş, takır tukur bu vücudu meydana getirmiş, bütün güzelliğini kalbine veren bu vücut, dişiliğinin cilvesinde kendini gösterir olmuştu. Fide'nin kaderiydi bu. Ne güzel olmadığı için isyan eder ne de cilveli bir kadın olduğu için gurur duyardı.

Günahsız, masum oğlu kucağında, sırtını bilmem kaç kuşaktır orada duran meşe ağacına dayamış Pervane'yi ilk gördüğü gün Hıdır, gülmez talihinin artık güleceğini düşünmemişti ama Pervane'yi Fide, kucağındaki bebeği de oğlu sanacak kadar ileri gitmişti. Silah sesleri çın çın öttüğü sırada, bu hayalle ayakta kalacağını hiç düşünemezdi Hıdır. Gerçeğin ondan esirgediği mutluluğu hayallerde bulacağını da. Ama oluyordu işte, kurduğu hayaller öyle güzel, öyle mutluluk vericiydi ki Pervane köyden gitmeden birkaç gün önce beyaz entarisiyle adeta Fide'ye dönüşmüş halde odasına girmeseydi, o huzurla ölebilirdi.

"Ne yapıyorsun?" diye bağırdı Pervane. "İndir elindeki o tabancayı."

Başına dayadığı tabancanın toplusundaki sekiz fişekten birinin kafatasını dağıtmasını istiyor muydu Hıdır? Tanrı biliyor ya, bazen ölüm gaz lambasının titreyen ışığı altında kanına ateşler salsın istiyordu ama…

Pervane, "Olamaz! Olamaz!" dedi. "Gerçekten canına kıymak mı istiyorsun?"

Böylesi karanlık günlerde insan, örümcek ağına düşmüş bir sinek gibi hayatla ölüm arasında gidip gelirmiş. Pervane ömrü boyunca unutamayacağı o anları, yani kurşunun ateşten ışıltısını, yankılanan sesini, Hıdır'ın üstünün başının kana bulanışını, şaşkınlığa dönen hüzünlü bakışını görüyor, korkuyla onun yüzüne bakıyordu. İşte tam o anda Hıdır eli hâlâ tetikte tabancayı şakağından çekerken bütün bunlar gerçekleşti. Kurşun öyle bir yol izlemişti ki, Pervane tuzlu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

suya batırdığı bezle yarayı temizlerken, "Verilmiş sadakan varmış Hıdır" dedi. "Kurşun kulağını sıyırıp geçmiş."

Pervane soluk çiçek kokan teninin mayhoşluğuyla Hıdır'ın aklında ne varsa silmişti o gün. Birkaç kez buralardan uzaklara gideceğini tekrarlamıştı. Bu gitmek tutkusu çocukluğundan beri yüreğinin derinliklerinde saklıydı, yıllar boyu besleyip büyüttüğü bir arzuydu. Akşamları bazen gece yarısına kadar Hıdır ile birlikte otururken bunu anlatmıştı. Ve gerçekte de gecelerine yön veren şey, duygudaşlıklarının coşmasıyla yatışması arasında gidip geliyordu. Pervane daha kırk günlük bir bebekken, içinde ömrüne bereket versin diye buğday taneleri, kötülüklerden korusun diye iğne, sağlık ve mutluluk versin diye ayna bulunan elekten geçirilen suyla yıkanmış, ama ömrü boyunca ne mutluluk ne sağlık ne de iyilik görmüştü. Hayatı kırk günlük dileğin ters bir yorumuyla şekillenmiş olmalıydı.

Derken, havaların daha çabuk karardığı, lambaların erken yandığı günler gelmeden Pervane öteberisini hazırladı. Yola çıkmak için her şeyi tastamam duruyordu orta yerde. Pazartesi sabahı Hıdır odasına girdiğinde yere diz çökmüş, odadaki tahta karyolanın üzerindeki kırmızı yorgana bir şeyler anlatır gibiydi. Odanın duvarları kireç beyazıydı, yerler ahşaptı. Odadaki en belirgin renk yorganın kırmızı rengiydi ki, yaşamdaki acı gerçekler gibi çarpıcıydı.

"Gidiyor musun?" diye sordu Hıdır.

"Evet, gidiyorum."

Gitme diyemedi Hıdır. Söyleyemediği bu söz yüzünden akıyordu ama onu içinde tutuyordu, sanki en güvenilir silahıydı o.

"Bacağında bir kurşun var, bari onu çıkarana kadar bekle" dedi Hıdır.

"Yok, orada kalsın."

O gün, Hıdır'ın tarihi günlüklerine –ki bir yıl sonra okuma yazma öğrendi– geçecek bir gün olacaktı. Hiçbir şey sıradan değildi o gün. Hava hiç olmadığı kadar garipti.

Hıdır, Pervane'yi yolcularken acı günlerin artık geride kaldığını, bir gün bu derin vadilerde, mağaralarda, oyuklarda sineklerin üstünde uçuştuğu cesetlerin şişmiş yüzlerinden, kararmış derilerinden, çürümüş gözlerinden kıvıl kıvıl dışarı çıkan kurtların da unutulup gideceğini hayal etti. "İliklerime kadar yorgunum" diyerek zaman zaman inleyen Pervane'nin her şeyi geride bırakıp gitmesi de bu yüzdendi: bu unutuşun sonsuz olamayacağını bildiğinden.

4

Pervane, Hıdır'ın evinden ayrıldığı anda bir gün tekrar memleketine geri döneceği hayaliyle doluydu. Kapıdan çıkıp güneşli avluda kararlı adımlarla ilerlerken aklından geçen şey de bu gidişin pek uzun sürmeyeceğiydi.

Ne var ki Hıdır'ın son sözleri dokunaklıydı: "Kimin kimsen kalmadı mı burada?"

Pervane düşünüp dedi ki, "Hızır'ın değneği üzerine yemin olsun ki bilmiyorum, belki..."

Pervane'nin hayatta kalan tek akrabası dayısı Şerif Ali'ydi. Bu adam yeryüzünde bir ceza gibi taşıdığı yakışıklılığı ve yalanlarıyla tanınır, dünyaya bir melek olarak getirilmediğine üzülürdü hep. Anlattığı hikâyelerle, neşesiyle insanı hayata bağlayan bir köprü, karanlıkta bir ışık gibiydi. Katliamdan üç gün önce, gün toprak kırmızısı gibi aydınlandığında uyanıp kalkmış, uzun bir yolculuğa çıkmıştı.

"Belki dayım Şerif Ali sağdır."

"Burada kaldığını öğrenip gelirse ne diyeyim ona?"

"Gitti dersin."

Uzaklarda, dünyanın bir ucunda yitip gitmektense evin içinde koşup duran bir çocuğa Hıdır'la birlikte bir gelecek hazırlamaları son derece güzel olurdu, ama yüreği buraların anısını kaldıramazdı Pervane'nin. Bundandır ki öğlen saatlerinde bir dereyi geçerken kendini iyi hissediyordu. Dağları, tepeleri aşa aşa Pertek'e, oradan da Harput'a varması birkaç gününü alırdı. Temiz hava soluyup keçi sütüyle beslenmiş birçok insan gibi Pervane de bir dağ keçisi gibi çevik ve hızlıydı. İlk vadiyi geçerken birkaç adımda bir ilahi söyler gibi aynı sözü söyledi: "Suphi, güzel günler bizi bekliyor yavrum." Bu ayinsi sözü vadi boyunca sürekli tekrarladı durdu. Vadi derin mi derindi, dik başlı, insanı ürküten sinsi bir uçurumdu. Burada türlü türlü yırtıcı hayvan vardı ki, halk arasında kuşgörmez denilen hızlı mı hızlı parsı Pervane rüyasında bile görmüştü. Rüzgâr gibiydi bu pars, insan yüzü görmez vadilerin, ormanların, dağların rüzgârıydı da hızda yoktu eşi benzeri.

Pervane birkaç kilometreyi aşan vadide kocaman boz gövdeleriyle, azman dallarıyla her yanda dipdiri duran meşe ağaçlarının arkasından bir kuşgörmez ya da başka bir yırtıcının her an önüne çıkabileceğini biliyordu. Bu yüzden vadiye girmeden rastladığı limon sarısı bir yılanı –yaklaşık bir metre boyundaydı– yakaladığı gibi havada salladı, bir meşe ağacının gövdesine birkaç kez vurup öldürdü. Elinde bir sopayı tutarcasına taşıyordu yılanı. Genellikle yırtıcı hayvanların yılandan korktuğunu duymuştu. Bunun doğru olup olmadığından emin değildi ama bir zamanlar Kızıl Kilise'de oturan bir yakınlarının söylediği gibi, küflenmiş, temelsiz bir umudu bile canlandıran, olgunlaştıran bir şeyler vardır hep. Bu da Pervane'nin umuduydu: bir yılan. Ölü. Gerisi hüner işiydi.

Vadinin ağaçsız bitimine gelince birkaç yudum su içti, yola bir göz attı Pervane. Vadinin bitiminde yol bir dere boyunca kıvrılıp dönüyor, çırılçıplak tepeleri dolanıp gidiyordu. İster gündüz, ister gece olsun bu irili ufaklı tepelerden, uzak yakın çıplak dağlardan her zaman garip sesler gelir, geceleri buralar hem daha soğuk hem daha dehşet verici olurdu. Karanlık bastırmadan Pertek'e varmalıydı. Fakat önce elindeki yılanı toprağa gömmeliydi. Yılanı yere indirip elleriyle küçük bir mezar kazdı. Buralar için "Toprağını kaz, bir karış altında ölüleri bulursun" derlerdi. Bir anlığına kalakaldı. Kaskatı kesildi. Fakat zayıflığa yüreğinde de bedeninde de yer açmamalıydı, aksi halde Harput'a ulaşamazdı. Suphi de mağaradaki kadar şanslı olmayabilirdi. Hemen toparlandı, yılanı toprağa gömüp mezarının başında çöktü. Çok önceleri, okuma yazmayı söktüğü yıllarda –ki okur yazarlığı okula giderek değil, uzaklardan gelip evlerinde birkaç ay kalan akrabaları Siyamet'ten öğrendiğinde on beş yaşındaydı– rüyalarından hep kurumuş gözyaşlarıyla uyanırdı. Gözlerini ovuşturduğunda parmaklarının altında sanki kum gibi ufalanan kurumuş gözyaşları gerçekleşmeyen hayallerinden, düşlerinden akardı. Şimdi de ölmüş hayallerine, isteklerine ağlıyordu. Toprağa gömdüğü yılanın ardından bir şeyler söylemesi gerekmez miydi? Bir teşekkür, bir helalleşme olurdu bu. Gönül rahatlığıyla yoluna gidebilirdi. Görkemini yitirmiş bir sultanın başını andıran kafasını bir tuhaf yücelikle, soylulukla dikti göğe. Bir zamanlar babasının okuduğu birkaç sözü anımsadı. Çok önceleri duyduğu helalleşme, af dileme sözleriydi bunlar, bir yılanın ölümünün ardından okunmuştu.

Toprağın süsüydün,
Güzelliğin hasıydın,
Ağu da sendedir,
Ağunun dermanı da,
Kurtuluşum sendeydi,
Affını diliyorum.

Tepeden tırnağa huzurla çöktüğü yerden kalktı. Aklına mis kokulu, saçları kınalı annesinin ardından dua okuduğu gün geldi. Annesinin çekilmez hayatına tanık olmuş, onun bazen gizli gizli ağladığını görmüş, kötü yazgısının altında günbegün ezildiğini hep hissetmişti. Aslında hayat güç değildi, ama onu güçleştiren o kadar çok şey vardı ki annesi daha fazla dayanamamıştı. Bir sabah onu yatağında ölü bulduklarında babası, hayatın bir aldatmacadan başka bir şey olmadığını söylemekle yetinmişti ve annesiyle birlikte o mutsuzluğu, o kapkara kederi de toprağın derinliklerine gömmüşlerdi.

Yolculuğun bu saatleri boyunca anıları rahat vermedi Pervane'ye. Hoş kuş ötüşlerinin yanı sıra çevredeki tuhaf tıslamaları, mırıltıları, inlemeleri bile duymadı. Yürüdü, yürüdü, yürüdü; sonunda gerisinde kalan zamanda eridi gitti.

Karanlık yavaş yavaş iniyordu. Birazdan dağlar, tepeler karanlığa, gökyüzü buz maviye kesecekti. Çocukluğunda yaz sıcağının kavurduğu gecelerde kardeşleriyle birlikte dam üstünde uyurlardı. Gözleri gökte, yıldızlar kayınca dilek tutar, böylece ta gökyüzüne tırmanırdı Pervane. Şimdi de uyuyabilirdi dışarıda ya hem kendisi açtı hem de oğlu. Dev bir ağacın altına oturdu. Bir bakıma ulu bir ağaç ki son derece tuhaf, tedirgin edici hayallerin uykusunun en derinine kadar peşinden gelip kötülükle dolu rüyalarının içine kadar sokulduğu bu günlerde, bir ulu ağaca sığınmak iyiydi. Oturdu, oğlunu emzirdi, battaniyeyi özenle yere yaydı, giysilerinden birini katlayıp Suphi'nin başının altına gelecek uca koydu, onu sarıp sarmaladı, uyuttu. Sonra vücudu gevşedi. Yol göstermesini bekliyormuşçasına boş, donuk gözlerle göğe baktı. Ağzının uçları sarkıp gözleri kırpıştı ama ağlayamadı. Kanat geren bir güvercin gibi oğlunun üstüne kıvrılıp sızdı. Dünyanın bir ucuna bu güvercinin sırtında gittiğini de o gece rüyasında gördü. Sabaha yakın uyandığında gökten üstlerine kuş dışkısı düşüyordu. Bunu uğur

da sayabilirdi ama yüreğine çöken gam bulutundan dökülüp gelen türküyü mırıldanarak oğlunu emzirdi:

"Bağrımdaki yaranın bağlanma çağı geçti."

Parmaklarını Suphi'nin yumuşak, sıcak, ipeksi teninde gezdirip yüzünü Suphi'nin yüzüne sürerek söylediği bu türkü sanki dile getirilemez, kimseye anlatılamaz şeyleri anlatıyordu. Yaşamın ölü olduğu yürekte sevginin güçlü atışları bile pek anlaşılmasa da, Pervane sırtında öteberisinin olduğu çantası, kucağında Suphi, ulu ağacın dibinden ayrılıp patikada yokuş aşağı inerken umudu bacaklarında taşıyordu. Yolda eşek güden bir oğlanla karşılaştı. Ona Harput'a en kestirme hangi yoldan gidebileceğini sordu. Oğlan eliyle geniş bir kavis çizdi, tarif ettikçe yol anlaşılmaz oldu, sonunda "Gülmez'e varınca sor" dedi. İşte o dakikalar boyunca, oğlanın yolların yerlerini değiştirip değiştirmeyeceğini merak etti Pervane. Gerçekten de birkaç kez öyle oldu, ama oğlan yolu karış karış biliyormuş havasından çıktığının farkına varınca çabuk toparladı, üstüne üstlük, "Harput'ta kime gideceksin?" diye sordu.

"Siyametgile gideceğim, tanıyor musun?"

Oğlan düşündü. Harput'a her gittiklerinde babası onu onlarca kişiyle tanıştırmıştı, ama Siyamet'i çıkaramadı.

"Yolu çıkarabilir misin?"

"Çıkarırım, sağ ol."

Şu tepeleri hele bir aşsın, hele bu ıssız topraklardan bir çıksın, bu acıları bir unutsun... Yeni bir güç dalgasıyla havalanmış öyle hızlı yürüyordu ki bütün bu dağların, tepelerin, uçsuz bucaksızlığın, yerin göğün üzerinde bu gücün etkisi hissediliyordu.

• • •

Yoluna çıkan köylerden yiyecek içecek alıp geceleri bir ulu ağacın dibinde, bir kayanın oyuğunda, bir köydeki ahırda geçiren Boruz Pervane, günlerce süren bu yolculuktan sonra uzak akrabası Siyamet'in Harput'taki evine alacakaranlıkta vardı. Siyamet'in daha gençliğinde hayalperest olup bir hastalığa tutulunca, vücudundaki son kılı da yitirdiğinde öleceği şakasını söyleyenlerin çoğu şimdi hayatta değildi. Bu şakayı taşıyan belki son kişiydi Pervane. Siyamet'i görünce gözlerine inanamadı, zor bastırdı çığlığını. Siyamet bir yumurta kadar beyaz, bir yumurta gibi tüysüzdü. Tüyleri yolunmuştu

da saçı, kaşı, kirpiği, sakalı, bıyığı yoktu. Karısı Dilif ile birlikte bahçede, ak küller üstünde fokurdayan çaydanlığın yanında oturuyorlardı. Dilif hızla döndü. Minicik yavrusunu kalbinin üstünde taşıyan, rengârenk çiçek desenli entarisiyle bahçe kapısında duran incecik, uzun boylu, yüzünde bir bebeğin masumiyetini taşıyan bu kadın, bu derinde saklı mercan gözler tanıdık geliyordu.

"Pervane!"

"Dilif!"

Pervane'yi kucaklarken Dilif'in gözyaşları yanaklarından süzüldü, dudağına düştü. Pervanelerin köyünden pek çok kişinin katledildiğini duymuştu. Feleğin binbir çemberinden geçen Siyamet bile bu haberlerle bükülüp kırılmıştı. Ama onun belini büküp kıran evlatsızlıktı aslında. Karısı Dilif'le çocuk sahibi olamamış, yıllarca süren bıktırıcı bir çabayla gitmedikleri ziyaret, içmedikleri iksir, etmedikleri dua kalmamış, sonunda evlatsızlığın acısını taşımasını öğrenmişlerdi, fakat Siyamet'in çocuk sahibi olup soyunu sürdürme arzusu hâlâ capcanlıydı.

Pervane o kadar yorgundu ki Suphi'yi Dilif'in kucağına verdi.

"Altını değiştirebilir misin abla? Benim mecalim yok."

"Tabii değiştiririm."

Dilif çocuğu alıp içeri girdi. Siyamet ise Pervane'nin solgun, yorgun yüzüne bakıp ona soru üstüne soru sormaya başladı: "Tek başına mı geldin? Nereden, nasıl geldin? Kocana ne oldu?"

Pervane kısa cevaplar verip susarak boşluğa bakarken omuzlarını hafifçe sallıyordu. Bir an olduğu yere yıkılırken bir elin kendisine uzandığını gördü sadece. Bayılmıştı. Siyamet onu kollarına aldı, içeri taşıyıp sedire yatırdı. Odanın yarı karanlığında yüzüne boca edilen kolonya, su, ses, bağırış çağırış derken Pervane kendine geldiğinde neredeyse yarım saat geçmişti. Dilif ile Siyamet kadının konuşamayacağını anlamışlardı. Merakla beklerlerken ocaktaki alevlerin parıltısında gölgeleri iki kara kılıç gibi Pervane'nin yüzüne yansıyordu.

Dilif, "Aç mısın?" diye sordu.

Pervane başını açım anlamında salladı. Uzun zaman olmuştu kursağına yiyecek bir şey girmeyeli. Kendisi dayanırdı dayanmasına ama bebeğine süt gerekliydi.

Dilif kalkıp çarçabuk kurutulmuş taze fasulyeyi suda haşladı, tereyağında pişirdi. Bir iki parça da tavuk eti vardı, az önce sofradan

kaldırmıştı, onu da getirdi, fokur fokur kaynayan çaydanlığın orada bir sanat eseri gibi duran peraya sofrayı kurdu. Pera, o zamanlar Hozatlıların kullandığı bir masa türüydü. Dört ayağından dışa doğru yelpaze biçiminde açılınca adeta altlı üstlü yuvarlak bir sofraya dönüşüyordu ki her yeri el oymalı motif işlemeliydi.

Bu güzel sofrada tek kelime etmeden karnını doyurup ardından Suphi'yi emzirerek uyutan Pervane, peranın başına dönüp oturdu. Gözlerini Dilif ile Siyamet'in yüzünde gezdirdi ve sanki yaşadıklarımı, buralara nasıl geldiğimi sonra anlatırım dercesine baktı.

Harput'taki bu ev o derece sessizlikle yüklüydü ki başka herhangi bir şeyin varlığını duymak imkânsızlaşıyordu. Dilif ile Siyamet yıllardır böyle yaşıyorlardı. Günde birkaç sözcük konuşur olmuşlardı: Neredeydin? Yemekte ne var? Ya da Şefik'in oğlu hastaymış, bir ara gidip soralım. Bu gibi diyalogların dışında gözleri ya ufukta ya da içerde duvara dikili kalırlardı. Şimdi de gözleri Pervane'nin dudaklarından dökülecek sözlerdeydi ki o lakırdılar da sanki çok çok eski bir zamandan geliyordu. Siyamet, Pervane evlerine gelene kadar bu acı haberlerden hiç söz edilmesin istiyordu.

Pervane'nin uzun uzadıya anlatacak mecali kalmamıştı. Yürümekten, ki kilometrelerce kucağında bebeğiyle yürümüştü, ayakları şişmişti, oturmak bile onu yoruyordu. Yine de o kara günü anlattı. Vadiye saklanmak üzere çıktıkları yolu, uzaktan gördükleri karaltıları ve sonrasını… Söz öz oğluna gelince gözlerini yıldızların parladığı göğe kaldırdı, gözyaşları perde perde açılarak yanaklarından süzüldü.

"Sadece ben ve oğlum kurtulabildik" dedi.

Dilif sırtında şalı, ayağında terliği huzursuzca oturduğu yerde dönüp duruyordu.

"Pervane!"

Pervane eliyle gözlerini sildi. Bahçeye sessizlik çökmüş, Siyamet başparmağı soluk kahverengi yeleğinin cebinde, bahçenin en uzak köşesine gidip geliyordu. Kelimeler insanın içinde olan biteni ne kadar anlatabilirdi ki. Bunu en iyi Siyamet biliyordu: Tüfeklerin üstlerine doğrultulduğu tarihte, tanyeri dirilip de köy yer yer gri, yer yer kahverengi henüz alacalanmışken, dudaklarında biriken teri yalamış durmuştu. Ne çok ter, ne çok! Bedros, Siyamet'in yanındaydı, tam yanı başında. Tanrı'ya yalvarmak için açtığı ağzına namlu girdiğinde karşı koyamayacağını bilen Bedros yine de tüfeği geri

itmişti. O zamanlar, Siyamet yirmisini yeni bitirmişti. Yirmi birinci yaşını yarıladığında ise hepi topu bir tepsi, iki yün yatak, birkaç tahta kaşık ve bakır kap kacağı bir ata yüklemiş, yola çıkmışlardı. Bu acı tecrübeden sonra Siyamet, aradan tam yirmi üç yıl geçtiğinde, her sabah gövdesini sarsan bir dokunuşla kendini ölü sansa da hayattaydı. Doğduğu yerden ayrılıp Harput'a geldiğinde, Bedros'unki gibi yüzlerce vakanın yaşandığını, kimi Ermenilerin ise sürüler halinde doğuya, Rusya sınırına doğru götürüldüğünü öğrenecek ve duyup bildiklerinden ötürü aklı iyice karışacaktı. Bir zaman bu kafa karışıklığı öyle bir hal almıştı ki divana oturur, duvarda asılı rengârenk kilime bakar dururdu. Büyükannesinden kalma değerli bir miras olan kilimdeki motifler, zekâsı neredeyse tanrısal aklın niteliklerine bürünmüş Albeg'e –Albeg, Siyamet'in birkaç yıl önce ebediyete göçmüş dedesiydi– benzeyen bir insandan ve izleyeni gideceği yere değil, hep başlayacağı yere götüren topukları arkaya dönük çeşit çeşit yaratıklardan oluşuyordu. Büyülenirdi bakarken. Elinin tersiyle bir hareket yapıp Dilif orada ise bakışlarını Dilif'in tedirginleşen yüzüne dikip şöyle derdi:

"Kimseyi gördün mü?"

"Kimi soruyorsun?"

"Hızır'ı gördün mü?"

"Yok, görmedim."

"Ya Bedros'u?"

Bu, uzun bir süre böyle devam etti. Az yiyip az içen, evin içinde dolanıp duran Siyamet'in saçları tümüyle döküldü, kedi bıyıkları seyrekleşti, sakalları, kaşları önce yer yer, ardından büsbütün zayıflayıp birer birer düştü.

Siyamet sonunda bahçede gezinmeyi bırakarak oturup da bunları anlatınca, Pervane o gece gözlerinden fışkıran gözyaşlarıyla yatağa girdi ve günler boyunca bu konuda hemen hemen hiç konuşmadı. Derken, bir akşamüstü Dilif'in yaptığı acı kahveyi yudumlarken bir ara gözlerinin içine içine bakan Siyamet'in bir boğanınkine benzeyen boynuna bir düğüm takılmışçasına derin derin nefes alıp verişi gözünden kaçmadı. Bunu, anlattığı acı olayların yarattığı hüzne yorsa da gerçek böyle değildi. Siyamet zamanın nasıl da geçip gittiğini, insanın bazen daha da hızlı geçmesini istediğini ama her ne olursa olsun kişinin aklını çelmede çok becerikli davranan hayatın, ölümün damgasını taşısa da galip geldiğini düşünüyordu. Yaşam

çok şey demekti. Eskiden bu düşüncelerini kendisi de ciddiye almazdı, ne var ki daha ilk günden inin cinin top oynadığı evlerine bir cıvıltı gelmiş, Suphi evin havasını değiştirmişti. Çoktan ikinci evlilik hayallerine kapılmış Siyamet, o günden sonra Pervane'nin etrafında dört döndü.

Özellikle çocuk sahibi olmayan erkekler, kimse açık seçik söyleyemese de, erkeğin iktidarını ve kusursuzluğunu sarsmayan suskunluğu bozacak davranışlardan, sözlerden kaçınılmasına karşın, kendilerini yalnızlık içinde kaybolmuş görürdü. Erkekte kusur aramak Tanrı'nın iktidarsız olduğunu düşünmek kadar tehlikeliydi. Yine de erkeğin tohumunun çürük olma olasılığı şaka yollu da olsa dillendirilirdi. Bu yüzden, çocuksuz erkeklerde ikinci evlilik yaygındı. Hatta kumasını seçme şerefi de kısır olduğu düşünülen ilk eşe verilirdi. Yaşlanmamakta direnen Dilif de olgunluğun son köşesini kıvrılıp geçmiş havasında, bu görevi kabul edip konuyu Pervane'ye açtığında hiç beklemediği bir sarsıntı yaşadı. Kaç yıllık kocasını kendi elleriyle Pervane'nin koynuna sokmaktan duyduğu ıstırap soluğunu kesti bıraktı. Sonunda mahrem yerlerindeki mucizeyi ayrıntılarıyla görüp bilen Siyamet'in aşkından kuşkuya düşmeyeceğini kendine anımsattı da rahatladı.

Pervane, "Evlenmeye hiç niyetim yok abla. Ben birkaç güne giderim buralardan" dedi.

"Nereye gideceksin?" dedi Dilif, gözlerini iri iri açıp sesini iyice yükseltti: "Kadın başınla ne yaparsın, bu yavrucağı nasıl besler büyütürsün?"

Pervane de bilmiyordu bunu. Sadece daha uzağa giderse, daha güvende olacağını sanıyordu. Bu, kafasında biçimlenmiş belli başlı bir düşünce değildi ama sanki doğaüstü bir açık seçiklikle mutlak ve inandırıcıydı.

"Yok yok, kız" dedi Dilif, "Evlen Siyamet'le, onun gibisini zor bulursun."

Dilif'in neyi kastettiğini bilmesine rağmen kıkırdadı Pervane. Kıkırdadı ama dudaklarının kenarındaki düşünceli çizgi daha da derinleşti. O zamana kadar bu yörelerde bilinmese de, doğruluğu çoktan kanıtlanmış bir kuramı, akraba evliliğinden doğan çocukların engelli olabileceğini ileri sürdü.

"Bazen söylediğin gibi olur" dedi Dilif.

"Olur ya, sen de bilirsin bunu."

“Bilirim ama çoğu zaman toprağa attığın tohumdan neyin filizleneceğini bilemezsin. Yaradan’ın işine karışılmaz. Sen şimdiden karnındaki dölün hayalini kur.”

Pervane, Dilif’in tuhaf biçimde saf, ilkel bir güç kaynağı gibi parlayan gözlerine bakınca Dilif’ten kendisine doğru bir şeylerin taştığını duyumsadı, yavaş yavaş iradesine söz geçiremez olup egemenliği kaybediyordu.

“Birkaç gün düşüneyim abla” dedi.

O gece yatağa girdiklerinde Dilif, Siyamet’e Pervane ile aralarında geçen konuşmayı anlattı. Karısını sabırla dinleyen Siyamet doğrulup kalktı, yataktan çıktı, odayı bir iki dolandı.

“Sevinmedin mi?” dedi Dilif.

Siyamet, “Sevindim” dedi, daha doğrusu demeye çalıştı. Sesinin titremesinden ne dediği tam olarak anlaşılmadı.

Ertesi gün beyaz gömleği, siyah yeleği, siyah şalvarı, siyah ceketi ve başındaki kasketiyle güzelce giyinip kuşanan, mermer gibi temiz yüzüyle gençliğinden beri ilk kez, hem de bile isteye babalık özleminin biteceğini düşünen Siyamet, kendini tutamayıp Pervane’nin yanağına bir öpücük kondurdu. Bazen içi dışı toprakla sıvanmış evinin her köşesinde daha şimdiden yarım düzine çocuğun koşuşturduğunu hayal ederdi. Oğulları, kızları olacaktı ve hayatın kendisine bulaştırdığı bu uyuşukluğu yok edeceklerdi. En sevdiği düşünceydi bu. Pervane’nin yanağına kondurduğu öpücük ise buna bir tür şiirsellik katmıştı.

Pervane sırtını duvara vermiş oturuyordu, öpücük yanağına konar konmaz dönüp o derin bakışlarıyla Siyamet’i süzdü. Siyamet’in aşkını başı sonu olmayan bir şiirle, hikmetli sözlerle veya bir gerçeküstü vaatle dile getirmesini, ayaklarını yerden kesmesini beklemiyordu, ancak sevgisinden de kuşkuya düşmek istemiyordu, hatta onu öylesine büyülemeliydi ki bir gün sancıdan kıvranmaya başlayıp bir ucube doğursa bile, sevgisinden bir dirhem eksilmesin.

“Benimle evlen, gitme, sana iyi bir koca, çocuğuna iyi bir baba olurum” dedi Siyamet.

Pervane tam ağzını açıp bir şeyler söyleyecekti ki Dilif’i gördü, kadının gözleri acıya doymuş iki kordu. Pervane ilk kez korktu Dilif’ten ve aynı zamanda amacının yavaş yavaş değiştiğini anladı. Avının kemiklerine yaslanmış bir köpek gibi, Siyamet’in iri gövdesine yaslandı.

“Tamam, seninle evleneceğim” dedi.

Öyle de oldu. Siyamet ile Pervane sessiz sedasız, düğünsüz derneksiz evlendiler. Ancak tüm evliliklerde olduğu gibi her şey kolay fark edilmeyecek şekilde de olsa değişiyordu. Pervane sevişme arzusunu evlendiği gün yitirmiş, daha ilk geceden bedeni, yeni oluşmuş, toprakta hâlâ sarsıntıları devam eden bir ada gibi sarsılan Siyamet’i hayal kırıklığına uğratmıştı. Pervane’nin isteksizliğini, durgunluğunu fark edip gergin halde yatakta yana devrilip yatan Siyamet bunun geçici, ilk geceye özgü olduğunu düşünmüştü. Ne ki seviştikleri her gece aynı durum tekrarlandı, sevişirken taş kesilip kalıyordu Pervane.

Siyamet, “Gerçek şu ki kocan toprak oldu, sen hayattasın” dediyse de, Pervane bakışlarını diktiği tavandaki kirişlerden çekip neredeyse duyulmayacak bir sesle yanıtladı kocasını:

“O gerçek bizi artık yaşatmıyor ki!”

Bu sözden olmalı ki Siyamet’in gözleri nemlendi, gözbebekleri genişledi, içinde bir göl oluştu. Bu üzücü durum gitgide daha da kötüleşip onulmaz bir hastalığa dönüşmeden bir çaresine bakmak için çırpınan Siyamet’in aklına yörenin en tanınmış ermişine gitmek geldi. Birkaç gün geçip de bir ağacın altında öğle uykusuna yatıp uyuyamayınca ermişe gitme vaktinin geldiğini anladı. Sinirliydi; durgunluğunun, hiçbir şey yapmak istemeyişinin hayatında yarattığı müthiş boşlukla boğuşması ve işe yaramazlığın verdiği gözdağına boyun eğişi olacak iş değildi. İşte o gün bir sıçrayışta kalktı, yörenin en tanınmış ermişine gidip yalvardı: “Karımın ölmüş kocasını düşünmesini engelle, düşlerinin ucunu bağla” dedi.

Bu ermiş bir kadındı. Her perşembe akşamı dualar, titremeler eşliğinde ağzı köpürerek bayılır, baygınken sanki farklı bir göz kullanır, her şeyi gördüğünü söylerdi. Ne var ki o perşembe akşamı güzel iri gözleri, yalnızlık kuraklığını anımsatan yüzü, geleceğe açık kulakları derken tüm duyuları körleşmiş, melekler onu terk etmişti. Bayılıp uyandı.

“Hiçbir şey göremedim Siyamet” dedi.

“Deme. Ne zaman görebilirsin?” dedi Siyamet.

Kadın elindeki mendili buruşturup attı. “Bilmiyorum, bilemem. İyisi mi sen kendi bildiğini yap.”

“Ne yapayım?”

“Çocuk yapmak için ne gerekiyorsa onu yap.”

Siyamet, "Bana müsaade" deyip kalktı. Böylesi daha iyi, diye düşündü. Erkek adam yolunu yordamını kendisi bulmalıydı.

Durmadı Siyamet, azmetmişti ki bir oğlan sahibi olacaktı! Derken, tarife gelmez bir beslenme kargaşası içinde dere ağızlarındaki ağaçlardan toplanmış ceviz, ağaç kovuklarındaki arı yuvalarından getirilmiş bal, en güzelinden üzüm, dut, incir ve bir erkeğe bir boğanın gücünü bahşettiğine inanılan koç yumurtası yiyip, her sabah aç karnına iki yumurtayı tuzlayıp çiğ çiğ yuttu. Bir oturuşta bir tepsi dolusu babukoyu yiyen, eritilmiş tereyağını kaşık kaşık içen bu insan azmanı, coşkulu bir hayat arzusunun çelik iğnesiydi. Arzunun o çelik iğnesini bir devridaim etkisi gibi kullanırdı. Ama bu bile Pervane'nin uyuşan ruhunu, bedeninin zevk aldığı noktalarını tıkayan tıpaları açmaya yetmedi.

Siyamet ne yapsa olmuyordu. Yatak odasına girer girmez Pervane yatağa uzanıyor, Siyamet şapkasını, ceketini, pantolonunu, gömleğini çıkarıyor, yorganın altına giriyordu. Buharlı motor gibi soluyup uykuya dalmadan, dünyanın ilk yaratıldığı gün gibi temiz ve taze görünen Pervane'ye hafif ama arzu dolu bir dokunuşla dokunuyor ve her dokunuşun ardından cinselliği anımsayan ama ayrıntılarını unutmuş karısının ne yapacağını bilmezliğiyle karşılaşıyordu. Pervane ise geçmişi ve hayalleriyle kendi duygusal besinini üretiyordu. Buna ihtiyacı vardı, çünkü eski kocasını özlüyordu. Ancak acılarının toplanmasından, acılarıyla var olmak gibi amansız bir hastalığa yakalanmaktan da korkuyordu. Onun bu korkusunu sezmişti Siyamet, ki vaktiyle kendisine benzeyen, daha doğrusu kendinde onun talihsizliğini gördüğü babası da yıllar boyu çocuk sahibi olamamıştı ama ikinci evliliğinde karısı karahindiba çiçeğinin tohumları gibi patlamış, boy boy tam on çocuk babası olmuştu. Pervane'nin bu korkusu olmasa ben de çocuk sahibi olurum, diye düşünüp eve vardığında, Pervane oğluna kaşık kaşık hoşaf suyu içiriyordu.

"Hoşaf suyu içmesi için daha erken değil mi?" dedi Siyamet.

Pervane'nin aklı başka yerdeydi, boş bulunup, "Erken değil, kanla beslenmiş bir bebek o" dedi.

Siyamet herkesin hayatlarındaki acı gerçeklerden kurtulma ihtiyacı duyup bunu başarmak için hayallere, sanrılara varan farklı yollara başvurduğunu biliyordu. Pervane'ye acıdı. Onun halüsinasyonlar gördüğünü, gördüğü halüsinasyonlarla gücünün ötesinde işler başardığını, hani derler ya dağları devirip nehirleri döndür-

düğünü, dahası gerçeklikle arasında bir uzaklığın bulunduğunu düşündü. Gerçi gerçeklikle arasındaki en uzak mesafe gözlerinden beynine giden yol kadardı, o başka.

"Bu evin havası ağır" dedi Pervane.

"Deme."

"Gidelim buralardan."

Siyamet ellerini pantolonunun ceplerine daldırdı, ayaklarının ucuna basarak yaylanıp yürüdü. Bahçenin doğu köşesinde bulunan bacada Dilif sac ekmeği yapıyordu. Aslında bu işi Pervane'nin yapması gerekiyordu ama iri gözlü Suphi'nin annesinin göğsüne yapışıp gözlerini dikerek Dilif'e bakışı bile yetiyordu. Dilif gençliğinin soluğuyla yankılanan bir kahkaha atıyor, "İş başa düştü yine" deyip sacın başına geçiyordu.

"Dilif, Pervane buralardan gidelim diyor, sen ne diyorsun?"

"Gidin diyorum" diye karşılık verdi Dilif.

Siyamet, Dilif'i çok iyi tanırdı, bir bebeğin anasının memesini tanıması gibi. Onun böyle sakin ve endişesiz görünmesi, huzursuz bir kıpırdanışla bedenini dalgalandırmaması, gözlerini çetrefil bir soruna dikercesine irileştirmemesi tuhaftı.

"Essahtan mı? Gidin de ne demek, sen gelmeyecek misin?"

"Evet, Siyamet, essahtan."

"Eneklik ediyorsun.[2]"

"Yok, inan ki doğru söylüyorum."

Derken, Pervane baskıyı artırdıkça artırdı, dünyanın bir ucuna da olsa gidelim de gidelim, dedi durdu. Öylesine bir huzursuzluk duyuyordu ki olmadık hayallerden medet umuyor, bu ev ona dünyanın en kasvetli yeri gibi geliyordu. Tüm bunlar, Pervane'yi bir kötü anıdan ötekine, her defasında daha derine götürüyordu. Olgun bir kadındı ama bunlarla nasıl baş edeceğini kestiremiyordu. Bu, gençliğinde duygularıyla nasıl mücadele edeceğini bilmediği zamana benziyordu, bir doğaseverin durup hayranlıkla baktığı az bulunur bir çiçek gibi göründüğü zamana.

Her çiçek doğduğu toprağı sever ama Pervane ikinci kez bir koca ve bir soyadı sahibi olduğunda –artık Pervane Geyik'ti– dingin olmayan bir hayal gücüyle değil yöresinin, en olmadık mucizelerin ve buluşların gerçekleştiği ülkelerin bile ötesine taşan rüyalar görmeye başlamıştı bile.

2 Şaka yapıyorsun.

5

Siyamet sabah çok erken yataktan çıktı, sessizce dışarı süzülüp minaresi eğik Ulu Cami'ye doğru yürüdü, çimenliğe oturup güneşin doğuşunu bekledi. Hava serindi, hafif bir ürperti duyuyordu. Dalıp gitmiş, düşünceleri onu çok uzaklara sürüklemişti. Doğup büyüdüğü Hozat'ın, göçüp yaşadığı Harput'un dışına hiç çıkmamıştı, ülkesinin coğrafyası hakkında tümüyle bilgisizdi; tüm bildiği şehir ve ülke adlarıydı, onları da ne görmüştü ne de haklarında bir şey biliyordu. Kafasını kurcalayan o kadar çok soru vardı ki o firfiri an gelip güneş ufukta belirmemiş olsa, Siyamet orada saatlerce oturabilirdi. O zamanlar bu bölgede Alevi inancından olan yaşlıların birçoğu tan ağarmadan uyanır, güneşi dualarla karşılardı. Ömrünün sonlarına doğru inanç ve geleneklerine daha çok bağlanmış babası, ölmeden iki ay önceki son sabah duasında Siyamet'i de uykusundan uyandırmış, güneşin doğuşunu karşılamasını istemişti. Siyamet güneşin doğarken aldığı o rengi ve o tan vaktinin huzurunu hiç unutmadı. Babasının okuduğu duayı da.

Ey bütün kuvvetlerin güçlü kuvveti,
Mevcut olan her şeyi doğuran yokluğun aşkına,
Toprağı ateşten, inceyi yoğundan ayıran gücün aşkına,
Tüm karanlıkların önümüzde aydınlanmasını bahşet.
Rüzgârın kanadında taşıdığı güç aşkına,
Toprak ananın sütanalığı aşkına,
Güneşin, ayın ışığı aşkına,
Bizi iyiliğin zaferiyle taçlandır.
Ey bütün kuvvetlerin güçlü kuvveti,
Bizi her türlü ince şeyi ayırabilen,
Her katı şeye nüfuz edebilen maharetle donat,
Bizi kartallar gibi adaletli,
Aslanlar gibi güçlü,
Ejderhalar gibi güçlü ve zararsız,
Yunuslar gibi merhametli kıl.
Ey kuvvetlerin, bütün kuvveti,
Bizi aydınlığınla ödüllendir.

Duası bitince Siyamet, Ulu Cami'nin eğik minaresinin daha da eğildiğini hissetti. Bu, onu öylesine etkiledi ki dilleri anlaşıldığında her canlı veya cansız varlığın kendisinde barındırdığı kadim bilgileri dışavurduğunu düşündü. Eğik minarenin kendisiyle konuştuğunu bile varsaydı, fakat kötü arzulardan, suçtan, aşırı hırstan, kötülükten, şiddetten ötürü bir gün, bu toprakların yanacağını düşünmeden edemedi. O eski masalda olduğu gibi, sırtında bir silindirle gökyüzünde süzülen bir kuş görünecek, demirden bir yıldırım, dev bir ölüm habercisi gibi her yeri yakıp yıkacaktı. O zaman cesetler tanınmayacak şekilde yanacak, saçları, tırnakları dökülecek, parçalanmış bir kemik yığınına dönüşecekti. Uçan, sürünen, gezen hayvanlar yanıp yok olacak, bembeyaz kesileceklerdi. Ot bitmeyecek, yiyecekler yenmez olacaktı. Böyle bir dünyaya mı doğacaktı oğlu? İçinde o zamana kadar duymadığı bir endişe vardı.

Bu endişesi, aylar sonra kara tren hareket edip o güçlü ıslığını geride bırakırken de dipdiriydi ki Siyamet oturdukları evi, yaşı ilerlemiş olmasına rağmen gösterişli al donlu atını, tarçın renkli güzel köpeğini daha şimdiden özlediğini hissetti. Bir dostunun yardımıyla bindikleri yük treninde bulundukları vagonda onlardan başka kimse yoktu. Yeterli parası olsaydı tekerlekli at dedikleri, belki de Elazığ'ın tek kamyonuyla yolculuk yapmayı tercih ederdi. Ama Kurtuluş Savaşı'nın isimsiz kahramanının oğlu olup savaşın anısını taşıyan, hikâyesi savaşın hikâyesine karışmış dostu Zülküf askeriyeden tanıdıkları aracılığıyla bu tren yolculuğunu ona bedelsiz ayarlamıştı.

Siyamet'in son tutunduğu dal da kopmuş gibiydi. Doğduğu topraklardan ayrılmak zordu, kendini büsbütün karanlık bir boşlukta hissediyordu. Gerçekte de vagon kapkaranlıktı; yağ ve insan kokusuyla harmanlanmış, kişinin burnunun direğini kıracak kadar kötü kokuyordu. Buna dışkılarının kokusu da eklenmişti. Vagonun oturdukları yere en uzak köşesinde kapaklı, ahşaptan huniye benzer bir şey vardı, tuvalet olarak onu kullanıyorlardı. Daha birinci gününde çekilmez olmuştu yolculuk fakat yavaş yavaş bu duruma alıştılar.

Siyamet ve Pervane bu göçü seçmişlerdi, ama Dilif gönülsüzdü, tren yolculuğu boyunca neredeyse ağzını bile açmadı. Yemek içmek, Suphi'yi kucağına alıp ninni söylemek, bazen de kendi kendine mırıldanmak dışında gündüz sadece cılız bir ışığın sızdığı vagonda

sessizce bir köşede oturdu. Siyamet, "hayat bir göç hikâyesidir, başı da sonu da göçle biter"le başlayan cümlelerle uzun nutuklar çektiyse de Dilif cevap vermedi.

Siyamet'in sıkıntıdan derisi kabardı. Bir iş nasıl başlarsa öyle biter mantığıyla çalışan zihni arı kovanına döndü, uykuya dalamadı, doğru dürüst düşünemedi ve kulakları hiç olmayan seslerle çınladı durdu. Fakat Suphi'nin arada bir ağlamasını, vagonda yere serilmiş bezin üstünde bir o yana, bir bu yana yuvarlanmasını seyretmek ve Pervane ile daha önce hiç olmadık biçimde fısıldaşarak konuşmaları biraz rahatlatıyordu onu. Yolculuğun birinci ve ikinci gününde Pervane de aynı sıkıntının pençesindeydi. Ama yolculuğun üçüncü gününde Siyamet'in koluna girmiş, oğlunun güzelliğinden coşkuyla söz ederken, Siyamet ilk kez heyecanla Suphi'ye bakıp şöyle dedi: "Benim güzel oğlum, iyi okullarda okuyup büyük adam olacak."

Yıllar sonra bu *büyük adam* deyimi belki feleğin çemberinden geçecek Suphi'ye hiçbir şey ifade etmeyecekti ama Pervane için çok şey demekti. Aslında geleceğinin nasıl şekilleneceğini hemen hemen hiç bilmiyordu Pervane, ancak Suphi bu kanlı geçmişten uzak ve habersiz yaşayacaktı. Bu da Pervane'nin mutlu olması için yeterli bir nedendi. Ama Siyamet'in bu sözünün gerçek amacı neydi? Siyamet'e iyice sokuldu Pervane. Söyleyecek başka söz bulamamış gibi, "Siz erkekler ne tuhafsınız?" dedi.

Bir şey söylemek isteyip söyleyemediği zaman genellikle konuştuğu kişiye değil, başka tarafa bakardı Siyamet. Sanki gözlerinin derininde karşısındakine ne düşündüğünü gösterecek bir harita vardı da onu gizlerdi.

"Gözlerimin içine bak" dedi Pervane.

Siyamet gülümseyerek, "Ne oldu yine?" dedi.

"Kötü bir şey mi var, bize söylemediğin uğursuz bir haber falan mı?"

Siyamet yeleğinin cebindeki köstekli saatini çıkardı, baktı, tekrar cebine koydu ve söze, "Evvelsi gece bir rüya gördüm" diye başladı. "Oğlumuz (bu sözcüğü Suphi için ilk kez kullanıyordu) Suphi ateşin içindeydi. Ateşin içindeydi ama yanmıyordu, ateşin içinde yaşıyordu, maymaran[3] gibi. Sen de büyük kor içinde gizlenmiştin, o anda ortaya çıktın. Bana dönüp şöyle dedin: 'Dünya yalnız, unu-

3 Semender.

tulmuş, zulme uğramış insanlarla doludur, ama şu zavallıcık Suphi kadar yalnızı, unutulmuşu yoktur.' Ateşin önünde kuyruklarıyla gözlerini kamçılayan köpekler, leğenler dolusu süte bakıyorlardı ki leğenler dolusu süt birden kana dönüştü. O an ter içinde uyandım."

Pervane yaralarının berelerinin, yitirdiği sevdiklerinin acısı yüzünden uyuyamadığı gecelerdeki gibi oturduğu yerde ayak bileklerini birbirine sürterek hafifçe sallanmaya başladı. Siyamet'in elinden tutup parmaklarını onun parmaklarına geçirdi, sımsıkı birbirine kenetledi. Aslında uygarlıkların beşiği diye övünülen Mezopotamya ve Anadolu'da tuhaftır ki ulu orta sevgisini göstermek erkek için zayıflık, kadın için edepsizlikti. Pervane'nin Siyamet'e bir bakışı vardı ki bir sızı. Sesi de o sızının yansımasıydı.

"Senden bir söz istiyorum."

"İste" dedi Siyamet.

"Suphi'yi öz oğlun gibi koruyup kollayacağına söz vermeni istiyorum."

"Söz veriyorum."

Pervane o gece uyumadı, ertesi gece de. Bulundukları vagon karanlıktı hep, gece mi gündüz mü olduğunu ancak kapıdan sızan cılız ışıktan ve Siyamet'in köstekli saatinden biliyorlardı. Neyse ki dördüncü gece büyük bitkinlikle uyuyakaldı. Siyamet ise tüy gibi hafifti. Pervane'yi avutmasının payı büyüktü bunda ama, aslında kafasında bir rahatlık, bedeninde bir hafiflik hissetmesinin nedeni kurduğu hayallerdi. Genç karısını uykuya hasret bıraksa yeriydi, hiçbir zaman o günlerdeki kadar baba olma arzusuyla yanıp tutuşmamıştı. Derken günler süren yolculuğun sonuna gelip yük treninden indikleri zaman Siyamet tek servetinin, doğacak çocukları olacağına öyle inanıyordu ki hiçbir sıkıntısı olmayan, aklı havada bir adam olup çıkmıştı.

İKİNCİ BÖLÜM

1

Güneş tutulmasının yaşandığı 19 Nisan 1939'da Siyamet, Dilif, Pervane ve minik Suphi Ankara'da trenden indiler. Ankara gibi hiç bilmediği, tanımadığı bir şehirde yaşamak Siyamet'in gözünü çok korkutuyordu, gelecekte kendisini ve ailesini bekleyen sürprizleri düşünmek düpedüz işkenceydi. Ama şimdi düşünemiyordu. Düşünmeye fırsat olmuyordu. Telaş başta kendisi olmak üzere her şeyi unutturmuştu, aklı Hıdırlıktepe'ye nasıl gideceklerinden başka bir konuya çalışmıyor, gözleri etrafta fır dönüyordu.

"Araba lazım mı bey amca?"

Siyamet sesin geldiğini yöne, arkasına döndü. Uzun boylu, zayıf, gözleri derinde bir delikanlıydı bu. Üstünde garip, alt kısmı büzgü yapan perde gibi duran bir pantolon vardı ki Siyamet'e yabancı bir memlekette bulunduğunu en çok hissettiren buydu.

"Lazım, Hıdırlıktepe'ye gideceğiz."

Delikanlı, Siyamet'in akıl ermez görünüşüne, saçsız sakalsız, kaşsız kirpiksiz haline şaşkın şaşkın baktı.

"Eşyanız var mı?"

"Üç bavulumuz, biraz da öteberi işte…"

"İsterseniz sizi götürürüm, at arabam şurada."

"Kaç paraya götürürsün?"

"Anlaşırız bey amca, sen onu düşünme" dedi delikanlı. Siyamet'in omuzuna hafifçe dokundu.

Siyamet cebindeki paraya göre hareket edeceğini söyleyip bir tuzağa düşmemeye dikkat etmek zorundaydı. Delikanlıyı baştan ayağa süzdü. Neyse ki delikanlının içtenliği kuşkuya yer bırakmıyordu.

"Nerelisin delikanlı?" diye sordu Siyamet, amacı bir söz açmaktı, böyle öğrenmişti. İnsan konuşa konuşa, hayvan koklaşa koklaşa…

"Beypazarılıyım bey amca, bizde fakire atılmaz kanca" dedi gülerek arabacı. "Bu da fazla kafiyeli oldu."

"Kafiye?"

"Boşver sen onu bey amca, gidelim mi?"

"Gidelim" dedi Siyamet.

Eşyayı arabaya yükleyip yola çıktılar. Ankara bahar kokuyordu. Siyamet'in artık yaşlanmaya yüz tutmuş burnu, kokular arasındaki en küçük farkı bile anında saptayacak kadar keskindi ama bazı kokuları tanımakta zorlanıyordu. Bir koku ki onu endişenin gazabından ve günlerce uykusuzluktan harap düşmüş bedeninin huzursuzluğundan kurtarmıştı. Sanki burnu yüzünden ayrılmış, zihnine koku taşıyordu.

"Buranın havası hep böyle midir?" diye sordu.

"Nasıl?" dedi arabacı.

"Havada, nasıl desem, harikulade bir koku var."

"Ha, o mu? Güneş tutulmasındandır" dedi arabacı ciddi bir edayla.

"Deme, güneş tutulunca dünya güzel mi kokuyor?"

"Elbette, ısının emdiği koku direk üstümüze düşüyor, bey amca."

Arabacının samimiyetiyle birlikte dudaklarındaki küçümseyici tebessümü fark etti Siyamet ama bir şey demedi. Niyeti her şeyin yolunda gitmesini sağlamaktı. Böyle olunca az para öderim diye umuyordu. Zorlu yıllardı, kıtlık çağıydı. Arabacı hayatın zorluğundan, kıtlıktan söz ederken birden elindeki yuları çekti, arabayı ahşaptan iki katlı evin önünde durdurup tahtından aşağı atladı.

"İşte burası" dedi heyecanla.

Siyamet arabadan adeta çelikten bir makinenin dakikliğiyle yavaşça törensel bir havayla indi, etrafı gözden geçirip önünde durdukları iki katlı eve uzun uzun baktı. Sokağın bitiminde, sokağa açılan bahçesiyle perdelenmiş, kıvrılıp bükülerek yükselen, küçük pencereli bir evdi bu. Dışarıdan bakınca gerçekten de güzel görünüyordu. Gövdesi yıllarca kalınlaşıp yükseldikçe açılan bir ağaç gibiydi ki evin alt katı taştan, üst katı ahşaptandı.

Siyamet elini ceketinin iç cebine götürdü, bir kese çıkardı. Dilif ile Pervane de arabadan inmişlerdi. İkisi de gergin, ev kadar kıpırtısız öylece durdular. Siyamet keseyi çıkardı ama arabacıyla sıkı bir pazarlığa girişti. Bu konuda sıkıcı biçimde saplantılıydı. Başlangıçta yüzde yüz gibi bakılan bir hesap, birdenbire en düşük seviyeye inerdi. Hep böyle olurdu bu. Şimdi de böyle olacaktı. Birkaç dakika geçmişti ki pazarlıktan deliye dönen arabacı pes etti.

"Tamam, bey amca, ver yirmi kuruşu."

Siyamet keseden yirmi kuruş çıkardı, arabacıya uzattı.

"Hakkını helal et."

"Helal olsun" dedi arabacı yarım ağızla.

Arabacı parasını alıp yoluna gittiğinde, Siyamet bu güzel eve bir kez daha alıcı gözle baktı. Alt katı dar, üst katı çıkıntılarla genişlemiş evin duvarları kireçle boyanmış, bembeyazdı. Ahşap panjurlu pencereleri ile çift kanatlı giriş kapısı kahverengiydi. Ev Harput'taki ahşap konakları andırıyordu ki Siyamet o an sanki dibi olmayan geçmişin kör kuyusunun karanlığına gömüldü.

Evin sahibi Cevdet, Siyamet'in ağabeyi Alaeddin'in asker arkadaşıydı. Bundan birkaç ay önce Ankara'dan göçüp gitmişti. Kimse nereye gittiğini bilmiyordu, hatta onu tanıyan Hıdırlıktepeliler aralarında, "Bu adam neden böyle birdenbire ortadan kayboldu, yoksa bizden önce bir şeyin haberini mi aldı?" diye şakalaşıyordu. Cevdet ile Alaeddin düzenli mektuplaşıyorlardı. Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcında yaşadıkları bir olay kader birliği yapmalarına sebep olmuştu. Yıllar sonra, Cevdet'in tek evladı olup babasından kalan mirası görmeye gelen oğlu Samet, bu hikâyeyi bir televizyon programında anlatacak ve o çok uzaklarda kalmış geceyi garip bir şekilde yaşayacaktı.

Cevdet bu evi kader arkadaşının kardeşine bedelsiz oturması için bırakmıştı. Son mektubunda şunları yazmıştı Alaeddin'e:

"Bu şehirdeki hava, yeni Ankara'nın havasıdır. Fevkalade. Hani derler ya, bizi değişmeye zorlayan şey ekseriyet buhrandır. Ekseriyetimiz mecbur kalmadan değişmeyiz, bir millet veyahut bir fert olsun, buhranlar her vakit yeni bir hüviyet kazandırır, bu hüviyetle çözülür. Ankara bir buhrandan çıktı, yeniden doğuyor. İş, aş, yeni bir hayat vaat ediyor. Kardeşine sadece evimi değil, Cumhuriyet'in yurdun her yanına buradan yayılan bu taze havasını da bırakıyorum."

Siyamet gümüş gibi parlayan gözlerini çift kanatlı, tokmaklı kapıya çevirdi. Nasıl bu kadar benzer ki, diye düşündü. Gerçekten de evin kapısı öyle güzeldi ki, üstündeki işlemelerden çoğalıp çoğalıp birer dünyaya dönüşen rengârenk bir güzellikti bu. Siyamet'in bir zamanlar dedesinin ikamet ettiği, dedesi dünyadan göç edince de altında hazine var diye yıkılıp harabeye dönüştürülen Hozat'taki evin kapısına benziyordu. Suphi annesinin kucağında huysuzlanıp ağlamaya başlayınca Siyamet daha fazla anılara dalamadı, kapıya yürüdü, anahtarı yavaşça kilide soktu, iki kez çevirip itti. Kapı hafif bir gıcırtıyla yavaş yavaş açıldı. Dedesi gibi uzun boylu olan Siyamet'in içeri girmek için epey eğilmesi gerekiyordu ama bunu

düşünemedi. Sanki hayal ettiğiyle, karşılaştığı evin görünürdeki zıtlığı kafasının içini boşaltmıştı. Başını öyle bir çarptı ki, içeriye girince evin basık tavanı, eğri büğrü zemini sallandı, gözleri karardı. Ama bütün bunlardan daha kötüsü, Siyamet'in her olayda mistik bir yan aramasıydı. Eve girer girmez başını kapının üst eşiğine çarpması bir uyarı olabilir miydi? Başını tutarak eğildi, tekrar dışarı çıktı, başını çarptığı eşiğe bakıp, "Eşiğin alçaklığı bahanedir" diye mırıldandı. Başındaki sancı arkaya doğru yayılıp kafasını boydan boya kaplamıştı.

"Hadi, ne duruyorsunuz, içeri girin."

Leçeklerini yüzlerine dolayan Dilif ile Pervane arabadan indikleri gibi duruyorlardı. Siyamet'in sesiyle irkilip içeri girdiler. Pervane, Suphi'yi sofadaki kilimin üstüne bıraktı, gözlerini tavandaki ahşap süslemelere dikti: sekizgen şekiller, çarkıfelekler, yıldızlar… Uzun boynu arkaya doğru bir kavisle sağa sola dönüp duruyordu.

"Ne o kız, sevdalı gibi bakıyorsun!" dedi Dilif.

"Çok güzeller, öyle değil mi?" dedi Pervane.

"Güzeller."

"Yine de bu ev sanki nasıl desem…"

"Yabancı gibi mi?"

"Evet, evler de insanlar gibidir, ısınması uzun sürer."

Kadınlar sofaya açılan odaları, mutfağı, gömme dolapları derken her yeri incelerken, Siyamet bavulları, ufak tefek eşyayı, öteberiyi içeri taşıdı. Aklında küçük bir merak halkası vardı. Bu sanki zihninin suyuna atılmış bir taşın oluşturduğu halkaydı ki bir endişe dalgasıyla evin içinde bir o yana bir bu yana gidip geldi.

Evin alt katında sofa, sofaya açılan iki oda, mutfak, duvara gömülü bir banyo, bir yüklük ve bir tuvalet vardı. Zemin eğri büğrü, tavan alçak olsa da evin her yeri yaşanmışlık kokuyordu. Halılar, yataklar, kapkacak duruyordu, dayalı döşeliydi ev. Dilif leçeğiyle saçlarını ensesinde bağlamış, uzun boynunu oraya buraya uzatıp bakıyor, "Şuna bak kız, hem yeni kalaylanmış" diyordu. Pervane ise bir ufuk gibi derinleşen bakışlarını Dilif'in gösterdiği yere değil, orada yaşayacağı gelecek günlere dikiyordu, her ağzını açışta gülüyor mu ağlıyor mu belli değildi.

Siyamet evin giriş katını gezip ahşap merdivenden üst kata çıktı. Evin kalbi burasıydı. Bu kat daha geniş, daha büyük, daha güzel ve düzgündü. Bir sofa, sofaya açılan üç oda, banyo. Ama bu kattaki

cumbalı oda hepsinden farklıydı. İçindeki her nesnenin nefes alıp verdiği, her nesnenin gelişigüzel salınan ışık lekelerine girip çıktığı bu oda, Siyamet'i büsbütün başka bir âleme götürdü. Yerde tan vakti kızıllığında, hayat ağacının üstünde cankuşu motifi bulunan bir kilim seriliydi. Siyamet hep umulmadık olanı umacak kadar zekiydi, ama gençliğinde geçirdiği o ağır buhranın ardından, amacı doğru dürüst kavranamayan düşünceleriyle hayalleri çoğu zaman birbirine karışıyordu. O kadar ki kilimin üstüne eğilip cankuşunu okşadı, tam *seni arıyordum* diye mırıldanıyordu ki güçlü bir temas hissetti, ayağa kalktı. İçi kitapla dolu ahşap dolabı fark etmişti. Hayatında okuduğu kitap sayısı üçü geçmezdi ama bir ucu özleme, bir ucu hayıflanmaya dayanan bir kadercilik böyle zamanlarda yakasına yapışıyordu.

Siyamet karşısına geçip kitapları tek tek inceledi, bazılarını açıp karıştırdı. Derken, gözlerini meçhul hedefine dikmiş gibi dalıp gitti, derinleşen bakışlarını kirpiksiz gözkapakları yavaş yavaş örtünce başı öne düştü. Hayallerden mi, yorgunluktan mı tam bilemediği bir ağırlık birdenbire öyle bir çöktü ki üstüne, orada oturduğu yerde uyuyakaldı.

Dilif ile Pervane üst kata çıkıp Siyamet'i orada uyuyor görünce, üstüne uzandığı minder kadar cansız duruşuna acıdılar. Onun üstünü bir örtüyle örtüp aşağı indiler, Harput'tan getirdikleri eşyayı –ki bu birkaç parça giysi, yol boyunca karınlarını doyuran çökelek, kurumuş birkaç ekmek, pestil, kuru dut, kuru üzüm, kurutulmuş biber ve ıvır zıvırdı– yerleştirip, koltukların, sedirin üstündeki örtüleri kaldırıp evi baştan sona temizleyerek ışıl ışıl parlayan eşyayı ortaya çıkardılar.

Daha o gece, önce uyurken rüyasında, sonra uyanıp kahvesini içerken zihnindeki sarmallar kargaşasına dümdüz bir yol çizmeye çalıştı Siyamet. Soku kahvesini pek sever, hemen her gün bir fincan içerdi. Rahmetli dedesi Albeg, zamanında kahve ticareti yapmıştı. Albeg kahveyi soku dedikleri içi çukur taşın içine koyar, tahta tokmakla toz haline gelene kadar döverdi ki Siyamet'teki anısı her zaman canlıydı. Albeg 1887 yılında ilk kez Arapkir'den getirmişti kahveyi. Konu komşu eve doluşunca Albeg, bu kahverengi çekirdeklerin tuzun dövüldüğü gibi sokuda dövülerek ateşte sütle pişirilip içilince, bir zamanlar atalarının da yakalandığı bunama illetinden insanları koruyacağını söylemişti. Eski bir hikâyeye göre,

Tubal Kâhini dedikleri, halkın sonunun bunamayla geldiğini de anlatan Albeg, bunu nereden bildiğini soranlara şu cevabı vermişti: Tevrat'ta yazıyor.

Siyamet o günleri hayal meyal anımsıyordu. Dedesinin yüreklere burukluk veren onurunu, adının ağırlığını, inandırıcılığını, adaletini taşıdığına inanıyordu. Bu yüzden, ticarette başarılı olacağını, Hozat soku kahvesini Ankara'da yapıp satabileceğini düşündü. Yıllardan beri ilk kez soluğu rahatça burnundan geçmiyor, diline geleni söyleyemiyordu, çünkü hayatının ilk yabancılığıydı bu. Akşam yemeğinde her şeye öylesine yabancı, her şeyden öylesine kopuk bir hali vardı ki Pervane'nin büyük özenle hazırladığı pişinin tadını alamadı, bir iki lokma yiyip sofradan kalktı, yatıp uyumaya gitti. Üst kattaki bir yatak odası Pervane ile Suphi için, alt kattaki bir yatak odası ise Dilif için hazırlanmıştı. Siyamet o gece üst kata çıktı.

Oturdukları evin sahibi Cevdet kültürlü bir adamdı. Siyamet ve ailesine Ankara Hıdırlıktepe'ye geldiklerinde fazladan hiçbir eşyaya ihtiyaç duymayacakları bir ev bırakmıştı. Yalnız yetişkinler için değil, daha donuna işemeyi bırakmayan Suphi için de beşikten lazımlığa kadar pek çok şeyi düşünmüştü.

Siyamet ertesi sabah yataktan kalkıp evi yeniden gözden geçirdiğinde bunun farkına ancak varabildi. Dün gece önü sıra uçuşup giden hayallerinden, yorgunluğundan, düşüncelerinden ötürü pek çok şeyi görememiş, fark etmemişti. Oturdu, Cevdet'in bu iyiliğini düşündü, gözleri nemlendi. Dilif ile Pervane ocağı yakmış, su kaynatıp çay demlemiş, kahvaltı için sofrayı kurmuşlardı. Pervane, önce Suphi'yi emzirdi. Karnı tok ise, dokunmadıkça kımıldamayan bir oyuncak bebeğe dönüşen Suphi'yi yere kilimin üstündeki mindere yatırdı, yer sofrasına oturdu. Bu eski bir sofra geleneğiydi, yere bir bez serilir, bezin üstüne honça dedikleri yer masası konulur, etrafına oturulur, bez dizlerin üstüne çekilir, yemeğe başlanırdı.

Siyamet bir süre evin içini süzerek düşündü, boğazını temizlemek için hafifçe öksürdü.

"Siz başlayın, ben sadece çay içeceğim, iştahım yok" dedi. Bardağı aldı, ağır ağır bir yudum çay içti ve ekledi: "Bu ev çok güzel, hem de eksiksiz, her eşyası tamam."

"Bundan sonra ne yapacaksın?" diye sordu Dilif.

"İş bulmak için bugünden tezi yok çıkıp Ankara'nın eciğini bücüğünü öğreneceğim."

Gerçekten de Siyamet kahvaltıdan sonra kalkıp gitti. Hıdırlıktepe'den Ulus'a doğru epey yürüyünce yorulup yere oturdu. Burası kaptıkaçtıların geçtiği yoldu. Bir kaptıkaçtı atmaca gibi gelip önünde durdu: "Bey amca, Ulus'a, Ulus'a…" dedi muavin. Siyamet tereddüt etti ama muavinin bir kartalınkine benzeyen gözlerine bakınca bindi.

"Altı kuruş" dedi muavin.

Cebinden altı kuruşu çıkarıp veren Siyamet ilerleyen günlerde yaya gitti geldi. Ömründe bir gün bile kimsenin dikkatini çekmeden yolda yürüyemeyen Siyamet, dönüp dönüp ona bakanların aralarında neler fısıldadıklarını tahmin ediyordu. Ama bu tuhaflığı, acayipliği sayesinde insanlarla rahat konuşabiliyor, birine bir söz söyleyince anında cevap alıyor, arkadaşlık kurabiliyordu. Bunu daha ilk günden Ankara'da da görmüştü. Bu sayede, yorulup karşısına çıkan ilk kıraathane olan Huzur Kıraathanesi'nin kapısından içeri girdiği gün, ki burayı tesadüfen fark etmişti, tüm gözlerin üstünde kilitlendiğini, ağızların açılıp öylece kaldığını gördüyse de aldırmadı. Ertesi gün, daha ertesi gün derken Huzur Kıraathanesi'nin yolunu belledi ve Ankara'daki en iyi arkadaşlarını, dostlarını burada edindi.

Siyamet'in alışkanlıkları Ankara'ya özgü biçimde şekilleniyordu. Dilif ile Pervane kaygılıydı ama Siyamet rahat görünüyordu. Her sabah erken kalkıyor, kahvaltı yapıp evden çıkıyor, Ankara'nın altını üstüne getiriyor, sonunda Huzur Kıraathanesi'ne gidip dinleniyor, birkaç lakırdıyla birlikte bir iki çay içiyor, akşam elinde ekmek ve erzakla eve dönüyordu. Bu, zamanla rutine dönüştü. Siyamet gündüzleri Ankara'nın eciğini bücüğünü öğrenmeyi, akşamları evin üst katında cumbada sedire oturup dışarıyı izlemeyi, soku kahvesini içip hayallere dalmayı, her defasında Pervane'nin sesiyle irkilmeyi alışkanlık edinmişti ki her gün hemen hemen aynı olaylar tekrarlanıyordu. Ne ki gün geçtikçe Siyamet'in bu alışkanlıkları bir felaketi işaret eder olmuştu. Dilif bunu seziyordu. Pervane'nin ise vadiden çıktığından bu yana yüzünde olağanüstü bir güven okunuyor, sanki benliğindeki yaralarından yüzüne bir ışık vuruyordu. Çok acı çeken zihinlerde görülen ama Siyamet'in gözünde ancak gebe bir kadının sahip olabileceği bir ışımaydı bu.

2

Siyamet aylar boyunca ne yapması gerektiğini düşündü durdu. Soku kahvesi ticareti yapmak için piyasayı yokladı, Huzur Kıraathanesi'nde tanıdığı münevver adamlara fikir danıştı, kiralık dükkânlara baktı, hatta mutlu biten bir düşten uyanıp çarşı pazar dolaştı ama bir sonuca varamadı. Boşa geçirdiği bunca zamana mı hayıflansın, Ankara'yı tanımamasına mı yansın bilemedi.

Bir gün yine cumbada düşüncelere dalmıştı ki Pervane'nin sesiyle irkildi:

"Haydi, kalk Siyamet."

Siyamet gülümseyerek yavaşça sedirden kalktı; artık kendisini ilgilendiren soku kahvesi ticareti değil, bir iş bulup çalışmaktı.

"Buyur meleğim, ne istiyorsun?"

"Ekmek yok" dedi Pervane.

Siyamet dışarı çıkarken çoğunlukla giydiği siyah pantolonu, siyah ceketi, siyah kunduraları, siyah sekiz köşeli şapkası, beyaz gömleği, köstekli saat zincirinin sallandığı siyah yeleğiyle hemen dikkat çekiyordu. Üstelik saçsız sakalsız, kaşsız kirpiksizdi, iri siyah gözleri insana az biraz ürküntü de verebilirdi. Hıdırlıktepeliler Gollum'dan haberdar olsalardı, Siyamet'i Gollum'un küçük kulaklı, iriyarı kardeşi sanabilirlerdi. Öyle ki mahallenin bakkalı Vehbi, Gollum'dan habersizdi ama Siyamet'i karşısında görünce bu at gibi güçlü kuvvetli görünen, buğday tenli, uzun boylu adamın olsa olsa hayalet olabileceğini düşünürdü hep.

Siyamet, "Dört ekmek verir misin?" dedi.

Hani bazen bakımsız, korumasız, savunmasız kalmış bir beden kendiliğinden dökülür ya, Bakkal Vehbi'nin bedeni de öyleydi, kendi içinde büzüşmüştü. Aslında Siyamet Geyik başkasının göğsünde atan bir kalp gibi, karşısındakine bakarken onun hakkında bazı şeyleri sezer, hissederdi. Tanrı'nın bu yeteneği kendisine bahşettiğine inanırdı. Ama radyo açıktı ve duydukları Vehbi'nin büzüşmüş bedeninden daha önemliydi. Radyoda İkinci Dünya Savaşı'nın ayak seslerinin uzak memleketlerde yankılandığı anlatılıyordu.

Bakkal Vehbi dört ekmeği alıp tezgâha bıraktı.

"Otuz altı kuruş" dedi.

Siyamet kim bilir belki de o an savaşın gerçekliğini, bedenlerin parçalanmışlığını, kan, çığlık, feryat figanı düşünüyordu.

Vehbi tekrarladı: "Otuz altı kuruş."

"Haa, tamam" dedi Siyamet, cebinden otuz altı kuruş çıkarıp Vehbi'nin avucuna bıraktı. Dışarı çıktı. Dünya savaşı çıkacağı haberiyle Pervane'nin gebe kalmaması arasında bir bağ varmış gibi dımdızlak yedi delikli tokmağı –ki bu kafa demekti– fena karıştı. Eve gelip elindeki ekmekleri Dilif'e uzattı, hiçbir şey demeden üst kata çıktı.

Dilif bir an için ona kızgınlığını unuttu, Siyamet'in yüzündeki ifade hiç de hayra alamet değildi. Peşinden gitti.

"Ne oldu Siyamet, bu halin ne böyle?"

"Ne olmuş halime?" dedi Siyamet.

"Gözlerinin akına karanlık oturmuş."

"Deme!"

Dilif öfkelendi, iyi niyetinin kötüye kullanıldığını düşünüp alt kata indi. Karısı gidince Siyamet'in gözleri kapandı. Bu cumba bir rahat yataktı. Aynı zamanda pütürlü toprak sıvalı duvarlarıyla bir düşünce mabedi ve küçük penceresi ile bir büyük gözdü. Bu göz ki Siyamet'in bazen radyonun o heyecanlı sesiyle, bazen alt kattan gelen kapkacak şakırtılarıyla meşgul kulaklarının endişeden oynadıklarını görürdü. Aslında hayatının düzenini bozacak olan bu savaş haberleri değildi. Savaşın birtakım sonuçları olacaktı elbette ama asıl sorun Dilif'in sesini duymamak için ellerini kulaklarına bastırdığı anları anımsamasıydı. Ankara'ya geldiklerinden beri neredeyse hiç dokunmamıştı Dilif'e. Onun bedensel çekiciliğini bazen itici bulduğu bile oluyordu. Yine de Dilif'in o incecik, saf elmastan çıkıyormuş gibi, ışığın kendisiymişçesine kırılıp bükülerek etrafını aydınlatan sesini duymak istememesi affedilecek bir davranış değildi.

Akşam sofrasında Dilif, "İyi şeyler düşün ki iyi şeyler göresin, Siyamet" dedi.

Siyamet'in üzerindeki ağırlığı atıp Aristoteles yaradılışlı akıllı biri olması da bu söz üzerine gerçekleşti. O gece, yanan Harput malı çırayı söndürüp Pervane'nin koynuna girince, Pervane'nin o güzel, pamuk teninden yükselip kendi tenine işleyen kokusunu duyunca başka biri olup çıktı.

"Ankara'ya göçüşümüzün gayesi nedir?" diye sordu.

"Nedir?" dedi Dilif.

"Yeni bir dünya, yeni bir hayattır," deyip, Galen nasıl Hipokrat'ı aşıp yürüdüyse, Siyamet de kendisini aşıp ufuklarda gezindi. Öyle ki ilerleyen saatin farkına varıp kalktı Pervane, ocakta henüz küllenmemiş koru canlandırıp gri bir selin bacada yokuş yukarı süzülmesini bekledi. Ardından su dolu çaydanlığı üçayaklının üstüne koyup döndü. Derken Siyamet, çatallaşan sesi kıvrıla kıvrıla uzayıp giderken bir yandan çayını içti, bir yandan konuştu. Sesi ıslık çalıyor ya da birine yaltaklanıyormuş gibiydi. Bu ses ciddiyetine o kadar rahatsız edici şekilde ters düşüyordu ki Pervane kendini tutamayıp güldü.

"Rızk her yerdedir" diye devam etti Siyamet. Eliyle Pervane'nin karnını işaret ederek, "Pervane'nin karnında… İlk defa çaldığın bir kapının ardında… Bir sesin aksinde…"

Bunun üzerine, evlendiklerinden beri bir kez olsun gönlünce Siyamet'e sokulmayan Pervane, o gece bir kedi gibi iyice sokuldu ona. Gözle görülmez bağlarla Siyamet'in gövdesine bağlıymış gibi orada bir süre sessizce kaldı. Pervane'nin bu davranışı öylesine beklenmedikti ki, Siyamet cennetin kapısının da kendisine böyle bir gece vakti aralanacağını düşündü. Ertesi sabah erkenden uyanır uyanmaz bahçeye çıktı, derin derin soludu, ardından içeri girip elini yüzünü yıkadı, bir parça ekmeğe bir tutam çökelek sürmüş yiyordu ki, Dilif'in ince birer çizgi gibi duran gözleriyle karşılaştı.

"Siyamet!"

"Söyle Dilifim."

"Niye böyle yapıyorsun?"

"Ne yapıyorum?"

"Bilmezlikten gelme, beni unuttun mu, bitti mi her şey?"

Siyamet'in bunak yaşlıların her şeyi unutması gibi, kendisini yatakta unutmasından beri her olaya, her duruma bir yorumu vardı Dilif'in. Siyamet'le aralarında hemen her konuda görüş ayrılıkları boy vermiş, hatta köklü bir geleneğe bağlı olan batıl inançları bile çatışır olmuştu. Siyamet'in deyişiyle, "altı mermer, üstü mermer, içinde bir bülbül öter" misali dilini tutamıyordu Dilif. Ama şimdi birden dili düğümlenmişti: Nefret, kaygı, kıskançlık, arzu ve hayaller; tüm bunlar gelip dilinin ucunda toplanıp kalmıştı.

Siyamet ne diyeceğini bilemedi. Bön bön baktı. Azgın bir sel gibi öfkelendiği zaman bile affedici olabilen Dilif'in dişlerinin arasından

"Dölün kurusun Siyamet" sözü dökülünce, Siyamet o boş bakışlarla uzun uzun içini çekti. Dilif'le ilk tanıştıklarında onun başını göğsüne yaslayışını ve kuşunun sertleşmesini anımsadı. İçi burkuldu. Belki de ilk kez bir bedduadan bu kadar korktu.

Derken, günler geçtikçe elleri kalçalarında bağırdıkça bağıran Dilif'in öfkesi, görülmemiş bir yaratık gibi somutlaştı. Eski, yıpranmış, başlığına yaratık ile hayvan arası tuhaf figürlerin işlendiği yatağında gözüne uyku girmeden şafak sökene kadar Siyamet'i bekliyor; Siyamet'in, onun ilk göz ağrısı olduğuna yemin billah edip de geceleri Pervane'nin koynunda geçirmesine çok derinden gelen bir kırgınlık, bir öfke duyuyordu.

Dilif kendi talihsiz kaderini kabullenmişti ama bu kaderde bir şey vardı ki onu gerçekleştirmeden ölmeyecekti: Suphi, Pervane'yi değil, Dilif'i anne belleyecek, onu daha çok sevecekti. Bu dileğini gerçekleştirmek için büyük bir emek verdi. Siyamet'in ilgisizliğini, Pervane ile gece gündüz sarmaş dolaş oluşlarını görmezden geldi. Siyamet'i kocası değil de evin içinde dolanan bir direk olarak görüyordu. Hayatının her ânı Suphi ile doluyordu artık. Ana oğul olmalarının ötesinde, yaşlanmaya başladığı duygusuna da iyice kapılan Dilif'in yalnızlığını paylaşan tek kişi Suphi'ydi. Her geçen gün öz annesi Fener'den aldığı yeşil gözleri daha da parlayan, kemerli burnu yüzüne garip, çekici bir ifade veren, gülüşü görenin aklını çelen bu güzel çocuğu kendi öz evladıymış gibi bakıp büyütmesi Dilif'i mutlu ediyordu. Yine de eski günlerini özlüyordu: yeri göğü inletip rüzgârı tersine çeviren, kötü ruhları inleten o muhteşem, bir daha sahip olmak isteyip de olamadığı cesur davranışları gözlerinin önünde canlanıyordu. O zamanlar Siyamet tıpkı bir kuş gibi şeftali ağacının dallarından birine tüneğinde iliklerine kadar ürperirdi. O günlerdeki heyecanı, mutluluğu tekrar yaşamak isteyen Dilif'in bunları düşündükçe hamamdaymış gibi vücudundan buharlar yükseliyordu.

Suphi'nin Dilif'i anne diyerek, Pervane'yi ise ismiyle çağırması, Pervane'yi çok üzmüştü ama bu durumu pek de önemsememişti. Zamanla değişirdi, Suphi gerçek annesinin kim olduğunu anlayacaktı nasıl olsa. Asıl üzücü olan, Siyamet'in hâlâ bir iş bulamamasıydı.

Siyamet ekmek parası kazanma konusunda şanssızdı ki bu günlerce, haftalarca, aylarca sürdü. Bereket ki ruhuna huzur bahşeden babasının mirası bir kenarda duruyordu.

Babasının anısı o denli güçlüydü ki Siyamet çok sonraları babasının bir kurçu andıran mezarını ziyaret edip bir mum yakamadığı için hayatının en büyük pişmanlığını yaşayacaktı. Şimdi Ankara'ya göçtüğüne pişmandı. Çok karışık günler yaşıyordu. Ufukta pırıl pırıl bir geleceğin doğmak üzere olduğunu görse bile inanmayacak durumdaydı. Gerçi her sabah duasıyla birlikte içindeki sıkıntı da dağılıyordu ama yerini şaşkınlık alıyordu. Ne yapacağını bilmediği o günlerde gidip zaman geçirdiği tek yer Huzur Kıraathanesi'ydi. Burada pek çok insanla tanışmış, kimisiyle daha az kimisiyle daha çok olmak üzere samimi ilişkiler kurmuştu. Taşkın duyguları yükseldiğinde soluğu burada alıyor, özellikle Mehmet Zeki'nin sohbetiyle yıllarca hiç kurumamış, içinde rengârenk balıkların yaşadığı koca bir nehrin akıntısına kapılıp bir okyanusa açılıyordu.

Bu sohbetler az biraz rahatlatıyordu Siyamet'i. Daha da iyisi bu zor ve karmaşık günlerde Mehmet Zeki'nin verdiği haberdi:

"Sana bir iş buldum, Siyamet. Yayla İrmik ve Makarna Fabrikası'nda çalışır mısın?"

"Çalışırım" dedi Siyamet.

"İyi, yarın sabah güzelce giyin gel. Saat 10:00'da burada buluşup birlikte fabrikaya gideriz."

Siyamet boğazlardan, geçitlerden yükselen tepeleri, yırtıcılar tarafından korunan vadileri, rengârenk çiçeklerin kokular yaydığı, sonsuzmuşçasına art arda dizilmiş sarp dorukları aşıp gelen Pervane'yi düşündü. Onun uğruna katlanıyordu her şeye. Soyunun sürmesinin kaynağıydı o. Bu iş bulma haberine kendisinden çok Pervane'nin sevineceğini düşündü. Huzur Kıraathanesi'nden çıkınca doğruca eve gitti. Akşam yemeğinde büyük bir heyecanla tane tane anlattı olan biteni. Dilif o sırada sofradan kalktı, gürültüyle sümkürdü, mendili daha yüzünden çekmeden Siyamet'e baktı. Şimdiye kadar Siyamet'i bu kadar kendine güvenen, kanatları olsa uçar halde görmemişti, sesi de kükreyen bir aslanınki kadar gürdü. Hatta Siyamet öylesine dinç görünüyordu ki, Dilif onun erişilmez bir âlemde yaşadığını bile düşündü.

"Her şey değişecek" dedi Siyamet.

"Ne değişecekmiş?" diye sordu Dilif.

"Her şey. İzin günlerimde birlikte çarsıya çıkarız, gezeriz, siz de evde kapalı kalmamış olursunuz."

"Bunu bugüne kadar niye düşünmedin?"

Sanki iş imkânıyla doğan mutluluk, kusurlardan doğan memnuniyetsizlikle gölgelendi. Ama sofradan kalkıp yediklerini sindirmek için bir süre bekledikten sonra uyumaya giden Siyamet huzurluydu. Öyle ki heyecandan uyuyamadı, gece boyunca güneş defalarca doğup battı, sonunda gün ışıdı. Siyamet yataktan kalkıp beyaz gömleğini, siyah pantolonunu, siyah yeleğini, siyah ceketini, siyah ayakkabılarını giydi, köstekli saatine bir kez daha baktı, zamanıdır, diye düşünerek doğruca Huzur Kıraathanesi'ne gitti, beklemeye başladı. Saat 10:00'a yaklaşıyordu ki Mehmet Zeki geldi. Huzur Kıraathanesi'nin müşterileri gerçek entelektüellerdi, Siyamet'in deyimiyle okumuşlardı. Mehmet Zeki bir gün, tek başına bir masada oturup kendisini seyreden Siyamet'i göz ucuyla süzerken birden dönüp, "Okuma yazma biliyor musun?" diye sormuştu.

"Evet, okuryazarım."

"İyi. Öyleyse git bir kitap satın al kendine. Görüyor musun, kitap insana nasıl arkadaşlık ediyor."

Kitaplarla değil Mehmet Zeki ile arkadaş olan Siyamet, işte bu tanışma sayesinde Yayla İrmik ve Makarna Fabrikası'nda işe alınacak ve Mehmet Zeki'nin bu iyiliğini hayatı boyunca unutmayacaktı.

Tüm bu güzel gelişmeler öyle hızlı gerçekleşti ki Siyamet ve iki karısı ne olduğunu anlayana kadar Siyamet bir sürprizle yeni bir sayfa açtı hayatında. Her sabah gün ışırken kalkıp işe gitmeden önce Suphi'yi öpüyor, kan bağının o gizemli büyüsünü yavaş yavaş törpülüyor, Suphi'ye düşkünlüğü artıyordu. Hatta çocuk sahibi olamamasının kusurunun kendinde olabileceğini bile düşünüyordu. Ancak tek bir şey değişmemişti. Dilif hâlâ yalnızdı, gece yatağa yalnız giriyor, yatakta yalnız uyanıyordu. İçinde şehvet ya da şeytani bir ateş hiç tutuşmuyordu ki sonunda olanları tamamen kabullenmiş görünüyordu. Evde Suphi'nin ilgisi olmasa titreyen bir mum ışığı olmaktan öte varlığı hissedilmeyecekti. Tam da o günlerde Pervane hamile kalmıştı. Siyamet'in yatağına uğramamasının, ilgisizliğinin nedenini, çocuk sahibi olabilmek için Pervane'nin koynundan çıkmamasına yorup sevindi Dilif.

"Siyamet'e ne zaman söyleyeceksin?" diye sordu.

"Bu akşam" dedi Pervane.

Akşam iş çıkışı bir milli piyango bileti satın alarak eve geldi Siyamet. O gün maaşını almıştı ki mest olmuş insanların gözlerinde

görülen o kendinden geçmişlik ışıltısıyla bakışları alev alevdi, yüzü sanki yaramazlık etmiş bir çocuk gibi sürekli renk değiştirerek elindeki bileti havada salladı:

"İşte, artık zenginiz!" dedi.

Pervane Milli Piyango biletine bakarak, "İki oğluna yetecek kadar para veriyor mu bu?" diye sordu.

O yıl Milli Piyango ikramiyesi 600.000 liraydı. Siyamet'in aylık maaşı ise 30 lira 24 kuruştu.

Siyamet, "Ne! Yoksa gerçek bir baba mı olacağım?" dedi heyecanla.

Bunu der demez de bilinçsizlik girdabında, takibi güç bir düşünce silsilesine yakalandı. O anki mutluluktan çok daha derin, huzur verici bir duyguyla zamanı zemini unuttu. Artık öbür dünyaya gitmeden iyiliklerini devredeceği eşsiz bir bellek doğuyordu, oğlu (kızı olacağını hiç düşünmüyordu bile.)

"Sen zaten gerçek bir babasın, Siyamet" dedi Pervane.

Böylece, Siyamet büsbütün başka bir âlemde yaşar oldu. Bu mutlu haberin üstünden aylar geçmesine karşın, ilk günkü gibi heyecanlıydı. Ev halkı Siyamet'in bu heyecanını anlıyordu ama manevi açıdan Siyamet'i Siyamet yapan şeylerden geriye neredeyse hiçbir özelliğin kalmayışına akıl erdiremiyorlardı. Ankara'ya geldiği günden beri huş ağacından yapılmış bir heykel misali dolaşan, çok az konuşan, konuşunca da sözcükler ağzından teker teker değil de toplu çıkan Siyamet, Pervane'nin bir oğlan çocuğu doğuracağını öğrenince yılanı deliğinden çıkaracak kadar tatlı dilli olmakla kalmayıp, uçarken pencereye çarpan serçe kadar da şaşkınlaşmıştı. Ta ki çocuğun cinsiyeti belli olana kadar.

Siyamet bir kızının doğacağını yine bir akşam yemeğinde öğrendi. Ellerini büyümüş karnının üstünde gezdiren Pervane'ye bakarken başının iki yana sallanmasını engelleyemiyordu. Ankara daha bir daralmıştı, daha da boğucuydu. Beyninden çıkıp bedeninin duvarlarına çarpan bir öfke hissetti. Bastırmak istedi ama hırsından dişlerini tahta kaşığa geçirdi. Dişleri testere gibi sipsivriydi, tahta kaşığın sapını öyle ısırdı ki sanırsın oda kan gölüne dönecek.

"Nasıl öğrendiniz bunu?" diye bağırdı.

"Nasıl olacak, bilmez misin buğday ile arpa meselesini?" dedi Dilif.

"Getir hele, getir de göreyim şu arpa ile buğdayı."

Dilif kalktı, Pervane'nin idrarıyla suladığı arpa ve buğdayla dolu iki kabı getirdi, Siyamet'in önüne koydu. Arpa gerçekten buğdaydan

önce yeşermişti, ama buğday da yeşerdi yeşerecekti. Siyamet'in boğazında bir yığın şey düğümlendi, çözüldü. Başını kaldırdı, gözleri cılız ışıktan kamaşmışçasına alnını buruşturup Pervane'nin beklentiyle şişmiş gözlerine baktı.

"Evladın kızı erkeği fark etmez, Allah hayırlısı neyse onu versin" dedi.

Pervane'nin gözleri alev gibi parladı birden. Aklının geçitlerinde tatlı, yumuşak bir ışık gibi yanan o mutluluk yüzüne vurdu. Ne var ki bir üzüntü de duydu aynı anda. Aklı hep soyunu sürdürecek bir erkek evlatta olan Siyamet'in sesi çok hüzünlü çıkmıştı.

Siyamet'in düşlerinin gerçekleşmesi, Pervane'nin ikinci hamileliğine kalmıştı artık. Ama ne zaman doğacak kızından söz açılsa Siyamet'in çizgileri değişen alnından ter boşalıyor, gözleri doluyordu. Tanrı'nın iradesine, kaderin kendilerine çizdiği yola, erkek ya da kız çocuğu doğurmasının kendi elinde olmadığına inanmasına rağmen, sanki karganın altına tavuskuşu yumurtası bırakmıştı da, o yumurtadan neden kız doğduğuna her defasında şaşırıyordu. Soyunu sürdürme hayaliyle yatıp kalkıyor, Pervane'nin erkek çocuk doğuruncaya kadar gebe kalmasını istiyordu hâlâ.

İyi de bu şehirde altı yedi boğazı doyurmak kolay mı?

Siyamet'in hep yürekten inandığı "çocuk rızkıyla doğar"ı hükümsüzleştiren bu korkuydu işte. Bu yüzdendir ki bir gün, daha doğmamış bebekleri bir heyula olup Siyamet'in ensesinde bitti. Oturduğu yerden fırlayan Siyamet bağırdı:

"Pervane!"

Pervane akşam yemeğini pişirmek için ocağın başındaydı.

"Ne var, ne oldu?"

"Gel hele" dedi Siyamet. Önünde buğday ve arpayla dolu iki kap duruyordu. "Bak, işte, buğday da arpanın hemen arkasından yeşerdi, bu iyiye işarettir. Karnında ikiz taşıyorsun sen."

"Madem öyle neden üzülüyorsun?"

"Üzülüyor muyum? Niye üzüleyim ki?"

Pervane kocasına dik dik baktı. Gençliğinde –ki eteğinin uçlarında garip ürpertilerin dolaştığı zamanlardı– erkek çocuk doğurmayan kadınlara lanetliymiş gibi davranıldığına tanık olduğu günleri anımsamıştı. Kaynanasının "Kadın olsan da kocana bir erkek evlat

versen" demesinin üzerine arkadaşı Şirin'in intihar ettiğini görmüş, o günden sonra da ansızın peyda olup boynundan tutacak bir ipin onu izlediği sanrısıyla yaşamıştı. Bu ipin peşinden gelip uzadığını şimdi de işitiyordu.

"Ya bir kızımız olursa?"

"Bir kızımız bir oğlumuz olacak, buğday ile arpa yalan söylemez."

"Ya bir kızımız olursa?" diye tekrarladı Pervane.

"Bir kız bir erkek" diye bağırdı Siyamet ve kalkıp dışarı çıktı. Harput'tayken batıl inancın kabuğunda, bazen ani ve yoğun bir üzüntü duysa bile bir cennet keşfedip içine sığınıyordu. Bu cennet ki gerçeği gizlemek için birbirini takip eden törelerin, geleneklerin ve dini kuralların etrafında dönüyordu. Ankara'nın bilmem hangi köyünde nefesi güçlü bir hocanın, daha bebeklerinin cinsiyeti kesinleşmemiş kadınları okuyup üflediğini öğrenince, eşine az rastlanır bir heyecan duyması da bundandı. Gidip Eskişehir yolu üzerindeki köyde hocayı buldu ama hoca alışılmışın tersine, kendi adıyla birlikte bildiği bazı üfürükçü hocaların adını tek tek sayıp şöyle dedi:

"Allah ile arana hangisinin girmesini istiyorsun?"

İşte bu söz, Siyamet'in hayatını kökünden sarstı.

Ertesi gün, gökyüzünde tek bulut yokken, tan yeri ağarmadan yatağından kalktı, bahçeye çıkıp güneşe döndü, yerde diz çöktü, şu duayı etti:

Ya Hak, günü aydınlatan güneşin aşkına,
Bizi bu dünyada yokluktan, kazadan, beladan koru,
Haram lokma odamıza uğratma,
Kötüye, uğursuza muhtaç etme,
Yolumuzu doğruluktan şaşırtma,
Bizi hayırlı evlattan mahrum eyleme.
Ya Hak, gözlerimizin ışığı,
Aklımızın rehberi, yolumuzun nuru,
Işığının tüm nimetlerine aşk ola.
Güneşin nuru için bana hayırlı bir evlat,
Bir erkek evlat ver, ya Hak.

Ankara bütünüyle ışıyordu. Siyamet bu ışığın önünde diz çökmüş, ellerini göğe açmış, bu ışık gökkuşağının yayları gibi renk renk yükselip çoğalmış, Siyamet'i büyülemişti. Kara yılların ağırlığını

Siyamet'in yüreğinden kaldıran bir duyguydu bu. Beri yandan akla sığmaz bir şey. Öyle ki Siyamet o günü hayatı boyunca anımsayacaktı. Çünkü aynı gün, Suphi'nin neşeli uyandığı bir öğle uykusu sonrası somun ekmeği gibi kabarıp büyüyen bir haber, akşam saatlerinde işten eve dönen Siyamet'in kulağına ulaştı: Güvercin postasıyla, duman işaretiyle ne bulursa onunla Allah'a haber ulaştırmaya çalışan Hıdırlıktepeli Abdulkadir hadım edilip bir çukura atılmıştı.

Kimi zaman hiç tanımadığımız bir insanın ölümüne bir yakınımızın ölümü kadar üzülürüz. Nedenini bilmeyiz, bir anda kendiliğinden olur bu. Söylentilere göre boynundan ruhunun dumanı tüten Abdulkadir olayı da bu tür bir üzüntüye boğdu Siyamet'i. Gözlerinden uykuyu, kalbinden huzuru çekip aldı. Bu, Siyamet'in her gün daha da keskinleşip ışıyan Ankara hayallerinin üstüne kara bulutlar gibi çökmüştü. İnsanların henüz iyilikle kötülüğü bilmediği ama gelecek tehlikeyi sezdiği bir çağda yaşıyordu da bazen gözleri dalıp gidiyor, aklı başka yerde, yüreği başka yerde yanıp tutuşuyordu.

Yine de yaklaşan bir tehlikeyi, henüz olmamış bir gerçeği bilmek tuhaflaştırdı, halden hale soktu Siyamet'i. Ankara ve Hıdırlıktepe kaynayan bir azap kazanına dönüştü. Korku nefes alıp veren bir canlıydı, her yerde karşısına dikilip durdu.

O yıl, Hıdırlıktepe'de tamı tamına üç cinayet işlendi. Siyamet'in birer değerli taşı andıran gözleri olacakları çok önceden görmüştü ama buna her gece yatağına girdiği Pervane ile artık varlığının bir önemi kalmayan Dilif'i bile inandıramadı. İnandıramayınca hemen her sabah şafak sökmeden kalktı, günün doğuşunu dualarla karşıladı. Allah sanki onu dua etsin diye yaratmıştı, öyle sözler, öyle yakarışlar dökülüyordu ki dudaklarından, bir gün Hıdırlıktepe'nin hatırı sayılır bir kişisi, bu sözlerin son demini yaşayan birinden geldiğine hükmetti. Bu kişi oradan bir tesadüf sonucu geçiyordu, yumuşak, insanı metrelerce öteden çağıran Siyamet'in sesini duyup durdu. Boynunu uzatabildiği kadar yukarıya kaldırarak bahçeye doğru baktı. Bu sırada hafif bir kıpırdayış ve büsbütün çıplak bir kafa gördü ki acayip bir durumdu bu.

Şöyle dedi kendi kendine: "Herhalde bir büyücüdür bu."

Adı Ethem Safi Küçük'tü. Ankara'ya savaşın ortasında gelmiş, savaş bitip Cumhuriyet kurulunca da dul bir kadınla evlenip burada kalmıştı.

3

Pervane nakışı dizlerinin üstüne bırakmış, bebeğin beşiğini sallıyordu. Dokuz ay çabucak geçip gitmiş, bir pazar günü Pervane'nin sancıları tutmuş, Dilif yılların deneyimi ve –ki Harput'ta pek çok kadını doğurtan oydu– komşuları Ayla'nın yardımıyla onu doğurtmuştu. Geleneksel arpa ile buğdayın kadının sidiğiyle sulanması yöntemi bir kez daha doğru çıkmış, Pervane bir kız çocuğu dünyaya getirmişti.

Bebeğin adını komşuları Ayla vermişti: Feride. Dilif'in istediği isim Fecire idi ama bebek Ayla'nın ellerine doğduğu için itiraz etmemişti.

"Fevkalade, güzel bir isim. Siyamet de beğenirse iyidir."

Bazı insanların hakikatin ışığıyla birlikte doğduklarına inanırdı Dilif. Yüzlerinde öyle bir nur olurdu ki doğar doğmaz bunu görürdünüz. Dünyaya gelir gelmez çığlığı bastığı anda Feride'nin yüzünde bu ışığı görmüştü Dilif. Bu mucizeyi, içine hüzün dolduğu için sabah erken saatlerde çarşıya inip akşam eve dönen Siyamet'e de anlatmış ve "Gözün aydın Siyamet, nur topu maşallah, bir ay parçası, bir ışık huzmesi" demişti.

Siyamet bu habere sevinmişti sevinmesine ama Pervane keşke bir oğlan çocuk doğursaydı, soyum sürerdi, diye düşünüp kahrolmuştu da. Kahrolmakla kalsa iyi, caddenin bitiminde, uzun zamandır konuk yüzü görmemiş evlerinin hemen her köşesinde oğlu dolaşıyormuşçasına hayaller kurmuş, sanrılar görmüştü. Feride büyüyüp emeklemeye başladığında bile Siyamet hâlâ hayal dünyasındaydı.

"Pervane, oğlanı ağlatma, kucağına al, gezdir biraz."

"Oğlan değil, kız o. Adı, Feride!"

"Deme!"

Hatasının farkına varıp gülümsüyordu ama dokunsalar ağlayacaktı Siyamet. Böylesi günlerde, gecelerde tanıdığı, tanımadığı tüm ölülere seslenip acısını hafifletmelerini istiyordu. Ölülerden medet umduğunda sanki zihninde rengârenk bir ışık sallanıp du-

ruyordu. Küçük yaşta, babasının annesini dövdüğünü görüp de buna bir türlü anlam veremediği için karanlıkta kalmış pek çok şeyin kafasının içinde uğuldadığı da oluyordu. O güne kadar iki karısına da el kaldırmamış olmasını bir erdem sayıyor, Allah'ın kendisini bunca merhametine karşın neden cezalandırdığına yanıt arıyor, bulamıyordu.

İşte bu günlerde Pervane, Siyamet ile arasındaki ilişkinin değişen boyutlarını hem ruhsal hem de bedensel açıdan hissetmeye başlamıştı. Siyamet çoğu geceyi Dilif'in koynunda geçiriyordu. Pervane'nin koynundan çıkmadığı günler geride kalmıştı. Pervane'nin de erkeğini bir oğlan çocuk doğurmak için elinden tutup coşkuyla sürüklerken, son zamanlarda dengesi bozulmuştu.

Kendisinin olağanüstü bir erkek olduğuna çoktan karar vermiş olan Siyamet, şimdi bir erkek evlat babası olamadığına inanamıyordu. Hâlâ umudunu yitirmemesi bir yana, aslında bunu neden başka bir kadınla yapmadığını da kendine soruyordu. O günlerde, her boş buldukları yere ev konduranlar gibi, erkekler de bekâr dul gördükleri her kadını elde edebileceklerine inanıyor, kan kokusu bir leşsevicinin aklından nasıl çıkmazsa, evlilik fikri de erkeklerin aklından çıkmıyordu. Fakat Siyamet üçüncü evliliğe cesaret edemiyordu. Ankara'da ne Dilif gibi bir teyze kızı ne de Pervane gibi üçüncü kuşaktan akrabası olan bir kadını bulabilirdi ki korku insanın düşmanıdır ne de olsa.

Böylece, Siyamet her gün şafak sökmeden kalktı, bahçeye çıkıp güneş doğar doğmaz yere diz çöktü, dua etmeye başladı. Tek umudu kalmıştı, o da buydu. Yaradandan başka kimse ona yardım edemezdi. Derdini anlatabildiği tek kişi Tanrı olduğundan kuşkusu yoktu ki laf kalabalığına kulak asmadan aklına eseni söylüyor, bir oğlu olursa adaklar adayacağına, bilmem kaç yoksulu doyuracağına, kaç ziyarete gideceğine yemin billah ediyor, adeta Tanrı'yla pazarlığa girişiyordu.

"Ya Hak, güneşin her şeyi aydınlatan, yaşatan ışığı aşkına, benden yardımını esirgeme" diye öyle içten yakarıyordu ki bazen ağaç dallarının bile eğilip kalktığını hissediyordu.

Her sabah oradan geçmek zorunda olan Ethem Safi, bu dımdızlak adamın ne yaptığına bir türlü akıl erdirememişti. Siyamet'i görüyordu, güneşe kalkan ellerini görüyordu, dudaklarının kıpır kıpır olduğunu görüyordu ama Allah'a gelişigüzel bir yerde, bir

bahçede yakarılacağı düşüncesi bile anlamsız geliyordu ona. Korku insanın düşmanıdır ya, Ethem Safi hem bir korkudan hem de bir bilinmezlikten mustaripti. Tanımadığı, bilmediği bir adamın güneşe taptığını düşünüp bu sapık inancın musibetinden korunmak gerektiği kanısına varmıştı. Hıdırlıktepe'de işlenen onca cinayetin sebebi bu büyücü olabilir miydi? Kuşkusuz, buna sebep bulunurdu. Bir gün karısına, "Hıdırlıktepe'ye uğursuzluğu getiren bu büyücüdür" dediğinde ansızın yerinden fırlayıp Siyamet'i gördüğü bahçeye doğru uçmuş, o sahne gözlerinin önünde yine gerçekleşmişti: Siyamet gözlerinden yaş akarak, adeta balık ununa bulanmış yüzünü su içen bir horoz gibi göğe dikmiş, bazen yüksek sesle bazen mırıldanarak söylenmişti ki böyle zamanlarda aklı da, bedeni de bir başka hareket ederdi Ethem'in.

Ethem Safi kafayı takmıştı Siyamet'e. Birkaç ay geçince ne idüğü belirsiz nesnelerle dolu bavulu açıp içinden bir sürü muska çıkardığında, Ethem'in kafası iyice karıştı. Bunlar rahmetli annesinin sırasıyla büyüye, kötülüğe, kem gözlere karşı ve Ethem'in helal süt emmiş bir kızla evlenmesi, işinin her zaman rast gitmesi, kazancının bol olması, evlatlarıyla torun torbaya karışması için annesinin yaptırdığı muskalardı. Bir de bir sürü ıvır zıvır ve bir aile fotoğrafı vardı bavulda. O biricik aile fotoğrafında Ethem Safi, o günden bugüne bakıyormuş gibi, gözlerini hayret ve şaşkınla uzaklara dikmişti. Bavuldaki bu garip nesneler Ethem'de beklenmedik bir huzur, bir o kadar da –hatta daha da fazla– tedirginlik yarattı. Bunun üzerine muskaları, aile fotoğrafını ve ıvır zıvırı tekrar bavula yerleştirdi, kapattı, götürüp evlerinin tavan arasında saklayıp unutulmaya bıraktı.

Derken, üzerinden çok zaman geçip bu zaman zarfında Hıdırlıktepe'de çıkan büyük bir kavgada tanıdığı bir kişi bıçakla yaralanınca yaşanan bu kötülüklerden bıkıp usanan Ethem Safi, neşeli kalktığı bir sabah, elinde defter kalemle gidip Siyamet'in bahçesindeki dut ağacına çıktı, beklemeye başladı. Güneş daha doğmamış, sanki onun ağaca çıkmasını beklemişti. Ağacın en sağlam, en görünmez çatalına çıkıp orada kuruldu. Güneş anne rahminden çıkan bir bebek gibi yavaş yavaş başını ufukta gösterir göstermez Siyamet eşikte göründü. Başını çevirip usulca ışığın çoğaldığı ufka baktı. Ufukta bir kapı varmış da o kapıdan umut doğuyormuş gibi heyecanla yere diz çöktü, ellerini göğe açtı ve ağzından sözcükler

dökülmeye başladı. Ethem çoktan yazmaya hazırdı ancak neden sonra, Siyamet'in dua ettiği bu dili anlamadığının farkına vardı. Aslında çok yaşamış, çok görüp geçirmişti; bazı yabancı dillere kulağı aşinaydı. Kürt arkadaşları vardı, ama Siyamet'in konuştuğu dil Kürtçe olamazdı. Yine arkadaşlarından Lazca, Gürcüce, Rumca birkaç kelime duymuştu. Ermeni arkadaşları da olmuştu çocukluğunda, Ermeniceyi hemen tanırdı. Bu dil hiçbirine benzemiyordu, sanki kuş diliydi de bir insandan çıkınca kulağa daha da anlaşılır geliyordu.

Gerçekten de Ankara'ya geldiğinden beri Türkçeden başka dilde konuşmayan Siyamet'in başka bir dilde dua etmesi tutmuştu o sabah. Bu dilin aslında bir ismi de yoktu Siyamet'te, sorulsa "zone ma"[4] derdi.

Ethem Safi'nin zihninde Siyamet dönüyor, anlayamadığı dil dönüp duruyordu; döndükçe ikisi de bir karanlıklar kozası olup çıkıyordu. Tehlike vardı. Bu tehlike kendisi için mi yoksa tüm Hıdırlıktepe hatta tüm Ankara, dahası tüm dünya için mi karar veremiyordu Ethem. Belki de en iyisi dosdoğru Siyamet'in karşısına çıkıp içindeki kuşkuları dağıtmalıydı. Güneşe tapan, büyücülükle uğraşan birinden korkmasını gerektirecek bir durum da yoktu. Yapabilir miydi? Ethem'e artık her şeyi yapabilir gibi geliyordu. Bu ağaca çıkmıştı ya, şimdi aşağı inmesini de bilirdi.

Ama yapamadı, ağaçtan inip Siyamet'in karşısına dikilemedi. Siyamet dualarını bitirip içeri girdi. Ethem ağaçtan yere bir atlayış atladı ki sanırsın kartal kanatlı, o hızla eve doğru yürüdü. Böylece, günler boyunca tepeden bir aşağı bir yukarı, nasırlı elleri her daim dolu, Siyamet'in evinin önünden ne zaman geçse bu konuda tahminler yürüttü, zihnindeki saçsız sakalsız, kaşsız kirpiksiz Siyamet'in imgesi bir şeytana dönüştü. Her defasında, hele biraz daha bekleyelim, diye düşündü, aklındaki kötülüğü kovdu ama dilini tutamadı, birkaç arkadaşına anlattı olanları. "Peh, büyücü mü!" dedi bir arkadaşı, fakat her şeye rağmen arkadaşları da anlattıklarından etkilenmişti. Siyamet'in dımdızlak hali, bir yabancı oluşu derken olumsuzlukların yarattığı bu durumu öyle kolayca reddedemediler. Onların da gözü kulağı Siyamet'teydi.

4 Bizim dil.

Tam da o günlerde, Ethem Safi'nin içine kuşku düştü. Bu kuşku karısının bir gece ona söylediğiyle ortaya çıkmış, günler geceler boyunca aklında yer ede ede çekilmez olmuştu.

Karısı şöyle demişti: "Ethem, eskiden böyle değildin sen, son birkaç aydır attığın tohumlar tutmuyor."

Bahar ayıydı, dışardan rengârenk, çeşit çeşit çiçeklerin kokusu geliyordu: sümbüller, menekşeler, insanı uyuşturan nergisler. Hafif aralık pencereden gelen bu kokular Ethem'i de uyuşturmuş gibiydi, bir an karısının dediklerini algılayamadı. Gerçekten de Ethem'in ersuyu zamanından önce fışkırıp karısı Zakkum'un ateşli çenine inince, zekeri sönüveriyordu. Zakkum'un bu sözü Ethem'e olmadık bir eziyet yaşatıyordu. Uzun zamanlar boyunca kendinde olmadan dolaştı, erkekliğine laf eden karısıyla yaşlanamadan ölüp gideceğini düşündü. Sonunda, Allah dert verip derman aratmasın, deyip kendini tahta kaşık yapmaya verdi. Daha önceleri bıçak yaptığı atölyesinde saatlerce oturup ahşap oyuyor, yaptığı her kaşığa çeşit çeşit oymalar, süslemeler yapıyor, üstüne iki dize de şiir yazıyordu. Ne ki bazen gözleri dolup gözyaşları damla damla oyduğu kaşıkların üstüne düşüyor, karısının zevkten inlemelerini, başından sonuna kadar gözleri kapalıyken meme uçlarını deli gibi emdiğini anımsayıp, "Yatak odamızın duvarlarını aşan bu inlemeleri de mi yalandı?" deyip kolu kanadı kırılıyordu. Zavallılığı öylesine ürkütücüydü ki karısının o sözünde, amacı ne olursa olsun, bir bityeniği olduğunu seziyordu.

Kuşkusuz karısını seviyordu. Ama bu *erkekliğin işe yaramaz* duygusu uzun zaman onu gizliden gizliye yiyip bitireceğe benziyordu. Buna tahammül edecek biri değildi. Av köpeği çevikliğinde her gün iş ile evi arasında mekik dokumaya başlamıştı.

Bir gün, iş saatinde eve gidince karısının inlemeleri yine yatak odasının sınırlarını aşmıştı. O sıralarda karısı Zakkum'un bir sevgilisi vardı ve ayda birkaç gün Zakkum'u ziyarete geliyordu. Önden hayalini kurar, sonra kapıdan içeri alırdı Zakkum, yatak odasını hoş kokuyla donatırdı. Önlerinde hiçbir engel yoktu. Zakkum tasasız, kusursuz bir mutluluk müjdeliyordu. Sevgilisi Ahmet de öylesine masum, öylesine elini eteğini dünyadan çekmiş görünüyordu ki Zakkum onu nasıl doymaz bir boğaya çevirdiğine şaşıyor, kimi zaman zevkten deliye dönerken elekteki tuz gibi sağa sola savrulup duruyordu.

Ethem Safi sessizce içeri süzülür süzülmez yatak odasından gelen inlemeleri duydu. Karısının dolgun küçük dudaklarının gezindiği yerleri, bedeninde hiç kemiği yokmuşçasına bir lastik gibi uzayıp toplanışını ve o güzel kokusuyla, diliyle, sıcaklığıyla, inlemeleriyle erkeğin tüm vücudunu, zihnini ele geçirişini hayal edince kan beynine sıçradı. Yavaşça mutfağa geçti, kendi yaptığı bıçaklardan birini aldı, yatak odasının kapısına gelip bekledi. İçeri girmeye cesareti yoktu, korktuğundan değil, göreceği manzaraya dayanamayacağını düşündüğünden. Bir süre kapıda sırtından, alnından soğuk terler boşandı. Ardından yavaşça kapıyı araladı. Artık işin su götürür yanı kalmamıştı.

"Seni zavallı orospu!" diye bağırdı.

Zakkum ölecek gibi oldu, sesi soluğu kesildi, ağzı açık kalakaldı. Ahmet de hâlâ yolunu bulamamış zekeri ile gidip gelirken öylece donmuştu. Çarşafı çırılçıplak vücuduna sarıp giysilerine uzanınca, Ethem bıçağıyla üstüne hücum etti, elindeki bıçağı, böğürür gibi sesler çıkaran Ahmet'in sırtına sapladı. Ahmet acıyla bağırarak yere yığıldı. Ethem bıçağı çekip bir daha sapladı, etin içinde döndürdü. O sırada, Ethem'in ağzından saçılan tükürükler kana karışıp havada dönüp düşüyor, ışıl ışıl parlayan bıçaktan kan damlıyordu. Ethem Safi'nin gözü dönmüştü. Gözyuvalarında müthiş bir güç toplanmış, vücudundaki tüm kasları gerilip gevşemişti. Zakkum ancak o zaman kendine geldi, çığlıkla yerinden sıçradı ama sıçramasıyla bıçağın boğazına saplanması bir oldu. Yatağın üstünde sırtüstü devrildi.

Ethem Safi o kadar soğukkanlıydı ki en ufak bir korku hissetmedi, öfkesi diğer tüm duyularını köreltmişti. Elleri kan içindeydi. Üstüne başına kan sıçramıştı. Bir süre öyle durup baktı. Sonra kalktı, nedenini bilmeden bıçağı tuzlu suyla yıkadı, etraftaki izleri sildi, giysilerini değiştirdi ve Ahmet'in cesedini sardığı çarşafla birlikte evin altında tesadüfen keşfettiği, sofanın ortasında kimsenin fark edemeyeceği bir kapıdan merdivenle girilen sığınağa indirdi. Kazma kürek buldu, sığınağın toprak zemininde kazdığı mezara cesedi gömdü.

"Uçkur düşkünü köpek, cehennemde çekeceğin azabı duyabileyim diye seni buraya gömüyorum" dedi.

Sığınaktan çıkıp üstünü başını değiştirdi, kanlı elbiseleri bir torbaya koyarak aldı, kimseye görünmeden evden çıkıp işinin ba-

şına döndü. Hıdırlıktepe'nin bu kanlı evinin önünde bir kadının acı acı ağladığı duyulduğunda, Ethem Safi atölyesinde tuzlu suyla yıkanan bıçağı bileyliyordu. Acı haber kendisine ulaştığında –öyle ya aldatıldığına mı yansın, karısının ölümüne mi üzülsün– zihninin derinliklerinde birkaç anısı canlanmıştı, dışarı çıktı, uzaklara bakıp, "Cehennemde cayır cayır yanarlar inşallah" dedi. Her ne kadar haberi kendisine veren polis memuru, onun delirdiğini düşündüyse de, kuşkulandı da. Bunun böyle olacağını sezmişti Ethem, kendini hazırlamıştı; bir polisin ne kadar sert mizaçlı olursa olsun, iş *namus* meselesiyse süt dökmüş kediye döndüğünü biliyordu. Babasının sözü kulağına küpeydi: "Bir insan ne kadar sert mizaçlı olursa olsun burnuna halka geçirilmişse süt dökmüş kediye döner."

Bu halka neydi öyleyse?

Ethem Safi polis sorgusunun ardından eve gitti, cenaze hazırlıklarını tamamladı. Zakkum'un cenazesi camiye götürülüp cenaze namazı kılındı, cenazesi toprağa verildi.

O gün başlayıp ne zaman bittiği belli olmayan sözde yas günlerinde, Ethem Safi tahta kaşıklara şu türden sözler yazdı:

Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlara su
Kim bu denli tutuşan odlara kılmaz çare su

Polisin kuşkusunu dağıtmak, yeniden eski hayatına dönmekti amacı. Öyle de oldu. Polis katilin Ethem olmadığına inandı, ahşap oyma ve bıçak atölyesine bir daha uğramaz oldu.

Bu cinayetleri kim işlemiş olabilirdi? Esas mesele, katilin Hıdırlıktepe'yi neden seçtiğiydi. Bu kaçıncı cinayetti ki polis araştırmalarını derinleştirdikçe ipin ucunu iyice kaçırmıştı. Korku yayılmıştı şimdi Hıdırlıktepe'ye, insanlar yılgındı, kime öfkeleneceklerini bilmiyorlardı.

Bu ülkenin karanlık bir yüzü vardı ki, akılcı davranıp düşünmektense cinayet işlemeyi yeğleyen insanlarla doluydu.

Gece bekçileri Hıdırlıktepe'nin her sokağında gözlerini dört açarak mahalleye girip çıkanları, geç saatlerde kimin nereye gittiğini, sabah erken saatlerde kimin evden çıkıp ne yaptığını neredeyse ezberlemişlerdi. Fakat insanlar çaresizdi. Bu çaresizlik onları asılsız haberlere inandırıyor, hatta asılsız haber üretmeye itiyordu. Öyle ki Hıdırlıktepe'de herkes birbirini kollamaya, herkes birbirinden

çekinmeye başlayıp insanlardaki tedirginlik arttıkça, Ethem Safi'nin aklı giderek başka bir evrene doğru kaydı.

Kuşkularıyla boğuştuğu bir gün, daha sabahın köründe kalktı, mutfağa girdi. Karnı acıkmıştı. Kahvaltısını hazırladı, çayını demledi, oturup bir güzel yiyip içti. Uzun zamandan beri, sanki zihin karıştırıcı bir ele ihtiyacı vardı da, o eli de karısıyla birlikte toprağa gömmüştü. Ama birden büyük bir rahatlık sardı içini. Vaktiyle Zakkum'un memelerinin arasına başını koyup hissettiği türden bir rahatlık değil, zekâsının bilincinde olmanın verdiği bir rahatlıktı bu. Artık ne yapacağını biliyordu, ne ölçüde bir gücü harekete geçireceğinin farkındaydı.

O sıralarda dul bir kadın Ethem Safi'nin evine gündeliğe gelir giderdi. Gerçi kadın bu evde işlenen cinayetlerden haberdar olsaydı değil temizliğe gelmek, evin yüz metre yakınından bile geçmezdi. Kadın cinayetin birini ancak varisleri kabarmış bacaklarını Ethem Safi'ye açtığı gün öğrendi. Dahası Hıdırlıktepe'de işlenen diğer cinayetleri de öğrenince iliklerine işleyen bir korkuyla ne yaptıysa rahatlayamadı.

"Katil yahut katiller kimmiş?" diye sordu.

"Bilmiyorum, ama bu kötülükler, o güneşe tapan adamın mahallemize yerleşmesinden sonra yaşandı" dedi Ethem Safi.

"Kim?"

"Siyamet."

"O kim?"

Ethem Safi tarif etti: "Saçı sakalı, kaşı kirpiği olmayan, kılsız tüysüz dımdızlak bir adam. Sokağın başındaki Cevdet Bey'in evinde oturuyor. Buraya Harput'tan göç edip gelmiş. İki karısı, iki çocuğu var. Her sabah onu bahçede güneşe dönüp dua ederken görüyorum. Güneşe tapanlardan, zındık."

Bu sözler kadının kafasını bile bulandırmadı, söylenenlere inanmış görünüyordu.

"Katil o mu?"

"Yok, ama o büyüler bırak Hıdırlıktepe'yi Ankara'yı bile yakar."

"Adam büyücü mü?"

"Büyücü. Yoksa güneşe niye tapsın?"

Kadın bu bilgiyi, kutsal bir buyrukmuş gibi, yapabilseydi tüm Ankara'ya o gün duyurmak isterdi. Ama önce sarkmış memelerini toplayıp giyindi, yataktan çıktı, gidip yüzünü yıkadı. Ethem Safi'nin

fazladan eline tutuşturduğu parayı alıp evden çıktı, çıkar çıkmaz da haberi yaymaya başladı. Ethem Safi bile bu kadarını beklemiyordu; yalan haber kısa zamanda bir salgın olup herkesin kulağına ulaştı. Hıdırlıktepelilerin sofralarında, yatak odalarında, kahvehanelerde kısacası her yerde konuşulur oldu. Cuma vaazında cami imamı büyücülüğün şerrinden ve büyücüleri ne tür bir cehennem ateşinin beklediğinden dem vurunca da, Ethem Safi harekete geçmenin tam zamanı olduğunu düşündü.

4

Siyamet, Dilif, Pervane korkunun hiçbir zaman bu kadar hoyratını, hiç bu kadar acımasızını yaşamamışlardı. Düşünün ki Pervane gözlerinin önünde oğlunun ve kocasının katledildiğini görmüş, günlerce cesetlerle dolu vadide tek başına kalmıştı. Şimdiki korku ise bambaşkaydı, içlerinde büyük bir boşluk bırakmıştı ki herkes kendi içindeki bu boşluğu bir başkasının sevgisiyle doldurmak istiyordu.

Bu yüzden Siyamet, Pervane ile evlendiğinden beri ilk kez damızlık bir boğa olmadığının farkına varmıştı. Sadece acı değildi bu, büyük bir utanç kaynağıydı aynı zamanda. Bu şehre geldiğinden beri tarifsiz bir yitim duygusuyla dopdoluydu. Şimdi zihninde durup kendini ortaya vurmayan bu yitime bir de korku ilişmişti ki hepten iradesine sözünü geçirmek için uğraşıyordu. Birkaç hafta öncesine kadar böyle konuşmuş olsa, Dilif ile Pervane bunu bir delilik belirtisi olarak görebilirlerdi. Ne var ki Siyamet'in her geçen gün işinden yeni bir uğursuz haberle eve gelişi, yol göstermelerini beklercesine iki karısına da donuk gözlerle bakışı dayanılır gibi değildi. Oysa ne Siyamet'e ne de ailesine yönelik bir tehdit söz konusuydu. Ankara doğumdan ölüme aşağılanmış, öfkeyi, hüsranı yaşamış insanlara yeni rüyalar gördürüyor, umutlar vaat ediyordu. Bunlar kuşkusuz Siyamet'in içindeki öteki adamın ruhunu besliyordu ama ruhu onu sarmalayan gerilimle bir çıkmazda kısılmıştı. Çocuklar büyüyüp yaşam farklılaştığında bile Siyamet'in ruhunun huzura ermesi zor görünüyordu, çünkü o zaman da ruhuna işkence edecek yaşlı vücudu acılarla can çekişir olacaktı.

Siyamet aynanın önünde uzamış sakallarını tıraş ettiği eski günlerini anımsamıştı. Bir zamanlar sakalları, kaşları, saçları, kirpikleri vardı. Elindeki tıraş bıçağını düşüncelerinin uzantısıymış gibi kullanıyor, bazen yüzünden uzak tutup sallıyor, bazen aynaya her baktığında az önceki adam olmaktan çıkıp dramatik bir biçimde değiştiğini görüyor, başını geriye yatırıp gırtlağına dayadığı jileti aşağıdan yukarıya doğru kazıyarak çekiyor. Tıraş olurken o aynanın

derinliğinde gidip geliyor. Yavaş yavaş, tıpkı jiletin önüne geleni kazıyıp yok etmesi gibi. Sonunda aynada sanki kendi dış görünüşünü değil de içinde taşıdığı gerçek Siyamet'i görüyor.

"Bugün ne oldu biliyor musun?"

"Ne oldu?" dedi Pervane, Feride'nin pislediği bezi değiştiriyordu.

"Rüyamda tıraş olurken gördüm kendimi, eski günlerdeki gibi."

"Özlüyor musun?"

"Bilmiyorum. Bıyıklarım, saçım, sakalım, kirpiklerim yanıyordu."

"Yok ki yansınlar" diye kıkırdadı Pervane.

Siyamet kalkıp onu öpücüklere boğdu, yanaklarından, dudaklarından öptü, en sonunda sendeleyip yana düştü. Pervane gülünce, Feride bastı çığlığı.

"Rüyanı baştan anlatsana" dedi Pervane, kucağında Feride'yi sallarken.

Rüyaları yorumlamak, onlardan gelecekle ilgili işaretler çıkarmak eski bir gelenekti. Her ne kadar bu son yıllarda biraz etkisini kaybetmiş olsa da, hâlâ Pervane'nin, Dilif'in ve Siyamet'in ilgi alanına giriyordu. Hatta rüya yorumlamaktan hoşlanıyordu Pervane.

O sırada alt kattan merdivenleri çıkarak gelen Suphi: "Baba, beni bugün dışarı apar?" dedi. Bu *apar* sözcüğü Suphi için bir oyundu, çünkü Siyamet annesinin zamanla eskiyip dilden düşen bazı Türkçe sözcüklerini hâlâ kullanıyordu. Geyik ailesi çokdilliydi aslında, sanki kuşatma altındaki kültürlerin temsilcisiydi, öyle ki Siyamet konuştuğu Kürtçe ile zone ma dediği Zazaca'nın unutulmaması için evini bir dil atölyesine çevirmişti, zihninde tabii. Siyamet iki anadilde büyümüştü: Zazaca ve Türkçe. Kürtçe ise babasının ve amcalarının özel iletişim diliydi, sadece aralarında konuşurlardı.

Siyamet, "Peki oğlum, *aparırım*. Nereye aparayım seni?" dedi.

"Çarşıya" dedi Suphi.

İzin günüydü. Biraz çıkıp gezmek Siyamet'e de iyi gelecekti. Hıdırlıktepe'nin yokuşlarından baba oğul el ele inerken Siyamet'in heyecandan refleksleri, hatta dengesi bozulmuştu. Ömrü hayatında hep hayal ettiği bir manzaraydı bu, bir an olsun heyecanından hiçbir şey yitirmeden yaşamak istiyordu. Baba oğul el eleydi, daha ne isteyebilirdi ki! Bu heyecanı hiç bitmesin, Suphi göz açıp kapayıncaya dek bir yetişkin olup yüksekokullara gitse de değişmesin istiyordu.

Siyamet sinema denen mucizenin varlığını işte o gün öğrendi. Aslında sinemanın ne olduğunu bilmiyordu ama mucizevi özelliklerini duymuştu. Ulus'ta Yeni Sinema'nın tabelasını görmüş ve vakit bulursa bir gün sinemaya gideceğini ilk o gün düşünmüştü. Baba oğul pastaneden kahveye, parktan oyuncakçıya derken epey gezip akşam eve döndüklerinde, Siyamet yorgunluktan değil de sırf sinemaya gitme hayalini kurmak için uyumak istiyordu.

"Yemek yemeyecek misin?" dedi Pervane.

"Yok, çok yoruldum, uyuyacağım" deyip yatak odasına gitti.

Ertesi sabah uyandığında uykusuzluk bulaşmış o tadına doyulmaz hayallerinin hepsini anımsıyordu. Kalktı, gerindi, giyinip işe gitti ama sanki fabrikaya bir alay aktör dolmuş gibiydi. Akşamı zor etti, işten çıkar çıkmaz doğruca Ulus'ta Taşhan'ın yanında açılan Yeni Sinema'nın önüne geldi.

Yeni Sinema dönemin kültür simgelerinden biriydi. İki katlı bir binadaydı. Siyamet içeri girip girmemekte tereddüt etti. Sinemaya gelenlerin hemen hepsi son derece şık giyimliydi. Gerçi Siyamet'in giyim kuşamı da fena sayılmazdı ama onlar kadar değildi. O güne dek hiç sinemaya gitmemiş olsa da hayatı normal seyrinden çıkmış gibiydi, sonunda cesaretini toplayıp gişeye yaklaştı, gişedeki kadına sinemaya gitmek istediğini söyledi.

"Sinema burası" dedi kadın gülümseyerek.

"İyi öyleyse, girebilir miyim?"

Kadın, Siyamet'i tatlı sert bir bakışla süzerek bilet koçanından bir bilet koparıp uzattı: "35 Kuruş."

Siyamet cebinden parayı çıkarıp verdi, bileti aldı, daha önce seyrettiği insanların girdiği kapıdan içeri girdi. Yer gösterici yaşlıca bir kadının işaret ettiği geniş mavi koltuğa oturdu. Merak ve heyecandan ölecek gibiydi. Perde açılıp Robert Taylor'un başrolde olduğu film oynamaya başlayınca da tüm vücudu ayaklarının altında bir bulut varmışçasına hafiften süzüldü, yavaş yavaş oturduğu koltuğun hissettirdiği gerçeklikten uzaklaşıp hayali bir dünyada kayboldu. Yerin ayaklarının altından çekildiğini duyduğu gecelerden biri de Pervane ile gerdeğe girdiği geceydi. Şimdiki gibi olmasa da gövdesi şaha kalkmış, bir an boşlukta zıplayan bir hayaletmişçesine değişmişti. O gecenin meyvesini çok beklemişti. Şimdi de içinde yüzdüğü bu garip hayali dünyanın ona vereceği meyveyi merak ediyordu.

Siyamet sinemadan çıktığında artık bambaşka biriydi. Beklenmedik olaylara gebe sessizliklerle, insanın ayaklarını yerden kesen hareketlerle süslenmiş o rengârenk film dünyasını doğup büyüdüğü veya uzun bir süre yaşadığı şehirlere taşıyabilirdi. Böylece, Suphi de şiddet tanrısının zihninin derinliklerini işgal ettiğinden habersiz, bu renkli dünyanın parçası olacaktı. Bir gün gözleri zayıflayıp kulakları duymaz olup iyiden iyiye bir köşeye itildiğinde ise ailenin kaderi üstünde tek söz sahibi olacak Suphi'nin gözlerinin içine bakıp şöyle diyecekti: "Yeni Sinema'da Atatürk'ün özel bir locası vardı." Bu hayalin Siyamet Geyik ve ailesinin geleceğini belirleyip belirlemeyeceğini kestiremezdi ama o gece çok huzurluydu. Daha düne kadar her gece lambayı söndürür söndürmez canını sıkan düşüncelere kapılıp uyuyamazken, o gece hemen uykuya daldı. Rüya görmedi, sağa sola dönüp durmadı, derin, dingin bir uyku uyudu.

Bir zamanlar babasının yaptığı gibi, Siyamet Geyik de büyük düşlerin adamıydı artık. Sanki sinemaya gidişi onda dedesi Albeg'in girişimcilik ruhunu uyandırmıştı. Yaşadığı değişimi görüyor, gerçekleşeceği pek açık olan mucizeyi fark ediyordu. Daha düne kadar kaderciliğin esiriyken şimdi basbayağı kendi iradesine, gücüne inanan bir Siyamet duruyordu orta yerde. Karanlık odada onun kanına ateşler salan Pervane ile geceleri gözüne uyku girmeyip kulakları kapıda Siyamet'in çıkagelmesini bekleyip her defasında hayal kırıklığına uğrayan Dilif'in bu işe akılları yatmamıştı. Ama Siyamet her gün farklı bir hikâyeyle hayallerini çoğaltıp şöyle diyordu:

"Biri Hozat'ta, biri Eleziz'de iki sinema salonu açıp bu işi yaparsam, yokluk nedir bilmeyeceksiniz."

Bu söz hayallerinden türeyen bir slogandı, her konuşmasında mutlaka bunu tekrarlar, finali bununla yapardı. Bu sözden bıkıp usanan Dilif bir gün, soğuk algınlığından ötürü kanepede uzanırken bunu duyar duymaz yattığı yerden kalktı, başucunda duran sobayı karıştırdıkları demir çubuğu eline aldı. Yüzündeki solgunluk, gözlerinin altındaki morluk, artık yüzünü yavaş yavaş kaplayan çizgilere rağmen çivi gibiydi. Elindeki demir çubuğu sanki yerden su çıkarmak istercesine zemine vurdu.

"Hangi parayla yapacaksın bunu?" dedi.

"Babamdan kalan altınlarla" dedi Siyamet.

"Hangi altınlar?"

Bazen Dilif'inki gibi bir sert tepki Siyamet'i altüst edebiliyordu. Böyle şeylerden yani sinemadan hiçbir şey anladığı yoktu Dilif'in, sinema sözcüğünü ömründe ilk kez duyuyordu. Nerede kaldı sinemadan para kazanmanın nasıl olacağını bilmek! Sinemaya gitseydi, izlediği filmi gerçek sanıp ya dünyası yıkılacaktı ya da tam tersi olacaktı ki, Siyamet'i bu konuda cesaretlendirip değiştiren de benzer bir etkiydi.

Altın hikâyesini kimseye anlatmayacağına babasına son nefesinde söz vermişti Siyamet. Anlatmamasının birden çok nedeni vardı: intikam korkusu, geleneğe bağlılık, kişilik gereği sözüne sadakat, ataya saygı, kötü olayları dillendirmeyip yokmuş gibi davranmak…

Dilif kızarmış gözlerini ovarak bir daha sordu:

"Hangi altınlar?"

"Hay altınların…" diye mırıldandı Siyamet. Anlatmadı ama babasının sesi bir kulağından ötekine seslenir gibiydi. O gece ay daha kaybolmadan üst kata çıkıp çocukluğundan beri bir hazineymişçesine sakladığı defter ile kalemi bavulundan çıkardı, gidip cumbada sedire oturdu. Cumbada oturmaya bayılırdı. Hozat'ta dedesinden kalma evleri cumbalıydı, orada oturup, bir üçgenin alt çizgisinin üstüne kurulmuş o küçük kasabanın, gecenin ilk saatlerinde kırmızımsı sarıya dönüşünü izlerdi. O saatlerde Hozat'ta Tanrı'nın soluğu bile duyulabilirdi. Şimdi uzun yılların ardından o günleri anımsamış ve aradığı sesi bulmuştu. Bildiği ama açıklamak istemediği gerçeği orada yazdı:

Ben Albeg'in torunu, İbrahim'in oğlu Siyamet'im. O garip senelerin garip günlerinde babam İbrahim, soku kahvesi koymak için telisten torbalar yapmıştı. Bu torbalara dedemin getirip sokuda döve döve öğüttüğü kahveyi doldurur, eşek yüküyle satışa çıkardı. Babamın boz eşeğin yularını tuttuğu gün veda günüydü. Dedemin elini öper, "Bao ez sono"[5] derdi. Hozat, dünya üzerinde ay ile güneşi farklı görebileceğiniz tek yerdir. Ay ile güneş burada hem çok büyük hem de çok yuvarlak olurlar. O gün de güneş hem çok büyük hem de çok yuvarlaktı. Ama Albeg'in akıllı oğlu İbrahim bir gariplik görmüştü gökte. "Bao mıre vace, hewa çaye merda?"[6] Dedem cevap vermedi.

5 Baba ben gidiyorum.

6 Baba bana söyle, hava neden ölü (solgun)?

Babam yola düşüp birkaç köyü gezerek geceyi Çemişgezek tarafında bir köyde geçirmişti. Sabah erkenden soluğunun kesildiğini sanarak uykudan uyanmış, konakladığı evin sahibine bir torbada kahve hediye etmiş, yine yola revan olmuştu.

O vakitler bir yerden ötekine yolculuk etmek tehlikelerle doluydu. Dert hep aynıydı: para. Kim çok para sahibiyse, kim çok mal davar sahibiyse öyle ki güneş ona doğuyordu. Yol erlerine, benim güneşimin altında yürüyorsun, ederini ver" dercesine kudret sahibi haydutlar yolculara rahat vermiyordu.

Babam bir dağı aşıp yokuş aşağı inerken birkaç el tüfek atılmış. Durup eşeğini bir ağacın arkasına çekmiş, saklanmış, bir vakit beklemiş. İki el daha tüfek atılmış. Bir daha… Bir daha… Çako'dur bu, demiş kendi kendine. Çako, Çakır demektir ki bu Çako'nun gözleri küflenmiş peynir gibiymiş. Kurşunların sesinden ziyade bu iki alacalı gözden korkan bir aygır babama doğru sanki bir Zümrüdüanka imiş de uçarak geliyormuş. Babam atların atası Kanatlı Binisa'nın hikâyesini bilirdi. At gelirken önüne geçmiş, "Dur, Kanatlı Binisa aşkına dur" deyince at durmuş. Sırtında bir çuval bağlıymış atın. Babam atı yularından tutup eşeğinin palanına bağlayıp dereye doğru gitmiş. At susamış tabii, dili damağı kuruyan insanlar gibi, başını eğip dereden su içmiş de gözleri dinmiş. Su içip dereden başını kaldıran atın eyerindeki torbayı indiren akıllı İbrahim, benim sinema salonu açmak için satacağım altınları işte o torbada bulmuş. Altınları almış ve atı bırakmış, var git, demiş, haydutları benden uzak tut.

Bana ölümün eşiğindeyken dedi: "Oğlum sana çok kıymetli bir kese altın bırakıyorum. Annenin çeyiz sandığından al onları. Bu altınlar Çako'nun tüfekle vurduğu Zeki'nindir. Bunu kimseye söyleme sakın. Zeki'nin oğulları duyarsa peşini bırakmazlar."

Eğer Zeki kurşunla delik deşik olmuş vücuduyla uyansaydı, annemin çeyiz sandığının anahtarını yıllardır boynunda taşıyan babama şunu söylermiş:

"İbrahim, kazandığım ve öğrendiğim her şey çınlayan kurşunlarla uçup gitti. Ah, gelip geçer dünya bu. Kulak asma."

Babam sonunda yıllarca boynunda bir kolye gibi taşıdığı anahtarı çıkarıp bana verdi. "Bil ki burası haydutların yurdu oldu, oğlum. Beni suçlama, bu altınları ben almasaydım, insan kanı bile içebilecek o haydut Çako alacaktı" dedi.

Bir sinema salonu açacağım Hozat'ta. İlk sefer Ankara'da gittim

sinemaya. Gördüm; sanki üç katlı bir elekten geçtim de fikirlerim benden taştı.

Böylelikle, Siyamet Geyik'in hayalleri büyüdü. Açacağı sinema salonu, söz ederken gözlerinin önünde canlanıyordu. Pervane ile Dilif sinema düşünü kocalarının beynine şırınga eden mucizeyi merak ediyorlardı. Bir gün alışverişe çıktıklarında Ankara Sineması'nın önünden geçip afişlere baktılar, ama içeri girip girmemekte tereddüt ediyorlardı. Giyim kuşamları sinemaya girenlerle kıyaslandığında pek uyumsuzdu. Pervane mor çiçekli pazen bir elbisenin altına kalın uzun bir çorap giymiş, başını beyaz leçekle örtmüştü. Dilif ise rengârenk şalvarı, pazenden gömleği ve oyalı tülbentiyle süklüm püklüm, sanki sinemaya değil de Tanrı'nın huzuruna çıkıyormuşçasına tedirgindi.

Pervane içini çekerek, "Kız, haydi girelim, ne olacak ki!" dedi.

O gün sinemada başrolde Bette Davis'in oynadığı *Damgalı Kadın* filmi gösteriliyordu. İki bilet alıp sinemaya girdiklerinde yer gösterici adam şöyle bir süzdü ikisini. Sanki kabilesine reis olmaktan vazgeçip sinema salonunda yer göstericilik yapıyormuş gibi davranıyordu. Ama sinemada izlediği filmlerden olmalı ki insanlar arasındaki kutsal farklılıkları görüyor, öğreniyordu. Tam Pervane ile Dilif vazgeçip geri döneceklerdi ki yer gösterici önlerinden yürüdü: "Koltuklarınızı göstereyim."

Pervane ile Dilif iki koltuğa yan yana oturdular. Bu mutlu, kendini koyvermiş koltuklu dünyada neyle karşılaşacaklarını bilmeden mucize kabilinden bir şeyler bekliyorlardı. Akıllarının bir tarafı evdeydi, Siyamet'in çocuklara bakıp bakamayacağında. Gelgelelim film başladı ve hikâye giderek melankolikleşmeye başlayınca ellerinde mendil ağlarken buldular kendilerini. Aşk denilen şeyin büyüsüne kapılan Pervane ile Dilif'in kimsenin inanmadığı gerçeklere dayanan garip dünyalarının kaynağı da sinema olmuştu.

Ertesi sabah ikisi de Siyamet'in koynunda uyanınca sinemanın mucize değil, uyuşturucu olup kendilerini yoldan çıkardığını, ar damarlarını kestiğini söyleyip, gerçeğin kendilerini ne kadar da huzursuz ettiğinin farkına vardılar. Ancak her şeyin çaresi vardı dünyada, o geceyi hiç yaşanmamış saydılar. Takiye de denen bu yöntem işlerine öyle yaradı ki yıllarca sonra Pervane'yi iliklerine

kadar titreten şu cümlenin kökü o geceye kadar uzandı: Gerçeği Tanrı bile gizleyemez.

Siyamet sinemanın gücünü o gecenin sabahında daha bir kutsadı. Oturup ağabeyine bir mektup yazdı. Hozat'ta bir sinema salonu açacağını, bütünüyle kendine özgü, tuhaf bir samimiliği olan bu sinema dünyasının kendisine çok para kazandıracağını söyleyip mektubunu şöyle bağladı: Hozat'ı cennet, seni de cennete bekçi yapacağım.

Tam da o günlerde Siyamet'in dünyayı tersine çevirecek kadar becerikli, bilgili bir büyücü olduğu dedikodusu Hıdırlıktepe'de gizli gizli fısıldanıyordu. Bu dedikodunun amacını kavrayamayan Siyamet'in kapısı her dakika çalınır olmuş, büyü yaptırmak veya büyü bozmak isteyen kişiler gelir gider olmuştu. Siyamet her ne kadar, bu duyduklarınız asılsız, ben ne büyücüyüm ne de büyüden anlarım, dese de boşuna. Büyüden ötürü aklını kaybetmişlerin eski sağlığına kavuşması için çırpınanlar, tutkun olduğu kızın kendisine deli divane gibi âşık olmasını isteyenler, kısırlığına derman arayan kadınlar, tohumunun bereketinin yok olduğunu düşünen erkekler, kötürümler, hastalar, yeni gelinleri kısırlaştıran kem gözlerden korkanlar derken kaybolan üflenmiş kabak çekirdeğini arayandan tutun da evinde peyda olup çoğalan farelere neredeyse yem olacak dul kadına kadar, derdine derman arayanlar Siyamet'in kapısında nöbet tutuyordu.

Sonunda bir gün patladı Dilif: "Burayı rezillikler evine çevirme Siyamet."

Oysa Siyamet ne büyüden anlıyordu ne de büyünün nasıl yapıldığını biliyordu. Yine de gönlünü çelen bir kıpırdayış hissediyordu içinde. Büyüyle uğraşmaya ciddi ciddi niyetlenmişti ki Dilif'in bu uyarısı aklını başına toplamasına neden oldu. Bir Pervane'ye bir Dilif'e baktı, ikisinin gözlerinde de aynı kaygıyı gördü.

"Eğer aklından böyle bir düşünce geçiyorsa yazıklar olsun sana, Siyamet. Bu, delilik" dedi Pervane.

"Delilik değil, yalan" dedi Siyamet. "Bana akıl vermeye kalkışma bir daha, aklını kendine sakla."

5

Siyamet sırım gibi boyuyla, hafifçe ayrılmış bacaklar, bir eli cebinde kapıya dikiliyordu. Yıllarca sonra, babası İbrahim'in ölüm döşeğindeyken kulağına fısıldadığını anımsamıştı. Babasının her zaman kul hakkı yememenin huzurundan, rahatlığından söz etmesine rağmen, ailesinin uzun geçmişi boyunca bu ilkeye pek de sadık kalmadığı ortadaydı. Babasından miras kalan altınlar yüreğinin derinliklerinde saf bir korku bırakmıştı ama, böyle olması, Siyamet'in altınları bozdurup o parayla sinema salonları açmasının önünde bir engel değildi. Kaldı ki kendi nefsinden biliyordu; talihi önüne bir kese dolusu altınla çıkarsa, bu benim değil diye geri çevirmezdi. Nasıl insan kötülüğü iyiden iyiye tanıyıp iyiliğin değerini bilirse, Siyamet de iyiliğin vereceği huzurla buradan ayrılmak istiyordu. Şimdi geleceğe açılan bir pencerenin önünde, sonsuz hayallerinin çeperlerine dayanmış gibiydi.

O sırada içinde iki poğaça, bir dilim Kürt böreği olan kâğıt poşetle çıkagelen Sarraf Bekir dikkatli dikkatli onun yüzüne bakarak sordu:

"Siyamet sen misin?"

"Evet, benim."

Siyamet'in mahallesinde büyücü olarak tanındığını, onun iş arkadaşı Necati'den duymuştu Sarraf Bekir. Hani Siyamet de bir büyücüyü andırıyordu: Büyücülük onu saçından, sakalından, kaşından, kirpiğinden mahrum etmiş de kendinde yansıyan birine dönüştürmüştü.

Bekir'in zihninin derinliklerinde, altını sidiğiyle küle döndüren, o külü de ateşe çevirip kilometrelerce alanı yakan bir büyücü süzülmeye başladı birden. Büyücüler iki kişiliğe sahiptir, diye biliyordu: biri şeytanın kötülüğünün, öteki Allah'ın hikmetinin aracısı. Siyamet bu iki kişilikten hangisiydi acaba?

Sarraf Bekir, Siyamet konusunda nasıl bir hükme varacağını bilmiyordu. Olumsuz bir hüküm vermek ihanet gibi geliyordu, yine de bir tahminde bulunmak istiyordu. Siyamet'i Allah'ın hikmetinin aracısı görüp rahatlamak vardı ya henüz erkendi bunun için. Bü-

yücülük ateşsiz, susuz olamazdı aslında. Olmalı mıydı? Sarraf Bekir bir yandan düşünüyor, bir yandan poğaça ile Kürt böreğini atıştırıyor, arada bir başını kaldırıp yediklerini işaret ederek soruyordu:

"İster misin?"

"Yok, sağ ol, ben kahvaltımı yaptım."

"Peki."

Siyamet, Sarraf Bekir ile sık sık göz göze geliyordu. Bekir'in gözlerinde ne hırs ateşi ne kurnazlık ne de kötülük okumuştu. Hatta bu adamın, Yarabbim, ikide bir yediklerini göstermesi ne budalalıktı.

"Necati bahsetti senin elindeki altınlardan, getirdin mi?" diye sordu Bekir.

Siyamet, "Getirdim" dedi, cebinden keseyi çıkarıp tezgâha koydu.

Sarraf Bekir keseyi tezgâhtan alıp açtı, içindeki altınları sayarken, "Bu altınları nereden buldun?" dedi. Kemikli yüzünü hafif bir kan dalgası kaplamıştı. Gözlerinde heyecandan mı bilinmez bir şaşkınlık vardı.

Siyamet babasından söz etmeyi hiç sevmiyorsa da, altınların kendisine babasından, babasına da onun babasından miras kaldığını söyledi. Öyle ki babasını övmekten yere göğe sığdıramaz oldu. Kendini anlattıklarına kaptırmıştı, neredeyse babasının altınları bulmasının gerçek hikâyesi dilde bir boşluk bulup ortaya çıkacaktı.

"Her neyse, bu altınları alırım ama bunlardan kimseye bahsetmeyeceksin. Duyulursa sen de yanarsın ben de" dedi Sarraf Bekir.

Gerçeğin sonsuzca saklandığı tek yer bellektir, onun da ölü olması gerekir, diye düşündü Siyamet. Gerçek bir gün mutlaka ortaya çıkardı fakat cebinde yüklü bir parayla eve dönmek de vardı.

"Kimseye bahsetmem. Bana güvenebilirsiniz."

"Öyle yapacağım, güveneceğim sana, zira susmasını bilmezsen senin de başın yanar."

Sarraf Bekir bir tomar parayı sayıp Siyamet'e verirken sordu: "Bu altınlardan daha var mı sende?"

Evet, vardı, ama Siyamet bir süre ne diyeceğini bilemedi.

"Korkma, seni soymam, varsa getir onları da alırım" dedi Sarraf Bekir.

"Yok, hepsi bu kadardı."

"İyi, güle güle harca paranı, hakkını da helal et."

"Helal olsun."

Siyamet bir tomar parayla eve dönünce iyice hafiflemişti. Hayatın onca ağırlığı üzerinden kalkmıştı. Bu hafiflikle işinden ayrılmadan

arta kalan zamanında sinema işini iyice bellemeye başladı. Ne zaman elinde kalem defter bir yere otursa hemen sinemayla ilgili bir şeyler karalıyordu. Bu hayali öylesine güçlüydü ki zaman buldukça sinema sinema geziyor, Yeni Sinema'dan Kulüp Sineması'na, Büyük Sinema'dan Ulus Sineması'na, Melek Sineması'ndan Halk Sineması'na derken o erişilmez hayalinin yalnızlığında kayboluyordu.

Çok güç bir uğraştı bu. Gördüğü filmlerdeki her şeyi arzuluyor, istiyordu: şatoları, sarayları, oralarda yaşanan lüks hayatı, güzel, asil, kibar kadınları… Bu sayede vücudunu bir dil gibi kullanmayı öğrenmişti. Şikâyet üzerine polis bir akşam kapısına dayanınca bu dille konuşmuş, adeta filmden çıkmış bir karaktermişçesine polisleri şöyle yukardan aşağıya süzmüştü. Fakat şikâyet üzerine karakola götürüleceğini öğrendiğinde yıkılmıştı. Zavallının görüntüsü görenlerde acıma duygusunu uyandırmıştı, belli etmemeye çalışıyordu ama eli ayağı titriyor, iple bağlanmaya çalışılan kurbanlık bir koç gibi bileklerine vurulmuş kelepçeden gözlerini ayırmıyordu. Hareketleri öyle zayıf, yüzü öyle allak bullaktı ki güçsüz bir sesle, "Ben büyücü değilim, büyücülükten anlamam, büyücü değilim" dedi birkaç kez. Suçsuzluğunu düşündü. Zavallı kendi sandığından da suçsuzdu ama yüreği arabanın içinde soluyup duran kocaman bir şeymişçesine şiddetle atıyordu.

Yüreğinin bu şiddetli atışı karakola geldiğinde de dinmedi Siyamet'in. Yolda hemen hemen hiç konuşmamıştı, sadece polislerin meraklı bakışları söze dökülüp "Güneşe mi tapıyorsun?" sorusuna dönüşünce şu karşılığı vermişti:

"Güneş kararırsa zulüm demektir."

Siyamet büyücülüğünü kanıtlayacak ne bir şey yapmış ne de söylemişti. Bu, çabucak anlaşıldı. Gam, tasa nasıl bir taşa işlemezse, bu olay da Siyamet'e işlemedi. Eve döndü. Bu talihsiz olay, bu hastalıklı iftiralar ve yalanlar Siyamet'e daha bir cesaret vermişti. Hayallerini gerçekleştirmenin tam zamanıydı.

Cumbalı odasına çıktı, son zamanlarda yanından hiç eksik etmediği çantasından birtakım kâğıtlar çıkardı. Bunlar sinemalardan parasıyla yalvar yakar aldığı film afişleriydi. Kuracağı sinemanın dış duvarlarını bunlarla kaplayacaktı. Bu nedenle aklının bir köşesinde Hozat'ın tek anacaddesi ve o anacaddenin bir köşesinde insanın düşleyebileceği en güzel, en renkli sineması duruyordu. Hozatlılar girişi yıldızlarla süslenmiş binadan içeri girmeden önce tüm gerçekleri unutarak bakacak, şu yazıyı göreceklerdi:

Dört hediyeden birini seçin:
1. Dileklerle dolu bir bavul
2. Suret değiştirme ve üç yüz dil bilme yeteneği
3. Rüzgâr gibi koşma yeteneği
4. Kendi kendini gördüğün, içini seyrettiğin bir ayna

Siyamet görülmemiş bir zenginlik yaşıyordu. Sinema salonları kurma hayali her şeyin önüne geçmişti ama Pervane tasarılarını altüst ediyor, gece yatakta aklını başından alıyor, her iki sözünden biri "Ankara'da kalalım" oluyordu. Siyamet'ten istediği tepki gelmeyince de ağlıyordu. Hiçbir şey geçmişten artakalan yadigârları gözyaşlarıyla anımsamaktan daha kötü olamazdı ki Siyamet bu noktada zora düşüyor, iki zorunluluk arasında sıkışıp kalıyordu: ya hayalini gerçekleştirmek için Hozat'a gidecek, Pervane'den vazgeçecek, ya da Ankara'da kalıp çok daha büyük düşlerin peşinden koşacaktı. Tüm bu düşünceleri mantık açısından tutarlı görünüyordu. Öyle ya parası vardı, sinemaya gitmeyi, yeni hayatları keşfetmeyi seviyordu, sıradan bir hayat istemiyordu, bir iş dalında, bir düşüncede, bir buluşta ya da herhangi yararlı bir şeyler yapıp öncü olmak istiyordu. Bu hayaller, bilincinin kapağını kırıp dışarı çıkmak istiyor, zihnine saplanıp aman vermiyordu. Kafasının içinde dedesi Albeg'in sesi yankılanıyordu: "Kahveyi Allah, soku kahvesini ben yarattım."

Gerçekten de ertesi hafta Siyamet çalıştığı Yayla İrmik ve Makarna Fabrikası'ndaki işinden ayrıldı. O günden başlayarak, Hozat'ta açacağı ilk sinema salonunun hizmete gireceği güne kadar neler yapacağını planladı. Aslında plan nedir bilmezdi, sonsuza dek hayatta kalacak bir varlığı döllemek nasıl mümkün değilse, Siyamet için geleceği planlamak da mümkün değildi. Bu ilkti: Zihninde geleceğine yön verici bir çatlak oluşmuştu artık.

Ne var ki Pervane Ankara'yı terk etmemekte, Hozat'a geri dönmemekte ayak diriyordu. Aklının önünü kesecek hiçbir olayı, durumu, davranışı istemiyor, içinde birikmiş o katı, acımasız şey neyse dalgalanıp aksın diye bekliyordu. Hozat'a dönerse bugünkü Pervane olamayacağını, o katılığın vıcık vıcık olup bedenini çürüteceğini sanıyor, geçmişin karanlığında asılı kalan koparılmış bir hayat parçasını anımsıyordu. Kuşkusuz bu hayat parçasıyla ilişkisini kesip atamazdı ama onu unutabilirdi.

6

Siyamet, Pervane'nin bu inadını ne anlayabiliyor ne de hayatındaki sonucunu ölçebiliyordu. Pervane'nin akla mı, akıl dışı unsurlara mı dayalı olduğu bilinmeyen bu Ankara'yı terk etmemek ısrarı, Siyamet'in iradesini kırıyordu. Ama Siyamet'i içinde sadece büyük mü büyük, mucizevi mi mucizevi bir hayali değil, bir çeşit ulviliği de barındıran Hozat'ta bir sinema salonu açma düşüncesinden vazgeçiremiyordu. Bir ucu tutkuya, bir ucu artık inada dayanan bu sinema salonu açma fikri, Siyamet için gurur meselesi olmuştu. Bu gururu taçlandırmak ve bir gün hayat dediğimiz sıkıntılar silsilesinden el etek çekip rahatlayınca yaptığı iyi, güzel işlerle anılmak istiyordu. Hayali gerçekleşecek kerteye gelmişti. Ebedi uçurumun başından şans eseri dönmüş Pervane bu hayale gölge düşürmese hemen Hozat'ın yolunu tutacaklardı. Fakat Pervane günün her saati bundan söz eder olmuştu. Anılarının zalimliği yatak odalarına kadar gelip sanki ipek inceliğinde bir ağdan sarkıp boşlukta bir o yana bir yana sallanıyordu. Siyamet, Pervane'nin içinde büyüttüğü gereksiz şiddet canavarından kurtulmasını, hayatta aciz değil cesur olmasını, sürekli yakınmak, ah vah etmek yerine zayıflığını, endişesini yenmesini, gerçeğin ipine tutunmasını istiyordu.

Ne var ki Pervane Hozat'a dönmek istemese de geçmişin karanlığına teslim oldu. Kocasının Hozat'a göçle ilgili her sözü sanki onu Ankara'daki o iki katlı eve değil, vadiye hapsediyordu. Vadide hayatta kalma iradesini tanıdığı gün, bedenden çıkıp sadece ruha dönüşen bir varlıktı. Bedeninin acısını, yaralarının verdiği ıstırabı duymuyordu bile. Deli gibi hiç mecali kalmayana kadar yürüdüğü onca yolu düşünüyordu ki havanın nemli olduğu sabahlarda güneşin beyaz ışıkları yüzüne değil, içine vuruyordu. Yüreğine saplanmış iki ok vardı ki bu okların ucunda oğlu Suphi ile kocası Alişan'ın ruhları nefes alıp veriyordu. Her şey çok acı ama aynı zamanda heyecan vericiydi. Çünkü havada taze bir hayatın kokusu vardı, burnunu ne yöne çevirirse çevirsin bu kokuyu alıyor, bu koku çürümüş yaprak kokusuna karışıyor, bir müziği andıran suyun

şarıltısıyla birleşip havada dönüyor, koyu yeşil çalılar uzanıyor, ayın soğuk ışığı dağların doruklarında, tepelerde parlıyor, her şey ama her şey gece veya gündüz kabuğunu kırıyor, durmadan renk değiştiriyor, gökten aşağı süzülen görünmez bir umuda kapılıp gidiyordu. Ama bunlar ne zaman aklına gelse korku, açlık, yaraların ıstırap verici acımasızlığı, ölüm ve dahası yüreğine çöreklenip kalmış o adlandıramadığı duygu gibi bir yığın kötü his de üzerine çullanıp ona işkence etmeye başlıyordu.

Dayanamıyordu.

"Dönmeyeceğim! Dönmeyeceğim!" diye Siyamet'in yüzüne haykırdığı zaman iki bacağının arasındaki can verici et yuvası taş gibi katılaşmıştı. Oradan artık değil bir can, bir kalıp sabun bile doğurmak istemiyordu. Siyamet'in iki sülük gibi her an yapışıp kalmaya hazır gözleri onun memelerindeydi. Pervane'nin dimdik memeleri ve iki nohut büyüklüğündeki meme uçları, incecik kırmızı geceliğinin içinde oynuyordu adeta.

Siyamet o gece her yolu denemeye hazırdı. Önce yalvar yakar oldu. "Yapma etme, inat etme de Hozat'a gidip çocuklarımıza güzel bir gelecek hazırlayalım" dediyse de karısının katır kadar inatçı olduğunu görüp boyun eğmekten başka çıkar yol olmadığına karar verdi. Çaresiz bir koşul öne sürdü: "Madem gelmek istemiyorsun, o halde üçüncü bir kadınla evlenmeme razı olacaksın."

Siyamet blöf yapmış olsa da bu koşulu ısrarla devam ettirmeye niyetliydi. Oysa Hozat'ın yedi pare köyünde gördüğü şuydu ki, erkekler ikinci evliliklerini, birinci eşlerinden çocuk sahibi olamadıkları için yapıyordu. Yöresinde üçüncü bir kadınla evlenen erkek ne görmüş ne de duymuştu. Bir yandan koşulun tutarsızlığından, öte yandan Pervane'nin soluğunu kesen sözlerinden korkan Siyamet müstakbel gelinin kim olacağını bile düşünmüştü.

"Evet dersen, kim olduğunu sana söylerim" deyince, Pervane yataktan bir kedi gibi atladı, geceliğini çıkarıp çırılçıplak odanın ortasında dikildi. Bembeyaz bir heykel kadar pürüzsüzdü cildi. Öyle ki uzun kirpikleri, düzgün burnu, uzun boynu, bir baykuşunkini andıran mercan gözleri insanı mutlu etmeye yeterdi. Dimdik memelerini avuçladı, apış arasını gözleriyle işaret ederek bağırdı: "Yetmiyor mu sana bunlar! Yetmiyorsa alt katta bir çift daha var, bazı geceler oraya da inersen hem günaha girmez hem de bu rezil fikirden kurtulursun."

"Delirdin mi sen!"

"Deli olan sensin, rezil herif!"

Sesleri giderek yükseliyordu. Dilif alt kattaki odasından duyuyordu sesleri ama ne dediklerini anlayamıyordu. Dilif'in hali o kadar acıklıydı ki, eğer gerçekten vefalı bir kadın olmasaydı, bu evden çıkıp gider, bir daha da ne Siyamet'in ne de yaşadığı onca iyi kötü yılların sözünü eder, unutur, sadece masallarda varlığı bilinen kahramanlar gibi kendinden yeni bir Dilif doğurup yaşardı. Aslında bazen bunu düşünüyordu. Bir kenara itilip varla yok arası bu evde sadece ev işleriyle ilgilenmesini içine sindiremiyordu ama gidecek bir yeri, kimsesi yoktu. Okuma yazması da yoktu ki yol bellesin! Bir ara okuma yazma öğrenmeye heves etmişti ama Feride'nin doğumuyla suya düşmüştü hevesi. Bu vakur ama trajik hayatında bütün o idare edici tavırlarını, o ağırbaşlılığını, sabrını unutup Siyamet'in kıçına tekmeyi bassa haklıydı ancak yüzünde hiçbir tiksinti veya öfke okunmuyordu. Üst kattan gelen sesleri duyunca iki kolunu birazdan uçacak gibi havaya kaldırdı. Neden böyle yaptığının farkında olmamasına rağmen, bu hareketinin büyüleyici rahatlığını duydu, odasından çıkıp seslere kulak kabarttı.

"Ne zamandan beri kadınlar kocasına karşı gelir oldu bu memlekette?"

"Ben sana karşı mı geliyorum?"

"Demek karşı gelmiyorsun!"

"Yok, gelmiyorum. Ama benim de aklım var, öyle değil mi?"

"Var, yok diyemem."

"İstersen yok de. Bu aklı sen değil, Allah verdi bana."

"Allah'ı bu işe karıştırma."

"Niye, işine mi gelmedi?"

Bağırış çağırış giderek daha da yükseldi. Derken, öfkeleri dinince suskunluk… Tüm bunlar birkaç dakika içinde yaşanıp bitmişti. Dilif kollarını yine iki yana açıp odasına girdi, kendini yüzüstü yatağa attı. İçi cız ediyordu. Yüreği sıkışıyordu. Bedeni ağlıyordu. Karyola birkaç dakika geçmişti ki zangır zangır sarsıldı, sanki Dilif'in yalnız gözlerinden değil, tüm bedeninden gözyaşı boşanıyordu.

İşte o gece orada, o incecik geceliğin altında öfkeden sertleşmiş meme uçlarını sadece Pervane elledi. Ama ilerleyen dakikalarda belli belirsiz bir hisle eski kocasının ruhunun kendisini izlediğini

sezdi. Çok garip bir histi bu. Burun deliklerinden, zihninin çatlaklarından, ağzından, kısacası teninin, tininin her noktasından iplik gibi bir haz dalgası buharlaşıp çıktı; bedenini öfkeyle titretip uyandırdı, bu öfke o ruha teslim olup hazza dönüştü. Sonunda Pervane arkasını dönüp yatan Siyamet'in derin uykuya teslim olduğundan emin oldu, yataktan kalktı. İçinde sanki yeri titretip göğü sarsan bir sıkıntı dolaşıyordu. Bilemedi nedenini. Cehaletin üstünü saf bilgiyle örtercesine aklından geçenleri düşünüp bir süre karanlıkta oturdu. Sonra kalkıp tekrar yatağa girdi.

"Hadi, uyu, sabah ola hayrola!" dedi kendi kendine.

7

Pervane mermi sürülen bir tabancanın madeni şakırtısını rüyasında duyduğunda şafak yeni söküyordu. Uykusu derindi ama yatağında öyle bir sıçradı ki sanki tabancayı şakağına dayamışlardı. Üzerinden yıllar geçmesine rağmen vadideki o kara günü böyle canlı yaşayabileceğini hiç düşünmezdi: Acıyı anımsamak, acıyı çekmekten daha zordu.

Birkaç saniye böyle geçti. Rüyanın sarsıntısı, duyularını keskinleştirmek yerine köreltmişti. Bir süre görmedi, duymadı, koku almadı. Sürekli kapanıp açılan gözlerini ovdu, başını ağır ağır kaldırdı, horul horul uyuyan Siyamet'e baktı. İçi titriyordu, çünkü bunun sadece bir rüya olmadığını sezmişti. Siyamet'in böyle güzel uyumasını, vücudunun tüm kıvrımlarını, kırışıklıklarını, göğsündeki seyrek kıllarını, külotundan taşmış erkeklik organını seyrederken sırtının ince omurgası titremişti ama rüyadaki o madeni şakırtı, o çığlık!.. Bir de bir koku! Siyamet'in kolunu tutup tırnaklarını etine batırdı.

"Siyamet! Kalk Siyamet, kalk!"

Siyamet güçlükle sağına döndü, kollarını kaldırıp gözlerini ovdu. Kirpiksiz, kırışık kumaşı andıran gözkapakları aralandı. Kalkmadı, ana karnındaki bir döl gibi ikiye katlandı.

"Kalk hele, bir koku var içerde" dedi Pervane.

Elinin kendiliğinden Pervane'ye uzanmasıyla yerinden sıçraması bir oldu Siyamet'in. Burun delikleri genişleyip daralırken hızla yataktan aşağı atladı, pantolonunu, gömleğini giydi, kapıyı açıp odadan çıktı.

Çıkar çıkmaz, "Bu duman da nedir?" diye bağırdı.

Pervane önce ne olduğunu anlamadı. Gece akıl almaz rüyalar görmeye öylesine alışmıştı ki tabancanın namlusundan çıkan dumanı düşündü ama kalkıp odadan dışarı çıkınca, "Ne yapacağız şimdi? Ne yapacağız, Siyamet?" diyerek çocukların odasına koştu. Telaştan aklı başından gitmişti, ne yaptığını, nereye baktığını, gördüklerinin gerçek mi rüya mı olduğunu algılayamıyordu.

Siyamet merdivenin başına koştu, bir iki basamak indi, daha aşağı gidemedi. Alt kattan kızıl bir ejderha gibi dönüp yükselen alevler tıslıyor, kıvılcımlar sağa sola uçuşarak yayılıyordu. Merdivenler çatırdamaya başlamıştı.

"Pervane, yanıyoruz!" diye birkaç kez bağırdı Siyamet. "Her şey yanıyor. Çocukları uyandır, çabuk, uyandır çocukları."

Garip bir biçimde körelmiş duyuları birden açıldı Pervane'nin. Kulakları kalp atışlarıyla doldu, gözleri büyüdü. Bulanık zihninde rüya ile gerçeğin yan yana yaşadığını anlamıştı. Öylesine tiz bir çığlık duymuştu ki bu çığlık evin kapılarını, pencerelerini kırmış, rüyasından çıkıp duvarları aşarak bir yangın fırtınası gibi Ankara'ya yayılmıştı.

"Dilif nerde, Dilif'e bak!"

Siyamet cesaretle dumanın içine daldı ama alt kattaki alevler artık çok yükselmişti. Durdu, ne yapacağını bilmiyordu. Yarı ahşap, yarı kâgir ev cayır cayırdı; ısı ve duman sanki bir ağızdan Siyamet'e doğru üflüyordu.

"Diliiiiif!"

Bir dehşet ki alevlerin ışığı arttıkça, Siyamet'in zihni karardı. Dilif'ten yanıt gelmeyince merdiven basamaklarını bir çırpıda ikişer ikişer inmeye kalkıştı, fakat alevler önünü kesti. Elleriyle ateşi boğmak için bir şey aradı.

"Diliiif!"

"Pervane, çabuk çocukları al da…" *Al da…* ötesi olmayan bir sözdü, uçurumun bitimiydi. Çocuklarla Pervane'yi nasıl dışarı çıkaracaktı? O anda aklına parası geldi. Koşup bavulunu açtı, parayı aldı. Dilif'in ölüm haberini getirecekleri duygusuna kapıldı ama şimdi bunu düşünmenin sırası değildi. Tam o sırada bir patlama işitildi. Merdiven ya da başka bir şey göçmüş olmalıydı. Pervane çabucak giysi adına ne bulduysa üstüne geçirdi, Feride'yi kucakladı, güneye bakan pencerenin önüne koştu. Suphi de arkasından koşuyordu.

"Anne! Anne!"

"Korkma yavrum, korkma Suphi!"

Yakarışla cesaretin birleştiği bu ses! Bu güne değil de eskiye aitti, yıllar öncesine. Pervane, sanki vadide yankılanmış bu sesin gitgide büyüyerek yarılmış bilincini doldurduğunu duydu.

Siyamet pencereden aşağı sarkıtacağı bir şeyler arıyordu. Alevler

evin her yanını sarmadan çıkamazlarsa diri diri yanacakları aklına geldikçe eli ayağı dolanıyordu. Sonunda akıl etti, çarşafları birbirine ekleyerek düğümledi, pencereye koştu. Yangın güneye sıçramamıştı henüz. Çarşafların bir ucunu tavandaki çengele bağladı, öteki ucunu pencereden aşağı sarkıttı.

"Haydi, Pervane, çabuk ol."

Pervane, Feride'yi omuzundan geçirip belinde bağladığı şala yerleştirdi. Bebeği böyle taşımayı rahmetli annesinden öğrenmişti. Suphi'yi de o vadiden çıkarken böyle taşımıştı. Şalın sağlamlığını kontrol etti, sağlamdı. Pencereden aşağı sarkan çarşafa tutundu, yavaşça kaymaya başladı. Altında uçurum yoktu ama yine de bir uçurumdan aşağı inercesine yüreği ağzına geldi. Kalbi sızlıyor da, sanki sızının sesini duyuyordu. Çarşaf bir iki kez kopacak gibi olunca telaştan neredeyse çarşafı bırakıp kendisini aşağı bırakacaktı ama nihayet kızıyla birlikte sağ salim yere indiler. Ateşin gözü, tutundukları çarşaftaydı, alevler alt kat penceresini yalıyordu.

Bu arada evin giriş kapısı tarafından sesler geliyordu. Bağırtılar, çağırtılar. Bu sevindirdi Pervane'yi. Belki Dilif'i ateşin içinden çekip almışlardır, diye düşündü. Kafasının bulanıklığı geçmemişti anlaşılan, öyle ki ateş ona yıkıcı değilmiş gibi geliyordu. Sanki ateş düşünen bir varlıktı, diyelim ki bir katildi de vicdanı el vermiyordu Dilif'i yakmaya.

Siyamet ise Suphi'yi sırtına aldı, bir eliyle onu tuttu, bir eliyle çarşafı, ayaklarıyla da, iki hünerli elmişçesine, duvara tutuna tutuna aşağı inmeye başladı. Yüzü o kudurmuş ateşten kızarmıştı, yere inince başını kaldırıp yukarıya baktı. Alevler üst katı da sarmıştı.

"Kapı tarafından sesler geliyor" dedi Pervane.

Siyamet şaşkın, ön kapıya yöneldi. Fakat yönelmesiyle durması bir oldu. Evin önündeki kalabalığın içinden birkaç kimsenin, "Bütün kötülükler bu güneşe tapan büyücünün başının altından çıkıyor! Mahallemize kötülüğü musallat eden büyüler yapıyor bu! Güneşe tapan bir büyücü! Cayır cayır yansın, öbür dünyada da cehennemde yanacak" diye bağırdığını duydu. O sırada Ethem Safi'yi gördü: "Başımıza bu belaları o açtı. Mahallemize kan bulaştırdı bu büyücü" diye bağırıyordu Ethem Safi. Kalabalık arasında birçok insanın kendisinin güneşe tapan büyücü olduğuna inandığını anladı Siyamet. Olduğu yere yığılacaktı neredeyse. Korku ile anlamsızlık tek vücut olmuştu. Diri diri yakacaklardı hepimizi,

diye düşünürken, birden iki pencere, bir gücün basıncıyla paramparça oldu, kıvılcımlar havaya yayıldı. Pervane, başını göğsüne dayadığı kızı Feride ile elinden tuttuğu oğlu Suphi'yi yangından epey uzağa götürmüş, bekliyordu. Tuhaf bir şeylerin döndüğünü tahmin edebiliyordu çünkü Siyamet onlara doğru koşarken ateşten kaçtığından daha hızlıydı.

"Durmayın, gidiyoruz."

"Dilif ne olacak?" dedi Pervane.

Evin alt katı neredeyse tümüyle yanmış, bina ateşten bir yığın gibi parça parça düşmeye başlamıştı.

"Ne oldu, söylemeyecek misin?" diye bağırdı Pervane.

"Yürüyün, sonra anlatırım" dedi Siyamet.

Pervane göğsünde taşıdığı Feride, Siyamet elinden tuttuğu Suphi ile yola koyulduklarında nereye gideceklerini bilmiyorlardı. Siyamet artık bedeninin bilincinde değildi. Aklı ise, tıpkı bir zamanlar hayallerinde olduğu gibi, her şeye gücü yeten tanrısıydı. Bir akrabaları, dostları yoktu Ankara'da ama talihsizliğine lanet okuyan aklı zehir gibi çalışıyordu.

"Necati'nin evine gidelim. Bizi birkaç gün misafir eder" dedi.

Pervane şaşkın gözlerle önce kocasına, ardından Suphi ile Feride'ye baktı. Dört kişiyiz, der gibiydi.

"Necati yaşlı annesiyle birlikte oturuyor. Çocukları yok, evi büyük…" diye ekledi Siyamet.

Böylece, Ankara'nın sihirli tepesinden aşağı indiler. Bu tepe ki, Siyamet kendini sinema hayallerine kaptırdığında, tıpkı bir medcezir gibi hayallerin içinde gidip gelirdi. O zaman da yanmayan ama aydınlatan bir ateş vardı: Siyamet'in zihninin ateşi. Belki de o ateştir Dilif'i yutan, diye düşündü Siyamet. Geriye dönüp göğe yükselen dumana ve Pervane ile Feride'ye baktı. Pervane ağlıyordu. Artık evleri, içindeki Dilif ile birlikte dumanı tüten bir yığına dönmüş olmalıydı. Göğü aydınlatan ateş odadan odaya, kattan kata hızla sıçrayarak evlerini yuttuğu gibi, şimdi de yüreğini yakıyordu.

"Biraz duralım, Siyamet!"

"Duracak vakit değil" dedi Siyamet.

"Damarlarımdan kan çekildi gitti, elim ayağım tutmuyor."

Tam o sırada evin damı gökyüzüne bir kıvılcım bulutu saçıp büyük bir gümbürtüyle çöktü. Çökme sesi o kadar yüksekti ki Pervane'nin iliklerine bir kurşun gibi işledi.

"Hadi, gidelim, çabucak gidelim diyorum size, hadi hadi!" dedi ama bedeninin her bir kası habire titreyip boşalıyor, yüzü, bakışları durmadan değişiyordu.

Daracık sokaklardan, bahçeli evlerin arasından geçip epey yürüdüler. Pervane dosdoğru yürüyen Siyamet'in ardından sanki üçüncü bir hayatın yolundaydı. Hiç kuşkusuz, bu saatten sonra olacakları ne kendisi ne de Siyamet biliyordu. Herkes kendi amacının peşinde bir yerden bir yere giderken, bu dört kişilik aile bir labirentte yolunu bulamamış, bir boşluğun peşinde, sahiplerini yitirmiş gölgeler gibiydi.

Siyamet'in durması için el ettiği bir kaptıkaçtı gelip önlerinde zınk diye durdu, muavin açılan kapıdan aşağı atlayıp, "Etlik… Etlik..." diye bağırdı.

Siyamet başını çevirip havada tüten dumana baktı: Dilif duman olup uçuyordu. Öyle ki Suphi'nin elini bırakmış Siyamet'in gözleri gökteki boşluğa dikilmişti, elleri göğüs hizasındaydı, dudakları bir dua mırıldanırcasına belli belirsiz kıpırdıyordu. Sonunda muavin aracın açık kapısını işaret ederek, "Davetiyemiz kalmadı bey amcam, hanım teyzem, binin hadi" dedi de, Siyamet bir kütük gibi hareketsiz durduğunun farkına vardı. Eliyle Pervane'ye "bin" diye işaret etti, kendisi de Suphi'yle birlikte aracın kapısına yöneldi. Kaptıkaçtının kapısı kapandığında ise trajik bir dünyaya perde çekildi. Bu perde yolcuların soluması, konuşması, gülmesi, hareketleri ile dalgalanıyordu. Bir delikanlı oturduğu yerden kalkmış, Pervane'ye yer bile vermişti. Gerçi o zamanlar yaşlılara, çocuklu kadınlara hatta tüm kadınlara karşı bir nezaket olarak kabul edilirdi bu yer verme olayı. Bu davranışın sıcaklığını hemen yüreğinde hissetti Siyamet, yüzünün her çizgisinde, her kıvrımında bunu görmek mümkündü.

Bu iyilik –ki nasıl yarım ruhtan söz edilemezse, iyiliğin küçüğünden büyüğünden de söz edilemez, iyilik iyiliktir– ruhunun bir yanı Hıdırlıktepe'deki cehennemde, öbür yarısı kendisinde kalan Siyamet'i gidecekleri Etlik'e kadar avuttu. Belki bu avuntuya teslim olmak istemişti çünkü zaman ki elle tutulmaz; bu iyilikle güçlenir, ailesini bu güçle ileriye taşırdı.

Gerçekten de kaptıkaçtıdan Etlik'te indiklerinde Siyamet iki dipli Hozat tabağı gibi (bu tabağın Hozatlıların odar dedikleri bir ağacın öz suyundan yapıldığı söyleniyor) diğer yüzünü göstermişti. Tüm olumsuzluklara, acılara rağmen yaşam ağır aksak da olsa

devam edecekti kuşkusuz. Oysa ateşten çıkmış semender misali, derin derin soluyup ciğerlerinde kalan dumanı çıkaran Siyamet'in ruh hali, aslında kimsenin göremediği bir yere gidip ömrünü sonlandırmaktan yanaydı. Ah, bir taşın ya da ağacın gölgesinde uzanıp hiçbir şey düşünmeden göğe bakabilseydi! Zihninin karanlığına gömülmek, geçmişi tümüyle unutmak mümkün olsaydı! İsterdi, bir hafıza kaybını, onu var eden her şeyi silip atmayı. Ama omuzlarında bir dağ yükseliyordu: sorumluluk.

Sonunda Necati'nin evinin önüne geldiler. Siyamet kapıyı birkaç kez tıklattı, açan olmadı. Bir daha tıklattı, içerden bir ses gelmeyince yumruklarcasına çaldı. Necati'nin annesi Zübeyde'nin kulakları ağır işitiyordu artık, yaşlanmak dahil yaşamın sonuna yaklaşıyordu, kapının çalındığını duyması epey uzun sürmüştü; ayaklarını sürüyerek kapıya geldi.

"Kim o?"

"Ben Siyamet, Necati'nin arkadaşıyım."

Siyamet'in sesi doğal bir otoriteye sahip olmakla birlikte kederliydi. Kadın kapıyı açmadan bu sesteki kederi tanıdı. Kapıyı hızlıca açıp sordu:

"Kötü bir şey mi oldu, oğul?"

Siyamet yaşlı kadının sorusunu duymazlıktan geldi. Söyleyeyim mi, söylemeyeyim mi ikilemiyle kadına bakıyordu.

"Oğlum!" dedi yaşlı kadın.

"Evet, oldu" dedi Siyamet ama gerisini getiremedi.

"Ne oldu evladım?"

"Kötü şeyler oldu Zübeyde Ana. Size sığındık, misafir kabul eder misin?"

Kadıncağızın sarkmış yüzündeki etleri titredi, iki nar tanesi gibi kızarmış gözleri şaşkınlıktan büyüdü.

"İçeri girin, o nasıl söz evladım."

İçeri girer girmez Feride ağlamaya başladı. Yol boyunca uyumuştu ama karnı acıkmış olmalıydı. Pervane diğer odaya geçip kızını emzirdi. O sırada sarsılarak, kendini tutamayarak gözyaşlarını kızının üstüne akıttı. Artık buna engel olamayacağını anlamıştı, kederin memesinden akan süte bile karıştığı söylenebilirdi.

Zübeyde'nin karşısında, bir şehir parkının görmüş geçirmiş sevgili varlığı çınar ağacının altında yayılmış gibi oturuyordu Siyamet.

"Ne oldu?" dedi Zübeyde.

Siyamet salon erkeği olmaya pek fırsat bulamamıştı ama görgü kurallarından haberdardı. Bir an nerede bulunduğunu bilmekte zorlandı. Bir Zübeyde'ye bir başka yere baktı, sonra toparlandı.

"Kusura bakmayın" dedi.

Tik takları duyulan karşı duvardaki saat 10:30'u gösteriyordu. Henüz çok taze, üstünden zamanın akıp ağırlaştırmadığı olayların etkisi görece hafiftir. Siyamet'in gözlerindeki ışık daha sönmemişti, parlıyordu gözbebekleri. Fakat konuşursa o sıcaklığı hissedecek gibiydi, taze bir yaraya dokunurcasına. Gözlerini dinlendirmek niyetiyle mi, güç almak için mi bilinmez bir süre kapalı tutup açtı.

"Uyuyorduk" diye içini çekti, devam edemedi.

Zübeyde gerçeğin tam da bu sözde varlığını koruduğunu anlamıştı.

"Anlat oğul, insanı merakta bırakma."

Hani yorgunluktan, bitkinlikten insanın kollarında, bacaklarında derman kalmaz da yürümek zor gelir ya, Siyamet'in de dilinde derman kalmamıştı. Sadece, "Evimizi yaktılar!" diyebildi.

Zübeyde'nin boynu birdenbire iri bir leyleğinki gibi uzadı: "Yarabbim!" deyip bir şeyler mırıldandı ama ne dediğini duymadı Siyamet.

"Kim yaktı?"

"Mahalleli."

"Aman Yarabbim! Aman Yarabbim! Kimseye bir şey olmadı ya!"

Zübeyde, Siyamet'in iki eşli olduğunu bilmiyordu. Canlara bir şey olmamış ya, cana geleceğine mala gelsin, diyecekti ki Siyamet boğazını temizleyip, "Dilif alt kattaydı, ateş onu yuttu herhalde" dedi.

Zübeyde bu kez daha yüksek sesle, "Aman Yarabbim!" diye haykırdı.

"Bir bardak suyun var mı?" dedi Siyamet.

Zübeyde kalktı, mutfaktan bir bardak su getirdi. Babasının yanında sessizce oturan Suphi'nin başını okşayıp adını sordu, gülümsedi. Suphi'nin çok güzel bir isim olduğunu söyledi. Nihayet Siyamet'in elindeki boş bardağı aldı, masanın üstüne bıraktı.

Bir bardak su Siyamet'in sesini en az birkaç kat daha güçlendirmiş olduğundan, öbür odadan Pervane de duyabiliyordu:

"Alacakaranlıkta mı, yoksa daha mı erken, daha mı geç bir koku almış Pervane. Beni uyandırdı. Kalktım, odadan koridora çıktım.

Her tarafı duman sarmıştı. Dumandır, ateşin habercisi. Merdivenin başına geldim, bir iki basamak indim ki anladım o zaman: Pervane, yanıyoruz, diye bağırdım. Merdivenden aşağı inmek, Dilif'i kurtarmak istedim ama alevler önümü kesti. Birkaç defa bağırdım adını, cevap gelmedi.

Ne yapabilirdim. Çocukları kurtarmaktan başka. Alevlerin daha ulaşmadığı taraftan pencereden aşağı indik. Pervane ile Feride önce indiler. Biz de ardından. Pervane'nin kulaklarının maşallahı vardır. Giriş kapısından seslerin geldiğini söyleyince o tarafa yöneldim. İnsanlar benden medet umarken evimi ateşe vereceklerini nasıl bilebilirdim. Seslerin geldiği yere yönelmiştim ki kalabalığın içinden birkaç kişinin bana lanet okuduğunu, cehennemde cayır cayır yanacağımı, Hıdırlıktepe'de işlenen cinayetlerin müsebbibi olduğumu söylediklerini duydum. Bıçakçı Ethem Safi de bağırıyordu, hatta en çok o bağırıyordu: Başımıza bu belaları o açtı. Mahallemize kan bulaştırdı bu büyücü, diyordu. Tüm vücuduma bir ateş bastı. Ölüyorum sandım. Oradan kaçmaktan başka çaremiz kalmıyordu. Büyüklerimden öğrenmiştim; boş inançlarla dolu kafalar bir canlıya kıyarken Allah'ın buyruklarının aracısı olduğunu düşünürler. Öbür dünyada, işlediğin suçtan kendini temize çıkarma fırsatın vardır, Allah'ın huzurunda hesap verirsin, ama boş inançlarla dolu kafalar sana bu fırsatı vermez. Bizi görürlerse orada döve döve hepimizin canını alırlar, ateşe atıp yakarlar, diye düşündüm. Dilif'i ateşin ve Allah'ın merhametine bırakıp oradan çabucak uzaklaşmamız lüzum etti, çocukları alıp buraya geldim. Güneşin doğuşunu dualarla karşılamanın nesi kötülüktür, Zübeyde Hanım, söyler misin bana?"

Zübeyde ceviz ağacından yapılmış masanın tam önünde oturuyordu. Masanın üstünde çiçek desenli bir mendil, şişe dolusu kolonya, su dolu bir ibrik ve bir tas duruyordu. Mendili aldı nemlenmiş gözlerine hafifçe sürdü. Erkeklerin karılarını, çocuklarını bırakıp savaşa gittikleri günlerden bu yana yalnızlık çölünde karabasanlarla, uzun, dalgın suskunluklarla, dualarla, pek tabii ki özlemle yaşıyordu ama hiç bu kadar acısını görmemişti. Siyamet'in bazen süslü püslü konuşması dikkatini çekmiş, bazen de dili düğümlenip konuşmak ile tıslamak arasında bir ses çıkardığını fark etmişti. Tabii böylesi bir acı karşısında, eğer ruhu şeytana teslim olmamış ise sözleri dudaklarında çiçeklenecek değildi ya! Anlaşılabilir bir şeydi, insanların büyük acılarla karşılaştıklarında dilinden kulağına

neyi varsa değişirmiş. Daha farklı görür, daha keskin duyar, daha garip konuşur ya da konuşamazlarmış.

Ne olursa olsun Siyamet'in ikide bir "Güneşin doğuşunu dualarla karşılamanın nesi büyücülüktür" deyip durması normal değildi.

"Ne güneşi oğul, ne duası?" diye sordu Zübeyde.

"İnancımızda, gün doğumu, hayatın devamına işaret eder, buna şükrederiz. O yüzden ben sabah erken kalkıp güneş doğarken dua ediyordum. Her gün değil ama çoğu zaman. Bunu görmüşler. Bu adam güneşe tapıyor, kötü bir büyücüdür deyip önce karakola şikâyet ettiler, sonra evimizi yaktılar" dedi Siyamet.

Feride'yi emzirip uyutan Pervane odada kıvrılıp kalmıştı. Üstüne kır çiçekleri işlenmiş uzun elbisesi dalgalana dalgalana geldi, kocasının yanına oturdu. Kocasının gözleri ateş püskürürcesine kırmızıya kesmişti gözleri. Gözler bir varlıkta en ürkünç, en zalim ve en güzel, en iyi uzuvlarmış.

"Siyamet gözlerin kan çanağına dönmüş. Kalk da elini yüzünü yıka" dedi telaşla Pervane.

Zübeyde, Pervane'nin o küçük beyaz suratına, Siyamet'in tüysüz, yüzündeki ne anlattığı anlaşılmayan ifadeye, Suphi'nin masumiyetine bakıp durdu. Hey gidi hey, bu koskoca dünya kim bilir şimdiye kadar kederin kaç türlüsünü görmüştür. Fakat Siyamet'in karısına "Meleğim" deyişi sanki kederlerin en büyüğüydü:

"Yeni doğan gün, ölüm getirdi, Meleğim."

"Yapma Siyamet" dedi Pervane. "Çocuğun yanında söyleme böyle şeyler."

8

Yangın başladığında alacakaranlıktı. Dilif her ne kadar evin anaarısı sıfatını taşısa da, üvey ana ya da artık istenmeyen kadın olmanın verdiği kederden yine gece boyunca uyuyamamış, ancak sabaha doğru uykuya dalmıştı. Uykusunda burnunu kaşındıran bir koku almış ama bunun dışardan geldiğini düşünüp uyumaya devam etmişti. Bazı günler, çoğunlukla sabahın erken saatlerinde, Siyamet'in tuhaf alışkanlıkları işlerdi; dışarıda odun yakar, odunlar yanıp köze dönüşünce içine patatesleri gömüp pişirir, sabah kahvaltısında tereyağı sürüp yerdi. Dilif gözlerini hafif araladığında henüz hava aydınlanmamıştı, üstelik ne patateslerin mis kokusunu alıyor ne de Siyamet'in çoğunlukla sabahın erken saatlerinde çaldığı ıslığı duyabiliyordu. Fakat burnunu kaşındıran koku giderek keskinleşiyor, boğazını zorluyordu. Sonunda dayanamayıp uykudan zar zor uyanınca öksürmeye başladı. İçeride yoğun bir duman vardı ama önce ne olduğunu anlayamadı. Oysa hafif bir esinti, evi bir an önce istila etmek isteyen alevleri gevşek dokunmuş bir ağ gibi yayıyor, perdeler, pencereler ateşten dalga dalga yanıp alevler Dilif'i de yutmak için sabırsızlanıyordu.

"Aman aman! Yanıp kül oluyoruz, kalkın, fırlayın!"

Bu kendi kendine verdiği buyrukla koşup kapıyı açtı. Yangın, merdivenlerden odasının kapısına doğru ilerledi. Tam da o anda evin her yanından çatırtılar geldi. Bir yerler çöküyor olmalıydı. Üst kata ulaşmasının imkânsız olduğunu düşündü. Soluğu yettiğince bağırdı:

"Siyameeeeeeeeet!.. Pervaneeeeee!.."

Belki de Pervane'nin rüyasında duyduğu çığlık buydu. Bu çığlık ki alevi bile titretti. Dilif'in hâlâ kurtulma şansı vardı. İnsan boyundaki ateşin, ölüm gibi boğazına yapışan dumanın hırçınlığını aşabilirdi fakat dişleri birbirine kenetli, bir süre olduğu yerde, yüreğinin sesini duyarak etrafına bakarken aklına Suphi ile Feride geldi. Ve son yıllardaki hayatı… Bir cehennemin ortasında yanan ruhunun yaşadığı keder daha da büyüktü. Bir kadının kendisini

sadece bir bedenden ibaretmiş hissetmesi kadar, bedeninin artık işe yaramaz olduğunu düşünmesi de acıydı.

İşte o an Siyamet'in "Diliiiff" diye bağırdığını duydu. Elinin altındaki göğsü körük gibi inip kalktı. En azından alevlerin henüz üst kata ulaşmadığını, Siyamet'in ne yapıp edip çocuklarını yanmaktan kurtaracağını biliyordu artık. Ateşin adeta homurdayan, gözlerini zevkle açıp etrafı aydınlatan ışığına baktı, kapıyı kapattı, kilitleyip yatağına uzandı. Dumandan yanan gözlerinin önünden zaman hem ileriye hem de geriye doğru akıyordu. Adeta zamanın gözleriyle, zamanın yüreğiyle görüyor, hissediyordu.

Ah, o andaki düşünceleri! Korku, korku, korku! Ve özlem. Siyamet'le evlendiklerinde cümlelere sığmayan sevgi. Ömrü boyunca kendi kendisiyle bu kadar konuşabileceğini hiç düşünmemişti. Özlediği yerler gözlerinin önünden gelip geçti. Özlediği insanlar, mekânlar… Babaannesinin her fırsatta söylediği şarkıyı mırıldanmaya başladı, öksürük sürekli sesini kesse de.

İsterdim ki
Görebileyim bir daha Dirmori'yi
Toprağının altında uyuyan vakti
İsterdim ki
Ölürsem Dirmori'ye gömülmeyi
Belki toprak çürütür gövdemi
Belki ruhum topraktan yükselir
İsterdim ki
Öleyim bir gece vakti
Belki keder karanlıkta çekilir
Hafifletir ölümü

Fakat insan, insana hangi derdini anlatabilir ki! Dilif'in son çığlıkları acıyla yankılandığında zaman geçip gitmiş, geriye bir kemik yığını bırakmıştı.

Polisler Dilif'in yangından artakalan kemiklerini bulup bir torbaya doldururken, Siyamet küle dönmüş evinin tam karşısında oturup gözlerini ufka dikmiş, geniş omuzlarının altında o zamana kadar olduğundan daha çökmüş, daha çaresiz duran vücudu donup kalmıştı. Hıdırlıktepe semaları ona bomboş kalmış gibi geliyordu. İçin-

de hiçbir hesaba sığmayacak bir acı vardı ki bu, dağda çoban olarak geçirdiği ilkgençlik yılları boyunca hayvanlardan başka arkadaşı olmadığı günlerdeki kederini anımsatıyordu. O zaman da kendini çok yalnız hissetmişti, şimdi de kendini çok yalnız hissediyordu.

Bir seremoniyle yavaş yavaş kemikleri topladı polisler. Her şey bittiğinde, kalbi sızlayan Siyamet oturduğu yerden kalktı: Göğe bakıp durmamalıydı, her şeyi daha iyi düşünmek için defin işlemlerini hızlandırmalı, korkak olmamalıydı. Gerçek dünya kafasının içindekileriyle sınırlı değildi. Derin bir nefes aldı, polislere doğru yürüdü. Günlerdir duyduğu sözlerdi fakat polisler bir kez daha tekrarlıyordu şimdi: "Allah rahmet eylesin. Allah günahlarını affetsin. Mekânı cennet olsun."

Siyamet kadere inansa da belleği ona çok şey anımsatıyordu: Belki ben olmasam hepiniz birer katil olabilirdiniz, diyordu belleği. Ancak Siyamet kendi kendine konuştuğunu sandı. İçinde Dilif'in kemikleri olduğu torbayı polisin elinden almaya davranmıştı ki, arkadan Necati'nin sesini duydu:

"Siyamet, her şeyi hallettim, mezar hazır, gidebiliriz."

İki arkadaş bir cesetle değil, bir torba kemikle Kırklar Mezarlığı'na gitmek üzere yola koyuldular. Siyamet yol boyunca hiç konuşmadı ama içten içe, bazen hafifçe mırıldanarak durmak bilmedi dili. "Dilif sevgilim, beni affet. Seni dinlemedim, affet beni" dedi durdu.

Zamanla belleklerimizden silinse de, mezarlıklar bize yaşamın değerini anımsatır. Sevdiklerimizi gömdüğümüz toprağı, sevdiğimizi sever gibi okşar, düzeltir, öperiz. Siyamet de öyle yaptı. Dilif'i gömdükleri toprağı düzeltti, okşadı, öptü, mezarın başına çöküp dua etti.

Üstüne düşen son göreviydi bu. Kalktı.

"Gidelim, Necati" dedi.

O akşamüstü, Zübeyde'nin isteği üzerine cami imamı gelip Necatilerin evinde Kuran okudu. Ölünün öte dünyada rahat etmesi, ruhunun huzura ermesi için Allah'tan cömertlik istedi ki, aynı günün gecesinde bir cömertlik de Necati'den geldi: "Bu ev senin de evin Siyamet, istediğiniz kadar burada kalabilirsiniz" dedi. Ama Siyamet'in gün ortasında çöken karanlık gibi süzülüp duran o yangın ânını, saçlarındaki mayhoş kokusunu içine çektiği Dilif'in kemiklerinin o garip görüntüsünü her anımsadığında Siyamet'in

bu şehirden çekip gitmek isteği artıyordu. Pervane ise bazen dingin, olanı biteni kabullenmiş, bazen sinirli, boğazına kadar kedere boğulmuş, öfkeli oluyordu. Oğlu Suphi'yi, kızı Feride'yi ve pek tabii onların geleceklerini düşününce güvensizlik duygusu ansızın bir soğuk hava dalgası gibi yüzüne vuruyordu. Olaylar bu şekilde geliştiği için kendini suçlamıyordu ama çekilen bir tetik gibi üzerlerine kapanan bu tuzak karşısında çaresizdi.

Karı kocanın zihinlerindeki her düşünce beklenmedik derecede kaypak, olduğundan daha ağır ve tehlikeli maceralara açıktı. Gerçi Siyamet için yeni değildi bu, Hozat'a bir sinema salonu kurmak düşüncesi sanki doğduğundan beri aklındaydı. Fakat Dilif'in yanarak can vermesi, ki yaşlılığında kollarında eceliyle öleceğini düşünürdü, benzersiz bir kavrayışla zihnine işlemiş, sinema salonu kurmak hayali de sona ermişti.

Siyamet Geyik, Dilif'in kemiklerini kara toprağa teslim edip üçüncü ve kırkıncı gününde hayır yemeği verdikten sonra, açılan kanatlar gibi genişleyip gelişen Cumhuriyet'in başkentinde yeni bir ev bulma arayışına girdi. Parası vardı, bir ev satın alabilir, bir iş kurabilir, her geçen gün serpilip gelişen Suphi'yi iyi okullarda okutabilirdi. Ama nedense dişe dokunur bir şey yapamıyordu. Geçmişe takılıp kalmış, durmadan yarasını kaşıyan biri olup çıkmıştı. Olayların akışı onun bu halini haklı çıkarıyordu fakat ruhunun bocaladığı bu zor günlerde, yüreğinin derinlerinden gelen hüzünlü sesi değil, aklının sesini dinlemek istiyordu.

Zaman her şeyi yoluna koydu sonunda. Bir gün, Siyamet vecde yaklaşan bir hâl içinde, bahçedeki ocakta gürül gürül yanan ateşin karşısında otururken Necati'ye döndü, şöyle dedi:

"Bazen rüyalarımda o mutlu günlerimi görüyorum."

Necati'nin kestirip getirdiği oğlak etini ateşte pişiren Pervane'nin hem içten bir yumuşaklığı hem de delice bir yoğunlaşmayı taşıyan bakışlarını üstünde hissedince devamını getiremedi sözünün. Bu söz Necati'yi sarstı elbette. Talihsiz yangın olayından beri arkadaşına hiç böyle dikkatlice bakmamıştı. Onun çökmüş, tüysüz yüzünü kaplayan çizgilerine baktı. Arkadaşı sanki ölümü yavaş yavaş, büyük bir olgunlukla kendine çekiyordu. Buna biraz da gecenin sessizliğinde büyüyen duygusallık karışmıştı ama Siyamet'in daha önceki imaları kafasının içinde uğuldadı.

"Ölenle ölünmez, Siyamet" dedi.

Sandalyesinde dimdik oturan Siyamet uzun bir süre sessiz kaldı. Bahçeyi evin duvarına asılmış fitilli fenerin ışığı aydınlatıyordu. Bu tür geceleri hep sevmişti. Çocukken çıranın yandığı iki odalı evlerinde kendi saltanatını süren umudun ta kendisi olurdu ışık. O cılız ışığın altında derin çatlaklardan sızarak açığa çıkan neler görürdü neler! O zamanlar kendi adına hayal kurardı. Şimdi ise başkası adına hayal kurma zamanıydı: Suphi'nin ve Feride'nin. Aslında bu sohbet bir intihar olasılığını düşündürse de, Siyamet'in kafasında gelecek günlerde bir ev satın almak, yeni evine taşınmak ve dedesinin mesleğini meslek edinmek vardı. Sofrada Necati'ye Soku Kahvecisi adıyla hem yiyecek içecek hem de kahve öğütüp satabileceği bir dükkân açmayı düşündüğünü açıklarken içini bir huzur kapladı. İçinin mutluluğu göz kamaştırıcı bir şekilde yüzüne vurdu:

"Bak şurada küllerin altında için için yanan bir ateş var. O ateş bir rüzgârla savrulursa düştüğü yeri yakabilir. Biz de bir rüzgârla savrulduk buraya, biliyor musun Necati?"

"Biliyorum. Ama derler ki, yol hep tek bir yere çıkar: hayata."

"Burada böyle geçmişi düşünmek insanın içine dokunuyor" dedi Siyamet. Bir lokma et daha attı ağzına. Gözlerinde yaşlar vardı. "Keder hastalık gibidir, birdenbire çökertir ruhu. Çöküş hızlı olur ama iyileşme çok uzun sürer."

"Bana bir iyilik yap" dedi Necati.

"Ne gibi?"

"Sabret, gün doğmadan neler doğar!"

Siyamet yemek masasında elinde çatalıyla kalakaldı. Kalbi öylesine hızlı çarpıyordu ki patlayacakmış gibi. Bunca acıyı kendisine çektiren hayata, kaderine küfretmek istiyordu ama ağzını açınca ağzından sadece, "Öyle mi dersin, doğar mı sahiden?" sözleri çıktı.

"Hayatın içinde çürümüş kütük de, filiz de vardır" dedi Necati.

"Doğru söylersin, ikisi de var. Zihnindeki karışıklığın üstesinden gelirsen, geleceğe umutla bakarsan filizlenirsin. Yoksa çürümüş bir kütük gibi düşer kalırsın."

"Bak göreceksin, bu da gelir bu da geçer."

"Ne talihsiz başım varmış benim! Kime ne kötülüğüm dokundu!" diyerek iç çekti Siyamet.

O akşam yemeğinin en zor kısmı da bu söz üzerine yaşananlardı. Siyamet'in sesi taşlara bile nüfuz etti, tüm bahçeyi, evi, hatta tüm Ankara'yı sardı.

Derken, o gece çok zorlu geçtiği gibi, ilerleyen günler de bundan nasibini aldı. Fakat Necati'nin dediği de çıktı: Gün doğmadan çok şey doğdu. Zaman su gibi akıp giderken Siyamet'in umutları yeniden canlandı. Dilif'in mezarını düzenli olarak ziyarete giderken bile ufukta pırıl pırıl bir geleceğin doğmak üzere olduğunu görüyordu. Tarih ki gökyüzünde altın bir göz gibi çakılmış güneşe benzer, doğarken umut, batarken ardında hep bir keder bırakır ya; biri yıkılmış, biri satılmış, biri yanmış üç ev, üç yuva, üç yaşam… Siyamet'in tarihinin özeti buydu işte.

Bu dördüncü olacaktı: Ulus'ta müstakil, bahçeli, tek katlı, üç odalı bir ev ve dört kişilik bir aile.

Siyamet sonunda, hem Necati ile yaşlı annesine daha fazla yük olmamak için hem de ailesiyle yeni bir yuvaları olsun diye Anafartalar Caddesi, K. Sokak'ta bir ev satın aldı. Ankara'nın en işlek caddesiydi Anafartalar. Burada hayat gürül gürüldü. Siyamet üç odalı bu evi satın aldığı günlerde kendi kendine şöyle dedi: "Gücün varsa kullan. Kullanmazsan biri gelir onu senden çekip alır."

Bu sözü söylediği zaman aslında hayattan çok şey beklemiyordu. Sadece ticari zekâsını parlatma vaktinin geldiğini hatta geçtiğini düşünüyordu. Bir gün, Pervane'yi karşısına oturtup düşüncelerini açıkladı.

"Göreceksin Pervane, Ankara'nın lezzet devri başlayacak!" dedi.

"Acele işe şeytan karışır, Siyamet, iyi düşündün mü?" dedi Pervane.

"Sen merak etme meleğim. Bir filmde izlemiştim. Fakir bir adam bir gün fevkalade güzel bir evin önünden geçerken çörek kokusu alıyor. Durup dakikalarca burnunu eve verip çörek kokusunu içine çekiyor. Çöreği yiyemeyeceğini biliyor çünkü içeri alınmayacaktır. İçeri alınsa da çörek istemekten utanacaktır. Çaresiz durup kokluyor, kokluyor, kokluyor. Böylece, o nefis çörek kokusunu hayatı boyunca unutmuyor. Yıllarca çalışıp didiniyor. Derken gün geliyor, o çöreği yapabileceğine inanıp işe koyuluyor. Tarifini bilmediği çöreği nasıl yapacak?"

"Nasıl?" diye sordu Pervane.

"Unutamadığı o kokuyla."

"Eee?"

"Eesi şu ki, ben yıllarca dedemin kahvesinin kokusunu içime çektim. İçime çekmekle kalmadım, o kahvenin sokuda dövülüşünü,

yapılışını gördüm, öğrendim. Soku kahvesiyle büyüdüm. Gün işe koyulma günüdür."

Bu heyecan aklını başından almıştı Siyamet'in. Konuşurken çıplak kafası tümden kızıla kesiyor, gülümsemesi genişleyip yüzünü kaplıyor, kirpiksiz gözleri sanki bir kanca olup karşısındakinin zihnini boşaltıyordu.

Siyamet, Soku Kahvecisi'ni işte bu hırsla, bu umutla, yeni evine taşındıktan sonra açtı. "Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır" sözünün gerçek karşılığı elbette ki kahvecide içilen kahvelerle ölçülemezdi ama Soku Kahvecisi, çevresinde doktor muayenehanelerinin, kuyumcuların, kolonyacıların, pastanelerin bulunduğu Ulus'un Anafartalar Caddesi'ndeki en nadide mekânlarından biri olmaya adaydı. Girişi botanik bahçesini andırıyordu. Ahşap çiçeklikler içinde balkon gülü, petunya, kadifeçiçeği, camgüzeli, telgraf çiçeği, kurdele çiçeği gibi daha pek çok çiçek türü, müşterileri kırmızı beyaz bir tentenin altında karşılıyordu.

Soku Kahvecisi aslında bir modern zaman mekânıydı. Paris'in ünlü kafesi Cafe de Flore'daki felsefi hava burada yoktu ama her masadan yükselen yeni bir hayat vardı, yeni umutlar, yeni fikirler… İnsanlar dostlarıyla gelip gözlerinin önünde sokuda dövülerek öğütülen kahvelerini içiyor, pastalarını yiyor, kalktıklarında ise dövülen o enfes kahveden satın alarak evlerine dönüyorlardı.

Hemen hemen bir yıl geçmişti ki Siyamet'in daha önceden Pervane'ye müjdelediği, Ankara'nın lezzet devri başlamış, Soku Kahvecisi'nin ünü Ankara'yı aşıp Hozat'a ulaşmıştı. Siyamet Geyik ününün Hozat'a erişmesine çok sevinmişti, haberi bir mektupla aldığı gün koskocaman bir balkabağını andıran başını göğe kaldırıp şükretti ama izlediği filmdeki adam kadar olmasa da aklının bir köşesinde bir koku taşıyordu. Bir farkla ki bu iğrenç bir kokuydu, ateşte yanan et kokusu. Gelmekte olan zenginliğin ucu göründüğü halde hiç huzurlu değildi. Dükkânın arka tarafında bulunan platformun üstündeki kasada oturup hesapları alıyor, gazete okuyor, bazen de dünyanın en güzel yüzüyle doğacak olan oğlunun hayalini kuruyordu – ki Pervane hamile bile değildi.

Böylece günler, aylar, yıllar akıp gitti. Siyamet farkına bir türlü varamadığı hayatın tadını asıl Suphi'nin okula başlamasıyla aldı. Oğlunun zekâsını açık, ruhunu dingin, bedenini sağlıklı kılması için Tanrı'ya yalvardığı gün, nasıl bir mucizeydi bilemedi ama, artık

soy sop sevdası da kalmadı. Hiçbir zaman o günlerdeki gibi büyük bir mutluluk yaşamamıştı. İpe sapa gelmez hayaller uğruna değil, iyi bir evlat yetiştirmek adına mücadele ettiğini bilmek, içini müthiş bir huzurla dolduruyordu. Çok çalışıyordu, tüm vaktini Soku Kahvecisi'ne adamıştı. Pervane endişeleniyor, canını dişine takan Siyamet'i sık sık uyarıyordu: "Kendini bu kadar yorma, buna can mı dayanır" diyordu ama Siyamet kimsenin kanı, teri, gözyaşlarıyla beslenmediği müddetçe yeri göğü yaratanın kendisine yardım edeceğini söylüyordu. Bu sözler o kadar güzeldi ki ilahi adaletin her daim yanlarında olacağını hissedip rahatlayan Pervane, bir zaman sonra, "İlahi adalet varsa evimizi yakan, Dilif'in katilleri o itlere ne zaman cezasını verecek?" diyerek hüngür hüngür ağlamaya başladı. Hem geçmişin o karanlığına hem de daha kırk beş yaşına varmamış olmasına rağmen Siyamet'in, dışarıdan bakan biri için yaşının iki katını göstermesine yüreği dayanmıyordu. Siyamet, Dilif'i ateş yuttuğundan beri, için için çürüyordu. Hayat bir tek vuruşuyla yıkmıştı onu. Yine de yaşamın düşmanı değildi, kahve ticareti onun parlak özelliklerini ortaya çıkarmış, belki kendi öz gücüyle hiçbir zaman erişemeyeceği şeylere kazandığı para sayesinde erişmeye başlamıştı. Uzun çalışma saatleri, uykusuzluk, dönemin ünlü restoranlarında efkâr dağıtma derken yıllar da geçip gidiyordu.

Bu arada, Ethem Safi'nin kapısı, temizliğe gelen dul kadın Emine tarafından çalınmayalı çok olmuştu. Ethem Safi her ne kadar Emine'ye "Karımdan sonra yatağımı paylaştığım ilk ve tek kadın sensin" dese de, Emine ona inanmamıştı. Karısına ne olduğunu sorduğundaysa cevap alamamıştı. "Acılarımı kaşıma" demekle yetinmişti Ethem Safi.

Emine, Ethem Safi'nin sert, güvensiz, her daim içine kapanık halinden çekiniyordu ama onsuz da yapamıyordu. Şerefmiş gibi yanından ayırmadığı, ikide bir çantasından çıkarıp üstünde "Bir sürmesiz göz gördüm / Sürmeli gözden kara" dizelerinin yazılı olduğu tahta kaşığı öpüp okşuyordu. Bu kaşığı Ethem Safi'den hediye aldığı gün, belki de hayatının en mutlu günüydü. Kuşkusuz kafasındaki sorular olmasaydı, kendini sonu olmayan bir maceraya sürüklenmiş sanmasaydı, daha da önemlisi Ethem Safi'nin gözünde "hafif kadın" olmadığına inansaydı bir saniye durmaz, koşarak Ethem'in kollarına atılır, onsuz yapamayacağını haykırırdı. Ne var ki tüm bunlara rağmen yine de bunu yaptı.

Bir cuma günü, Ethem Safi'nin cuma namazını kıldıktan sonra işe dönmediğini bildiğinden kalkıp evine gitti. Adam evdeydi, elinde su bardağıyla kapıyı açtı, dönüp elindeki su bardağını masaya bıraktı.

"Temizliğe mi geldin?" diye sordu.

"Yok, seni görmeye geldim?" dedi Emine.

Emine'nin bir insanla dost olması kolaydı. Hayatında bir sırrı yoktu, gizlisi saklısı yoktu, hemencecik kaynaşabilirdi. Ethem Safi'nin hayatı ise bir ajanınkinden daha doluydu, her yerinde sır vardı. Bu yüzden temkinliydi.

"Hoş geldin. Beni görüp gidecek misin?"

"Sen nasıl istersen?"

Emine'nin üstünde kırmızı bir elbise vardı. Yozgat işi yazmasını çıkarınca uzun siyah saçları kırmızı elbisenin üstüne döküldü. Sanki bir filmi izlemiş de filmdeki aşk sahnesinden etkilenmiş Ethem Safi, Emine'nin beline sarılıp ağzını uzattı. Emine önce kıpırdanıp durdu, yapma etme, dedi ama ardından gürültü, koku, ter, sarsılma derken zevk içinde eriyip gittiler.

Tanrı ikisini de sevişsinler diye yaratmış olmalıydı. İçlerinde azgın dalgalar kabardığında Ahmet ile Zakkum'un da seviştiği karyola gıcırdıyor, Ethem Safi'nin cinayetleri işledikten sonra yatak odasındaki komodinin üst çekmecesine koyduğu tuzlu suyla yıkanmış bıçak da titreşip duruyordu. Ethem Safi her seferinde tam boşalacakken Ahmet'in donup kaldığı gibi kalakalıyor, ardından bıçağın bulunduğu çekmeceye bakıp Emine'ye daha sıkı sarılıyordu. Bu, Emine'yi rahatsız ediyordu ama Emine sabırlı kadındı. Amacı Ethem Safi ile evlenmekti, onu gerçekten seviyordu. Temizliğe gelmediği günler dışında da Ethem Safi'ye uğruyordu, hatta Ethem Safi'nin kaşık ve bıçak ürettiği atölyesini öğrenmiş orada da ziyaretine gidiyordu. Eli boş gittiği hiç görülmemişti; tamtak tiridi, öküz helvası, çörek börek ne varsa bir kaba koyup götürüyordu.

Ethem Safi, Emine'nin sevgisiyle yavaş yavaş canlanmaya başlamış, eski hayatına geri dönmüş, duygularını sadece tahta kaşıklara kazıma kısırdöngüsünden sıyrılmıştı. Böylece, yalnızlık Allah'a mahsustur, deyip Emine ile yeni bir yuva kurmanın hayalini yaşamaya başladı. Fakat aceleye gerek yoktu. Daha önceleri, her nefeste hayatın uçup gittiğini söyler, insan ömrünün öyle kısa öyle kısa olduğuna inanırdı ki bir saniyesini bile ziyan etmeye tahammülü

olmazdı. Şimdi yapacak çok işi kalmamıştı. Şu büyücüyü de halletmesiyle birlikte, hem kendisi hem de Hıdırlıktepe rahat etmişti. Emine ile mutlu mesut ölene kadar bir yastığa baş koyabilirlerdi.

Ethem Safi uzun süre bu düşle yatıp kalktı. Siyamet'in bir büyücü olduğunu, güneşe taptığını, bir zındık olduğunu ve benzeri sözleri üst üste, her önüne gelene öyle tutkuyla söyledi ki akıllarda bu sözler büyüdü de büyüdü.

Aslında korkuyordu, korktuğu için de bir çeşit öfke duyuyordu. Bu öfkeyi kime yöneltecekti? En zayıf kimse ona.

Fakat bir gün, hiç beklemediği bir olayla karşı karşıya kaldı. Sıcak mı sıcak bir gündü. Sıcaklık sırtına, göğsüne çarpıp çarpıp duruyordu, sanki içini kavuracaktı. Dudakları kurudu, dili şişti, terlemekten vücudunda su kalmadı. Bardak bardak su içiyor ama hiç kâr etmiyordu. Öleceğini sandı, son duasını edip yatağa uzandı. Yatağa uzanmış cehennemi düşünüyordu ki Emine çıkageldi. Sanki onu Allah göndermişti. Geldiği gibi Ethem Safi'yi banyoya soktu, soğuk suyla yıkadı, kuruladı, çırılçıplak yatağa yatırdı. Ethem Safi biraz rahatladığını sanmıştı ki içi boşaldı, nefesi çekilip gitti, aklından birtakım sözler geçti, keçelenmiş dilinden dökülecekken orada kalıverdi.

"Öleceğim ben, Emine" dedi.

"Allah korusun" dedi Emine.

"Yok yok, öleceğim. En iyisi beni iyi dinle. Günahlarımı sana itiraf edeceğim, belki son nefesimi rahat veririm."

"Cuma namazına da gidiyorsun halbuki!.. Ama madem günahların çok, söyle."

Ethem Safi son nefesini vermekten korkarak ikide bir kelime-i şahadet getiriyordu.

"Ben iki büyük günah işledim" dedi.

Emine'nin soluğu hızlandı birden, sinirleri gevşedi ama karşılık vermedi.

"Karım ile âşığını geberttim."

Emine bacaklarını topladı, ellerini koynunda sakladı. Ethem Safi'nin dudaklarından dökülen sözler dört yandan sardı zihnini.

"Karının âşığı mı vardı?"

"Vardı. Onları bu yatakta birlikte yakaladım."

"Ama bu evden sadece karının cesedi çıkmıştı."

"Karımın âşığını bu evin altına gömdüm. Sığınağa."

"Evinin altında sığınak mı var?"

"Var, savaş zamanından."

"Allah seni affetsin diyeceğim ama böylesi büyük bir günahı niye affetsin ki!"

Ethem Safi bulanık gözlerinin arasından Emine'ye baktı.

"Söyleyeceklerim daha bitmedi. Şu güneşe tapan Siyamet vardı ya, onun evini de ben yaktım. Zavallı karısı cayır cayır yandı."

Emine'nin gözleri ile ağzı büyüyordu. Ağzı, zehir gibi bir acı yemiş de açılmıştı, zor nefes alıyordu. Hem vücudunda da bir kirpi dolaşıyordu sanki.

"Aman Allahım! Ben şeytanla yatıyormuşum da haberim yokmuş!" dedi.

"İşte söyledim, rahat rahat ölebilirim. Zaten yapacak işim de kalmamıştı bu dünyada" dedi Ethem Safi.

"Geber" dedi Emine. "Geber…" Ve kalkıp gitti.

Ethem Safi, Emine gittikten epey sonra kustu, midesinde ne varsa boşalttı. Ne var ki ölmedi, birkaç saatin ardından yavaş yavaş kendine geldi, bakışları düzeldi, gözbebekleri yerli yerine oturdu, gücünü toplayıp kalktı. Ertesi güne kadar hiçbir şey yiyemedi, sadece su ve bir bardak ayran içti, bu içtiğini de çıkardı ama daha ertesi gün kendini iyi hissetti. Azrail'i püskürttüğüne göre, "vadem dolmadı" deyip birkaç gün evinde dinlenip işinin başına döndü. Günler geçtikçe korkuları öyle büyümüştü ki yüzünde yaralar çıktı. Sararıp kahverengileşmiş kirli dişleri dökülmeye başladı. Vücudu pul pul olup deri attıkça aslına rücu edercesine pis kokmaya başladı. Onu bu haliyle görenler hayretler içinde kalıyordu. "Ne oldu sana Ethem Safi?" diye soranlara, bunun doğuştan gelen bir hastalık olduğunu tekrarlayıp onları ikna ediyordu. Emine hariç… Onu tüm aramalarına rağmen bulamıyordu. Her cuma namaza gidiyor, sonra eve geçip beklemeye başlıyordu. Boşuna. Emine gelmiyordu.

Böylece, Ethem Safi evdeki ve işyerindeki kapılara, pencerelere kilit vurarak bir süre evinden uzağa bir akrabasına gitti. Kötü haber tez yayılır; hakkında bir laf çıkarsa çabucak kulağına geleceğinden emindi.

Neredeyse altı ay boyunca bu böyle sürdü gitti. Ethem Safi bir kanun kaçağı gibi köşe bucak saklandı, işini boş verdi, akrabasının evinde lambayı hiç söndürmeden uyudu derken bir gün, canına tak etti. Ne olacaksa olsun deyip dükkânına dönünce ilkten bir

fareyle karşılaştı. Dünya sadece insanoğlu yaşasın diye yaratılmamış ya, fare de bunun farkındaymış gibi başını kaldırmış Ethem Safi'yi süzüyordu. Bu hiç hayra alamet değildi. Farenin sivri keskin dişlerini görünce, kendi dişlerine hayıflandı Ethem Safi, ağzında kalan birkaç dişi gevşemişti, muhtemelen köklerindeki iltihaptan ötürü de ağrıyordu.

"Hadi git buradan murdar" dedi fareye.

Bu "murdar" sözcüğünü iki gün sonra da Emine, Ethem Safi için kullanacaktı ki sonunda dayanamayıp yüzünde demir gibi sert bir ifadeyle Soku Kahvecisi'nin kapısından içeri girdiği gün, Ethem Safi bir kedininkine benzer fosforlu gözlerini hâlâ dükkânın kuytu yerlerinden ayırmıyor, fareyi yakalamaya çalışıyordu. Bu, o kadar kolay değildi. En azından işlediği çifte cinayetten daha zordu. Fare ölümün insanoğlunun elinde rüzgârdan daha hızlı yayıldığını biliyordu. Ethem Safi'nin elindeki süpürgeyi, hiç âdeti olmadığı halde, geceleri durmadan kemirerek bitirmişti. Bu da hiç hayra alamet değildi.

Emine, Soku Kahvecisi'nin havasını değiştirdi birdenbire. Ayaklarının değdiği her yer adeta sallandı. Aklında hâlâ *belkiler*, *acabalar* dolaştığından her an geri dönebilirdi. Ne var ki ok yaydan çıkmıştı. Büyük bir ilgiyle karşılaştı. "Hanımefendi bu taraftan, şuraya oturun lütfen, Siyamet Bey birazdan gelecek" gibi sözlerle neye uğradığını şaşırdı. İnsanın ruhunu, duygularını okşayan bu güzel sözlerin baş döndürücü etkisini belki de ilk kez bu kadar açıkça fark etmişti. Rahmetli kocasıyla görücü usulü evlenmiş, birbirlerini sevmişlerdi; ne ki kocası bırakın bir gün olsun "Seni seviyorum Emine" demeyi, şu garsonun gösterdiği kibarlığın binde birini bile göstermemişti. Yatakta "Seni yerim" demişse de Emine anımsamıyordu.

Emine gösterilen masada yüzünü dışarıya dönmüş oturuyordu. Önünde dalgalı bir hayaller denizi duruyordu adeta. Başını belaya sokmaya mı gelmişti buraya? Yoksa gerçekten insan olduğunu anlamak için mi? Bu sorular öylesine ağır, öylesine zordu ki ne kadar uğraşsa da gerçek cevaplarına erişemiyordu. Neredeyse bu durumdan sıkılmış kalkacaktı ki yanı başında Siyamet belirdi: iriyarı, upuzun, balkabağı gibi çıplak kafalı, kılsız tüysüz bir adam. Emine bir anlığına şaşakaldı, ömründe böylesine tuhaf bir adam görmemişti hiç. Onu tepeden tırnağa süzerken aklından şu geçi-

yordu: "Acaba Ethem Safi'nin Siyamet hakkında söylediklerinde gerçeklik payı var mı?"

Siyamet gerçekten dış görünüşüne bakıp insanları öyle sınıflandırıyordu ki ona hayranlık duymamak elde değildi. Aslında erkeklere beyefendi, kadınlara hanımefendi diye hitap ediyordu ama Emine'ye şöyle bir bakınca "bacım" sözcüğü ağzından sanki istemdışı çıktı.

"Bacım…" Ardından hemen toparladı: "Ağız alışkanlığı işte, çok zaman önce bizde karımız, teyzemiz, halamız gibiler hariç kadınlara bacım diye hitap edilirdi. Şimdi değişti: Hanımefendi… Her neyse, ben Siyamet beni arıyormuşsunuz?"

Emine hem kaygılı hem de sanki sevdiğine ayna hediye edecek bir yeniyetme kadar heyecanlıydı. Siyamet'in bu açıklamasını tuhaf karşıladı çünkü bir kadına bacım diye hitap edilmesine alışıktı. Siyamet'in sandalyeyi çekip oturmasını bekledi. Göğsünde heybetle dikilip iki dağı andıran memelerinin üstündeki düğmeyi eliyle kontrol etti, alnına düşen saçını yazmasının içine sıkıştırdı.

"Benim adım Emine. Sizinle önemli bir konuyu konuşmaya geldim."

"Deme! Önemli işlerden korkarım. Bir şey içer misiniz?

"Bir bardak su…"

"Su… Kahve de alır mısınız? Bizim soku kahvemiz meşhurdur."

"Alırım."

Siyamet'in neşeli kalktığı bir gündü. Gerçekte oldum olası iflah olmaz bir hayalperestti ki Emine'nin o akıl almaz gizemli bakışları karşısında dakikalarca neredeyse kılını kıpırdatmadan bekledi. Ta ki suyundan bir yudum içerek boğazını ıslatan Emine'nin şu sözünü duyana kadar: "Size eski mahallenizdeki iki cinayeti işleyeni ve evinizi kimin yaktığını söylemeye geldim."

Siyamet uzun bir süre konuşmadı. Yüreğin o giderilemez kederini bir kez daha yaşarken, Emine'yi nereden tanıdığını çıkarmaya çalıştı. Belki bir zamanlar mahallede görmüşümdür ama şimdi hatırlamıyorum, dedi kendi kendine. Katilin Emine olduğunu, itiraf için geldiğini düşündü. Katilin bu kadar soğukkanlısına hiç rastlamamıştı. Şimdi karşısında süklüm püklüm oturmuş Emine'nin "Senin evini ben yaktım, karının yanarak ölmesine ben sebep oldum" demesini bekliyordu.

Ama Emine, "Bıçakçı Ethem Safi'yi tanır mısın?" diye sordu.

Daha soruyu tam anlamamıştı ki kan beynine sıçradı Siyamet'in, bu adı her duyduğunda, her andığında böyle oluyordu. Yangının evini, karısını yuttuğu günü, Ethem Safi'nin insanları galeyana getirişini anımsadı.

"Tanıyorum."

Emine oturduğu yerde adeta eşindi, ayaklarını ileri geri uzatıp çekti. Kahvesinden bir yudum aldı, bıraktı; söz dilinin ucundaydı, hani konuşmak isteyip de kararsızlık çekenlerde olduğu gibi dudakları oynayıp oynayıp durdu.

"Ne kadar tanıyorsunuz?"

Siyamet bir an sorguya çekildiğini hissetti.

"Neden soruyorsunuz, gizli polis falan mısınız?"

Bu "gizli polis" benzetmesi Emine'nin hoşuna gitti. O güne kadar, çocukluğunu saymazsak, kendini ve hayatını hep küçümsemişti. Saygıdeğer diye bildiği ya da ona öyle belletilen bir mesleğe, o mesleğin doğurduğu bir güce sahip olmadığından Tanrı'nın da gazabına uğradığını düşünürdü.

Bu hayatta birileri üstünlüğü, birileri de hakir görülmeyi üstlenirdi ki belki hayatında ilk kez bir üstünlük hissediyordu Emine. Siyamet'in gözündeki bu üstünlüğü uzatmak istercesine işi ağırdan aldı.

"Yok, gizli polis değilim" dedi gülümseyerek.

"Onu mahalleden tanıyorum. Birkaç defa selamlaşmışızdır, o kadar."

Emine ipinden sıyrılıp özgürlüğüne kavuşan bir kısrak gibiydi. Başını dikleştirdi, boynunu eliyle hafifçe okşadı.

"Birbirinizi sevmiyorsunuz, öyle değil mi?"

"Ben kimsenin düşmanı değilim."

"O size düşman" dedi Emine.

"Deme! Niye ki?"

Emine'nin gözleri doldu. İki arada bir derede, bir yanda Bıçakçı Ethem Safi'yi sevmesine rağmen onun kendisine reva gördüklerini, öte yanda Siyamet'in kirpiksiz gözlerindeki garip hüznü yaşıyordu.

"Biliyorsunuz demek!"

"Neyi?"

"Zakkum'un katilinin Ethem Safi olduğunu?"

"Hayır, bilmiyordum."

"Bir de âşığı varmış Zakkum'un, Ethem onu da öldürüp evin bodrumuna gömmüş!"

Siyamet nedense bu sert gerçekler karşısında duruşundan hiç ödün vermiyordu, sırtını sandalyenin arkalığına yaslamış, parmaklarını birbirine kenetlemiş dinliyordu. Fakat soğuk bakışlarla Emine'yi süzerken gözlerindeki öfke parıltısı bir evi yakabilecek kadar kızgındı.

"Niye polise gidip bunları anlatmıyorsunuz?"

"Gideceğim. Önce size anlatmak istedim."

"Niye bana anlatmak istiyorsunuz?"

"Çünkü evinizi de o yaktırdı veyahut yaktı. Karınızın katili de o."

Siyamet'in duruşu değişmedi. Taş kesildi. Sanki bir iç patlamanın eşiğine sürüklenircesine sessizdi.

9

Ethem Safi'nin hayatının en kötü günleri böyle başladı. Emine ile Siyamet hiç zaman kaybetmeden karakola gidip polise her şeyi anlatınca polis elini çabuk tuttu, Ethem Safi'nin Hıdırlıktepe'deki evinin kapısına dayandı, kapıyı açan olmayınca kırıp içeri girdi.

Tam da o sırada, Ethem Safi evinin bodrumundaydı. Yeri sarsan sesle önce kıyametin koptuğunu, yeri göğü altüst eden ilahi sonun kendisini evinin bodrumunda, kurbanının kemiklerini topraktan çıkarırken yakaladığını düşünüp üst üste birkaç kez kelime-i şahadet getirdi. Ancak can vermeyip de büyük gürültünün ardından birden ortalık sessizleşince bu işte bir bityeniği olduğunu sezdi, torbaya doldurduğu kemikleri yere bırakıp yukarı çıktı. Çıkar çıkmaz polislerle göz göze geldi, daha doğrusu kendisine doğrultulan namlularla.

"Vay başıma gelenler, aman Allahım!" diye kendi kendine mırıldandı Ethem Safi. Yüzü sarardı. "Ateş etmeyin" diye bağırdı. "Benim babam ile dedem bu millet, bu bayrak, bu devlet için canlarını verdiler. Vatanperver bir babanın vatanperver evladıyım ben."

Bu yaltaklanma, suçlu köpeğin kendisini affeden sahibine kuyruk sallamasına, küçük ve zayıf olanın güçlü olanı tanrılaştırmasına o kadar çok benziyordu ki. Polis komiseri gülümseyerek:

"Karını seviyor muydun?" diye sordu.

"Bu Allah'ın cezasının aklından neler geçiyor?" diye düşündü Ethem Safi. "Onu çok seviyordum ama o beni değil, damızlık boğayı seçti" diyecekti ki kendini tuttu. Kederli bir adam gibi boynunu büktü, başını salladı ve iç çekerek, "Onu ölesiye seviyordum ama kader elimden aldı. İzin verin, şu kapağı kapatayım, aşağıda ailemden kalan hatıralara bakıyordum da…"

Dört anneden on bir üvey kardeşi olan polis komiseri Selahattin –ki yaltaklanmaya, ikiyüzlülüğe düşmandı ve yeni bir dünya kurmak için eski olan her şeye düşmanlığıyla ünlüydü– bu kederli duyguya kaptırmadı kendini.

"Bırak, kapağı biz kapatırız. Sen şöyle yanıma gel, otur."

Ethem Safi, Komiser Selahattin'in yanına geçip otururken polisler sığınağa iniyordu. Bu, Ethem Safi için gerçekten anlaşılmaz bir baskındı, içten içe küfürler savuruyor, Emine'ye söylemediğini bırakmıyor, keşke onu da Ahmet'in yanına gömeydim, diyordu ama karısının bıçak darbesiyle düştüğü zaman gözlerinde beliren buz katılığındaki o bakış! Sanki birazdan sığınaktan Ahmet'in değil de karısının kemikleriyle birlikte ruhu da çıkacakmış sanrısıyla dili damağı kurumuştu.

"Sığınakta ne yapıyordun, Ethem Safi?" diye sordu Komiser Selahattin.

"Hiçbir şey…"

"Ben söyleyeyim, Ahmet Bezir'in kemiklerini çıkarıyordun, öyle değil mi?"

Komiser Selahattin'in tavırları öylesine rahattı ki bu rahatlığın altından neyin çıkacağını merakla bekleyen Ethem Safi'nin yüzü küle kesip sinirleri altüst oldu.

"Tanımıyorum."

"Bırak şimdi bu ayakları! Söyle, karın Zakkum ile Ahmet Bezir'i sen mi öldürdün?"

"Ben mi! Tövbe haşa! Allah korusun! Allah korusun! Eli kanlı bir katil olacağıma canıma kıyarım!"

"Hastir!"

Daha şimdiden darmadağın olmuştu Ethem Safi. Bülbül gibi ötmeye hazırdı fakat polis komiseri ağırdan alıyordu. Komiser Selahattin kalktı, bir eliyle salondaki masaya dayandı, öbür eliyle sandalyeye tutunarak anlamlı anlamlı Ethem Safi'nin gözlerinin içine baktı. Derken, polisler bir torbaya doldurulmuş Ahmet'in kemikleriyle sığınaktan çıkınca, Ethem Safi sanki bedeninden süzülüp kendini kaybetti, bütün masalsı dünyalardan daha soyut, daha ulaşılmaz bir âleme geçti. Karakola götürüldükten epey sonra ancak kendine gelebildi. Kendine gelir gelmez de, tıpkı yeniden başlatılan durdurulmuş bir filmde olduğu gibi, kaldığı yerden devam etti.

"Tövbe haşa! Allah şahidimdir ki benim bir suçum yok. Sığınağa girip eski aile yadigârlarına bakacaktım, bir de ne göreyim, yerde bir yükselti var. Evimin sığınağına kim nasıl girmiş olabilir?"

"Pekâlâ" dedi Komiser Selahattin.

Ethem Safi nezarethanede geçirdiği iki gecenin ardından bu yalanlarını sürdüreceğine inanmıştı ki karşısında Emine'yi gördü.

Kolu kanadı iyice kırıldı. Bu moral bozukluğuyla tekrar sorguya çekilince yaptıklarını tek tek itiraf etti. Onu mahkemeye çıkarmalarından önce Emine ile baş başa görüşmelerine izin verdiler. Ethem Safi, "Beni arkamdan hançerledin" dedi. En ağır cezayı alacağını biliyordu ama yine de Emine'nin teninden yayılan kokuyu içine çekerek ekledi: "Bekle beni, ölmez hapisten çıkarsam, bana yaptığın bu kötülüğe rağmen seninle evleneceğim."

Emine artık kendini tutamadı, hüngür hüngür ağlamaya başladı. Yüzü sanki az önce su verilmek üzere tezgâha yatırılmış bir demir gibi yanarak, "Yaptığımdan pişman değilim" dedi. Ama duygusallık aklını alıp götürmüştü. Ethem Safi'ye öyle bir bakış baktı ki adamcağız ertesi sabahı zor etti ve gözünü hiç kırpmadan kendini mahkeme salonunda buldu. Emine için her zorluğa katlanılır, diye düşünerek bir rüyadan çıkar gibi kendi gerçekliğinden çıkmıştı. Savcının suçlarını saymasının ve kimlik tespitinin ardından, yargıç, "Ethem Safi Küçük, bu suçları kabul ediyor musun?" diye sorunca zihninde açtığı inkâr yuvasını kapatmaya çalıştı ama yapamadı.

Ethem Safi: "Hayır, reddediyorum, efendim."

Yargıç: "Şimdi ağzında gevelemeden dosdoğru söyle bakalım Ethem Safi Küçük. Karın Zakkum ile Ahmet Bezir'i niçin öldürdün?"

Ethem Safi: "Ben öldürmedim, efendim."

Yargıç: "Seni ikaz ediyorum. Gerçeği söylemezsen, durum senin için daha da kötü olacaktır."

Ethem Safi: "Gerçeği olduğu gibi anlatacağım, efendim."

Yargıç: "İyi yaparsın. Olayı tüm açıklığıyla anlat."

Ethem Safi: "Efendim, ben onları değil, onlar birbirini öldürdü."

Yargıç: "Tekrar söylüyorum, eğer gerçeği anlatmazsan senin için kötü olur."

Ethem Safi: "Anlıyorum efendim. Ben yalan söylemeyi beceremem."

Yargıç: "Pekâlâ, devam et."

Ethem Safi: "Ahmet ile karımı birlikte yakaladım."

Hâkim: "Nerede?"

Ethem Safi: "Yatak odamızda yakaladım, efendim."

Yargıç: "Ne yapıyorlardı?"

Ethem Safi: "Aşna fişne…"

Yargıç: "Sen de onları öldürdün?"

Ethem Safi: "Hayır, küfür ettim, beddua ettim, bağırdım, ça-

ğırdım ama onları öldürmedim. Elimde bir bıçak vardı ama onları ben öldürmedim. Bıçağı, ki bu bıçağı evimizde kullanmak için özel yapmıştım, karıma doğru fırlattım. Al, beni seviyorsan onun, onu seviyorsan benim canıma kıy, dedim."

Yargıç: "O kim?"

Ethem Safi: "Gizli âşığı. Sonradan adının Ahmet Bezir olduğunu öğrendiğim adam."

Yargıç: "Karın ne yaptı?"

Ethem Safi: "Bıçağı kendi karnına dayadı. Burada bir masum yaşıyor, dedi. Bize acımalısın."

Yargıç: "Gebe mi kalmıştı?"

Ethem Safi: "Söylediğine göre gebeydi."

Yargıç: "Daha önceden karının gebe olduğunu biliyor muydun?"

Ethem Safi: "Hayır, orada öğrendim."

Yargıç: "Çocuk senden miydi?"

Ethem Safi: "Benden olamazdı."

Yargıç: "Neden? Karınla cinsel münasebetiniz yok muydu?"

Ethem Safi: "Efendim, ben çok şükür sağlamım, bir aygır kadar güçlüyüm."

Yargıç: "Karın?"

Ethem Safi: "O da…"

Yargıç: "O da ne? Anlatın burası mahkeme, her şeyi anlatın ki hakikatli bir karar verebilelim."

Ethem Safi: "Karımın da bu münasebette bir sorunu yoktu."

Yargıç: "Seni neden aldattı?"

Ethem Safi: "Erişilemez büyük bir sırdır bu, efendim."

Yargıç: "Neden erişilmez, neden büyük bir sır?"

Ethem Safi: "Efendim, karımla münasebetimiz manasında bir eksikliğimiz yoktu. Mesele o değil. Mesele, çocuğun gizli âşığından olmasıydı."

Yargıç: "Çocuğun o adamdan olduğuna nasıl karar verdin? Karına sordun mu?"

Ethem Safi: "Sormadım, efendim. Ama kocasından gebe kalmış bir kadın neden kocasını aldatır ki?"

Yargıç: "Yani karına çocuğun kimden olduğunu sormadın."

Ethem Safi: "Sormadım, efendim. Yüzüme bakarak bıçağı karnına dayaması beni korkuttu. Bıçağı karnına saplayacağını düşünerek ona yalvardım. Yapma, karnındaki günahsızın ne suçu var, dedim."

Yargıç: "O ne dedi?"

Ethem Safi: "Ben orada aklımı yitirmiş gibi bomboş gözlerle onu izlerken, birdenbire bıçağı Ahmet'e doğru salladı. Yüzü öfke ve çaresizlik içindeydi. Bıçağı iki defa gizli âşığına doğru salladı, ikisinde de ıskaladı. Adam bir kedi gibi yatağın üstünde bir o yana bir bu yana zıpladı durdu."

Yargıç: "Karın öldüremeyince, onu sen mi öldürdün?"

Ethem Safi: "Hayır, efendim. Ben, elimi kana bulamaktan korkarım. Yukarıda Allah var. Bir insanın canına katiyen kıyamam. Ama karımın ve gizli âşığının bana yaptıklarının da cezasız kalmasını istemiyordum."

Yargıç: "Ne yaptın?"

Ethem Safi: "Bekledim. Zakkum'a cesaret verdim. Hadi, onu öldür, dedim."

Yargıç: "O ne yaptı?"

Ethem Safi: "Bıçağı üçüncü sallayışında Ahmet'in sırtına sapladı, orada bıraktı. Kendi payıma, onların kendi kendilerini cezalandıracaklarına inanıyordum, ama bu ceza çarçabuk bitmemeliydi. Böyle durumlarda ölüm kurtuluştur. Bir suçun cezasını öbür dünyaya bırakmak da kurtuluştur. Bir büyüğümüz şöyle demiştir: 'Eğer ilahi adalet bu dünyada tecelli etmezse, öbür dünyada hiç işe yaramaz.'"

Yargıç: "Kim bu büyüğümüz?"

Ethem Safi: "Adını getiremedim, efendim."

Yargıç: "Peki, devam et."

Ethem Safi: Ahmet yaralı bir ayı gibi kükredi. Sağ elini bıçağa götürüp bıçağı acı içinde bağırarak sırtından çekip aldı.

Yargıç: "Sonra karını mı öldürdü?"

Ethem Safi: "Hayır, hemen değil, efendim."

Yargıç: "Ne yaptı?"

Ethem Safi: "Bıçağı yine Zakkum'a uzattı. Hadi al salla şunu artık, dedi."

Yargıç: "Cesur adammış."

Ethem Safi: "Cesur olduğu için böyle davranmadı, efendim."

Yargıç: "Öyle olsun. Devam et."

Ethem Safi: "Bu, hadi al salla şunu artık, bir şifreydi. Rahmetli karım bıçağı alıp almamakta tereddüt etti. Hayretle bir bana bir ona baktı. İçinde o eski Zakkum gövermiş gibiydi. Allah'ın gözlerinin üstünde olduğunu gördü belki. O, her şeyi görür. Bıçağı almadı.

Ahmet, seni zavallı orospu, diye bağırarak bıçağı onun boynuna sapladı."

Yargıç: "Sen de orada durup seyrettin, öyle mi?"

Ethem Safi: "Evet, efendim. Bir süre sonra ikisi de can verdi. Ben de namusuma, şerefime laf gelmesin diye Ahmet'in cesedini sığınağa indirip oraya gömdüm."

Yargıç: "Az önce bir insanın canına kati suretle kıyamayacağını söyledin."

Ethem Safi: "Evet, efendim."

Yargıç: "Pekâlâ, Siyamet Geyik'in evini niye yaktın?"

Ethem Safi: "O mesele farklıdır, efendim."

Yargıç: "Yaktım ama o mesele farklı mı diyorsun?"

Ethem Safi: "Hayır, öyle söylemiyorum, efendim."

Yargıç: "Evi niye yaktın?"

Ethem Safi: "Allah istemezse hiçbir kötülüğe müsaade etmez, efendim."

Yargıç: "Allah'ın adına konuşmayı bırak da evi neden yaktığını anlat."

Ethem Safi: "Bir şafak vakti Siyamet'in evinin önünden geçerken birinin yakardığını duydum. Başımı kaldırıp baktım ki saçı sakalı olmayan dımdızlak bir adam yerde secdeye durmuş dua ediyor. Güneş yeni doğuyordu. Avuçlarını güneşe açmış yalvarıyordu. Ne söylediğini tam duymuyordum ama bazı kelimeler kulağıma çalınıyordu."

Yargıç: "Güneşe tapanların evini yak diye vahiy mi aldın?"

Ethem Safi: "Hayır, tövbe haşa, ben sıradan bir insanoğluyum."

Yargıç: "Sıradan bir insanoğlu diğer insanların inancına niye karışır ki?"

Ethem Safi: "Karışmadım. Sadece merak ettim, efendim."

Yargıç: "Sonra?"

Ethem Safi: "Sonra, bir gün şafak sökmeden kalktım, Siyamet'in bahçesine gidip bir ağaca çıktım, orada bekledim. Güneş ufuktan doğmak üzereyken Siyamet eşikte göründü. Kapıyı arkasından çekip bahçeye çıktı, gelip benim üstünde beklediğim ağacın dibinde diz çöktü, avuçlarını açıp dua etmeye başladı. Benim elimde kâğıt kalem vardı. Yazmaya hazırlanıyordum ki yazamadım."

Yargıç: "Neden yazamadın?"

Ethem Safi: "Efendim, Siyamet başka bir dilde dua ediyordu."

Yargıç: "Hangi dilde?"

Ethem Safi: “Bilmiyorum, efendim. O güne kadar duymadığım bir dildi.”

Yargıç: “Bunları niye yaptın, amacın neydi?”

Ethem Safi: “Siyamet’in bir büyücü olduğunu, kötü büyüler yaparak mahallemize bu belaları musallat ettiğini düşünmüştüm. Bu belaları defetmek için onun şafak sökerken güneşe dönüp ne tür dualar ettiğini öğrenmeliydim.”

Yargıç: “Öğrenip ne yapacaktın?”

Ethem Safi: “Benim doğduğum yerde nefesi güçlü, büyüleri şiddetli bir hoca vardır. Ona gidip Siyamet’in yaptığı büyüleri bozmasını isteyecektim.”

Yargıç: “İşlediğin cinayetleri Siyamet’e mi yıkacaktın?”

Ethem Safi: “Hayır, efendim. Ben masumum. Allah’ın ve yüce mahkemenizin önünde yemin ederim ki ben suçsuzum.”

Yargıç: “Senin karakolda verdiğin ifade ve Emine Surbaşı’na söylediklerin var elimizde. İnkârın sana bir faydası olmaz.”

Ethem Safi: “Ben sadece kötülüğü defetmek istedim.”

Yargıç: “Tanımadığın, bilmediğin bir adama tuzak kurmaya neden gerek duydun?”

Ethem Safi: “Tuzak kurmadım, meraktan o ağaca çıktım ama Siyamet’in söylediklerini anlamayınca, bu işte bir kötülük var, diye düşündüm.”

Yargıç: “Anlamadığın, bilmediğin her işte bir kötülük olduğunu mu düşünürsün?”

Ethem Safi: “Hayır, efendim. Ama bu adam bir başka dil konuşuyordu.”

Yargıç: “Dünyada binlerce farklı dil konuşulur. Hepsinde kötülük mü aramalıyız?”

Ethem Safi: “Bilmiyordum, efendim.”

Yargıç: “Neyi bilmiyordun?”

Ethem Safi: “Binlerce farklı dil konuşulduğunu.”

Yargıç: “Bu saflık numarasını bir kenara bırak da, şimdi düşün ve bize hakikati söyle.”

Ethem Safi: “Efendim, bundan sonra anlatacaklarıma katiyen inanamazsınız.”

Yargıç: “Anlattıklarının hiçbirine inanmadık.”

Ethem Safi: “Allah’ın ve yüce mahkemenin önünde yemin ederim ki…”

Yargıç: "İkide bir yemin etmeyi bırak, Ethem Safi Küçük. Bize hakikati anlat yeter."

Ethem Safi: "Ben gariban bir bıçakçıyım. Şimdilerde tahta kaşık da yapıp satıyorum. Bana hiçbir kötülüğü dokunmamış bir adamın evini niye yakayım?"

Yargıç: "Bu soruyu ben sana sordum. Senden cevap bekliyorum."

Ethem Safi: "Dünya ahiret kardeş bildiğim Kahir'den başkası bilmiyordu karımın beni aldattığını. Kahir ile çocukluktan beri arkadaşız. Aynı memeden süt emmiş, aynı kaptan yemek yemiş, aynı elbiseyi giymişiz. Benim de kan kardeşimdir. Karımın ölümünün üzerinden epey zaman geçmişti ki bana, karıma bir büyü yapıldığını, bu büyünün zavallı karımı karasevdaya düşürdüğünü ve bunu Ahmet Bezir'in Siyamet Geyik'e yaptırdığını söyledi. Ben de bunu tüm arkadaşlarıma anlattım. Karımın ölümüne sebep Siyamet'in bu büyülerinin daha ne canlar alacağını söyleyince herkesin gözlerinde bir heyecan, bir korku gördüm. Meğer bunun sebebi, yaptırmak istedikleri büyüleri düşünmeleriymiş. Çok geçmeden Siyamet'in evinin önünde insanlar birikti. Siyamet ise büyücü olmadığını söyleyip insanları geri çeviriyordu. Tabii dertlerine derman bulamayan bu insanlar Siyamet'e diş bilemeye başladılar. Bir sabah duydum ki Siyamet'in evi yanıyor. Koşup gittim tabii ama iş işten geçmişti. Alevler evi sarmıştı."

Yargıç: "Siyamet'in evini büyü yaptırmak isteyip yaptıramayanlar yaktı, öyle mi?"

Ethem Safi: "Ben bir karıncayı bile incitmekten korkarım, efendim. O insanlardan başka kim yakabilir bilmiyorum."

Yargıç: "Kim o insanlar?"

Ethem Safi: "Orada pek çok insan vardı. Ama kimin evi yaktığını, kimin oraya merak veya yardım etmek için geldiğini ben bilemem, efendim."

Yargıç: "Ethem Safi Küçük, cehennemin yolu yalan ve günahlarla döşenir, bilirsin. Hapishanenin ve darağacının yolu ise işlenen suçlarla. Bu suçları senin işlediğine dair elimizde deliller mevcut. Tekrar soruyorum. Karın Zakkum Küçük ile Ahmet Bezir'i sen mi öldürdün? Siyamet Geyik'in evini yakarak karısı Dilif Geyik'in canlı canlı yanmasına niye sebep oldun? Anlat. Sonra şahitleri dinleyeceğiz."

Ethem Safi'nin bakışları yargıçtan salona doğru kaydı. Hemen arkasında Emine, Siyamet ve Kahir oturuyordu. Kahir'le göz göze

geldiğinde sanki buz gibi bir soğuk iliklerine işledi, köpürüp kabardı, her yanı zangır zangır titredi. Dönüp avukatına baktı ama avukatı duruşmanın başlangıcında söylediği birkaç kelimenin dışında ağzını açmamıştı bile.

Ethem Safi, Kahir'in de burada kendisine arka çıkmayacağını düşündü. Ona sorma cesaretini kendinde bulsaydı dönüp bağırarak sorardı. Ne ki Kahir'in ağzından hangi sözcüklerin dökülеceğini düşününce hissettiği çaresizliğin, duyduğu korkunun ve yalancılığının içinde boğulacağını sandı. Sanki Siyamet bir büyü yapmış da, Kahir ile Emine o anda ortaya çıkmış gibi geldi ona. İşte o anda gözleri yaşardı. Yaşaran gözlerini elinin tersiyle silerken kaderine boyun eğmiş bir tavırla şöyle dedi:

"Efendim, yanan evin önündeydim. O günahsız, zavallı kadının acılar içinde bağırışını duymadım, onun oracıkta yanarak kül olacağını bilemezdim ama yoğun dumandan gözlerim görmese de ruhum o evde yaşayanları görüyordu. Oracıkta çöküp kaldım. Dua ettim, Siyamet ile ailesi kurtulsun diye Allah'a yakardım. Siyamet'in ve ailesinin kurtulduğunu o an bilemezdim ama kurtulduklarını öğrendiğim gün, hayatın en büyük ıstırabının vicdan ıstırabı olduğunu düşündüm."

Yargıç: "Neden?"

Ethem Safi: "Çünkü Siyamet'in güneşe tapan bir zındık olduğunu söylemekle ona kötülük ettim. Bir zamanlar insan insanı yerken, bunu açlıktan yaptığını sananlar hep yanılmıştır, efendim. Açlıktan değil, bilmediğini, tanımadığını düşman kabul ettikleri için birbirlerini yediler. Bugün de durum aynı. Ben de böyle bildim. Siyamet'in konuştuğu dili anlamadığım için onu düşman gördüm. Onu güneşe doğru diz çöküp dua ederken gördüğümde zındık kabul ettim. Halbuki Allah'ı görmüyorum ama onu dost, yar biliyorum."

Yargıç: "Bunları kim sana ezberlettiyse iyi düşünmüş, Ethem Safi. Fakat sadede gelsen iyi olur."

Ethem Safi: "Efendim, suçumu kabul ediyorum."

Yargıç: "Yani şimdiye kadar bize anlattıkların yalan mıydı?"

Ethem Safi: "Hayır, anlattığım gibi olmasını istemiştim ama olmadı. Karım ile Ahmet'i yatak odamızda yakaladığımda onlara şunu dedim: Kendi cezanızı kendiniz verin, benim elimi kana bulamayın, günaha sokmayın beni. Ama onlar buna yanaşmadı."

Yargıç: “Onları sen mi öldürdün?”

Ethem Safi: “Evet, efendim.”

Yargıç: “Peki, Siyamet’in evini neden yaktın?”

Ethem Safi: “Yaktım, çünkü Siyamet ölürse cinayetleri ona yıkacaktım. Ahmet’in cesedini de ateşe atacaktım ama buna fırsatım olmadı.”

Yargıç, Ethem Safi’nin gözlerinin içine uzun uzun baktı. Son yanıtının devamını bekliyor gibiydi ama Ethem Safi hiçbir şey söylemedi. Dilindeki suskunluk gözlerine de vurmuştu. İdam cezasına mahkûm edilirken gözleri sanki donmuştu da, ne ışığı ne de bakışı geçiriyordu.

10

Ethem Safi'nin idamını ne Siyamet ne de bir başkası görebildi, çünkü Ahmet Bezir'in kardeşi intikamcı bir adamdı. Hapishanede Ethem'in işini bitireceğine ant içmiş ve dediğini yapmıştı. Siyamet bu haberi, vakti zamanında "şehirlerin piri" olarak anılan İstanbul'da duydu. Bu haber, kahve ticareti için bulunduğu bu güzel şehrin bir sürpriziydi sanki. Ne sevindi ne de üzüldü. Kanunların emrettiği biçimde Ethem Safi'nin darağacında sallandığını duymak isterdi ama olmamıştı. Kanunsuzluğun bir insanı, bir toplumu nerelere götürdüğünü, herkesin kendini horoz kabul ettiği yerde tavuk cinsinin yumurta vermediğini çocukluğunun, gençliğinin geçtiği topraklardan biliyordu ki karısı Dilif'i cayır cayır yakan da buydu. Zengin sembolik anlamlarla ağırlaştırdığı anılarının değişerek bir paranoyaya dönüştüğü o günden sonra Siyamet öylesine içine kapandı ki Suphi lise çağına gelip evde bu haber kutlanınca, ev halkının neden bu kadar sevindiğini bile anlayamadı. Onun için geride kalmış yaşamın anlamı daha bir açığa çıkmıştı. Hayatın can sıkıcı seyri, ayrı kapılardan olsa da aynı yere gitmiş insanları anımsatıyordu ona. Ne var ki yaşanması gereken daha çok ömrü vardı.

Pervane, Soku Kahvecisi'nde çalışmaya başlamıştı. Gerçi Siyamet önce onun çalışmasına izin vermek istememişti: "Kadın dediğin evinde oturur, çocuklarına bakar" deyip, Allah korusun, namusuna leke düşerse kuşkusuyla günlerce uyuyamamıştı. Pervane daha ak nergis gibi kokmazken çalışmaya başlamıştı oysa: evde, tarlada, yabanda hayvan otlatmada. Böyleyken nasıl olur da Ankara'da çalışamazdı? Bunları tek tek Siyamet'e anımsatınca, o da daha ileri gitmedi, duraksadı, sonunda, "İyi, peki, ev işlerini yapacak bir kadın bulalım da gel çalış" dedi.

Pervane bu çalışma hakkının, diğer haklarının anahtarı olduğunu, bu hakkını layıkıyla kullanamazsa bütün öbür haklarını yitireceğini düşünecek bir kadın değildi, fakat içinde tarifsiz bir korku ve sevinçle Ankara'da geçirdiği onca yılın ardından hem yazgısının hem de dıştan içe kendisinin değiştiğinin farkındaydı. Çok güç bir

şeydi bu değişim. Her an beraberinde birtakım yanlışlıklar taşıyor, hesaplar karışıyor, ya da aranıp henüz bulunamayan şeyin yerini bir hovardanın bakışları veya bir kadının burun bükmesi alıyordu ki Soku Kahvecisi'nde, evde, sofrada, yatakta, davranışlarında, giyinip kuşanırken, konuşurken, yürürken hep bu değişimin sancılarını yaşıyordu. Değişiminin gitgide dallanıp budaklanmasından ve hep farklı görünüşlere, farklı fikirlere, farklı davranış kurallarına, farklı insanlara ihtiyaç duymasından biraz ürküyordu. Bu hoşuna da gidiyordu, sanki bir oyundu da bu oyunun zihinsel kapasitesi sınırsızdı.

Tam da o günlerde, gençliğin hırsını, yaşlılığın bitkinliğini üstünde taşıyan Siyamet'te de dikkat çekici bir değişim oldu. Her sabah, kendini Pervane'nin sıcak, yumuşacık koynunda unutmuşçasına yataktan bir fırlayış fırlıyor, sabahın köründe gidip dükkânı açıyor, karanlıkta bekliyordu. Ta ki bir çalışanı gelip, "Günaydın Siyamet" diyene kadar. Unutuşun gücüne karşı kendi kalelerini savunmaya başladığının farkında olmadan, geçmişten uzak bir yaşamın üzerinde yükseliyor, zihni vaat edilen bir karanlıkla boğuşuyordu. Yavaş yavaş, önüne ne çıkarsa onu yutan bir karanlık sarıyordu kafasının içini. Uzayıp giden bomboş bir hayatın içinde dönüyor dönüyor, kayboluyordu. Öyle ki Siyamet'in belleğinin saçtığı ışık gün doğunca da, gün batınca da karanlığa teslim oluyordu.

Her şeyi unutmaya başlamıştı Siyamet.

Pervane, yok oluşuyla karşı karşıya kalan kocasının bu halini fırtınalı bir gecede fark etti. Ani bir çözülmeyle gelen ilkbaharın ilk ayında, yaprakları burgaçlayıp kaldıran rüzgârın sesini duyuyorlardı. Pervane şaka olsun diye, "Hozat'ta sinema salonu açacaktın ya ne oldu, Siyamet, unuttun mu?" diye sorunca Siyamet uzun uzun düşündü. Anımsamıyordu, sinemaya olan tutkusunu, Hozat'ı, sinema salonu planını hepsini unutmuştu. Gerçi o zaman hâlâ bir ışık vuruyordu belleğinin karanlığına. En kötüsü, Pervane'nin yüzüne hiç tanımadığı bir insana bakar gibi baktığı gündü, sanki bedenine yeni bir ruh gelip yerleşmişti. Bomboş, henüz hiçbir bilginin, hiçbir duygunun, hiçbir yaşanmışlığın yüklenmediği, sadece gelip et yığınına yerleşmiş bir ruh.

Siyamet tümden bunamanın dolambaçlarında kaybolmadan önce, Suphi'ye zaman zaman insanın içine işleyen gece ayazı gibi soğuk bir dille hayatın inceliklerini anlatırdı. Hıdırlıktepelilerin evlerini yaktığı o güne lanet okur, bir aileyi bir arada tutan harcın

kanbağından, geleneklerden, acılardan daha çok sevgiden karıldığını, olur da başına kötü bir şey gelirse, Geyik ailesinin erkeği olarak Suphi'ye görev düştüğünü üstüne basa basa vurgulardı. Kanbağı sözcüğü ta o günden başlayarak Suphi'nin zihninde dolanıp durdu. Bu, altıncı hissinin kuvvetli olmasından ya da sezgiden kaynaklı değildi, Suphi'yi gören herkesin "hiç babana çekmemişsin" demesindendi belki. Gerçekten de Suphi bilmediği, görmediği öz babası Aziz'in kopyasıydı. Artık delikanlılık yıllarına adım atıyordu ki onu şöyle tarif edebiliriz: Kıvır kıvır hafif kızıl saçların altında yarım ay gibi bir alın, hafif kızıl kaşlar, uzun kızıl kirpikler, kirpiklerin arasından kuşkucu dehasını gösteren iki büyük yeşil göz, kemerli bir burun ve gülünce yukarıya kıvrılan kalın dudaklar. Annesinin deyişiyle, *erkek güzeli* bir oğlandı. Büyüdükçe öz babası Aziz'e daha da çok benziyordu: davudi sesinden tutun da yürüyüşüne kadar her hareketi, her davranışı, her huyuyla.

Hemen hemen on dört yıl süren, yaşanan andan başka her şeyin kaçtığı belleği tamamen boşaldığında, yaşlılık da bedenine yavaş yavaş hâkim oluyordu Siyamet'in. Başlangıçta gün geçtikçe belleğini dolduran gereksizliklerden kendini arındırdığını düşünmüş, oynadığı oyunu benimsemişti. Fakat acı gerçeği de anlamıştı: yokluk. Bir zamanlar, dedesi Albeg'in söylediğinin tersine, soku kahvesi de bunamasını engelleyememişti.

Siyamet çıktığı yolda kaybolmaya, hiçbir şeyi hatırlamamaya başlayınca Pervane, Soku Kahvecisi'nin tüm sorumluluğunu üstlendi. Bu arada Cumhuriyet'in tüm ülkede gerçekleştirdiği devrimlerin kişisel bir kopyası olup çıktı. İçini bilemeyiz ama dış görünüşü tümden değişmişti. Bunun için çok çaba harcadı. Önce bir terzi buldu, günün modasına uygun giysiler diktirdi, bir adabımuaşeret kitabı satın alıp okudu derken herkesçe benimsenen kuralları eksiksiz uygulamaya başladı. Kadındaki bu değişim öyle kısa sürede olmuştu ki Suphi'nin Atatürk Lisesi'ni bitirmesiyle birlikte, keskin Zazaca şivesiyle durmadan, "Medeniyet gibisi yok" deyip duruyordu. Gerçekten de bu düşüncesinin doğruluğunu kanıtlamak için oğluna her akşam geçmişten söz etmeye başladı. Çocukluğunun rengârenk sandığını açmış her gece başka bir bilmeceyle sahne alıyor, umutsuzluğa evrilen bir dönüşüm sürgit devam ediyordu.

Vadiyi ve öncesini geçmişe gömmeye, tümüyle unutmaya çalış-

tığı olmuştu, kendine geriye bakmamayı telkin ettiği de. Fakat bir an geldi ki bunu başaramayacağını anladı. Suphi'nin sorduğu bir soru neden oldu buna: "Anne, babam hastalanmadan önce bana, 'Suphi, bir yetişkin olduğunda hikâyenin peşinden git' dedi. Tüm ısrarlarıma rağmen bunun ne demek olduğunu açıklamadı. Belki sen açıklarsın."

Pervane başını salladı:

"Kulağa hoş geliyor, oğlum. Mesleğinin peşini bırakma demek istemiştir belki."

Suphi'nin aklının parlaklığının arttığı zamanlardı, Siyamet'in söylediği söze sanki yukarıdan bakıyordu: Pervane'ye, Ankara'ya, yangına, büyükanne dediği Dilif'in yanıp kül olan ruhuna, o barbarlığa ve daha da… Aklının görüp yaşadıklarına yettiği günden beri kuşkucu dehası daha da keskinleşiyordu.

"Babam iyileşir mi, anne. Tekrar eskisi gibi her şeyi hatırlar mı?"

"Bilmiyorum" dedi Pervane.

Suphi bu "bilmiyorum"dan hiç hoşlanmadı. Hafıza kafanın içindeki bir ışık ise, sönen lamba tekrar yakılabilir, diye düşündü. Bazı durumlarda, doğruluğu su götürmez şeyler hakkında kendi kendimize kuşkulanırız ya Suphi'nin durumu biraz buna benziyordu. Aklına bir kurt düştü, tam olarak ne olduğu anlaşılmayan, başı sonu belirsiz fikirler zihnini işgal etti. Kulaklarıyla beyni arasındaki yol kuşkularla dolmuştu bir kere, o yolu temizlemeden rahat etmeyecekti. Fakat buna zaman gerekti, zaman ki kuş gibi hızlı, kaplumbağa kadar yavaştır. Babasının hastalığıyla bir yetişkin olarak ilgilenmeye başladığında Suphi'nin zihni bütünüyle imgesel bir dünyayla meşguldü. Bu dünya yokluğun ortasındaydı; karanlıktan oluşmuş bir hayatla çevrili, üç büyük acının ardında.

11

Suphi Geyik babasının bu durumundan ötürü kafasını hiçbir işe veremiyordu. Bazen Soku Kahvecisi'ne gelen, o zamanlar mumla aranıp bulunan kimi şairlerle sohbet ediyor, hayatın cilvelerini düşünüyordu. Ona öyle geliyordu ki babasının belleğinin boşalması kim bilir, ileride başına gelecek bazı kötü şeylerin habercisiydi. Nedenini niçinini bilmiyordu fakat böyle hissediyordu. His dediğimiz, zihnin yumuşak madenidir, aklın posası ki bir hazinedir.

Her neyse, babasının belleğini canlandırmak isteği bir an bile azalmamıştı Suphi'nin. Umutsuzluğa düşmemişti. Aklının ona söyleyeceğini dinleyecek olsa, hiç mi hiç olacak şey değildi bu, ama mucize denen şey var. Evet, günün birinde babasının belleğini canlandırmayı başarırsa ona, "Unutmak geçmişimizi değil, geleceğimizi tehdit ediyor" diyecekti ki bunamanın kökünü kurutacaktı. Bunamayı ölüm sayan Pervane'den bir beklentisi yoktu. O kendi dünyasıyla meşgul, öyle bir koşturmaca içindeydi ki yıllardır zihnini, yüreğini kemiren, hayatını kasıp kavuran "vadi"den, adeta hayal gücünün yarattığı gerçeğin büyüsüne kapılıp kurtulmuştu. Oysa bir zamanlar zincirle arkasından vadiyi çeken, her zaman doğru olanı değil, işine geleni yapması gerektiğine inanan Pervane, görülmemiş bir güzellik, zariflik abidesi olup çıkmıştı. Siyamet'i neredeyse hiç görmüyordu, sabah erken saatlerde evden çıkıyor, Soku Kahvecisi kapanana dek çalışıyordu. Bu iş, bu değişim onu mutlu ediyordu ama yeterli gelmiyordu. Daha fazlasını istiyordu, olabilecek her şeyi ki araba sürmeyi öğrenip ehliyet sahibi olduğunda dünyada araba kullanan ilk kadın olduğunu sansa yeriydi. İlkleri yapmanın önemini kocasından öğrenmişti, onun aracılığıyla bir ilke gerçekten imza atabilirdi.

Bir gün, bacağındaki kurşunu ameliyatla çıkaran ve dostu, arkadaşı, hatta sırdaşı olan Soku Kahvecisi'nin müdavimi Doktor Derviş Gök'e kocasının hikâyesini anlatırken, kocasının bunamasının hayatlarını, hayallerini altüst ettiğini söyledi ve ekledi:

"Kocamın en büyük isteği hayatta bir iz bırakmaktır, bir ilke imza atmaktır."

Derviş Gök, "Kocan hayattayken bir ilke imza atmamış, hayatın cilveleri ona bu imkânı tanımamış olabilir, fakat bu hayali gerçekleşebilir" dedi.

Pervane elindeki kahveyi doktora doğru kaldırıp düşündü:

"Nasıl?"

"Cesedini Ankara Tıp Fakültesi'ne bağışlayarak."

Ankara Tıp Fakültesi'ne yapılacak bu kadavra bağışı, Pervane'yi ülkenin nadide kadınlarından biri yapabilirdi gerçekten. Siyamet'i ise ünlü. Fakat Pervane'ye göre bu acımasız bir teklifti. Beden toprağın, ruh göğündü. Rahatsız oldu, korktu. Ama kadavranın ne işe yaradığını öğrenince de memnun oldu.

Belki de Siyamet'in yokluğuna kendini o gün hazırlıyordu Pervane. Hani bazen yıkım özgürleştiricidir, erk yıkıldıkça birey özgürleşir ya, Pervane'nin durumu buydu işte, Siyamet'in hastalığı onu özgürleştirmişti. Kuşkusuz kocasını kaybederse çok üzülecekti fakat durum böyleyken evinde keder hiç eksik olmayacaktı. Evdeki herkes bunu biliyordu. Suphi, Feride, Pervane ve evin en son üyesi, otuzlu yaşların eşiğinde, Yozgat'tan kaçıp Ankara'ya gelmiş bakıcı, hizmetli Nezahat. Bir tek Siyamet habersizdi bundan. Yıllar boyunca kendine göre yaşamın hep olumlu yanını yani bardağın dolu kısmını görmüş bu adam şimdi yerde dumanı tüten devrilmiş tencereyi bile bir an sonra unutuyordu.

Gerçekten de o gün Nezahat'ın sakarlığı üstündeydi. Yemek hazırlarken içi kaynamış su dolu tencereyi devirmiş, mutfağı buhara boğmuştu. Siyamet tam o anda mutfağa girmişti, elinde her zamanki gibi mendili vardı. Su dökülmüş yeri mendiliyle temizlemeye kalkışınca Nezahat elinden tutup engelledi: "Bırak Siyamet, ben silerim" dedi.

"Yok, meleğim, ben silerim."

Durumun böyle olması Nezahat'ı kedere boğuyordu. Siyamet'e acıyordu. Yakınlığının gerçek kaynağı sevgiydi ama sanki başını koyabileceği bir omuzdu da Siyamet. Zamanında ki o zaman henüz on üç yaşındaydı, kendinden on yaş büyük biriyle evlendirilmiş, bu evlilik önce bir oyun gibi başlamış, erkeğinin istekleri değiştikçe oyun da değişmişti. Oyun değiştikçe de kendine iyice yabancı gelen, içindeki hiçbir şeyin yüreğinde en ufak bir sevgi kıpırtısı uyandırmadığı bir evde yaşadığını anlamıştı. Bir keresinde, hayalgücünün de etkisiyle kocasını sevebileceğini düşünmüştü ama hiçbir şey

kocasının gerçek niyetini gözden uzak tutamamıştı. Bir kadın, bir din hocasının uydurmaları ya da bir engereğin zehri yüzünden ölecek olsa, bunun suçlusu yine kadın olurdu ki, Nezahat'ın soysuz kocası bu düşüncelerin ürünü bir engerekti.

Zemini gri hasır döşeli mutfağı temizlerken Nezahat'ın elleriyle zihni ortak bir ruhla işleyen birer çarktı. Öylesine dalmıştı ki dış kapının açıldığının farkına varamadı.

"Nezahat abla."

Suphi'ydi. Nezahat, Siyamet'e acıyor, sevgisini eksik etmiyordu ama Suphi'ye çok daha derin bir saygıyla, sevgiyle bağlıydı. Gerçi ne bu ev ne Suphi ne Feride ne Pervane ne de Siyamet sıradandı. Bu eve adımını atar atmaz sezmişti bunu. Pervane'nin hayatıyla karşılaştırılınca geri kalan her şeyin yavan kaldığını çok sonraları öğrenecekti. Kocasından kaçtığından beri barınmak, yemek yemek, giyinmek, birileriyle konuşmak dışında dünyevi her şeye kendini kapatmıştı. Yıllarca bir erkekle yatmamıştı, hatta mutfakta Siyamet'in elini tutmadan önce eli uzun süre bir erkeğin eline bile dokunmamıştı. Yaşamdan yemek içmek, giyinmek, konuşmak dışında bir beklentisi yoktu. Bu yüzden, Siyamet'in elini tutarken yaşadığı o tuhaf, bir anlık heyecanın nedenini kendisine açıklayamıyordu. Sanki sözcüklerle yaşamı arasına bir perde gibi düşen inancı, ahlakı bunu yasaklıyordu: konuşma, her ne yaparsan yap kendine sakla. Bu ikiyüzlülük perdesini, inleyerek kendini yatağa atıp çarşaflarla sevişirken bile kaldırmayı beceremeyen Nezahat, Suphi'yi görünce telaşlandı, düşünceleri kendi içinden taşmışçasına… Aşağılık duygusu bir illet gibiydi, öz suyunu emip onu kurutmuştu adeta. Bazı hayatlar kötü bir rüya gibidir, unutulmaya değer. Bazı hayatlar ise altından bir göze benzer, zamana bir çivi gibi çakılıp kalır ki Nezahat mutluluk içinde peydahlanıp dünyaya geldiğinden beri kendini bildi bileli kötü bir rüyanın esiriydi.

Suphi her pazar günü Nezahat'a okuma yazma belleteceğim diye Soku Kahvecisi'nden erken çıkıp doğru eve geliyordu. O gün de öyle yapmıştı. Nezahat'ı tedirgin, kanadı kırılmış bir kuş gibi çaresiz görünce şaşırdı:

"Ne oldu Nezahat, betin benzin solmuş?"

"Yok bir şey, yok. Sadece biraz kırgınlık var üstümde."

"İyi. Öyleyse hazırlan da derse başlayalım."

Elindeki bezi mutfağa bırakıp Suphi'nin peşinden odasına gitti Nezahat. Bununla birlikte, çocuksu yüzü aşağılık duygusunu koruyordu. İnsanın aklına, belki de yüzünün kaslarının gerekli esnekliğe sahip olmadığı gelir böyle anlarda ama böyle değildi. Nezahat'ın Yozgat'ın bozluğunu taşıyan çilli yüzünde gülümseme eksik olmazdı ki bir mimik tanrıçasıydı. O güzel yüzü ancak bu işe yarıyordu sanki. Sonunda kıkırdadı, geçip sandalyeye oturdu, defteri kalemi önüne çekip beklemeye başladı.

"Anlatmayacak mısın?" diye sordu Suphi.

Nezahat elinde kalemiyle kalakaldı, parmağını değil elindeki kalemi emmeye başladı.

"Neyi?"

Suphi, "Az önceki halini" dedi.

"Ha."

Şimdi kendisine hava, hareket gerekiyordu, dışarı çıkmak, gezmek, koşmak, kendi kendine konuşmak, ne olursa. Düşüncelerine karşı koyabilme gücü giderek azalıyordu. Bu, düşüncesinin varlığı üzerinde bir baskıydı, anlatıp kurtulmalıydı belki.

Sonunda konuştu:

"Baban beni karısı sandı."

Suphi tınmadı, sözün gerisinin gelmesini bekledi. Gerçek ama mevcut olmayan bir tehlikenin gözlerinin önünde durduğunun farkındaydı. Babasının belleğinin çatlaklarından pekâlâ –uykudayken ansızın uyanan– bir şeyler sızmış olabilirdi, ki buna bir koku ya da bir mimik falan neden olmuş olabilirdi.

"Eeee?"

Nezahat'ın küçücük elleri, ayakları titremeye başladı, temiz, çocuksu yüzü seğirir gibi oldu. Yine de Siyamet'i suçlamak aklından geçmedi.

"Çok hoştu. Bana meleğim deyince kalbim duracak sandım."

Tuhaf olan, daha doğrusu Suphi'ye tuhaf gelen, babasının Nezahat'ı karısı sanması değildi, Nezahat'ın bu son sözleriydi. Nezahat açık, kocaman bir kapıdan içeri girercesine Siyamet'in dünyasına bu sözüyle girmiş de buna onay istiyordu.

Aklı karışan Suphi, "Bunamanın ilk ne zaman ortaya çıktığını biliyor musun, Nezahat?" diye sordu.

"Hayır."

"Milattan önce ……."

Sorunun ve yanıtının anlamını kavrayamayan, milattan öncenin ne demek olduğunu bilmeyen Nezahat, Suphi'den yana bir bakış attı. Çivi çiviyi söker misali konunun üstüne gidecekti ama bu milattan önce de ne ola?

"Bunları bildiğin için ne şanslısın Suphi."

"Boş ver şimdi şansı mansı, babam sana hangi isimle hitap etti?"

"Meleğim."

"Bu kadar mı?"

"Evet. Hani annene hep meleğim dermiş ya…"

Bir anlığına umutlanmıştı Suphi ama bunu duyunca umudu bir elekten süzülürcesine aktı gitti. Babasının belleğini tekrar hareketlendirmek, anımsamasını sağlamak için ne yapsa boştu; sıkılmış bir limon gibiydi Siyamet, yakında hiç öz suyu kalmayacaktı.

Nezahat'a gelince, gözlerini Suphi'den ayırmıyordu. Suphi ile aralarında on yaş vardı ama Suphi'ye yaşıtıymış gibi davranıyor, kanı kaynıyordu. Eğer mümkün olsaydı, oracıkta fırtınalı bir gökyüzünü andıran Suphi'yi bulutlardan temizlemeye bile razıydı. Ne var ki Suphi onun ilgisine kulak asmadı, babasının belleğini canlandıracak mucizeyi gerçekleştirmeyi de bir dahaki sefere bıraktı.

12

Suphi'nin unutkanlığa çare arayışı, Siyamet'in bir gün, "Beni neden bu eve getirdiler?" diye sormasıyla başlamıştı. Bu, mart ayının sonundaydı. Ağustosun sonuna kadar uzun bir sessizlik olmuş, Siyamet sanki geçmiş bin yılların mucizelerini elinde tutup neredeyse her akşam Suphi'ye geçmişinden söz etmişti.

Ağustos ayının belki en sıcak günüydü. Cumartesiydi. Salonun karşılıklı iki penceresi açıktı. Tül perdeler bile kıpırdamıyordu. Güneye bakan pencerenin tam karşısında küçük gözlü, büyük ağızlı Nezahat oturuyordu, onun yanında Suphi, kuzeye bakan öbür pencerenin önünde ise söze başlayan Siyamet:

"Ben, Siyamet ……."

Gerisi gelmedi. Dahası ilerleyen günlerde, Siyamet hemen hemen kendini, çocuklarını, karısını, Nezahat'ı hiç tanımadı. Kafasına balyoz yemiş gibi oldu, unuttu.

Suphi iki şeyi kesinkes biliyordu artık: Bu unutkanlık, bir hastalıktı, dünyanın hiçbir hekiminde dermanı yoktu. Ama hiçbir hekimde dermanı yok demek, bu hastalığa derman bulunmaz demek değildi. Bu yüzden, unutkanlık hakkında ne bulduysa okudu, ne söylendiyse dinledi ve o kara günün ardından kendini babasının iyileşmesine adadı. Akıllı, mantıklı, berrak görüşlü bir delikanlıydı, her akıntıya kapılıp gitmezdi. Fakat bel bağladığı, ayaklarının altındaki zemin kayınca boşlukta yüzen, gözlerinin önünde parça parça kaybolan, her gün biraz daha eksilen, her gün zihninden bir parça daha kopup giden bir baba… Ne yapacaksa harekete geçmeliydi, çünkü tohum ekilmeden bir şey büyümez.

Suphi Geyik sanki dünyaya bunu düşünmek için gelmişti. Konuşma biçimine elinde olmadan, Aristoteles'in "Platonu severim ama gerçeği daha çok severim" sözündeki o felsefi tını hâkimdi. Gereken zamanında ve yerinde yapılmalıydı, aksi halde zihinlerdeki yoğunluk azalır, bir boşluk oluşur, bu boşluk ise insanı bilinmeyen şeylere doğru çekerdi.

Durumu tam da buydu Suphi'nin. Boşluğa düşüp bilinmeye-

ne doğru çekilmek istemiyordu. Babasının unutkanlığına bir çare aramalıydı. Babasının hepten belleksiz kalması, bir aile tarihinin de yitimi demekti. O belleğin bir kısmı Dilif ile gitmişti, bir kısmı da Siyamet ile gidecekti. "Evrenin ötesinde ne var?" sorusuna yanıt bulmak için bir ömür harcayan bir fizikçi düşünün, Suphi de benzer bir merakla yanıp tutuşuyordu: Babasının geçmişinde neler saklıydı? İnsan beyni neden tüm işlerliğini yitirir? Karanlıkları aydınlatmak, cansızı canlı kılmak istiyordu bu merak, öyle ki bilgisizlik ve cehaleti silen de buydu. Bunu başarmak istiyordu işte.

Düşüncenin inancın baskısı altında olduğu dönemler geride kalmıştı ama bazı insanların yine de başka türlü yaşadığı ortadaydı. Gece olunca gizli evlerde toplanıp peygamberlik taslayan bir kehanet satıcısı –ki inananlar ona ermiş diyordu– bilginin insan için olduğunu, bilimin ise karanlığı aydınlattığını kabul etmezdi. Bu bakımdan Suphi kendini bir filozof sayabilirdi çünkü önce düşünen, sonra inanan bir varlıktı. Bu konuda annesiyle aynı kaderi paylaşıyordu. Gerçi Pervane bu kısacık ömründe açıklayamadığı o kadar çok olay yaşamıştı ki. Vadide çok sevdiği oğlunu, kocasını, arkadaşını ve daha birçok tanıdığını yitirmişti. Hidayet'e Suphi'nin varlığını giydirmişti. Dilif'in canlı canlı yakıldığına tanıklık etmişti. Siyamet'in tümden boşluğa düşüp bebekleştiğini görmüştü. Sanki tüm bu olaylar onu bugün olduğu Pervane yapmak için özenle, titizlikle planlanmış, hayata geçirilmişti. Şimdi yanan bir nesneydi, önce ateş, sonra kor, sonra kül, sonra toprak olacaktı. Bu değişme dönüşme süreci ona şunu öğretiyordu: Evrende olduğu gibi, yaşamda da boşluk yoktur. Boşluk, bir fikri belirsizliğin sonucudur, idrak edemediklerimiz bize sunulmuş güzelliklerdir. Yaşamın değeri bedenin gizinde, ruhun görünmezliğinde yatar, onları yok etmeyin, sevin. Güzel giyinin, güzel konuşun, eğlenin, âşık olun, sevin sevilin, ahlaklı, erdemli olun, yaşamı bir an görünüp kaybolan bir gökkuşağı belleyin, bir anlıktır.

Suphi, annesinin büyük değişimine hayranlık duyuyordu. Giyim kuşamının, görgüsünün, davranışlarının değişimi kadar, duyuları da incelmiş, algı gücü yükselmişti, sanki düşünceleri, hisleri, heyecanı, hayalleri titreşerek sinirlerinden uzanan bir akışla yüksek âlemlere doğru yol alıyordu. Nasıl Elazığ'dan Ankara'ya yolculuk yaparak gelmişse, bu yüksek âlemlere de bilgi, ince duyu ve sezgileriyle ulaşacaktı.

Böyleyken, Pervane'nin Siyamet'in unutkanlığıyla ilgilenmemesinin nedeni neydi? Suphi eve gelip yatağına uzandığında çevresinde dolanan Nezahat'ın uçuşan kokusuyla, annesinin bu davranışını düşünüyordu. Uyku ile uyanıklık arasında geçen geceler boyunca bu deryada yüzüyor, babasının beyninin şifresini çözercesine harflerle, rakamlarla uğraşıp sabahı ediyordu. Bu hep böyle devam edebilirdi fakat bir gün, Nezahat'ın hiç beklenmedik bir müdahalesi Suphi'yi birdenbire kendine getirdi. Suphi henüz yatakta gözleri kapalıyken yanağına kondurulan bir öpücükle neredeyse yerinden sıçradı, çok sarsılmıştı, sanki o yumuşak dudaklar yanağına değil, ruhuna dokunmuştu.

"Haydi, kalk, küçükbey" dedi Nezahat.

Suphi gözlerini dikip bakamadı Nezahat'a ama onun çilli yüzünde bir neşeli ifade, kokusunda sımsıcak bir aşk gördü.

"Ne oldu?"

"Hayat yürüyor, küçükbey, sen yatakta zaman geçirirken hayat yürüyüp gidiyor."

Gerçekten de düşünmekten başka yaptığı bir iş yoktu Suphi'nin. Nezahat'ın uyarısı bununla sınırlı değildi, bu eve ayak bastığından beri Suphi'nin iki kızıl hilale benzettiği dudaklarını emerek içine çekmek istiyordu. Eski kocasının üstüne abanmadan önce söylediği "Seni yemek istiyorum" sözünün anlamını kavramıştı sonunda.

Suphi üzerine eğilen Nezahat'ın memelerinin diriliğini burnunun ucunda hissetti. Eliyle onun omuzuna dokundu.

"Ne diye uyandırdın beni, söylesene?"

"Babanın hastalığına iyi gelecek bir ilaç biliyorum."

O günlerde, Siyamet iyice kötüleşmişti. Artık evin içinde gezemiyor, odasında altına serilen iki döşek üstünde yatıyordu. O kadar zayıflamıştı ki ayağa kalksa her uzvu uçup gidebilirdi.

Suphi derin yeşil gözleriyle Nezahat'a şaşkınlıkla baktı. Uğuru saydığı boynundaki geyik boynuzu figürü kolyesiyle oynadı. Ardından sabit ve delici bakışlarını Nezahat'a yaklaştırarak, "Dün ne düşündüm biliyor musun?" diye sordu.

"Ne düşündün?"

"Babamın öleceğini."

Nezahat gözlerini kapadı, abartılı bir tavırla omuzlarını silkti, kaşlarını kaldırdı ve onun yarı çıplak omzunu sıvazladı.

"Baban iyileşecek."

"Belki de. Neden olmasın? Ama belki de zaten ölmüştür."

Nezahat inleyerek kaşlarını çattı. Suphi aldırmadı, gözleri iki cam bilye gibi zıplayıp durdu. Aslında kişisel özelliklerini yansıtmayan tuhaf bir vurdumduymazlığı vardı, tanımayan ya da henüz iyi tanımayan biri onun bir kalpsiz olduğunu bile düşünebilirdi.

"İyileşecek" diye tekrarladı Nezahat.

"Nasıl? Yine kocakarı, hoca moca işiyse beni uğraştırma."

Nezahat omuzlarına dökülen iki kara örgüden birini eline aldı, oynadı, göğsüne bıraktı. Bakışları öylesine yumuşak, öylesine istekle doluydu ki burnundan aşağı bir pembe çizgi inmiş, kızılımsı dudaklarıyla birleşmişti.

"Bana da öyle bakma" dedi Suphi.

"Nasıl bakıyormuşum?"

Suphi hafifçe sol yanına yattı. Nezahat'ın eğilip kar beyazı boynunu uzatıp gözlerini iyice kısarak kendisine bakmasına daha fazla kayıtsız kalamayacaktı.

Nezahat birkaç kez art arda, "Yok, yok, öyle bir şey değil" dedi.

"Ne öyle değil?"

"Sandığın gibi değil."

"Ben ne sanıyorum ki?"

"Yani…" deyip dudaklarını onun dudaklarına doğru itti adeta ama hemen kendini geri çekti. "Biliyorum, sen de, annen de, kız kardeşin de gece gündüz dua ediyorsunuz, Allah size kulaklarını tıkamaz. Melekleri de tıkamaz. Benim sana anlatacağım böyle bir şey değil."

Bu konuşma, babasına beslediği sevgiden ötürü Suphi'yi heyecanlandırdı.

Nezahat az önce göğsüne indirdiği örgüyü beline doğru savurdu. Bir hafta önce, tuhaf bir hastalıkla doğan oğlunu çarşıda gezdiren bir anneyle güzel bir rastlantı sonucu tanışmış, sohbet etmişlerdi. Kadının anlattığı hikâyenin Suphi'nin de ilgisini çekeceğini düşünüyordu.

"İyi, anlat öyleyse" dedi Suphi.

"Kâzım'ın oğlu Nasip Saltık, gözleri iyice yuvalarına gömülmüş, Zemheri Zürafası dediği kadim dostunu yani çocukluk arkadaşını yıllar sonra gördüğünde, otuz yıl önceki o berbat kışı anımsamıştı. Gerçekten de unutulacak biri değildi Zemheri Zürafası. Uzun boylu, iriyarı, baykuş bakışlı, kulağından kıllar fışkıran bir adamdı.

Kış aylarında incecik bir gömlekle sıfırın altında bilmem kaç derecede gezebilirdi. Bu dayanıklılığını kışın sert koşullarında geçirdiği birkaç yılına borçluydu. O zamanlar, Anadolu'nun doğusundaki Kars'ta askerdi. Nasip Saltık ile aynı bölükteydiler, aynı koğuşta yatıp kalkıyorlardı, aynı görevlerde birlikte bulunuyorlardı.

Bir gün, otuz hanelik bir köye giderken, yolda rastladıkları Taştan –ki erkekleri yedi kuşaktır aynı ismi kullanan bir sülalenin en genç erkek ferdiymiş– kötü haberi vermiş onlara. Demiş ki, 'Aha şurada, ileride, Ermeni çeteler on bir Müslüman kadını ağaçlara asmış. Aha şu tepenin ardında ağaçlarda sallanıyorlar.' Bölüğün başında Ruhi adında bir yüzbaşı varmış. Kafası epey karışık ve meşgulmüş bu komutanın. Kafasının içindeki kara düşünce bulutları iyice koyulaşmış. Bunun nedeni her gün duyup gördüğü bu tür vahşet haberleriymiş ki Kars'ta uzun zamandan beri kan akıyormuş.

Yüzbaşı Ruhi bu kafa karışıklığıyla askerlerine dönmüş ve yakındaki Ermeni köyüne gideceklerini emretmiş. 'Her birinizden bir kelle getirmenizi istiyorum' demiş ve eklemiş: 'Kelle getirmeyenin kellesi gider.' Sorgusuz sualsiz her eve gireceklermiş. Kader arkadaşları Nasip Saltık ile Zemheri Zürafası, bahçesini geyik boynuzu, kaz tüyü, nal, kaplumbağa kabuğu, tilki postu, rengârenk taşların süslediği bir eve girmişler. Evde kimse yokmuş. Aramışlar, taramışlar, Zemheri Zürafası sonunda evin arkasında küçük, bir insanın iki büklüm girebileceği kadar alçak bir kapı görmüş. Kapıyı açmış, içeri girmiş. İçerde boydan boya çekilmiş simsiyah bir perde varmış, perdeyi çekince yaşlı bir kadın ile ona iyice sokulmuş genç bir kızı görmüş. Kızın bakışları öyle korku dolu ve öyle deliciymiş ki Zemheri Zürafası ürpermiş.

Yaşlı kadın yalvarmış: 'Bize kıyma evladım, bizim bir suçumuz günahımız yok.'

Zemheri Zürafası'nın dili tutulmuş, konuşamamış.

Yaşlı kadın: "Sana bir teklifim var oğul. Bu şiddet, bu düşmanlık hepimizin kökünü getirir, er ya da geç. Derim ki, bu güzel torunumu sana vereyim, gidin buralardan. Sen de torunum da kurtulursunuz. Size ve yedi neslinize yetecek kadar altınım var, altınları alın gidin buralardan."

Tutunacak bir dal gibi ninesine sarılan kıza bakmış Zemheri Zürafası. Kızın su yeşili gözlerinde öyle bir ifade varmış ki… O sırada Nasip Saltık gelmiş. Zemheri Zürafası hemen onu dışarı çıkarmış,

olanları anlatmış. Kızı gerçekten beğenmiş Zemheri Zürafası, ona kanı kaynamış. Nasip Saltık hiçbir şey söylememiş ama kellesinin gideceği aklına gelmiş. Yaşlı kadının onlarla gitmeyeceğini, burada kalacağını öğrenince rahatlamış.

İki arkadaş tekrar içeri girmiş.

"Korkmayın, size dokunmayacağız" demiş Zemheri Zürafası. Yaşlı kadına bakıp soğuk bir ifadeyle eklemiş: "Teklifini kabul ediyorum."

Yaşlı kadın onları evin en küçük odasına götürmüş. Duvara gizlenmiş bir dolabı açmış, altınları Zemheri Zürafası'na verip şöyle demiş: "Bana, torunuma dokunmayacağına, onunla evleneceğine söz ver, oğul."

"Söz. Ama sen ne yapacaksın?" demiş Zemheri Zürafası.

"Ben başımın çaresine bakarım" demiş yaşlı kadın.

Böylece, Zemheri Zürafası altınları almış, kızın gözyaşları içinde ninesiyle vedalaşmasını beklemiş ve kız ile Zemheri Zürafası birlikte gizlice köyden uzaklaşmışlar.

Baş başa kaldıklarında, yaşlı kadın Nasip Saltık'a demiş ki: "Benim canımın kıymeti yok. Bu cömertliğin başına bela olmasın. Komutanına kellemi götürürsen, benim biricik torunum da kurtulur. Onları ele vermezsin biliyorum."

Nasip Saltık, "Hayır, git buradan, hemen şimdi" diye bağırmış.

Yaşlı kadın evden çıkmış, ormana doğru koşmaya başlamış ama sırtından yediği kurşunla yere yığılmış.

İşte, o acı günün üstünden yıllar geçmiş, Zemheri Zürafası ilerleyen yıllarda her şeyi unutmuş. Ama su yeşili gözlü güzel karısı ona öyle bir iksir hazırlamış ki, Zemheri Zürafası bebekliğinde yaşadıklarını bile hatırlar olmuş. Bu iksirin, kedi sütü, sütleğen sütü, mor dut şırası, yunus dişi tozundan yapıldığı söyleniyor. Bu karışımları yapıp dokuz gün bekletip içiyormuşsun."

Nezahat'ın bu tür hikâyelerinden bıkıp usanmıştı Suphi, ama bu garip karışımı denese ne kaybederdi ki. Koyu veya açık renkli sıvılarla dolu küçük şişelerin görüntüleri geldi gözlerinin önüne: birinde mor dut şırası, diğerinde sütleğen sütü, bir diğerinde kedi sütü, öbüründe yunus dişi tozu. Hem gizemli hem de itici olan bu görüntülerle paha biçilmez bir icadı ortaya çıkarırsa anımsanamayacak kadar eski çağların belleğini bile diriltebilirdi.

“Korkunç bir hikâyeymiş, fakat biz bütün bu söylediklerini nereden bulacağız? Hadi kedi sütü, sütleğen, mor dut şırasını bulduk. Ya yunus dişi tozu ne demek, nereden bulacağız?”

“Yunusun dişini toz haline getireceğiz” dedi Nezahat.

Suphi bunu sorduğunda, kulaktan dolma bilgilerin, dermandan çok derde neden olduğunu biliyordu. Oynayacağı oyunu tam olarak benimseyememiş, kabullenememişti ama Anadolu şifacılarından Lokman Hekim geleneğinin bir parçası olacağından da heyecan duyuyordu. Gerçi Nezahat’ın önerdiği karışım bir bakıma büyü işiydi. Nezahat bu tür olağanüstü hikâyelerden zevk alıyor olmalıydı ya da hayal gücü bu tür hikâyelerle kendi besinini üretiyordu. Buna ihtiyacı vardı kadının, çünkü yalnızlık, hayatındaki boşluk onu yiyip bitiriyordu.

13

O günler, Suphi için zor günlerdi. Karışımı elde etmek için gerekli olan sütü, şırayı ve yunus dişini bulmak için çok çaba harcaması gerekecekti. Kedi sütünü nasıl elde edebileceğini bilmiyordu. Sütleğen bitkisini ilk kez duyuyordu, nasıl bir şey olduğunu, nerede yetiştiğini, sütünün nasıl çıkarılacağını Nezahat'tan öğrendi. Mor dut şırası en kolayıydı ama yunus dişi bulmasının imkânsız olduğunu düşünüyordu.

Ne ki hevesli falcılara herkesin her yerde rastlaması gibi, hevesli şifacılara da her yerde rastlamak mümkündü. Hatta şifacı, Suphi'nin ayağına kadar geldi. Ertesi gündü. Suphi, Soku Kahvecisi'nde Nezahat'tan dinlediği hikâyeyi annesine anlatıp yunusun nereden, nasıl bulacağını sorarken yan masadan bir ses duydu.

"Ben size bulurum."

Bu, uzun zamandır Soku Kahvecisi'ne gelip giden yaşlıca bir beydi. Öyle yumuşak, hevesli, Allah'ın bu lütfunun geri çevrilmemesi gerektiğini gösteren bir ifadeyle bakıyordu ki rastlantıları değerlendirmek, iyilik yapmak, hastaları iyileştirmek, herkesi sevmek onun işiymiş gibiydi.

Anne oğul adama dönünce adam, "Ben yıllarca bu işlerle uğraştım. Belki inanmazsınız ama dedem Osmanlı zamanında saray hekimiydi; şifahaneden öğrendiklerini babama, babam da bana aktardı" dedi.

Burada işin doğası gereği hastalığın ne olduğu meselesi önem kazanıyordu, hele adı sanı bilinmeyen bir hastalıksa. Gerçi bunamayı herkes biliyordu ama bu yaşlılığın getirdiği bir şeydi, doğaldı, hastalık olarak tanınmazdı.

Suphi hemen yaşlıca adamın masasına geçti. Adamın dedesinin kim olduğuyla ya da adamın şifacı olup olmadığıyla ilgilenmedi, doğrudan yunus dişi bulup bulamayacağını sordu. Birer soku kahvesi söyleyip, babasının yakalandığı bu hastalıktan kurtulmasının hazırlayacağı bu karışıma bağlı olduğunu öyle inanarak, öyle içli anlattı ki adamın kahve ile Suphi'nin mimikleri arasında gidip gelen gözlerinden neredeyse iki damlacık gözyaşı dökülecekti.

"Benim adım Sinan Çelebi'dir, ne yapar ne eder size yunus dişi bulurum ama bu karışımı hiç duymadım, bilmiyorum" dedi.

Suphi çok uzayan sessizliği bozduğunda hırıltıyla karışık bir sesle, "Uydurma, öyle mi?" diye sordu.

"Yok, onu demek istemedim, ben duymadım, bilmiyorum."

Sinan Çelebi hekim bir aileden geliyordu. Kendisi hekim değildi ama dedesi saray hekimliği yapmış, babası da şifacılıkla epey uğraşıp sonunda *Bitkiler Hazinesi* adında bir kitap yazmıştı.

Derken bir gün, elindeki çantada bir dişle Soku Kahvecisi'ne geldi Sinan Çelebi. Başardığından emin, elini Suphi'nin omuzuna koydu.

"Allah'ın lütfuna bak ki Suphiciğim, İstanbul'da yıllarca balina, yunus, köpekbalığı dişleri biriktiren birini buldum. Tuhaf bir merak ama işimize yaradı" dedi ve çantasını yavaşça açtı, bir kutu çıkarıp Suphi'ye uzattı.

"Al. İnşallah babanın derdine derman olur."

Suphi kutuyu açtı, içindeki diş parçasına bakıp şöyle düşündü: "Bunu bir an önce öğütmeliyim."

"Diğerlerini temin edebildiniz mi?" diye sordu Sinan Çelebi.

"Kedi sütü kaldı, onu da temin edebilirsek tamamdır."

"İyi. Nasıl yapacaksınız?"

"Bilmiyorum."

"Bak aklıma ne geldi. Bizim komşunun bir Van kedisi var. Dişi. Doğurmuş, emziriyor. Sütünü sağar verirler belki."

"Nasıl sağacaklar, kedi izin verir mi?"

"Kolay. Kediye kısa bir süre baygın kalmasına yarayacak bir ilaç veririm, olur biter."

Suphi gözlerinin yandığını hissetti, ama yan gözle, dudakları sanki küçümseyici bir gülümsemeyle oynayan annesine baktı. Yıllarca aynı yastığa baş koyduğu kocasına karşı neden bu kadar ilgisiz kaldığını anlamıyordu onun. Soramıyor, düşünmeden de edemiyordu. Belki de oracıkta, o bakışmalarıyla birlikte yeni bir savaş başlamıştı aralarında. Öyle görünüyordu ki Pervane büyücü teknikleriyle yapılan bu garip karışımların hiçbir işe yaramayacağına inanıyordu. Fakat oğlunun hevesini kırmak da istemiyordu.

Suphi Geyik sonunda muradına erdi. Bir iki güne kalmaz karışımı hazırlar, dokuz gün bekletip babasına içirirdi. Tabii risklerini de göze almıştı bu karışımın, eğer babasına kötü bir şey olursa ne

yapacaktı? Nezahat "O kötü düşünceleri kafandan çıkar at" dese de Suphi nefret, cinayet ve merhametle yoğrulmuş o garip hikâyenin yaşatacağı tatsız bir olayın nelere mal olacağını tahmin bile etmek istemiyordu. Nezahat'a hayır diyemiyordu, çünkü gün doğarken yatağında uyanınca, ilk aklına gelen Nezahat oluyordu. Nezahat'ın açık veya örtülü imalarının kafasının içinde sessiz sedasız yol alıp onu sona yaklaştırdığının farkında değildi ancak yatakta gözleri kapalı daldığı hayallerde hep Nezahat vardı; sanki hiç kemiği yokmuş gibi kıvrak, sabun kokan vücudu ve tatlı diliyle hep o.

Aslında bu duyguyu tam olarak tanımıyordu Suphi, aşk mı, cinsel bir istek mi, harekete geçmesini istemediği bir arzu mu, ne olduğunu bilmiyordu. Fakat şu da bir gerçek ki yirmili yaşlarındaydı ve o güne kadar karşı cinsle bu anlamda hiçbir ilişkisi olmamıştı. Bu yüzden, deyim yerindeyse, yürek telleri titreşip duruyor, bazen hiç akıl erdiremediği hayallere bile kapılıyordu. Şu anda Nezahat'ın parmakları ensesine dokunsa, belki her şeyi tazeleme, yeniden düşünme gücünü kendinde bulabilir, bundan sonra atacağı adımları belirlerdi. Rahatlardı da.

Sinan Çelebi'nin kedi sütünü getirdiği gün, Suphi bu hayalleri, sıkıntıları bir nebze ardında bırakmıştı. Vücudunun isteklerinden kurtulmuş, arılaşmış, temizlenmişti. Arzuları, zihninde ve yüreğinde köşe kapmaca oynadığı iki gün öncekinden farklıydı, bıçakla kesilmiş gibi bitmişti.

Sinan Çelebi'yle yine Soku Kahvecisi'nde buluştular. Soku Kahvecisi eskiye göre daha konforlu, daha göz kamaştırıcıydı. Birbirinden duvarlarla ayrılmış bölmelerin bir kısmı turuncuya, bir kısmı elma yeşiline boyanmış; masa, sandalye ve perdeler de bunu tamamlamıştı: Perdeler insanı rahatlatan desenleriyle turuncu, masa ve sandalyeler ise oymalı ahşaptandı. Işığı buz mavisinden turuncuya kesen Soku Kahvecisi'nde kendini çok rahat hisseden Sinan Çelebi, burada zamanın değişkenliğiyle oyalanıyordu sanki. Bir soluk alımıyla, sonsuzluk birdi burada, zaman ya katbekat uzuyor ya da katbekat kısalıyordu.

Suphi, Van kedisi sütünden yayılan beyaz parıltıya bakarken sordu:

"Sonuç ne olur sizce?"

Sinan Çelebi'nin önünde, içinde hedik bulunan bir kâse duruyordu. Hedikin karışımına bakıp gülümsedi.

"Görüyor musun bunu, ne güzel karışım" dedi. "Buğday, ceviz, badem, kayısı, nohut, kuru üzüm… Bu karışımın ruhu lezzettir. Senin yapacağın karışımın ruhu ise şifa olmalı. Ama her iki durumda da lezzeti veya şifayı kaybedebilirsin. Burada, ne yapacağını biliyorsan, devreye ölçü girer, yani matematik. Sayılar enerjinin temelidir, yaratılışın gizi bile onlarda saklıdır. Çoğuna akıl erdirmek zordur, azı ise bize yetmez. Kararında…"

Ahenkli sesinde, istemeyerek katılmış bir kibir vardı. Gözleri Suphi'nin üstünde parlıyordu.

"Kararında" diye tekrarladı Suphi.

İşte, elinden geldiğince, babasına karşı evlatlık görevini yapıyordu. Şimdi sıra karışımın tüm inceliklerini öğrenmeye gelmişti. Gözleri yine nemlendi, kederlendi, bir süre durup şu şahane kedi sütünü seyretti. Birdenbire doğruldu, sütün bulunduğu kabın kapağını kapattı, ayağa kalktı.

"Müsaadenizle Sinan Bey, benim gitmem gerekiyor. Bunca zahmetinizin karşılığını annem size ödeyecek."

Sinan Çelebi, "O da ne demek evladım, ben bunu iyilik olsun diye yapıyorum, para falan istemem, duymamış olayım" dedi. İnatçı bir ifade takınmıştı bunu söylerken, sanki o eski delikanlı Sinan'dı, eskisi gibi cesur, imkânsızlıklarla boğuşmaya hazırdı. "Haydi güle güle git, elinin tartısı, ilahi tartıyla nasiplensin."

Suphi soluğu Tülin'in dükkânında aldı. Çok sayıda bitkinin bir arada bulunduğu küçük bir yerdi burası. Suphi önü sıra uçuşup giden düşüncelerinden ötürü rahat değildi; gözünün önündeki tezgâhı, üstündeki teraziyi, kavanozlara doldurulmuş bitkileri, kavanozların üstündeki etiketleri, çeşitli bitkilerle, otlarla, sabunla, balla dolu rafları görmüyor gibiydi. Sadece bakıyordu, boş, karanlık bir yerdeymişçesine sadece kokuları alıyordu, daha içeri girmeden önce her yere yayılan, her yana sinmiş o mucizevi kokuları.

"Hoş geldiniz, buyurun" dedi Tülin.

Tezgâhın arkasından kalkıp öne çıktı. Kısa boylu, bir patates kadar yuvarlak, burnunun kanatları sürekli oynayan, yüzü sıvası dökülmüş bir duvar gibi alacalı bir kadındı.

İşte böyle bir kadınla yüz yüze gelmişti Suphi. Bir çılgınlık tehlikesiyle karşı karşıya olduğu düşüncesini yaratan da kadının bu haliydi.

"Ben, Suphi, Nezahat Şeker'in arkadaşıyım. Buraya…"

"Haa, hatırladım Nezahat'ı, sizin geleceğinizi söylemişti. Buyurun, oturun şöyle."

Kadının tuhaf bir şivesi vardı, daha yeni Ankara'ya gelmiş de, henüz "gara"lı şiveye geçememişti. "Karışımı yaptınız mı?"

"Hayır, yapmadık. Size bu karışımı hangi ölçülerle nasıl yapacağımızı sormaya geldim. Bu karışımın bunamaya iyi geleceğinden emin misiniz?"

"Tabii ki eminim, babanı iyileştirir mi bilemem, ama bu karışımı yapıp bunayan yaşlılarına içiren çok kişi tanıyorum. Bazısı düzelmiş, eskisi gibi her şeyi hatırlamışlar. Ama bazısında tesir etmemiş."

Sıra malzemelerin nasıl hazırlanacağına gelmişti ki Tülin törensel bir havayla her ayrıntısını anlattı. Yunus dişini bir törpü yardımıyla toz haline getireceklerdi. Bu diş tozundan tam tamına on gram kullanmaları gerekiyordu. Kedi sütünden üç yemek kaşığı, sütleğen sütünden iki damla, mor dut şırasından bir çay kaşığı kullanıp, hepsini macun kıvamına gelene kadar karıştırıp beklemeye bırakacaklardı. Dokuz gün bekleyeceklerdi. Bu dokuz günde karışım sert bir hale gelecekti. Dokuz gün sonra, bu sert karışımı gün gün törpüleyip yumuşatarak tam bir hafta boyunca hastaya içireceklerdi.

Tülin, Suphi'nin gözünde efsanevi bir varlığa dönüşmüştü. Öyle ki kafasındaki kuşku bulutları hızla dağıldı. Tülin'in sütün, şıranın, diş tozunun ölçülerini yazdığı, altına da gerekli notları düştüğü kâğıdı alınca orada daha fazla durmadı. Kadına teşekkür edip dükkândan çıktı. Oturdukları evle bu küçük aktar dükkânı arasında birkaç yüz metre mesafe vardı, yürüdü. Yüzünde mutlu bir gülümseme, dilinde ıslıkla çaldığı neşeli bir melodiyle içeri girince, karşısında elinde mızıkasıyla Nezahat'ı gördü. Basit bir hayat süren ama genlerinde zengin bir sanatsal kişilik barındıran bir kadındı Nezahat. Suphi şaşırır gibi oldu, ama nereden aklına gelsin, aklı karışıktı hep, Nezahat bazı geceler geç saatlerde odasında hafifçe mızıkasını çalıp mırıldanırdı ki dili kurşuni dev bir şeydi, ağırdı. Belki de Suphi'nin gizlice hayranlık duyduğu bir yanıydı bu Nezahat'ın, sesi gece boyunca bütün canlılığını boğardı Ankara'nın. Kederli sözler, varlığını hoşgörüyle karşılayan tek dünyaydı, ruhunun dünyası.

Suphi, "Çalsana" dedi.

Nezahat çekine çekine mızıkasını yavaşça dudaklarına götürdü. Mızıkadan yayılan ezgi, yürek burkan şu sözlerin ezgisiydi.

Gel beri gel ben adam yemem
Saklarım sırrımı ellere demem
Cenneti âlâya sensiz giremem
Ben bilirim cehennemin yolunu

Suphi'nin tüyleri diken diken oldu, içi titredi. Bunun nedeni neydi? Babasının önce yavaş yavaş, sonra hızla bunayıp, uzuvları eriyerek ölüme gidişi mi? Büyükannesi bildiği Dilif'in canlı canlı yanması mı? Annesinin bu konuları çok zorunlu olmadıkça konuşmaması mı? Nezahat'a duyduğu yakınlık mı? Aşk mı? Gözleri yaşardı. Aşağı eğildi, her iki yanda altışar deliği olan ayakkabısının bağlarını gevşetip çözdü.

"Bugün karışımı hazırlayalım, Nezahat" dedi.

14

Pervane'nin içinde o zamana kadar duymadığı bir eziklik vardı. Daha kötüsünü yaşamıştı, bu keskin, keskin derken kuvvetli, sınır tanımaz bir eziklikti. Yüreğinin titreşimleri, Siyamet'in yattığı odaya her girişinde şiddetleniyordu. Odada Siyamet ve kendisinden başka kimse yoksa bazen durup belki saatlerce seyrederdi Siyamet'i. Soku Kahvecisi'nde çalıştığından beri dünyayı, insanlığı, evreni tanımaya başlamıştı. Kimi müşterileri sayesinde kitap da okuyor, hayatı yüceltecek biricik çarenin umut olduğunu biliyordu artık. "Siyamet kalk, kalk da gör meleğinin neler yaptığını?" diyordu fakat Siyamet duyamıyordu onu. Ancak yumurta kadar pürüzsüz kafasını ve yüzünü okşayan eli hissediyordu Siyamet, gözlerini dikip bakıyordu.

Pervane bu gecelerin birinde, tıpkı *Binbir Gece Masalları*'ndaki o garip hikâyelerde olduğu gibi, olağanüstünün doğallaştığı, inanılmaz bir olayla karşılaştı. Hem korktu hem şaştı. Sarsıldı. Çünkü kocasının vücudunun her zerresini kontrol ederken, ölümle çocukluk arasındaki bağlantı gibi, ölümle Siyamet'in tümden kılsız kalması arasındaki bağlantıyı gördü. Bu hüzün vericiydi gerçekten ama Pervane dünyayı, hayatı pespembe görmenin yararını keşfetmişti, şöyle mırıldandı: "Allah'ın vaat ettiği buluşmanın huzuruyla uyuyorsun Siyamet." Siyamet'in vücudundaki kılların neredeyse dörtte üçü dökülmüştü, sadece göğsündeki ve kasığındaki kılların bir kısmı duruyordu.

Pervane geçip gitmiş bir akşam yemeğinde, ünlü Karpiç Lokantası'nda Siyamet'in söylediklerini anımsadı: "Biliyor musun meleğim, gençliğimde yüzümdeki kıllar dökülmeye başlayınca, herkes bana takılıyordu. Vücudundaki son kıl da dökülürse öleceksin Siyamet, diyorlardı." Yüzüne bir sıcaklık dalgasının vurduğunu anımsıyordu Pervane, gülüp kocasının elini tuttuğunu da. Hayatında ilk kez böyle bir yemeğe çıkmıştı, heyecanlıydı, mutluydu, zenginliğin tadını çıkarıyordu. "Biliyorum, ben o zamanlar daha küçücük bir çocuktum" demişti.

Şimdi geçmişe duyulan derin bir özlemle anımsıyordu o günü. İnsan her saat talihsizliğinin başka bir yüzüyle karşılaştığında güzel anlar da silinip gidiyordu.

Pervane sonunda kalktı, Siyamet'in yüzünü uzun uzun okşadı. "Seni seviyorum" dedi, odadan çıktı. Kapının önünde, gözleri kıpkırmızı, ellerini bacaklarının arasına sıkıştırarak oturdu bir süre. "Sakın ölme Siyamet, beni duydun mu?" dedi ve odasına gidip kendini yatağına attı.

İçinde buz tutmuş her şeyin çözüldüğü, eridiği, birçok anının, düşüncenin, zihninin en diplerinde gizlenmiş hikâyelerin ortaya çıktığı o gecenin ardından Pervane, Siyamet'le daha çok ilgilenmekle yetinmedi, Suphi'nin şifacılıkla büyücülük karışımı ilacı hazırlamasına da dahil oldu. Karışımın hazırlanacağı gün, ayak bileklerine kadar inen kara giysiler içinde, geçmişten fırlamış bir hayalet gibi odaya girdi. Zamanla bir insana her şeyiyle aşina olunabilir ya, Pervane'yi siyahlar içinde gören Nezahat adamakıllı uyanık olduğu halde, vücuduna bir iğne batmış gibi, hafiften bir çığlık attı. Pervane'yi hep uzun, bol etek veya bol pantolon, ince belini ortaya çıkaran ceketler giyip, başında şapkayla görmeye alışmıştı. Eskiden leçek takardı başına, şimdi şapka. Eskiden çiçekli şalvarlar giyerdi, şimdi şık etekler. Eskiden bluzun üstüne hırka giyerdi, şimdi ceket. Nezahat bu karşılaştırmaları yapamıyordu elbette çünkü Pervane'nin eski halini bilmiyordu. Bu haliyle İsa'nın dünyaya geri dönmesini bekleyen bir rahibeyi andıran Pervane çığlığı duymamış saydı, gelip masaya oturdu.

"Her şey hazır mı oğlum?" diye sordu.

"Hazır, anne" dedi Suphi.

Masanın üstündeki üç kapta kedi sütü, sütleğen sütü, yunus dişi vardı ve ayrıca bir törpü, üç kaşık, bir boş kavanoz duruyordu. Suphi bu görüntüye hayran kalmıştı. Hep hayal ettiği bir manzaraydı –bir bilim adamı olarak bitkilerin içindeki özü yani ruhu çekip almak isterdi– ama bu işlem bir parça büyücülüğü de barındırdığı için tedirgindi.

Suphi işinin ehliydi, masaya temiz bir bez serdi, etrafını kıvırdı, dişin ucunu bezin üstüne sıkıca yerleştirip kök kısmından törpülemeye başladı. Diş sanki kemikten değil de demirdendi. Bir saat, belki de daha uzun bir sürede nihayet istediği miktardan biraz daha fazla yunus dişi tozunu elde etti.

Pervane parmağını ıslatarak diş tozuna batırdı, diline götürdü. Tadı var mı yok mu anlayamadı. Her ne kadar bunu bir eğlenceye dönüştürmeye çalışıyorsa da gözlerinde çoğu insanın anlayacağı bir korku okunuyordu. İnce derisinin örtemediği soluk turkuaz rengi damarlarının göründüğü elini temizleyip oğlunun sırtını sıvazladı ve şöyle dedi:

"Endişelenme, baban zaten ölüm döşeğinde şu anda, dün gece onunla konuştum, beni duyduğundan ve anladığından eminim. Bu karışım işe yarasa da yaramasa da, acını kontrol edeceğini, soğukkanlılığını koruyacağını biliyorum oğlum."

Suphi yorgundu, sandalyesinde kaykılıp kalmıştı. Omzunu sıvazlayan elin gücünü, sevgisini hep hissetti ki Pervane Allah'tan umduğu merhametin hep kendi hayal gücünde, beslediği sarsılmaz umudunda, düşüncelerinde olduğunu bilir ve bunu sık sık oğluna da kızına da söylerdi.

Suphi annesinin yaşadığı hayatın bir bölümünü hiç bilmese de, annesi onun için bir kahramandı. Sanki bilinmeyeni, gizli ve masum olanı, çocukluğundaki o melek özünü koruyan bu güzel kadın, Siyamet'in kaderini belirleyen bu cümlelerle oğlunu uyarmıştı.

"Acımı nasıl kontrol edeceğimi bilmiyorum anne, ama deneyeceğim" dedi Suphi.

Gözlerini sevgiyle yumup açtı, sonra gidip odasından sırf bu iş için satın aldığı teraziyi getirip masanın bir köşesine koydu. Terazinin bir kefesine on gramı, bir kefesine ise güçlükle törpülediği diş tozunu koydu. Aşağı yukarı istediği kadarından birazcık fazlasını törpülemişti. Bu tozu kavanoza boşalttı. Kedi sütünden üç yemek kaşığı, sütleğen sütünden iki damla, mor dut şırasından bir çay kaşığı kavanoza ekledi, iyice karıştırdı.

İşte, mucizevi karışım hazırdı, dokuz gün boyunca beklemeye bırakılacaktı.

Böylece, beklenenin aksine, karışımın işe yarayacağı varsayımı günbegün giderek daha güçlendi. Pervane, o eski acı erbabı, yeni umut abidesi kadın, her sabah erkenden kalkıp Siyamet'in odasına giriyor, dakikalarca onunla konuşuyor, kocasının vücudundaki kılların ne kadarının döküldüğünü kontrol ediyordu. Odadan çıkınca da pek sevdiği mavi eteğini, lacivert gömleğini, beyaz ceketini giyiyor, el işi şapkasını takıp işe gidiyor ve akşam her zamankinden erken eve döndüğünde ilk işi mucizevi kavanozu seyretmek olu-

yordu. Bu sırada aklına Mustafa Kemal'in sözleri geliyordu: "Ben manevi miras olarak hiçbir ayet, hiçbir dogma, hiçbir kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevi mirasım bilim ve akıldır." Bu mirası, kendisinden çok oğlunun önemsemesini istiyordu ama Suphi geçmişin bir karbon kâğıdıydı. Ne verilmişse onu yansıtıyordu.

Aslında Pervane, kocasının unutkanlığının kötüye gitmesinin ölüme yol açabileceğini düşünmemişti hiç. Kendi kendine bunun yaşlılığın doğal sonucu olduğuna, kocasının kimi zaman unutkan olsa da, genelde her şeyi hatırlayacağına inanmıştı. Siyamet'in şifası zihninde gizli, belki de yaşadıklarına başkaldıran bu hastalığının, kıllarının dökülmesiyle orantılı gelişmesi ise başka bir muammaydı. Pervane, beyazlaşan göğüs kıllarıyla birlikte yaşam biçiminin de aynı değişime uğradığını gördüğü günlerde kocasının –ki bu hastalıktan hemen önceydi– daha yumuşak, geçmişin özlemiyle daha nahif olduğunu, ürkekleştiğini fark etmişti. İçine bir kurt düşmüştü o günlerde. Ama önemsememişti. Şimdi, neredeyse günde birkaç kez kocasının kıllı bölgelerini kontrol ediyor, hatta göğsünde çok az kalmış kılları her defasında sayıyordu.

Siyamet'in göğsündeki ve kasıklarındaki kıllar hızla azalıyordu. Beyninin hızla işlevini yitirdiği günlerdeki gibi, şimdi de vücudu hızla kıllardan temizleniyordu.

Karışımın dinlenmeye bırakılışının yedinci gününde Pervane, Siyamet'in hastaneye götürülmesi gerektiğini söyledi. Suphi yemek masasında çatalını tabağında gezdiriyor ama hiçbir şey yemiyordu.

"Neden? Daha önce defalarca götürdük, tedavisi yok bunun, anne."

"Onun için değil, oğlum" dedi Pervane.

Suphi annesinin sesindeki tuhaflığı sezince başını kaldırdı.

"Ya ne için?"

"Kılları dökülüyor, vücudunda neredeyse kıl kalmadı."

Babasının garip hikâyesinin yıllar sonra yeniden depreşmesinin verdiği merakla Suphi ertesi sabah çok erken saatte uyanıp kalktı, karanlıkta yatak odasında oturdu, pencereden Anafartalar Caddesi'ni seyretmeye koyuldu. Geçen bir haftayı meraklı bir bekleyişle geçirmişti. Dokuzuncu gün geldiğinde babasının iyileşme sürecine gireceğine öyle inanmıştı ki, günler sonra babası her şeyi anımsamaya başladığında onunla neler konuşacağını dahi kurmuştu kafasında.

Saat yedide Nezahat kahvaltıyı hazırlayıp ona seslendiğinde, Suphi pencerenin önünde saatlerdir hayal kurduğunun farkına ancak vardı. Kahvaltı masasına geldiğinde annesi ile kız kardeşi Feride çoktan masadaki yerlerini almışlardı. Feride şen şakrak biriydi. Gerçi babasının durumundan epey etkilenmişti, ama yine de evin neşesiydi. Gözlerini annesinden, uzun boyunu babasından, güleçliğini ve şakacılığını ise hiç görmediği dayısı Şerif Ali'den almıştı: mercan gözlü, selvi boylu, neşeli ve kalıtsal bir mirasın bekçisiydi, büyülü bir havası vardı. Öyle ki Pervane'nin genç kızlığını aratmıyordu: insana huzur veren bir yüz, yumuşak, rahatlatıcı bir ifade, delici ama ürkütmeyen bakışlar, orantılı bir bedenden beklenen yadırgatıcı olmayan davranışlar ve dudaklardan dökülür dökülmez ışıldayan bir gülüş. Ama bu sabah sanki masada yok gibiydi. Kollarını göğsünde kavuşturmuş, Suphi'yi beklerken dalıp gitmişti.

Suphi oturmadan onu yanağından öptü.

"Nasılsın güzel kardeşim?" dedi gülümseyerek.

"İyiyim."

Sabahın mahmurluğu için iyi bir başlangıçtı. Ne ki Pervane rüzgâr gibiydi, bulutlu havayı seviyordu.

"Suphi, oğlum…"

"Efendim anne?"

"Babanın dedesi yüz yirmi yaşını geride bıraktığında –yeniden dişlerinin çıktığını, yeni dişleri çıktığı için de hedik yapıldığını söylüyorlar– gözlerine inen perdeden ötürü körmüş ama diriliğinden, akli dengesinden en ufak bir şey kaybetmemiş. Babanın babası başından geçen çaresiz bir hastalıktan can verdi, o da yetmiş küsur yaşındaydı. Babanın içinden bir şeyler daha erken yaşta kopmuş belki ama biz onun suskunlaştığının, hafızasının zayıfladığının, dalgınlıklarının arttığının, bacaklarının titrediğinin farkına vardık ancak. Karısı olarak ben, Siyamet'in kıllarının da döküldüğünü gördüm. Fakat bu raddeye gelmesi hiç hayra alamet değil."

Pervane geçmiş bir zamanı betimler gibi konuşsa da, yaptığı bu değildi, bir şeye nüfuz ediyor, kavranmasını sağlamak istiyordu. Bir gize erişmek, o gizin ışığını, ruhunu yansıtmak gibi. Bir ayna olsaydı, görüneni yansıtabilirdi, ama sözden, bakıştan, mimikten ibaretti o sabah.

"Anlıyorum anne, merak etme, doktora götürelim, anlarız nedenini" dedi Suphi.

Bu olay beklenmedik yönleriyle uzun uzun konuşuldu, hatta Nezahat sözün kendine gelmesini beklerken sofrada aç bir kedi gibi eşinip durdu ve nihayet lafı alınca da, "Eğer yanlışlıkla hamamotunu kullandıysa ondan olabilir" dedi.

Sonunda ilerleyen saatte Pervane kalkıp Siyamet'in odasına gitti, önce apış aralarına baktı. Apış aralarındaki tüm kılları dökülmüştü. "Bu kadar hızlı mı?" diye düşündü Pervane. Sonra, Siyamet'in göğsünü açtı. Burada ise sadece beyaz, incecik bir kıl kalmıştı. Neredeyse bir çığlık atacaktı ki kendini zor tuttu. Kendini geri çekti. O kıla dokunmaması gerektiğini düşündü ama dayanamadı. Yüzüklü eliyle yavaşça kıla dokundu, incinmesinden korkar gibi nazikçe okşadı. Geçmişten kalan son anıymış gibi, kıl Pervane'nin üçüncü el hareketinde deriden ayrılıp düştü.

15

Bu olayın üstünden birkaç saat geçmişti ki Siyamet son nefesini verdi. Ne yapacağını bilemeyen Pervane, yüzünde şaşkın bir ifadeyle kalakaldı, hüzünle karışık bir korkuyla bakıyordu kocasına. O an son beyaz kılın deriden ayrılıp kopmasından başka bir şey düşünmüyordu. Öyle karışık günler yaşamıştı ki aslında Siyamet'i acılar içinde kıvranırken çaresiz görmektense hiç görmemeyi yeğlerdi. Yok oluşun neredeyse her türlüsünü görmüştü: kurşunlanarak, yakılarak, ecelle… Bu sonuncusu inanılmazdı çünkü söylence veya uydurmadan gelen bağlantıları öylesine karanlık ve incecikti ki anlaşılması gerçekten mümkün değildi.

Geyik ailesini ayaklandıran Siyamet'in hayata veda etmesi değil, Nezahat'ın inleyerek, "Ah, ah, iki gün daha bekleyemedin" diye feryat figan bağırışı oldu. Evde ağıt gibi yankılanan tiz ses Pervane'yi dehşete düşürdü. Kocasının son kez dünyaya bakarken açık kalan gözlerini yavaşça kapattı, çenesine bir bez çekerek başından bağlıyordu ki elleri titredi, sıcak bir ter dalgası başından aşağı süzülüp kaburgalarının üstünde donup kaldı. Her zaman hizmetçi olarak gördüğü Nezahat'a daha sonraki günlerde farklı bir gözle bakıp onu ailenin bir ferdi olarak kabul etse de o an kapkaranlık bir ruh hali içindeydi, Nezahat'a döndü ve susmasını söyledi.

Bir sonbahar günüydü. Perşembeydi. Hava serindi. Yanan kömür sobası sönmek üzereydi. Bu soba sadece ısınmak için değil, çay demlemek, yemek pişirmek, çamaşır, bulaşık, banyo suyu ısıtmak gibi işler için de kullanılıyordu. Nezahat gidip kömürlükten kömür getirdi, sönmek üzere olan sobayı tekrar tutuşturdu. Gaz ocağının ispirtosunu ateşledi, üstündeki çaydanlığa su doldurup kaynattı, çaydanlığı alıp iyice ısınıp kızaran sobanın üstüne koydu, gaz ocağını kapattı. Ölü evinde gelen misafirleri iyi ağırlamak adettendi, Nezahat bunun hazırlığını yapıyordu. Arada bir ise ağlamaktan gözleri şişmiş Suphi ile Feride'yi teselli ediyor, onlara ikide bir şöyle diyordu:

"Allah rahmet eylesin. Ölüm, ne babayı bırakır ne de evladı alıkor. O öyle bir geçittir ki, herkes oradan geçmeye mecburdur.

Sabırlı olun, ağlamayın, ağlamayın, ruhu görüyordur sizi, üzülmesin."

Bir başkası bunları söylese dalga geçtiği sanılırdı ama söz konusu Nezahat olunca ruh denen şeyin gözlerinizin önünden geçtiğini düşünebilirdiniz.

Geyik ailesinin hiçbir akrabası Ankara'da yaşamıyordu. Ankara'da sadece tanıdıkları, dostları, hemşerileri vardı. Kimi memur, kimi bürokraside, kimi işçi, kimi milletvekili kimi de askerdi. Soku Kahvecisi'ni açınca Siyamet'in çevresi genişlemiş, herkes bir başkasını tanıştırmış derken şairden yazara, bürokrattan siyasetçiye pek çok tanıdığı olmuştu. Bir de tabii Suphi'nin okul arkadaşları ve aileleri arasında bazıları artık Geyik ailesinin dostlarıydı, onlar da Siyamet'in ölümünü duyar duymaz K. Sokak'taki evine gelmişlerdi.

Pervane pencereden iki milletvekilinin geldiğini görüp kapıya çıktığında, duyduğu tuhaf sözlerin yeni gelenlerin ağzından çıktığına inanamadı. Bunlar, dönemin hükümetinin iki üyesiydi. Biri fırsat buldukça Soku Kahvecisi'ne uğrar, soku kahvesi içer, pasta yer, birileriyle gelmişse uzun uzun politika konuşurlardı. Öteki ise kendisi gibi düşünmeyenlerin, ne kadar terbiyeli, iyi insanlar olursa olsun, içlerinde mutlaka kötülük taşıdıklarını sanırdı.

Biri, "Duyduğum doğruysa, bu ya yüce Allah'ın bir işi ya da şeytanın işidir" diyor. Öteki ekliyor: "Bu kıl meselesi iyice araştırılmalı. Zira Siyamet'i ilk tanıdığımda sormuştum. O da bana biz Şahmeran soyundan gelmeyiz, sırlar dünyasından bu dünyaya bir ruh olarak gelir, yaşarız ve zamanla tüylerimiz dökülünce gömlek değiştirip sırlar dünyasına göçeriz, demişti. Şaka mıydı gerçek miydi söyledikleri, anlayamadım."

Siyamet'in zaman zaman muzipliğinin tuttuğunu biliyordu Pervane. Ama bu insanlara bu şakayı yaptığına inanamıyordu, çünkü öbür dünyaya tüm kıllarını döküp öyle göçmüş, hayatın onca çözülmemiş gizemi yetmiyormuş gibi, ardında bir giz daha bırakıp gitmişti. Cesedini Ankara Tıp Fakültesi'ne bağışlayarak belki bu gizemi çözebilirdi ama buna nedense gönlü elvermiyordu.

"Hoş geldiniz?" dedi Pervane.

Vekiller üzgündü: "Başınız sağ olsun, Allah rahmet eylesin, toprağı bol olsun."

Bu arada Pervane geçmişe o kadar özlem duyar olmuştu ki cenazesi daha yerdeyken bunu düşünmesinin ayıp olduğunu kendi

kendine söylüyor, dinletemiyordu. Kimseye bir şey dediği yoktu ama içinde bir başka dünya boy vermişti. Bu dünya sadece Siyamet ile yaşadığı dünya değildi, daha uzun bir geçmişi vardı. Öyle ki saçına kolonya sürüp bir gün dökülen saçlara çare bulacağına inanan çocukluk arkadaşı Tito'dan tutun Nostradamus'u aratmayan kehanetleriyle yörede ün salmış İbiş'e kadar herkes gözlerinin önünden gelip geçiyordu. Sözün kısası, Pervane o gün başsağlığına gelen tanıdıklarının yüzüne bakarken her birini geçmişten tanıdığı birine benzetti. Geleceği belirsiz olduğu zamanlarda da –ki vadideki vahşetten sağ kurtulduğunda gelecek diye bir şey yoktu– böyle olmuştu. Geçmişi, çocukluğu, oynadığı oyunlar, anımsadığı güzel anlar, Gağand, Hızır, Kurban Bayramı gibi özel günler üşüşmüştü beynine.

Siyamet'in cenazesi o gün akşama doğru Kırklar Mezarlığı'na defnedildi. Pervane kocasının ardından sanki toprağın değil de dünyanın derinlerine bir göz atmış, bu yasanın, bu gidişin anlamını kavramış gibiydi.

İnsan üç lokma, bir tas su, yedi adım, biraz can, biraz hevestir.

Mezarlıktan dönerken, Suphi ile Feride'nin ayakta duracak mecali kalmamıştı. Pervane ise sanki Azrail arkalarından koklaya koklaya eve gelmesin diye Nezahat'a bahçedeki yolu iyice yıkayıp temizlemesini söyledi, yol yıkanıp temizlendikten sonra ancak rahatladı. Gecenin ilk saatlerinde ise dış kapının eşiğinde üç mum yaktı, Siyamet'in ve daha önce ebediyete göçmüş tüm ölülerinin ruhunun huzur bulması için dua etti.

Böylelikle, keder konusundaki tüm deneyimine rağmen Pervane günler boyunca hep bahçeyi gözledi. Siyamet'in eski günlerdeki gibi çıkıp gelmeyeceğini biliyordu elbette, bu bir bekleyiş değil, bir çeşit törensel davranış biçimiydi. Bu davranışı belki Asyalı ya da Doğululara özgü, o her şeye bir olağanüstülük kazandırmak çabasından doğuyordu. Ama bu uzun bekleyişe, yas günlerine, Siyametsizliğe alışamamasına rağmen günlük yaşamın uğraşları, dünya gailesi Pervane'yi gerçeğe döndürdü. Rahmetlinin kırk günlük hayır yemeğinden sonra Pervane som altın renkli bluzunun üstüne yeşil mantosunu giydi, bol kesim gri pantolonu tamamlayan siyah botlarını ayağına geçirdi ve bahçenin dışına ayak atmadığı kırk günün sonunda evden çıktı.

Soku Kahvecisi'ni Suphi idare ediyordu. Kırk gün boyunca annesinin bir an önce işin başına geçmesini beklemişti. Nihayet o gün geldi çattı. Pervane'nin Soku Kahvecisi'nin kapısından içeri girdiğini görünce sevinçten gözleri doldu Suphi'nin. Çifte kederi yaşamış, hem kocasını hem hayallerinin kahramanını yitirmiş annesi, onun kahramanıydı.

"Dışarısı soğuk mu anne?"

"Zehir gibi."

16

Onca uğraşa rağmen, aylar boyunca kavanozda kullanılmayı bekleyen mucizevi karışımı dökmek zorunda kalan Nezahat, neşeli kalktığı bir sabah, Suphi'nin Almanya'ya okumaya gideceğini öğrendi. İçinde garip bir burukluk hissetti. Burukluğu yüzüne vurmuştu. Bu eve ilk geldiği günden bu yana hep içinde taşıdığı heyecanından eser kalmadığı belliydi. İnsan beynini etkileyen bir döndüreç olsaydı, Suphi'nin beynini bu döndüreç düzeneğiyle allak bullak eder, Almanya'ya gitmesini engellerdi. Fakat Almanya rüyası o zamanlar her okumuş gencin hayallerini süslüyordu.

Geyik ailesi, Nezahat'ın bu üzüntüsünün 555K olarak bilinen, *5. ayın 5'inde saat 5'te Kızılay'da* yürüyüşüyle ilgili olduğunu düşündü ama, o sonu gelmez günlerde Suphi bilmediği bir ülkede geçecek zamanı düşünürken, Nezahat yalnızlığın katı kabuğunu Suphi ile kırmasının artık mümkün olamayacağını anlamıştı. Suphi Almanya'da okuyup mimar çıkacak, kim bilir hangi cemiyetin değerli bir üyesi olarak hayatını sürdürecekti ki o zamanlar birey değil, cemiyet ve devlet her şeyden önemliydi.

Nezahat'ın mutsuzluğu yüzünden okunuyordu. Sorduklarında "Mutsuz olacak neyim var ki, çok mutluyum ben" diyordu. Gün ışırken kalkarak işinin başına geçip neşeli türküler mırıldansa da içi kan ağlıyordu. Cıvıl cıvıl bir neşe kadar kederi de taşıyan o küçücük bedenindeki kalbi bir kuş gibi çırpındığı gün, Suphi'nin İstanbul'a, oradan da trenle Berlin'e gitmesine daha aylar vardı. Nezahat, Suphi ile daha fazla zaman geçirmek için tuhaf bir yol buldu. Her sabah, gece gördüğü rüyayı anımsadığı hiçbir ayrıntısını atlamadan anlatıyor ve Suphi'den rüyasını yorumlamasını istiyordu. Suphi başlangıçta rüyaları yorumlayamayacağını söylese de, "Elinde bir elma varsa evleniyorsun" diyecek kadar ileri gitti. Bu rüya anlatma, yorumlama çılgınlığı günlerce sürdü ve bir gece radyodan okunan bildiriyle Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Türkiye'nin idaresini ele almasıyla birlikte sona erdi.

Suphi Geyik aynı yılın eylül ayında Ankara'dan ayrılacaktı. O gün, sabaha doğru alacakaranlıkta bir didinmedir başladı. Sobada

ateşler alevlendi, lambalar yakıldı, heyecan içindeki Nezahat oradan oraya koşuşturdu, kahvaltıda yenebilir ne varsa masaya taşındı. Gören kıyametten önceki son kahvaltı sofrasına oturulacak sanırdı. Ama Suphi gayet sıradan bir güne uyandı, telaşsız, soğukkanlı hatta heyecansızdı. Sofraya oturduklarında sabahın yedisiydi daha.

"Beğendin mi?"

"Çok güzel, leziz."

"Afiyet olsun."

"Bak şurada bu sabah hazırladığım börek de var."

"Görüyorum, kör değilim."

"Ye öyleyse ye, elin memleketinde bulamaz özlersin."

"Tamam, yerim."

"Pastırma. Kayseri'den geliyormuş, en iyisiymiş."

"Yok, sağ ol, o kokar şimdi."

"Çökelek, çok seversin sen."

Kahvaltı boyunca masadakiler bir o yana bir bu yana taşınıp yer değiştirdi. Suphi Nezahat'ı ve annesini kırmamak için hepsinden tattı, pastırma hariç. Sonunda doyduğunu söyleyip kalktı, hazırlandı.

Oğlundan ayrılacağına kendini hazırlayan Pervane belki de hayatının en büyük gururunu yaşıyordu, dakikalarca oğluna sarılıp ağladı, derisinin altındaki özü ararcasına oğlunu kokladı, öptü, öptü, öptü.

"Bizi habersiz bırakma oğlum" dedi.

"Merak etme anne, bırakmam" dedi Suphi.

Ancak en azından şimdilik olacakları tahmin etmek kolay değildi.

"Burada bir horoz dövüşü hep olacaktır: bir yanda romantik maceralar peşinde koşan, yıkılmış evin kayıp anahtarını hurafelerde arayan biri; öte yanda zıpkın gibi, şakaları ve iğneli sözleriyle gururu kuşanmış öbürü. Biri diyor ki, 'İdam sehpalarında can verenlerden ders alsalar ya.' Öbürü yanıtlıyor: 'Sehpalar kurulursa nasıl işleyeceğini kimse bilemez.' Belki Almanya'ya gitmen en iyisidir."

"Hayırlısı, bakalım!"

"Tabii, hayırlısı neyse o olsun, oğlum."

Pervane'nin gözlerine dolan sıcak gözyaşları döküldü. Kollarını kaldırdı, oğluna kısacık uzaklıktan baktı: "Hevné to rast bero, lacikemın."[7]

7 Hayallerin gerçek olsun, oğlum.

O sırada, Nezahat sırtını doğaüstü varlıkları betimleyen figürlerle bezenmiş oymalı dolaba yaslamıştı. Dolapta yılların eskitemediği o kadar çok eşya vardı ki Siyamet'in kaybolan belleğiydi orası: Albeg'in soku kahvesi torbası, on iki köşeli teslim taşı, üstü yazıyla bezenmiş ama hangi dilde ne yazıldığı bilinmeyen bir leylek (ibrik), bir top kil ve daha pek çok nesne… Bir anlığına da olsa tüm gözler oraya dikildi. Fırsat bu fırsat diyen Nezahat, anıları zihninde sel gibi kabarınca Suphi'ye öyle bir sarılıp öptü ki Pervane'nin hissettiği o özü emdi adeta. Dolgun dudakları, içine çeker gibi bütün gücüyle Suphi'nin iki yanağında gömüldü.

Nezahat sadece Suphi'nin uzun boyunu, yeşil gözlerini, çenesindeki çukuru görmüyordu, başı kuş, gövdesi balık Babik[8] misali onun gözlerinin ardını da görüyordu. Suphi'nin aslında kendisini sevdiğini ama bunu söyleyemediğini, çünkü aralarındaki yaş farkından çekindiğini, Pervane'nin evlenmelerine izin vermeyeceğini düşünüp dururken kafasında bir sürü iyi ve kötü fikrin dolaştığı oluyordu.

"Beni unutma Suphi" dedi.

"Seni hiç unutur muyum Nezahat!" dedi Suphi.

Sözlerdeki tınıdan huylanan Pervane bir anlık dudaklarını ısırdı ama aklını kurcalayan olasılık uzun sürmedi, uçtu gitti.

Vedalaşma sırası Feride'ye gelince, Suphi daha fazla tutamadı kendini, ağladı. İlerleyen günlerde bu vedalaşma anları konuşulurken Pervane ile Feride, Nezahat'tan hiç beklemedikleri şakayı duydular.

"Suphi ağlayınca, erkeklerin en sağlam kalesi yıkıldı" dedi Nezahat.

Feride bu şakaya o kadar çok güldü ki yıllar geçip de bu sözün hiç de gülünesi olmadığını anladığında Suphi'nin gittiği o ânı anımsayacaktı. O gün dudaklarının titremesinden konuşamıyordu bile. Aslında babasıyla annesinden öğrenmediği, ailenin geleneğinde olmayan bir âdeti de aynı üzüntüyle, güçlü bir umut ve dilekle yerine getirdi. Ağabeyinin ardından bir kova suyu toprağa boca edip içinden dua etti: Su gibi akıp geri gel Suphi.

---

8 Hozat'ta yaşayan bir hikâyenin kahramanı; bir kafatasının içini görebilecek kadar keskin gözlüdür, düşünceyi okuyabilir, karanlığı aydınlatabilir, ufkun ötesini görebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1

Suphi, Hitler'in ayağını eşiğe attığı yıllarda henüz dünyaya gelmemişti ama savaşın kurbanlarından birinin ruhunu taşıyormuşçasına geçmişle bugün arasında gidip gelmiş, tren yolculuğu boyunca II. Dünya Savaşı'nı zihninde öyle abartmıştı ki Berlin'e bir öğrenci gibi değil, bir savaş kahramanı havasıyla indi. Erkeklerin çoğu kan içebilecek kadar savaş hayranıydı o zamanlar, belki bugün de öyledirler. Suphi bir savaş kahramanı olma düşünü hiç kurmamış olsa da savaşlar hakkında çok şey biliyordu. Bu yüzden, neredeyse her yeri başka ülkelerin işgalinde bulunan Berlin'e, gri bir göğün altında uzanan bu melankolik şehre ilk adımını attığında sersemlemişti. Bir taksiyle doğruca Fasanenstraße'deki Savoy Hotel'e gitti. Bu otel bir dönem İngilizlerin karargâhı olarak ve bir dönem bazı odaları Japon Elçiliği olarak kullanılmıştı. Savaşın ruhunun sindiği ve Henry Miller, Maria Callas, Greta Garbo, Helmut Newton gibi ünlü isimlerin konakladığı Savoy Hotel'in resepsiyonunda parlak kestane saçlı, mavi gözlü, zayıf bir kız duruyordu. Adı, Nicole Heydrich'di. Nicole çok havalı bir kızdı, saçlarında öyle bir rüzgâr uçuşuyordu ki Suphi'nin bir titremeye yakalanması an meselesiydi.

"Merhaba."

"Merhaba."

"Boş odanız var mı?"

"Kaç gün kalacaksınız?"

"Bilmiyorum. Kiralık bir ev bulana kadar."

Nicole canlı bir mıknatıstı, Suphi'nin şaşkın, yabancılığın verdiği ürkekliğini kendine çekiyordu. Bu, adeta gizemli bir biçimde içini ısıttı Suphi'nin. Önündeki defteri karıştırıp boş bir odalarının olduğunu söyleyen Nicole'e pasaportunu uzatırken odanın gecelik ücretini utana sıkıla sorabildi. Bir haftalık otel ücretini peşin ödedi, yaşıtı olabilecek otel görevlisinin peşinden odasına çıktı.

Adam bavulu odaya bırakıp kapıya yönelmeden önce sordu: "Başka bir isteğiniz var mı?"

"Hayır, teşekkür ederim" dedi Suphi ve adamın arkasından kapıyı kapatınca sanki Nicole maddeden arınmış bir varlık olarak

gözlerinin önünde belirdi ki bir melekti kız. Suphi hafifçe okşanan teninin ürperişini hayal etti ama bu cinsel bir istek değildi; geçmiş yıllarda, daha yüzündeki tüylerin yeni yeni çıktığı ergenlik döneminde, boşalmamış erkekliğinin sancısıyla kapıldığı o garip hayallerden de değildi. Bu her neydiyse, öyle derindeydi ki adeta hiç yoktu. Yatağa uzanıp uzun bir süre gözleri kapalı, hiçbir şey düşünmeden öylece yattı. Yorgundu, uyuyakaldı.

İşte Berlin'deki ilk günü böyle başladı Suphi'nin. Uykudan uyanınca soyunup temizlendi, pijamalarını giydi, pencerenin önüne geçip Fasanenstraße'de olup biteni izlemeye koyuldu. Karanlık çökmek üzereydi. Sokakta kimsecikleri göremiyordu. Garip bir bilinmezlik hissediyordu. Ve bu öylesine keskin, öylesine gerçekti ki yarından tezi yok ne yapacağını planlamalıydı. Hayat boşluk kaldırmaz.

Ertesi sabahın ilk ışıklarıyla birlikte uyanan Suphi tıraş oldu, giyinip kuşandı, kahvaltı yapmak için otelden çıktı. İnsan başını alıp dünyanın en uzak bucaklarına gitse de hayat denen şey her yerde aynıydı. Aynı telaş, aynı korkular, aynı umutlar… İnsan beyni, etrafını saran vadiler, nehir yatakları, koylar, körfezler, tüneller, tepeler ve uçurumlarla dolu bir labirente benzer ki Suphi, Fasanenstraße'de yürürken adeta katlanarak büyüyen düşüncelerine söz geçirememiş, bu labirentte kaybolmuştu. Kutsanmış mı, lanetli mi yoksa ikisi birden mi olduğuna karar veremediği bir geçmişin içindeydi: Dilif'in yangında, babasının unutkanlık batağında ölmelerini, hayatının yolunu açıp onu Berlin'e getiren tercihlerini, umutlarını, beklentilerini, Ankara'da bıraktığı annesi ile kız kardeşini ve Fasanenstraße'deki atmosferi düşüne düşüne sonunda Kantstraße'ye çıktı. Burada meydana bakan Alt Berlin adında bir kafeye girip oturdu. Sabahları kahve içme âdeti olmamasına rağmen, kendini garip bir şekilde uyuşuk hissettiğinden keskin, koyu bir kahve ile bir kahvaltı tabağı istedi.

Suphi ilkgençliğinden beri Paris'in ünlü kafelerinden övgüyle söz edildiğinde oralardaki havayı adeta solurdu. Berlin'de böyle bir hava olduğunu ise şimdi gözleriyle görüyordu. Gerçekten de oturduğu Alt Berlin'de saatlerce kalabilirdi. Ankara'nın Kutlu Pastanesi, Akalın Pastanesi ve Soku Kahvecisi gibi mekânlarıyla kıyaslayınca Alt Berlin eski hikâyelerin yazıyla anlatılamaz mekânlarını anımsatıyordu ki buraya garip ve kutsal bir hava hâkimdi. Evrimin ileri aşamasına ulaşmış ve daha yüksek düzlemlere çıkmaya hazır ruhlarla doluymuş

gibi, sanki ıstırapla mutluluğun koyun koyuna yattığı bir modern mağaraydı Alt Berlin. Duvarlarında Suphi'yi cezbeden birçok resim vardı; bunlardan biri çoktan soyu tükenmiş olması gereken ama rastlantı dediğimiz açıklanamaz olaylar sayesinde hayatta kalmış bir melek resmiydi. Melek sözcüğü aslında içini acıtmıştı ama içerde yükselen müzik bunu hafifletiyordu: "Meleğim." Müzikle birlikte düşünceleri de değişiyordu. Yıllardan beri, yani kendini bildi bileli tek başına kalıp kendini dinleyebileceği ender anlardan biriydi Suphi için. Omuzlarında tozşeker gibi beyaz serpintilerin olduğu yıllarda bile bu yalnızlığı hayal ettiği günler olmuştu. "Ne müthiş bir gün" diye düşündü. Ama özlemin merhamet nedir bilmeyen amaçsız şiddetiyle –ki onu dikkate almayıp büyüklüğüne ve gücüne saygı göstermezsen acımasızdır– Alt Berlin'de babasının hayaletini görmüş gibiydi Suphi. Sanki geçmiş, ölümü hareket ettirmiş hatta yaratmıştı.

Suphi ileriki zamanlarda sahibi ve çalışanlarıyla tanışacağı Alt Berlin'e müdavimi olarak girip çıktığında kafedeki bu ilk gününü anımsayacaktı. İnsan ne kadar dayanabilirdi yalnızlığa? Bir iki hafta mı? Birkaç ay mı? Birkaç yıl mı? Berlin'de okumaktan cayıp Ankara'ya geri dönme isteğinin içini sardığı günlerde Alt Berlin, Suphi'yi yatıştıran, rahatlatan, aklıselimle düşünmesini sağlayan mekânlardan ilki olacaktı. Savoy Hotel'de kaldığı yirmi gün boyunca hemen her gün Alt Berlin'e gidiyor, bir kahve ya da bir bira içerken orada değil de başka bir yerdeymiş gibi, gündelik hayatın dışında, bedensel farkındalığın uzağında buluyordu kendini.

O günlerden başlayarak Suphi'de dikkat çekici bir değişim oldu. Bu, ülkene geri dönebilmen için son şansın, diyordu kendi kendine ama yaşanacak gelişmelerin tahmin edilemediği hayatta insanı etkileyip değiştiren o kadar çok şey oluyordu ki asıl yüreğinin derinlerine kadar uzanıp onu etkileyen duygunun ne olduğunu bilemiyordu.

O sıralarda Savoy Hotel'de, II. Dünya Savaşı sırasında kendisiyle bütün insanlık arasına ulaşılmaz bir açıklık koyan Nicole'ün kederi bir kokuymuşçasına lobiden odalara kadar her yere siniyordu. Kör bir istiridye gibi keder ve bozgun denizinin derinliklerine dalan Nicole gerçek dünyada yani bedeninin ait olduğu dünyadaydı, ancak yaşadıkları onu ruhsal dünyasının en derinlerine indirmişti. Bir gece önünde bir şişe absent ile resepsiyonda otururken, Alt Berlin'den çıkıp oteline dönen Suphi'nin meraklı bakışlarıyla karşılaştı. Yüksek

derecede alkol içermesiyle bilinen ve "öğütücü" ya da "kulak kesici" adıyla anılan absent bir kadehiyle midedeki her şeyi un ufak edecek kadar serttir. Bu yüksek alkollü içkiyi içen kişinin yüreğinde büyük bir keder olmalı, diye düşünen Suphi, Nicole'ün kızarmış gözlerinde o kederi aradı ama bulamadı.

Suphi, absenti sadece okuduğu bir kitaptan duymuştu. Rivayet o ki Vincent Van Gogh'a kulağını kestiren absenti içenler hayal dünyasına öylesine dalar ki gerçek dünya onların zihninden, gönlünden, gözünden silinip gidermiş. Gülücükler saçan Nicole Heydrich, bilge bir kaplumbağanın gözlerine benzeyen hummalı mavi gözlerini, gecenin sessizliğinde faltaşı gibi açılmış Suphi'nin gözlerine dikti.

"İçmek ister misin?"

Aslında uçarılıktan uzak, bilmediği etmediği şeylere karşı temkinliydi Suphi, kararsız kaldı ama ağzından "ja"[9] çıktı bir kere, geri alamadı. Nicole bir kadeh getirdi, doldurdu verdi.

"*Prost*."[10]

Çelik gibi sert bir çeneyi bile titreten absent, Suphi'yi dilinden ciğerine kadar yaktı, içinde cehennem ateşi yandı sanki.

"*Mein Gott!*"[11]

İşte o gece, Nicole ile Suphi'nin bir ömür boyu sürecek arkadaşlığının başlangıcı oldu. Sanki güçlü bir maya Nicole ile Suphi'yi kaynaştırdı. Her ikisinin de bazı ütopik eğilimleri gece boyunca sürdü, ağaran günle birlikte kuşların hüzünlü sesine karıştı.

Derken, zamanın çılgına döndüğü, eşi benzeri olmayan o gecenin hatırına Nicole, Suphi'ye kiralık bir oda buldu. Bu, Ku'Damm'da Marmorhaus Sineması'na yakın, Uhlandstraße'de Alman çiftin yaşadığı yedi odalı evin bir odasıydı. Evin sahipleri Friedrich ve Katrin Pohlmann Berlin'in bölünmesiyle sonuçlanan savaş boyunca fiziksel olarak evlerindeydiler ama ruhen oğulları Stefan'ın peşinde sürüklenmişlerdi. Bu yüzden, oğulları yaşındaki Suphi'yi gördüklerinde Stefan'ı görmüşçesine sevindiler. Ama Stefan'a ilişkin anıları kesik bir boğazdan çıkarcasına ansızın zihinlerindeki sevinci ustura gibi kesip belleklerinde yankılanarak ortaya çıkmıştı. Yine de bu iki insandan doğaüstü bir sevecenliğin yankılandığını düşündü Suphi. İkamet edeceği evin Savoy Hotel'e yürüme mesafesinde olmasına

9 Evet.
10 Şerefe
11 Aman Tanrım!

seviniyordu. Otele yürüme mesafesinde bir evde yaşaması, Nicole'ü sık sık görebileceği anlamına geliyordu.

Suphi'nin odayı kiralaması, Savoy Hotel'den ayrılıp kiraladığı odaya taşınması tam bir hafta sürdü. Pohlmann çifti insanı hemen pençesine alan Berlin'deki bu evlerinde bir erkek evlat büyütmüştü; o da savaşta öldürülmüştü. Ama yaşlı çiftin yaşama tutunma iradeleri hâlâ güçlüydü. Düzenli, kontrollü, hatta fazlasıyla kontrollü hayatları bazen çözülüp müzik notalarını andırırcasına inişli çıkışlı olduğunda, gençliğin gözlerdeki, çekmecelerdeki, kutulardaki, bavullardaki varlığı büyüye büyüye ortaya çıkardı, çünkü o yıllara ulaşmanın tek yolu buydu.

Suphi'nin yaşadığı oda geniş, kocamandı. Sokağa bakıyordu. Odadaki her eşyanın gotik bir havası vardı: Yazı masası, oymalı dolap, Kaiser tahtından farksız tek kişilik iki koltuk, gardırop ve diğerleri. Her eşya değişmez yerinde duruyordu. Suphi de çok geçmeden bu düzene alıştı. Akşamları eve dönünce ceketini ya da paltosunu, şapkasını çıkarıp her birini dilsizuşağın aynı çengeline astı. Hiç sekmedi bu düzen, bir gün olsun, şapkayı başka bir çengele, ceketi başka bir çengele asmadı. Aynı biçimde gardıroptaki giysileri de yerli yerindeydi ki, ufak tefek ama odanın havasını değiştiren eşya da taviz vermeyen birer simgeydi bu odada.

Böylece günler günleri, haftalar haftaları, aylar ayları kovaladı. Suphi, Berlin Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ne gidip gelmek dışında, zaman buldukça Alt Berlin'e uğruyor, her zamanki masası boş ise oraya kuruluyordu. Berlin biraz tekinsiz, savaşın ayak izlerinin her yerde görüldüğü gri bir yerdi ki Suphi, gülümseyince altın rengine dönüşen ifadesi, güzelliği, masumluğu, cana yakınlığıyla onu cezbeden, aynı zamanda istisnai bir bellek yetisine sahip Nicole ile burada görüşmeye başlamıştı. Nicole bir şeyi, örneğin bir dildeki bir sözcüğü söylemek için onu bellemek zorunda değildi, o sözcüğü daha önceki olaylardan anımsayabiliyor gibiydi ki bu özelliği ve yeteneğiyle hayranlık uyandırıyordu. Kafasında bir imge canlanıyor, daha önceden duyumsadığı başka pek çok imgeyi çağrıştırıyordu. Kuşkusuz kavramlarla düşünmeyi, mantıksal akıl yürütmeyi biliyordu ama Suphi onda çok eski çağlardaki insanın bazı özelliklerinin mevcut olduğunu düşünüyor, Nicole'ün aklını açık tutup tarihin başlangıcından bu yana olan biten her şeyin anısını barındıran kolektif bilinçdışıyla ilişkiye geçtiğine inanıyordu.

Bu düşüncesini destekleyen ilk işaret Nicole'ün Suphi'ye absent ısmarladığı gece ortaya çıktı.

Absent için teşekkür eden Suphi'ye Türkçe "Ben misafirperverim" diye gülerek karşılık verdi Nicole. Suphi öyle şaşırdı ki yüzünde bir parlaklık belirdi.

"Türkçe biliyor musun?"

Nicole'ün dudakları yayıldı, gözleri alnına doğru çekildi, elleri iki yana açıldı. "Ben misafirperverim" sözünü biliyordu ama nerede duyup öğrendiğini anımsamıyordu, ne anlama geldiğini de bilmiyor gibiydi.

Suphi bu kez, "*Sprichst du Türkisch?*"[12] diye sordu.

"*Nein.*"[13]

Nicole nedenini bilmediği garip olaylar yaşıyordu. Kadim anılar belleğinde apansız canlanıyor, herhangi bir olayı daha önce görebiliyor, en azından hissedebiliyordu. Dört yıl önce Afrika'ya gitmesinin nedeni de bununla ilintiliydi. Bir gün apansız bir görüntü gelmişti gözlerinin önüne; Batı Afrika ülkesi Liberya'nın Monrovia kentinde geziyordu. Yerliler gibi giyinmişti: rengârenk, uzun bir elbisenin altında bir terlikle arşınlıyordu sokakları. Orada doğmuş da ruhunu bırakıp başka bir ruha sığınan bedeninden çok uzaktaymış gibi, dilinde bir şarkı, Monrovia'dan küçük ama okyanusun maviliğiyle ormanın yeşilinin iç içe geçtiği kasabalardan, köylerden geçip gidiyordu. Bu, sonsuz bir yolculuktu.

Bu his ya da uzgörü, Nicole'ü Liberya'ya gitmeye zorlamıştı. Nicole'ün babası Alois bir Nazi'ydi. Hitler'in subaylarından katı bir adamdı. Gençlerin içine vahşet tohumları ekmiş, bu tohumların büyüyüp etrafa saçılmasını beklemiş bu Nazi subayının bir gün ari ırkın tüm dünyaya hâkim olacağına olan inancı hiç sarsılmamıştı. Nicole'ün Afrika macerasına, "O sefil ülkede ne işin var? Ne kadar güzel olursa olsun, Liberya'daki insanlar senin gibilerin kanını emmeye hazır yamyamlardır" diye karşı çıktı. Ancak Nicole kendi kararlarını kendi verebilecek yaştaydı, babasının bu hastalıklı düşüncesinin dünyaya nelere mal olduğunu II. Dünya Savaşı'ndan biliyordu. Liberya'ya mutlaka gideceğini söyledi. Bunun üzerine, Alois öfkelendi, Nicole'ün Liberya'ya yapılacak bu seyahatine bazı şartlarını kabul etmesi koşuluyla izin verebilece-

12 Türkçe konuşuyor musun?

13 Hayır.

ğini söyledi. Nicole'ün önüne daktiloyla yazılmış Afrika - Liberya Seyahati Sözleşmesi'ni koydu.

"Bunu imzalarsan gidebilirsin" dedi.

Nicole yaşamayı o kadar seviyordu ki, babasının inanıp sürekli tekrarladığı karaderili Liberyalıların kana susamışlıkları gözlerinin önünde canlandı. Bir andı, gelip geçti. Sözleşmeyi hızlıca okudu: Nicole, Liberya'da hastalanırsa ya da bir kaza geçirirse, Alois ona maddi ve manevi hiçbir yardımda bulunmayacaktı. Nicole, Liberya'da eceliyle ya da herhangi bir şekilde ölürse, Alois onun cenazesini Almanya'ya getirmekle yükümlü değildi. Getirmeyecekti. Nicole, Liberya'da gömülecekti.

Nicole ağlamamak için kendini zor tuttu.

"Sen benim babamsın" dedi.

"Öyleyim" dedi Alois.

"Bu kadar mı?"

Alois hâlâ Nazi disipliniyle yaşıyordu. Günlük yaşamı kurallar silsilesiyle ilerliyordu ki ailesinin her üyesi bu katı kurallara uymak zorundaydı. Yaşı ilerlemiş olmasına rağmen, seks hayatını bile belli bir disipline bağlamış Alois çeşitli maddelere evrilip maddenin o ölümsüz döngüsüne katılmaması için dua eden Nicole, onun son söylediğini duymadı bile, sözleşmeyi imzaladı, odasına çıktı, hazırlandı ve evden ayrıldı.

Nicole'ün bu hikâyeyi anlattığı ve sözleşmeyi gösterdiği birkaç kişiden biriydi Suphi.

"Liberya'da ne kadar kaldın?" diye sordu Suphi.

"Bir ay. Bir yanımın orada olduğunu hissediyorum. Müziğine, yemeğine, doğasına, geleneklerine hayranlık duymamın başka bir açıklaması olabilir mi, bilmiyorum" diye yanıtladı Nicole.

Bu sohbet Suphi'ye bir cesaret verdi ki aklı başından gitti delikanlının. Nicole'e gönlünü o gün, Alt Berlin'de kaptırdı. Nicole'e Afrika-Liberya Sözleşmesi'nin yıldönümünde birlikte Afrika'ya herhangi bir ülkeye gitmeyi teklif eder etmez çok ileri gittiğini düşünüp pişman oldu. Nicole'ün kendisini tersleyeceğini, bağırıp çağıracağını, masadan kalkıp gideceğini sandı ama Nicole rahatlıkla kendini koltuğa bıraktı. Gülümseyerek, "Seni yeterince tanımıyorum ama gideceğimiz güne kadar tanımış olurum" dedi.

Fakat bu seyahat fikri gerçekleşmedi çünkü Suphi o yaz tatilinde Ankara'ya gitmek zorunda kaldı. Berlin'de yaşamaya başlar

başlamaz annesiyle kız kardeşine hemen her hafta bir mektup yazıp gönderiyordu. Son mektubunda Pervane, "Kendimi o kadar yalnız hissediyordum ki arkadaşlarım bana "hayalet kadın" lakabını yakıştırdı. Nasıl bir gözde bir sevinci gizlemek mümkün değilse, senin yokluğunu da gizlemek mümkün değil" diye yazmıştı.

Suphi annesinin özlem dolu kelimelerini içercesine okumuş, Ankara'yı özlediğini eskisinden daha fazla duyumsamıştı. Bunun nedenini bilmiyordu ama annesinin yüzünde, çok değişmesine rağmen, sanki görülmesi zor bir kederi görüyordu. Bu kederin benzerini Friedrich Pohlmann'ın yüzünde de görecekti. Pohlmann çifti onun bir yabancı olduğunu neredeyse unutmuştu. Çünkü Suphi'yle havasız bir dolaba kapatılmış kirli giysilerin nasıl kokacağını bile konuşabiliyorlardı ki, Berlin'de yaşanmış bir olaydan ötürü bu kokuya Çürük Bağırsak kokusu da deniyordu.

Bu evde hep kapalı duran bir oda vardı. Ne Friedrich ne de Katrin o odaya giriyordu. Suphi, anıların bu evde sahip oldukları ayrıcalığı çok sonra öğrendi; her parça eşya kim bilir ne anılarla yüklüydü. Friedrich ile Katrin her parça eşyaya büyük özenle yaklaşıyorlardı. Suphi, Friedrich Pohlmann'ın doğum gününde yani 13 Aralık 1961'de, tarihin emanetçisi anılara gösterilen ilgiden yine de şaşkına döndü. O gece, Katrin Pohlmann misafirlerine savaş öncesinde ve savaş sürerken yaşadıklarını anlatırken kendini kaptırıp gitti: "Merak etme Stefan, çok sevdiğin defter hâlâ duruyor. Senden bize kalan güzel sözlerin varlığını her an hissediyor, duyuyoruz" dedi.

Katrin Pohlmann bunanla kalmadı, kalkıp kapalı duran odaya gitti, bir zamanlar Stefan'ın uyuduğu bu odadan o meşhur defteri de getirdi. Bu gece sadece Friedrich Pohlmann'ın doğum günü kutlanmıyordu, ancak kozmik bir zihnin kavrayabileceği Stefan'ın ruhu da kutsanıyordu adeta.

Bu olay, Suphi'ye eski şarkıları mırıldanıp evin içinde seke seke dolaşan Nezahat'ı ve ondan yayılan mayhoş kokuyu anımsattı. Suphi, Ankara'dan ayrılmadan önce, Nezahat'ın sırtını yasladığı dolapta çocukluğunun en güzel nesnesini görmüştü. Küçük bir teneke kutu ki babasının en sevdiği kutuydu bu. Babasından bir hatıra olsun istemişti.

"Anne, dolaptaki kutu babamın değil mi?"

"Evet, babanın çok sevdiği kutusu o."

"Onu alabilir miyim?"

"Al, oğlum, sen de çocukken çok severdin."

Suphi üstünde su perisi figürü olan portakal rengi kutuyu almış, kutunun içinden bir de ALFA marka, sırtı ile kulakları kırmızı, kara kaplı bir defter çıkmıştı. Babasının bu küçük hesap defterini hep bu kutuda sakladığını, zamanı gelince çıkarıp borçlarını, alacaklarını, gelir giderlerini bu deftere tek tek yazdığını anımsadı. Kemale ermiş bir havası olan bu defteri, Suphi değerli eşyasını koymak için aldığı teneke kutuyla birlikte bavuluna atmış, unutmuştu orada. Şimdi içtiği birkaç kadeh şarabın da etkisiyle başını omuzlarının arasına gömmüş, bir örtü gibi üzerine kapanan anılardan görünmez olmuştu. Friedrich hep ciddi konulara kafa yorduğunu söyleyip ona takıldı. Sözünü daha sürdürecekti ki Suphi kalkmak için izin istedi:

"Yarın okula gideceğim. Fakültedeki sabah derslerime yorgun argın girmek istemiyorum."

Suphi işte hiç bilmediği, hayatının dehlizlerine ilk o gece, yemekten ayrılıp odasına çekilince girdi. Annesinin yüzündeki gizli kederin aynısını Friedrich Pohlmann'ın yüzünde de gördüğünü düşünüp Pohlmann çiftinin anılarına tapınmasından etkilenmiş olmalıydı ki babasının o küçük hesap defterini bavuldan çıkarıp sayfalarını karıştırdı. Her şey günü gününe, düzenli bir şekilde kaydedilmişti. Siyamet, Harput'tan çıkarken cebindeki paradan altınların bozdurulmasına, oturdukları ev için ödenen miktardan Necati'ye borç verip üstünü çizdiği paraya kadar her şeyi yazmış, bazen de maddi dünyadan uzaklaşmak için garip satırlara yer vermişti. Örneğin, defterin ortalarına doğru bir sayfaya şu notu düşmüştü: "İnsana verilmiş en büyük ödül sonlu gibiymiş görünen sonsuz hayattır."

Kara kaplı defterdeki tek değişiklik bu değildi. Sayfaları çevirmeye devam eden Suphi, babası ve annesiyle birlikte gidip çarşıdan aldıkları en sevdiği oyuncağının adının yazıldığı satırları gördü: Piştov, 30 Kuruş. Bir sonraki sayfada ise çakılıp kaldı. Mağara yazılarına özgü o girintili çıkıntılı harflerin sırıtışından ürktü adeta. Başı öyle döndü ki sanki beyninde bir şeyler yerinden oynamıştı.

Şöyle yazmıştı babası:

"Suphi'nin öz babası ben değilim. Pervane'yi Suphi'nin öz anası bilirdim, ama öğrendim ki Suphi'nin öz anası ile öz babası iki bahtsız idi. Aziz ile Fener. Pervane'nin öz oğlu katledildi. Kucağında, kurşunlar

saplandı yüreğine yavrusunun. Bebesinin adı Suphi idi. Pervane kurtuldu, komşularının saklandığı mağaraya gitti. Fener, Aziz, komşuları hepsi yerde cansız yatıyordu. Bir tek sağ kalan Hidayet, Fener'in bebeği idi. Baktı Pervane, bebek anasının kanını emiyor. Onu kucağına aldı, gitti. Emzirdi, doyurdu. Oğlunun adını verdi ona: Suphi. Hidayet, oldu Suphi.

Bugün Mart'ın ikisi. Hani bir söz vardır: Keçi gizli döllenir ama açıkta doğurur.

O misal, hayat gizli başlar ama açıkta sona erer."

Suphi Geyik o gece o kadar içti ki koca bir beygir onun içtiğini içseydi nalları dikerdi. Dayanıklılığının kökleri çok derine indiğinden bana mısın demedi fakat içmeye devam edince burnundan kara kan akmaya başladı. Burnunu iki parmağıyla sıkıp başını yukarı kaldırdı, kan ağzına, ağzından boğazına aktı. Lavaboya koştu, burnunu yıkadı, pamuk aradı, bulamayınca burnuna bez tıkayıp koltuğa uzandı.

Ertesi sabah sızdığı koltukta sapasağlam uyanması bir mucizeydi. Sehpanın üstündeki açık deftere bakarken, bu hikâyenin bir zamanlar Siyamet'in yaşadığı hikâyenin yavrusu olduğunu düşündü. Belki de gerçekten tarih tekerrürden ibaretti. Ama Suphi, Siyamet'in aksine hikâyesinin peşinden gitmeye kararlıydı. Koyu mu koyu bir kahve yapıp içti. Aslında ister sarhoş, ister uyanık olsun, ister öfkeli, ister sakin, her zaman akıllı, mantıklı davranırdı ki aklıselimle davranmak gerektiğini çocukluğundan beri ona aşılayan Pervane'ydi.

"Ah anne, ah!" diye mırıldandı.

Kalkıp giyindi, kara kaplı defteri çantasına koyup evden çıktı. Hava kapalı, soğuk, Berlin kum rengindeydi. Uhlandstraße her zamanki gibi solgun, şarap rengi bir pusun içinde yüzüyordu.

Aslında bakılırsa Berlin'de kanın damarlarda delicesine dolaşmasına benzer bir hareket her zaman vardı. Suphi gerçek bir hareket adamıydı. Beklenmedik bir darbeyle afallamış, şaşkına dönmüş olsa da yıllar içinde edindiği deneyimden gelen iradesi böyle durumlarda işe yarıyordu. Bu, o kadar da kolay bir iş değildi elbette. Kandırılmışlık sert bir pençe atmış, Suphi'nin içinde ne varsa sökmüştü. Gece boyunca kaskatı kesilmiş, boğazına kara kan akarken gözlerini tavana dikmiş, sıkı sıkıya kapattığı

burun deliklerine verdiği acıyı düşünmeden öylece kalmıştı. İçinde biriken sıkıntıyla, zihnine bulaşan zehirle yaşayamayacağını biliyordu, bunları dışarı atıp rahatlaması gerekiyordu. Zayıflık göstermeyecekti. Yaşamın sağlam köşe taşlarını elinden bıraktığı an aptallığa varan duygusallığın kapanına kapılıp oradan çıkamayacağını da biliyordu.

Doğruca Savoy Hotel'e gitti Suphi. Lobide Nicole bir adamla oturmuş konuşuyordu. Nicole Suphi'yi görüce ayağa kalktı, yanına geldi.

"Hoş geldin! İyi misin?" diye sordu.

"Evet, iyiyim" dedi Suphi.

"Burada biraz bekler misin, konuşacak bir meselemiz var, bitince yanına gelirim."

"Tamam."

Suphi bir koltuğa oturdu. Aslında Nicole kalbinin derinliklerinde bir yerdeydi, düşüncelerinin içinde yaşıyordu ama Nicole'e neyi ne kadar anlatabilirdi ki. Uzun bir hayatın kısacık hikâyesi! Bu hikâyenin nerede başlayıp nerede bittiğini ya da bitip bitmeyeceğini kendisi de bilmiyordu ki bazı olaylar mayın gibidir, üstüne bastığınızda toprağın altında gizlenmiş öfkesini kusar, sizi paramparça edebilir. Suphi ailesinin toprağa gömdüğü mayından tümüyle habersizdi, Siyamet ile Pervane geçmişte yaşananlardan hiç söz etmemişlerdi ona. Fakat beyninin ağına düşen bölük pörçük sözler, belleğini zorladıkça karanlıktan sızıyordu. Onlardan en belirgin olanı, Dilif'in diri diri yakılmasının sonrasında söylenmişti. Anımsadığı kadarıyla Pervane, Siyamet'e şöyle demişti: "… bir gün öğrenecektir Suphi, hakikati Allah bile sonsuza kadar saklayamaz." Bu kadarını duymuştu Suphi. Bu söz şimdi ruhunun en karanlık köşesinde bir yılan gibi başını dikmişti. Suphi belleğinin kuytu köşelerinde bir süre dolandı durdu. Tek istediği bir ipucuydu. Bulamadı.

Nicole'ün işi uzun süreceğe benziyordu. Suphi'nin ise okula gitmesi gerekiyordu. Ayağa kalktı, Nicole'e okula gideceğini, akşama Alt Berlin'de olacağını söyleyip dışarı çıktı. Kafası karmakarışıktı. Annesi ile babası, Allah'ın bile saklayamayacağı gerçeği onca yıl boyunca nasıl kendisinden saklamışlardı? Bunları düşündükçe bilincinin, hatta bütün dokularının derinlerine döne döne inen, kendisine acımasına mecbur kılan bir burgaca kapılıyordu. Aklı gövdesini zorluyor, sıkıştırıyor, içinden çıkılmaz bir çaresizliğe varıyordu.

Berlin'e okumaya geldiğini, geleceğini okuduklarıyla kurabileceğini ve Pervane'nin Almanya'da okuyacağını öğrendiği gün döktüğü sevinç gözyaşlarını sık sık anımsayan Suphi'nin durumu aslında o kadar da kötü değildi. Ama bu sıkışmışlıkla, geçmişin esir aldığı bu beyniyle nasıl okuyabilirdi? Her gün belleğinden geçen, çok belirgin bir zaman çizgisi üzerinde belirip silinen, birbiriyle ilgisiz olaylar, yüzler, isimler, sözler, mekânlar… Bu yaşam kalıntılarının, geçmişini tanımak fırsatını doğurmak dışında bir yararı yoktu. İstediği bu değildi fakat saklı geçmişi ortaya çıktığında yeni hayatının, nasıl şekilleneceğinin belirsizliğinden korkuyordu.

Suphi miydi, Hidayet mi?

Bunun gibi ortada cevap bekleyen birçok soru vardı. Her akşam okul dönüşü doğruca Alt Berlin'e gidiyor, kafasının içindeki sesi kısmak istiyor ama sorular birdenbire ok gibi ağzından değil, aklından çıkıyor ve bir matematik problemi çözercesine hayatının en zor sorusuyla yüz yüze kalıyordu:

"Gerçekte kimim ben?"

İnsan gerçekten kim olduğunu nasıl anlar? Herkes hayatının bir döneminde, bir ânında, hiç olmazsa da rüyalarında kendine sormuştur bu soruyu: "Kimim ben?" Yanıtlanması zor sorudur. Suphi için daha da zordu. Ateşlenen beyninde hâlâ babasının o sözleri dolaşıyordu: "Hidayet, oldu Suphi." İnsanın bir hamleyle bir başka âleme geçmesine benziyordu bu. Tıpkı gözlerini kapayıp uykuya daldığında içine girdiği o garip rüya âleminde değişime uğrayıp başka yetenekler, özellikler yüklenmesi gibi. Oysa gerçek elle tutulur bir nesne kadar ortadaydı: Suphi'ydi ama değildi de. Bir hayat yaşıyordu, yirmi üç yaşındaydı, ama yaşadığı hayat gerçek miydi?

Herkesin doğduğu bir yer vardır: bir hastane, bir ev, bir köy, bir kasaba, bir şehir, bir ülke ve bir dünya. Bunların içinde büyümüştü Suphi. Bir köy evinde doğmuş, bir başkentte büyümüş, çeyrek yüzyılı aşkın bir zaman önce kurulmuş bir Cumhuriyet'in yurttaşı olarak Berlin'e okumaya gelmişti. Hayat hikâyesi Hozat'ta başlamıştı ama kim bilir nerede son bulacaktı?

2

O günden sonra Suphi bu "Kimim ben?" sorusunu çok ciddiye alıyordu, dünya sanki bu sorunun etrafında dönüyordu. Ankara'dan ayrıldığından beri onu asıl amaçlarının dışında başka yollara iten olaylar üst üste biniyordu ki son zamanlardaki değişken hallerini Nicole de fark etmişti. Suphi'nin çocukluğunda hep bir benzerini edineceğinin hayalini kurduğu babasının defterini ve defterden gün yüzüne çıkıp adeta simyacı masalına dönüşen hayat hikâyesinin nasıl başlayıp dönüşerek devam ettiğini ve ömür denen ipin ucuna bir çengel takıp bilinmeyen geçmişini kendine nasıl çektiğini bilmiyordu elbette ki masalda simyacı, Dersim'de sık rastlanan yetmiş gram kimyaotu, yirmi gram misk, on gram saf altın, üç yüz gram saf gümüşü karıştırıp dört yüz gram saf altın elde ediyordu. O günlerde gizli bir oyunmuş gibi, ne zaman Suphi'nin üzgün olduğunu görse onu şakayla karışık uyarıyordu Nicole: Gereksiz düşüncelere, seslere kulaklarını kapayıp güzel hayaller kurmalısın, diyordu mesela.

Suphi her anlamıyla bu oyunu bozuyordu, genlerinden midir, insanoğluna özgü bir olay mıdır bilinmez, bir facialar dizisinin tohumundan filizlenmişti de oradan kopamıyordu. Hayat hikâyesindeki boşluklar, çatlaklar ve babasının deftere yazdığı sırrı öğrenmesi dışında, Suphi'yi bunaltan, baskı altında tutan başka olaylar olduğu da gün gibi ortadaydı.

Suphi o sıralar öylesine içine kapanmıştı ki Nicole'ün onu Ku'Damm'da Marmorhous Sineması'nın önünde bir kızla öpüşürken yakalayıp arkasını dönüp gittiği günün çok öncesinde de benzeri sorunlarla boğuştuğu sanılabilirdi. Marmorhous Sineması, Suphi'nin Berlin'de gittiği ilk sinemaydı. Beş katlı binanın dışı mermerle kaplanmıştı. İçi ise Cesar Klein tarafından resimlenmişti ki Suphi sanatın etkisini bu denli gösterdiği başka bir mekâna rastlamamıştı daha. Tavandaki vitraylar ona aldığı soluğu saydırıyordu. Aslında sinema dışında sanattan pek anlamazdı ama kokunun burunsuz, renklerin gözsüz de görüldüğü olur ki, Suphi'nin Marmorhous'ta tanıştığı Marlene ona şöyle demişti:

"İlk kez annemle gelmiştim bu sinemaya. Annem bana o gün demişti ki, Marmorhous Sineması kişinin önüne bir yol serer ve kişi o yola koyulup uçurumun kenarına ulaşınca uçmayı öğrenir."

Bu benzetme Suphi'yi sinemadan, sinemadaki resimlerden, sinemada izlediği filmden daha çok etkilemişti. O gün iki arkadaş *Tiffany'de Kahvaltı* adlı filmi seyretmiş, çıkışta Suphi hayranlık uyandıran sözün de iteklediği cesaretle öpmüştü Marlene'yi.

Nicole, Suphi'nin sevgilisi değildi, aralarında bu bakımdan hiçbir ilişki yaşanmamıştı. Yine de her ikisi de bundan rahatsızlık duyuyor, hislerini sezdirmek için uygun fırsatları kolluyorlardı. Nicole'ün sezinlediği gibi, Suphi ona âşıktı. Bu aşkın bazı zaaflara rağmen sürebileceğini düşünüyordu.

Böylece Suphi Geyik, Nicole'e aşkını ilan etmek için aklı ile duygularını beden denen etten kafesin, zihin denen dolambacın içinde serbest bıraktı. Resimler, hayaller, rüyalar birer birer canlanıyordu gözlerinin önünde. Hepsi de Nicole ile ilgiliydi, sıkışık yüreğine biraz olsun su serpiyorlardı. Ne var ki Nicole'den aldığı mesajlar gitgide belirsizleşmeye, dağınık bir havaya bürünmeye başlayınca cesaretini topladı ve ona sonsuz tek gerçeğin aşk olduğunu söyledi.

"Bu da ne demek oluyor!" diye sordu Nicole.

"Aşk" dedi Suphi.

Nicole, Suphi'nin bu dünyada sonsuz ve tek gerçeğin aşk olduğu görüşüne katılabilirdi ama süreklilik ve ebediyeti hayal ettiğinde faniliği besbelli olan pek çok şey gibi aşkın da gücünü fanilikten aldığını görüyordu. Öylesine candan, öylesine halden anlayan biriydi ki Suphi'nin, aşkını dile getirmek için çırpındığını seziyordu.

"Sonsuz ve tek gerçek, öyle mi?" dedi.

"Sonsuz ve tek gerçek…" diye tekrarladı Suphi.

Nicole bir an göğüs geçirdi, çarpan yüreğini duydu. Yavaş yavaş yaklaşıp Suphi'nin göğsüne çok yakın bir mesafede durdu, gözlerinin içine baktı.

"Beni sevdiğini mi söylüyorsun?

Suphi bu ani çıkış karşısında, kendi beceriksizliğinin ağırlığı altında ezildi. Bunu beklemiyordu. Yanlış mı duydum, diye önce kuşkulandı. Nicole kadar kendine güveni yok muydu yani, bunu mu kanıtlıyordu Nicole'ün bu cesareti?

Suphi ile Nicole'ün aşkı böyle başlamıştı işte, sıradan, alelade bir günde, Landwehr Kanalı'nın kıyısında. Ne var ki Suphi yeni çıkan

dişler gibi içini zonklatan "Kimim ben?" sorusundan kurtulamadı. Belki bunu fazla abartıyordu, hatta fazlasıyla takıntılıydı ama bazen bir konu, bir olay insanın kendi kefenini dikmeye başlamasının nedeni olur ki Suphi kısa zamanda ne kadar geri dönülmez yol varsa hepsini geçmişti. Babasının hayattayken anlatamadığını ölüyken anlatması iyiydi fakat hikâyesinin bilinmeyenlerini neye mal olursa olsun, nereye gitmesi gerekirse gereksin, isterse dokuz köy ile dokuz denizin ardında olsun öğrenmeye ant içti. Gerçi yaşananları tam olarak öğrenmesi, ancak son serüvene çıktığında mümkün olacaktı, yani her şeyin başladığı yer Hozat'a gidince… Yine de bugünden tezi yok kolları sıvamalıydı.

O gün gelene kadar, Nicole'ü görebilmek için her gün teptiği yollarda, gezdiği sokaklarda, parklarda, film seyrettiği sinemalarda, oturduğu kafelerde, okuldaki derslerde her an annesine yazacağı mektupları düşündü. Nicole bunun gerçekleşmeyeceğini, annesinin bunca yıl sakladığı sırrı açığa vurmayacağını çünkü sözün her şeyi kaldırabileceğini, fakat mümkünü yok gerçeğin altında ezileceğini söylediyse de dinletemedi.

Suphi doğum gününde Nicole ile gittikleri yemekten eve çakırkeyf dönünce masasının başına geçti ve mektubuna şöyle başladı:

Sevgili anneciğim,

İnsan her şeyi değiştirebilir ama ailesini değiştirebilecek kudrete sahip değildir. Nerede, nasıl, kiminle yaşayacağımızı seçebiliriz. Ama bir şeyi seçemeyiz: doğduğumuz aileyi. Bir akşam yemeğinde ev sahibim Friedrich Pohlmann bana uzunca bir hikâye anlattı. Almanya'da duyduğum hikâyelerin en iyisiydi. Berlin gerçek ve inanılmaz hikâyeler bakımından zengin bir yer. İnsanın bir parçası olan hikâyeler bunlar. Düşünsene, bir parçan eksikse hep eksik yaşıyorsun demektir. Ne acı, öyle değil mi?

Suphi'nin içini rahatlatan tek şey annesine olan sevgisiydi. Bu mektubu yazarken annesinin kırılabileceğini düşünmüştü, yine de onun sözüyle mektubu bitirmeyi uygun bulmuştu: "Hakikati Allah bile sonsuza kadar saklayamaz."

Öfkesinden yılgın düşüp o gece deliksiz uyudu. Ertesi sabah ise erkenden uyandı, evden eli ayağı titreyerek ayrıldı. Yazgısını öyle-

sine kabullenmiş durumdaydı ki artık hiçbir şeyin değişmeyeceği gerçeği en çıplak haliyle karşısında belirse bile umursamazdı. Bu yüzden de gereksiz ayrıntılarla zaman kaybetmemeliydi. Annesine doğrudan sormak yerine dolaylı yollardan sormayı bırakıp hızlı bir biçimde hedefine ulaşmalıydı. Her şeyi öğrenirse anılarını arıtabilir, dünyasını yeni bir ışıkla yeniden aydınlatabilir, Nicole ile güzel bir gelecek kurabilir, hatta bir gün hiç bilmediği doğduğu topraklara gidebilir, toprağın güçlü ve koyu ruhuna sığınabilirdi.

Ne var ki bel bağlamış olduğu bu hayaller de toz olup uçtu. Şimdi korktuğu şey yaklaşıyordu, onu alıkoyacak gücü yoktu. İyi de korktuğu şey neydi? Pervane bir gün olsun sevgisini ondan esirgememişti, hiçbir an gözlerine üvey evladıymış gibi bakmamıştı. Siyamet de öyle ki sınır çizgilerini aşmayı, bir hamlede ötelere geçmeyi mümkün kılan cesaretini ondan almıştı. Öyleyse bu karanlık heyuladan nasıl kurtulacaktı?

Suphi mektubu postaya verip vermeme arasında gitti geldi. Kötü anılar mahzenine attığı her söz onu kuşkuya düşürüyordu. Gözlerini posta kutusuna dikti, mektubu kutuya atarsa geri dönülmez bir yola daha girecekti. Pervane'ye açık açık hiçbir soru yöneltmemiş olsa da, sözlerin üstüne kıvrılıp kanat germiş imalarla doluydu mektup. Pervane mektubu okur okumaz kim bilir, uzun, düşünceli bir bakışla Feride'yi süzerek diyecekti ki, "Abin hakkında sana söyleyeceklerim var, biliyor musun Feride?"

"Biliyorum" diyecekti Feride.

"Ne söyleyeceğimi biliyor musun?"

"Ay, ne olur, bilmece gibi konuşma anne, nereden bilebilirim bana söylemediklerini?"

Pervane bu sırrı açmayarak belki de Geyik ailesinin yazgısını değiştirmişti, belki de yeni acılar yaratmaktan sakındığı için gizlemişti. Belki en güzel, en mutlu anların bile biraz hüzünle bozulabileceği gibi, bu gerçekle de bir hayatın altüst olacağını düşünmüştü. Pervane'nin yaptıklarında haklı olduğuna inanmak istiyordu Suphi. Dahası, inanmaya mecburdu. Sonunda mektubu posta kutusuna attı ve hem kılavuzların en kötüsü hem de en iyisi olan geçmişiyle birlikte odasına geri döndü. Çok uzun yıllar boyunca hiçbir hedefi olmadan yaşamış gibiydi. Eskiden yani çocukluğunda ve ergenlik döneminde gün ışırken şarkı söyler, güzel giyinip kuşanır, Jean-Babtiste Grenouille'nin buluşu Bouquet de la Cour parfümünü

bulamasa da en azından Eyüp Sabri Tuncer kolonyası sürer, bir neşe kaynağı olup kendini sokağa atardı. O zamanlar babası henüz adını bile bilmediği Alzheimer hastalığının karanlığına gömülmemişti, Suphi'ye hep takılırdı: "Ey, sokak aygırı, kimseye bulaşma."

Odası toz dumandı Suphi'nin. O köşeden bu köşeye dolanıp durdu. Ne var ki her şey zamanla nasıl olması gerekiyorsa öyle olacaktı: Pervane mektubundaki o imaları görmezden gelecek, Nicole üzülmemesini söyleyecek, Pohlmannlar yaşananlardan tümüyle habersiz onu her gördüklerinde gülümseyerek selamlayıp iyi olup olmadığını soracak, o da iyi olduğunu söyleyecekti.

Gerçekten de her şey böyle gelişti. Suphi mart ayında, bir pazartesi günü okuldan eve dönünce posta kutusunda bir mektup buldu. Annesinden geliyordu mektup. Hızla odasına çıktı, zarfı açtı. Sabırsızlıkla bugünü beklemişti, ancak şimdi satır satır aşağı indikçe kendisini çok garip bir maceranın beklediğini hissediyordu. Mektupta hikâyesiyle ilgili tek satır yoktu, beklentisi boşa çıkmıştı. Hiç olmazsa, "Düşünsene, bir parçan eksikse hep eksik yaşıyorsun demektir. Ne acı, öyle değil mi?" cümlelerine bir cevap yazsaydı ya, onu da yazmamıştı Pervane.

Her ne kadar bekliyor olsa da annesinin bu vurdumduymazlığı şaşırtıcı da gelmişti ve Suphi'nin öfkesini bir kat daha kabarttı. Annesine bir mektup daha yazdı. Bu kez, Berlin'in göbeğindeki evde yalnızlıkla dolu bir iç sıkıntısıyla yaşadığını, geçmiş günleri hiç unutamadığını, Allah'ın bile saklayamadığını kulun hiç mi hiç saklayamayacağını anlatıp sözü, ateşli zihnindeki çarpıntılara getirip bıraktı. Orada masasının başında sanki Pervane ile göz göze geldiler. Oturduğu yerden kalktı, pencerenin önüne yürüdü. Bir de ne görsün, mavimtırak camın öbür tarafında, avlunun ortasında Nicole, uzun beyaz boynunu iyice dikleştirmiş apartman kapısına doğru yürüyordu. Suphi hiç telaşa kapılmadı, üzüldüğünü göstermeyecek, dalıp dalıp gitmeyecekti. Daha önce sözleşmelerine rağmen, Nicole'ün geleceğini unutmuştu. Hemen dışarı çıkıp onu kapıda karşıladı.

Nicole baştan ayağa beyazlara bürünmüştü. Bembeyaz. İnsan yıllarca gölgesinde yaşadığı bir söğüt ağacını, bir tenteyi, bir mekânı, herhangi bir canlıyı, cansızı nasıl özlerse, Nicole de Suphi'yi öyle özlemişti. Suphi epeydir hem okuldaki yoğunluğundan hem de ruhunu tirbuşon gibi kıvrım kıvrım delip bedeninden söküp alan

sorunlarından ötürü Nicole'ü ne aramış ne de sormuştu. Genellikle dostluklarda ve aşklarda sevgi çok önemlidir, ama göz göze gelip konuşmak, dertleşmek her şeydir. Bu yüzden, Nicole bedeninde bile dile gelen özlemle tütüyordu. Sarıldılar birbirlerine.

Kuşkusuz, bunca zaman içinde dünya görmüş bir adam olmuştu Suphi. O gün Nicole'ü Berlin'in ünlü restoranlarından Rogacki'ye götürdü. Akşam yemeğini Nicole ile yerken ona kişiliğinin en acayip yönlerini, hayallerinin en tuhafını, korkularının en garibini anlatacak ve tabii okulu bitirdikten sonra neye karar vereceğinden söz edecekti. Hem böylece Nicole'ün yüzüne bakıp onun güzelliğini tadacak, belki o gece kasılıp sıçramalardan kurtulup rahat uyuyacaktı.

Rogacki insanların birbirini selamladığı, nazik garsonların cirit attığı, şeytanın iğrenç kokusunun sindiği Hitler döneminde çok üzücü olaylara tanık olmuş, son derece şık bir yerdi. Işıl ışıldı mekân, tıpkı Nicole gibi saf bir güzellikle dekore edilmişti, masalar, sandalyeler, örtüler derken her yer bembeyazdı.

Dumanı tüten, ortasında anason kokulu domuz eti dilimleri, üstünde frenksoğanı, kenarında koyu kıvamlı patates püresi bulunan bir tabağa çatalını daldıran Nicole Heydrich, Heinrich Völler'in hikâyesini anlatıyordu. Heinrich Völler, Berlin Duvarı'nı aşıp Batı Berlin'e kaçmayı başarmıştı ki o zamanlar Doğu Berlinliler günlerini kefen bezi dokumaya vermişlerdi. Çünkü duvarı aşıp batıya geçmek ölüm demekti. Batı Berlin'de her şey gibi kefen bezi de ateş pahasıydı. Völler'in ailesi Doğu Berlin'de kalmıştı.

"Bilmiyorum Nicole, hayatta öyle çok gerçek var ki hangisini seçeceğimize karar vermemiz bazen çok zor olabilir" dedi Suphi.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Nicole.

"Herr Völler ailesini özgürlüğü için terk ettiyse, bunun neresi cesaret işidir."

"Heinrich Völler kaçmasaydı kendini ya darağacında bulacaktı ya da bir kör kurşuna kurban gidecekti. Bu kaçış dalgası tüm Doğu Almanyalıların aklını çelmiş. Çünkü hayatları korkuyla sarmalanmış. Proletarya diktatörlüğü ve komünist parti liderliği; bu iki kelime her şeyi soğuk bir şiddetle kuşatıyor ve bu şiddet zihinlerinin en kör noktasına bile nüfuz ediyormuş. Düşünsene, Heinrich Völler bana şöyle dedi: 'Cehennemde azap çeken ruhların yanında hep şeytan vardır. Belki Batı Berlin'deki insanlar da en az cehennemdeki kadar acı çekiyorlardır. Ama hiç olmazsa yanlarında şeytan

yok. Bu yüzden, onların hâlâ cennete gitme umutları var.' Benim yaşadıklarımı düşün Suphi. Düzen, disiplin, Alman ırkının bekası, yüceliği derken babam bir canavara dönüştü."

Bir an şaşkın bakakaldı Suphi. Fakat doğruydu; tarih kardeşlerini, oğullarını boğazlayan padişahlar, krallar, hükümdarlar ve nihayet sıradan insanlarla doluydu. Şeytan denilen melek bu ruhlara sirayet edip, onların Tanrı'ya dönüştüklerini muzip muzip gülerek, kurnazca izliyordu.

"Dante'ye *İlahi Komedya*'yı esinleyen "Üç Dünya" fantezisini bilir misin?" dedi Nicole.

"Biliyorum" dedi Suphi.

"Hâlâ cehennemdeyiz. Araf'ı göreceğiz, ardından cenneti. İnsanlık sonunda en ideal düzeni bulacaktır."

Avrupa tarihinin karanlık sayfalarından, anılardan, yaşamöykülerinden ve gitgide barbarlaşan insandan, vahşi devrimlerden Hitler'e vardı Nicole. O geçmiş sert karanlık rüzgârlar esip her şeyi uçurmasın diye kelimeleri özenle seçip koruyordu, dikkatlice kullanıyordu. Fakat sohbet konusunu değiştirmenin zamanıydı.

"Hangi çiçeği daha çok seversin, Suphi?"

Suphi şaşırıp kaldı. Aslında hiç düşünmediği bir soru, yanıtını bilmiyordu. Fakat bir yanıt olsun diye, "Güzel kokan her çiçeği severim" dedi.

"En sevdiğin gün hangisidir?"

"Pazar."

"Tatil günü diye mi?"

"Hayır, sadece ondan değil. Pazar günü herkes güzel giyinip kiliseye gidiyor burada. Dua edip huzur buluyorlar. Ben de odamda o ruh halini hayal edebiliyorum."

Nicole, Suphi'nin cansız, sanki uykulu, ılık, yumuşak sözlerinden "hayal"i çekip aldı.

"Hayal…" dedi büyülü bir ses tonuyla. "Ben en çok vadi zambağını severim. O, safça kayalardan doğup açar ve hiç günah işlemediği için güzeldir. En çok en uzun günü severim. O gün, yeniden umudun yeşereceğinin müjdesi verilir."

Suphi bu hikâyeyi çok ilginç bulduğunu söyledi. Nicole sözleri dinlenecek kadındı, ne zaman konuşsa ilginç şeyler anlatıyordu. Üniversitede felsefe okumuştu ama o günlerde arapsaçına dönmüş yüreğinde daha çok Suphi'yle ilgili sorular dolanıyordu, sanki zih-

ni devre dışı kalmıştı da, ruhunun ipi yüreğinin elindeydi. Ona tümüyle yabancı gelen bir yolda yürüyormuş gibiydi. Bu yolda karşılaşacağı sürprizlere, tehlikelere hazır mıydı? Aslında bu soruya yanıt aramaktı amacı. Suphi'ye okulu bitirip ne iş yapmak istediğini, nasıl bir gelecek düşlediğini sormak istiyordu, gözlerindeki ışık bir azalıp bir çoğalıyor, Suphi'nin bakışlarını her zamankinden daha çok arıyordu.

Aradığı o içten, baygın bakışı yakalayınca sordu: "Okulun bitince ne yapacaksın?"

Suphi, "Küçükken dinlediğim bir masalda, her toprağın kendine özgü havasıyla yeni doğan bebeğin kalbine girip onu kendisine bağladığı anlatılıyordu" dedi.

"Anlıyorum. Öyle söyleniyor ama birçokları bunun bir masal olduğunu biliyor."

"Sözcükler yalan söylese de bir deneyden doğarlar. Bu sözler de deneylerden doğup gelmiştir bugüne."

"Peki, ülkene dönüp ne yapacaksın?"

Suphi şarabından bir yudum içip gözlerini boşluğa dikti.

"Babamın doğduğu kasabada bir sinema salonu açacağım."

Bu sözleri izleyen sessizlikte Suphi, Berlin'deki her sinemaya gitmekle kalmayıp her sinemanın içini koltuktan duvarlara, perdeden kapılara, ışıklandırmadan tavana kadar her yeri yeni satın aldığı Agfa fotoğraf makinesiyle kare kare fotoğrafladığını, akşam odasına çekildiğinde ise büyük bir keşfin tam kıyısında durduğunu sanıp sinemaya giren çıkan, her yeri fotoğraflayanın bir çeşit ruh ikizi olduğunu düşünüp gülümsedi. Aslında yaptıklarının bir delilik olduğunu düşünmüyor değildi ama babasının en büyük düşünü gerçekleştirmenin başka yolu yoktu.

"Baban sinemacı mıydı?"

"Hayır, kahveciydi."

"Bu güzel bir düş ama sen neden sinema değil de mimarlık okuyorsun?"

"Bunu ben de soruyorum kendime. Cevabını veremiyorum. Derin mi derin bir karanlık kuyudan Yusuf olup çıkacağımı düşündüm ya da ailem bunu düşündü. Öyle bir kuyu ki!"

"Bir fikrin yok mu? Bilmiyor musun?"

"Bilmiyorum. Berlin'e gelmek istediğim yıllarda düşündüğümüz tek şey bir zırhtı."

Bu "zırh" sözü Nicole'ü ürpertti. Bedeni dalgalandı, gözleri büyüdü. Ayaklarını yere iyice bastığından emin olup, öne doğru eğildi. Çatalıyla etten bir parça alıp çekti.

"Kusura bakma, Suphi, bir an…"

"Ne oldu?"

Tarih adımızı rüzgâra verip ülkeden ülkeye savuruyor, diye düşündü Nicole. Babam bize, ben sizin zırhınızım, sizin koruyucunuz, sizin tanrınızım, derdi. Dilini görürdüm böyle zamanlarda, sanki o uzun et parçası sert, kara sözlerle kaplıydı, oradan fışkıran sözler de kapkara.

"Önemli bir şey değil" dedi ama yüzünün kasları gerilmiş, seğiriyordu.

Korku, Tanrı'nın icat ettiği en garip şeydir. Her yerdedir; akılda, mantıkta, düşte, yerde, gökte, hayatın görünür görünmez tüm yerlerinde… Nicole'ün hayatı bir çırpıda gözlerinin önünden geçti. Kafasının içinde bir elekten dökülürcesine bir şeyler sallanıp dökülüyordu. Yine de kötü bir gece değildi. Zevk ile keder tek vücut olmuştu. Bedeni bir yere serilip orada kalmak, kendini bırakmak isteğiyle yanıp tutuşuyordu ama bedenini ve ruhunu diri tutan tatlı bir ürperiş de vardı, bunu giderek daha çok hissediyordu. Bunları düşünürken birden önünden geçtikleri duvara sırtını yasladı, ellerini Suphi'ye uzattı.

"Öp beni" dedi.

Tatlı, fısıldayan bir sesti, sanki iç geçirmişti Nicole. Suphi de neye uğradığının şaşkınlığıyla kımıltısızdı ki birden yaklaşıp Nicole'ü kollarıyla sardı. Öpüştüler. Ensesine düşen sarı saçlarının kökünden bir ıslaklık sızdı Nicole'ün, derindeki ıstırabı aşıp yüzeye ulaşana kadar hafifleyen incecik, güzel bir ıslaklıktı bu.

Derken, Suphi o geceyi Nicole'ün evinde geçirdi. Bütün suyu çekilip kurumuş bedeni, Nicole ile yeniden hayat buldu. Yaşadığı sorunlarla beyni giderek uyuşsa da şafakla birlikte daha önce hiç tanımadığı, bilmediği bir duyguyla sarsıldı. Hiç bu kadar sevilmemişti.

Sabah uyanınca, Nicole'ün kolları ensesinde birleşmişti. O zarif kollarını yavaşça çözdü, kalktı, pencereye gitti. Şafak Berlin'in dirençli yüzüne vuruyor, şehrin üstünde yükseliyordu.

Döndü, Nicole'ü dudaklarından öptü ve evden çıkıp gitti.

3

Suphi Geyik yıllarca annesine mektup üstüne mektup yazdı, sormadığı ima yollu soru kalmadı. Annesinin gerçeği olduğu gibi anlatmasını bekledi ama beklediği olmadı. Pervane her mektupta üç maymunu oynayıp o eşsiz acılarla dolu günleri düşündü durdu: kana doymuş toprağın üstündeki öz oğlu Suphi'nin kımıltısızlığını, karanlıkta bile parlayan pürüzsüz yüzünü, karısına duyduğu aşk dilinin ucunda kalmış da ağzı bir karış açık ölen ilk kocasını, açlığını, ölüme meydan okuyup o güne kadar öylesi duyulmamış çığlığını ve tarif edilemez pek çok şeyi. Gözüne bir türlü uyku girmiyordu. Hâlâ cesetlerin kokusu burnundaydı. Hâlâ Hidayet'in minicik dudaklarının kan koktuğunu düşündüğü bile oluyordu. Gücü, cesareti o kadar azdı ki gerçeği Suphi'ye itiraf ederse onu bir daha göremeyeceğinden kokuyordu. Zaten Suphi yaz tatillerinde Ankara'ya gelip bir haftadan fazla kalmıyor, haftanın iki günü Siyamet'in mezarını ziyaret ediyor, fırsat bulduğunda ise Pervane'yi kışkırtıyordu. Örneğin durup dururken soruyordu:

"Dayıma benziyor muyum anne?"

"Çok benziyorsun oğlum. Şerif Ali senin gibi babayiğitti. Senin gibi güleç. Sadece görüntün benzemiyor ona, huyun da benziyor. Niye sordun?"

"Hiç öylesine sordum. Aklıma geldi işte. Keşke bir fotoğrafı olsa da baksak."

"Yok, oğlum, o zamanlar nerede fotoğraf makinesi! Kul yapımı ne vardı ki! Çanak çömlek, tas tarak, yatak yorgan, saban patos işte, hepsi bu!"

"Bak, hık demiş senin burnundan düşmüş anne. Bak bak, gözleri, burnu, saçları, gülümsemesi tıpkı sen. Şanslı kızsın Feride."

Pervane oğlunun bu laf sokuşturmalarına, iğnelemelerine aldırmayıp ıstırabın suskunluğuna kendini kaptırırdı. Elbette bu durum yıldan yıla tekrarlanınca onu daha da yaşlandırdı, çökertti. Ankara'da doğup büyümüş gibi alışık olduğu tüm mekânlardan elini ayağını çekti. Soku Kahvecisi'ne de gitmez oldu. Soku Kahvecisi'nin yönetimini artık yetişkin olan kızı Feride'ye devretti. Bırakın tah-

mini, düşünülmesi zor bir şeydi bu, çünkü benim diyen bir kadın bile Pervane'nin başardığını bir gün başarmayı çok isterdi. O güne kadar, Hazreti İsa hariç, hiçbir insan ölüyü diriltmeyi başarmamıştı. Pervane, Hidayet'i yani Suphi'yi diriltmekle kalmamış, onun kaderini de değiştirmişti. İnsanları seviyordu. Yaşamayı da seviyordu ama bir gün, vadiye sığınıp orada ölmek istediğini söyleyince, Nezahat onun delirdiğini, raydan çıktığını düşünerek neredeyse bayılıyordu.

"Ne dedin? Ne dedin?"

"Vadide ölmek istiyorum dedim."

Pervane'nin çevresindeki en güvendiği insandı Nezahat. Bir bakıma, Nezahat Şeker, bir sır küpü olmaya adaydı, bir bakıma ise dili susmayı unuttuğu için laf ağzında durmuyordu. Pervane'nin Suphi ile ilgili sırlarını anlattığı birkaç kişi vardı: Hıdır, Siyamet, Dilif… Hıdır'ı bilmiyordu ama diğer ikisi ölmüştü. Sırrını taşıyacak dördüncü kişinin de Nezahat olmasını istiyordu fakat ona ne kadar güvenebileceğini kestiremiyordu. Bu sırrını Suphi'ye anlatmaya yüreği dayanmazdı. Aklını bir türlü alamıyordu bu sorundan. Bazen derisinin kederden gerilip çatlayacağını hissetse de yüzü hâlâ çocuksu bir masumiyet taşıyordu, aynaya baksa eski zaman ermişlerinden birinin yüzünü görecekti. Oğlunu karşısına alıp tatlı sesiyle onu okşamalı, sevmeli, aklının kıyısında bir yerde yer etmiş olayları bir ermiş havasında anlatmalıydı. Yapamadı.

Aylar geçtikçe, Pervane saçlarının boyasının açılmasına kayıtsız kalıp bembeyaz saçlarıyla gerçekten bir ermişe benzedi. Annesinin, anneannesinin, babaannesinin saçlarına kına yaktıklarını, kafalarının derisinden saç uçlarına kadar rahatladıklarını, kınanın yalnız saçı değil hayatı da yenilediğini söylediklerini defalarca dinlemişti. Tüm bunlara rağmen saçlarını ne boyayacak ne de onlara kına yakacaktı. Oğlunun bu halini görmesini istiyordu; kendi içine kapanıp çöreklenen yalnız ve yaşlı kadını! Belki o zaman Pervane için ölümden daha zorunu istemeyi bırakırdı Suphi. Yani gerçek hikâyesini üvey annesinin ağzından duyma ısrarından vazgeçerdi.

O sıralarda Berlin Üniversitesi'ndeki son sayılı günlerinin tadını çıkaran Suphi, Nicole'e evlenme teklif etmenin yollarını arıyordu. Nicole güzel olduğu kadar zor bir kızdı da. Menekşe gözlerinin saçtığı ışığın içinde gidip gelen Suphi, onun tam olarak ne istediğini bir türlü anlayamıyordu. Yine de haziran ayının bir pazar

günü KaDeWe'nin önünde elinde Agfa fotoğraf makinesiyle Nicole'ü bekledi. Nicole tam sözleştikleri gibi dakikasında oradaydı. Yıllar sonra, "İnsan ayağının değmediği bir çölde kırmızı ışıkta duran birini görürseniz, bilin ki o Almandır" fıkrasını anlatıp gülerken bugünü anımsayacaktı Suphi. Aslında Nicole'ün ve genelde Almanların disiplinli yaşamına imreniyordu çünkü hayat, insan idrakinin sınırlarını aşmadıkça akıl ve mantıkla yönetilir, verdiğin sözü tutmak da akılcı olduğu gibi, ahlaklı bir davranıştır. Gittikleri yere kuralsızlık ve çözümsüzlük bulaştıranlardan olmayacağına daha o yıllarda kendi kendine söz verdi Suphi ama aklına estiğince davranmayı seviyordu, bunu kolayca bırakması beklenemezdi. O gün de aklına estiğince Nicole'ü Berlin'in bir köşesinden ötekisine dolaştırıp durdu. Sanki önünde yeni bir keşif alanı açılmıştı. Bütün gün dolaşıp akşam saatlerinde Kaiser Wilhelm Kilisesi'ne geldiler. Burası mucizevi manzaraya sahipti, Berlin'in harap kalbiydi. O saatler sonsuza kadar böyle devam edebilirdi. Fakat Suphi'nin beklenmedik hareketi Nicole'ü tam bir bekleyişin içine atıverdi birdenbire. Suphi, çevresinde o güne kadar hiç görmediği –hemen hemen tüm tanıdıkları görücü usulüyle evlenmişti– bir incelikle akşam güneşinin etrafını kumaş gibi saran kadifemsi morluğu göstererek Nicole seslendi:

"Bir güneş gibi doğdun hayatıma Nicole! Benimle evlenir misin?"

Kaiser Wilhelm Kilisesi'nin çevresinde bir yığın güzel kadınla, bir yığın yakışıklı erkek vardı, Suphi'nin adeta içine saklandığı sesini duyan bazıları dönüp Nicole ile Suphi'ye bakamadan edememişti.

Nicole ışıl ışıl parlayan mavi menevişli gözlerini Suphi'ye dikmişti:

"Suphi!.."

Bu sözün fısıltılı içtenliği, oluşturduğu kaygılı umut Suphi için o kadar beklenmedik bir durum yarattı ki bir süre nefesini tutup öylece kaldı. Girilmesi yasak bir bölgeye dalmış iki şaşkın gibi birbirlerine bakıyorlardı. Bu bilmece kutusunun uyandırdığı merak o kadar güçlüydü ki Nicole damarlarındaki kanın delice dolaştığını bile hissetti ve ani bir hareketle elini Suphi'ye uzattı:

"Evet, seninle evlenirim."

Böylece, o dakika dünya dertlerinden uzaklaştılar. Ne Nicole dünyayı düzeltmek sorumluluğunu omuzlarına aldı ne de Suphi geçmişin dehlizinde kendini aramaya çıktı. Zaten bu tür ciddi ko-

nuların konuşulacağı yer değildi burası, mutlu mesut bir geleceğin kıyısında dururlarken ne diye ciddi meseleler konuşacaklardı ki. Kaldı ki Suphi, Nicole'ün tatlı dilinden dökülen "evet"in bu acayip atmosferde kaybolmaması için önlemini almıştı. Gamın ve tasanın yanlarına uğramaması için bula bula M. Restaurant'ın cilası dökülmüş sandalyelerini buldu. Nicole şaşkın, Suphi'nin evlenme teklif edip kendisini buraya getirmesine bir anlam veremedi. Fakat burada her çeşit insan olması hoşuna gitti. Görünüşe bakılırsa serüven arayanlar, toplumla bağdaşmayanlar, toplumda itibar sahibi olanlar, beyefendiler, hanımefendiler her kesimden insanın bir arada olması güzeldi.

"Suphi, beni neden buraya getirdin?"

"Ben güzel yerleri severim, senin de sevebileceğini düşündüm."

"Burası güzel bir yer mi?"

"Sayılır. Görünüşü pek güzel sayılmaz ama şu içindeki insanlara bak, hepsi güzel. Üstelik yemekleri de güzel, içkiler desen her yerde aynı."

"Evet" diye onayladı Nicole başını sallayarak. Konuşmasını bambaşka bir ses tonuyla sürdürdü: "Ankara'daki kahveciniz böyle bir yere mi benziyor?"

"Hayır. Şık. Politikacılar ve entelektüeller caka satmak için Soku Kahvecisi'ne gelirler. Düşünsene!"

O sırada kapının sertçe açılmasıyla Suphi'nin rengi attı çünkü her ne kadar buraya gelişlerinin hiçbirinde hırgüre rastlamamış olsa da Berlin'in yitik insanlarının gittiği küçük mekânlarında gölgeler, hayaletler, cadılar bastırılmış çığlıklarıyla bir anda ete kemiğe bürünebilirlerdi. İçinde hiç öfke taşımayan ya da hayatının belli zamanlarında öfkeyle kalkıp zararla oturanlar bile sahip oldukları ruhun öfkesiz yapamayacağını bilirler. Bazen de bunu kanıtlarlar, birden patlar öfkeleri. Böylece bir köşeye fırlatılıp atılan kötülüğü, ruhlarının sanki kullanıp attığı bir şeymiş gibi görürler. Ruhunun iniltisini duyan kişi bilir ki, aslında atıldığı yerden çıkıp yaşama karışmak için can atmaktadır kötülük.

Neyse ki Suphi'nin beklediği gerçekleşmedi, içeriye boynunda fularıyla, yakası kürklü siyah bir kaban giymiş bir beyefendi girdi. Nicole, Suphi'nin tedirginliğini hemen fark etmişti.

"Kötü bir şeyler olmasından korkuyorsun, öyle değil mi?" diye sordu.

"Evet. Kapının sertçe kapanması iyiye işaret değil."

"Korkmamalısın. Korkuyorsan da buraya gelmemelisin."

"Korkuyorsan yaşamamalısın!.."

"Hayır. Yaşam bir tercih değil, buraya gelmek ise bir tercih."

"Her neyse, sevdin mi burayı? Sevmediysen başka yere gidebiliriz."

"Yoo, burası iyi. Ama sorduğum soruyu cevaplamadın."

"Buraya niçin geldiğimizi mi?"

"Evet."

Suphi tam başlayacaktı ki siparişi alan garson masaya bir şişe Riesling şarabı getirdi ki böylesi bir mekânda bu şarabın olmasına da şaşırdı Nicole. Garson yemek siparişlerini aldı, uzaklaştı.

"Buraya sık mı gelirsin?" diye sordu Nicole.

"Sayılır. Canım sıkılıyorsa hep buraya gelirim. Şimdi de mutlu olduğum için buradayım. Senin de görmeni istedim. Hem de en mutlu günümüzde. Kötü günlerimizi sonsuza kadar geçmişin karanlığına gömeceğiz, öyle değil mi?"

"Evet."

Ama bunun mümkün olmadığını biliyordu Suphi. Daha otuzuna varmadan defterler dolusu kötü anısı birikmişti. Geceleri arapsaçına dönmüş zihni rahat bir uyku uyumasına izin vermiyor, sanki sabahı olmayan gecenin içinde kendi küçük dertlerine sarılıyor, neredeyse ilahi adaletten başka hiçbir seçeneğin onu geçmişine götüremeyeceğine inanıyordu. Bir olayı yaşamayınca küçümsemek, önemsememek kolaydı, kendisi de geçmişte kalmış olaylar yüzünden bu kadar üzülmenin akılsızca olduğunu düşünürdü ama insanın başına gelince farklı oluyordu.

Neyse ki hayatının sıkıştırıldığı cendere gevşemişti. Bambaşkaydı şimdi, mutluydu. Şarap kadehini yavaşça kaldırdı ve sanki bir kitaptan okurcasına şu sözler döküldü dudaklarından:

"*Du bist wie die Sonne in meinem Leben geboren, Nicole. Prost.*"[14]

Nicole'ün mavi menevişli gözleri öyle parlak, gülüşü öyle berraktı ki benliğinin tam ortasına açılmış bir kapıydı ağzı.

"*Prost*. Seni seviyorum, Suphi."

14 Bir güneş gibi doğdun hayatıma, Nicole. Şerefe.

4

Suphi bu mutlu haberi annesine bir mektupla bildirdi. Mektubunun bazı bölümlerinde yine imalı sözlere yer verip rol kesti ama boşuna. Annesi bildik tavrını devam ettirdi, ne geçmişten ne de Suphi'nin öz annesi ile babasından söz etti. Bunun yerine adeta simgesel bir düzen dahilinde, oğluna Ankara'dan kartpostallar, fotoğraflar, geçmişle geleceği birleştiren sözlerin de yazılı olduğu mendiller gönderip durdu. Suphi, annesinin kendisine kartpostal, aile fotoğrafı ya da başka fotoğraflar göndermesini anlıyordu ama mendil göndermesine bir anlam veremiyordu. Hatta annesinin gönderdiği ilk mendili alınca, ona gönderdiği mektupta şöyle yazdı: "Anneciğim, gönderdiğin bu güzel mendilleri ömrüm boyunca unutmayacağım ama neden bunca mendil gönderiyorsun? Berlin'de de çeşit çeşit el işi mendil satılıyor, hatta en sevdiklerimden birini sincap nakışlısını kullanmaya kıyamıyorum. Bana bu mendilleri göndermekle bir şey mi söylemek istiyorsun? Şaka bir yana, anneciğim, odamın her yanı gönderdiğin mendillerle doldu. Yanlış anlama beni, bana gönderdiğin bu mendillere paha biçilmez, öyle mutlu oluyorum ki. Ama bunları işlemek zor olmalı, o güzel gözlerini yorma anneciğim."

Ne ki bu mendil gönderme muamması Suphi üniversiteyi bitirinceye kadar sürdü. Sonunda Suphi, el emeği göz nuru, nakışlı el işi ipek mendilden tutun da keten kumaştan gül işlemeli mendile kadar bir dizi mendili bir çeşit işaretmişçesine kabul etti. Zihninin bir kenarında bu mendillere ilişkin kuşkular vardı. Bu mendiller çözemediği bir işaret miydi gerçekten? Öyleyse bu işaret neydi ya da mendil neyin işaretiydi? Birçok hayalin, kuruntunun ya da boş sözün peşinde olsa bile bir gerçeklik vardı ortada. Bu nakışlı mendiller zihnini karıştırıyordu. Bazen salt hayalle, bazen salt bilinçle donatılmış gibiydi, ikisi arasında gidip geliyordu. Ama bu gelgitler uzunca bir zaman sürse de Suphi'nin Nicole'e beslediği aşkın önüne geçemedi. Sonraları hayatın tuhaflığı karşısında umutsuzluğa kapıldığında, hiç değilse bunu düşünerek avunacaktı.

Gelgelelim, üniversiteyi daha yeni bitirmişti, önünde zorlu günler vardı. Bir seçim yapmalıydı: Berlin'de mi yaşayacaktı, Ankara'ya

mı dönecekti? Hiçbir zaman o günlerdeki kadar mantıklı düşünme telaşıyla, al takke ver külah, en iyi kararı verebileceğine inanmamıştı. Aşkı uğruna zorluklara katlanabilirdi ki bu da içini büyük bir cesaret ve coşkuyla dolduruyordu.

Derken, Suphi karanlıkta odasında oturup pencereden Uhlandstraße'yi gözlemeye koyulduğu bir gece kararını verdi. Düşünceleri doğası gereği bir kez daha olumsuzluğa bürünüp kendini göstermeden kararını gerçekleştirmeli, Nicole ile birlikte Ankara'ya gitmeliydiler. Heyecandan bütün gece gözüne uyku girmedi. Şafak sökmesine yakın kalktı, çok iyi bildiği ve anladığı özlem dolu bir dostlukla odasında bir sağa bir sola dolanıp durdu. Berlin'de yaşamaya karar verirse bu evden, odasından, belki Uhlandstraße'den ayrılacaktı. Bunca yıl yaşadığı bu odayı, bu evi, doğallıkla kendisini ölen evlatları yerine koyan Friedrich ve Katrin Pohlmann'ı çok özleyecekti.

Suphi sabahın ilk ışıkları odasına vurduğunda evden çıktı, doğruca Savoy Hotel'e gitti. Nicole sıkıntılıydı o sabah, gece boyunca aklını kurcalayan bin bir sorunla boğuşup durmuştu ki babasının anılarından kendisine doğru kötülük, korku ve çöküntüden örülme tanıdık bir havanın kokusunu almıştı. Kimi zaman düşüncelerinin önüne geçemiyor, o tuhaf günleri kaygıyla anımsıyordu. Mesaisi bitmiş, eve gitmek için hazırlanıyordu ki Suphi'yi karşısında buldu. Böyle zamanlarda Nicole düşmanca bir merakın içine sindiğini hissederdi ki Suphi'nin "Benimle Türkiye'ye gelir misin?" sorusuyla birlikte rahatladı; zarif, uzun boynu rüzgârda sallanırcasına kıvrılıp aşağı indi, başını kaldırdı, saçlarını geriye doğru savurarak, "Evet, tabii. Ne zaman gidiyoruz?" diye sordu.

"Haftaya" dedi Suphi.

Nicole sevinçten Suphi'nin boynuna atıldı, onu öptü. Ardından bir şarkı eşliğinde ellerini boşlukta sallayarak dans etti. Nicole'ü yakından tanımayan biri, onun gözükara bir serüvenci olduğunu sanırdı. Oysa bu sevincinin Türkiye'ye yapacakları yolculukla veya yolculuğun getireceği serüvenle hiçbir ilgisi yoktu. Suphi'nin annesini, kız kardeşini, yaşadıkları hayatı ve tabii Türkiye'yi merak ediyordu ama daha da önemlisi, Suphi'nin ailesiyle tanışması demek, Suphi ile evlenip evlenemeyeceklerinin belirlenmesi demekti. Çünkü Suphi, evlenmeleri için annesinin olurunu alması gerektiğini defalarca dile getirmişti. Günler geçip de, Nicole bu "olur"un

başkaldırıp kaçarak evlenen genç kızların kâbusu olduğunu da öğrenecekti.

Nicole Heydrich, Suphi Geyik'in biricik sevgilisi o güzel kadını, bembeyaz saçları, kırışık yüzüyle eski çağlardan çıkıp gelmiş bilge kadınları andıran Pervane'yi görür görmez ona ısındı. Sezgisi, güçlü hisleri, kolektif bilinçaltıyla ilişkiye giriyormuşçasına bir kez dahi duyduğu sözcükleri kusursuzca telaffuz etmesiyle Pervane'nin gönlünü de fethetti. Suphi ile Nicole'ün Ankara'ya gelişleri, Anafartalar Caddesi'ndeki evi köşe bucak neşeyle doldurmuştu. Pervane sarılıp oğlunun kokusunu dakikalarca içine çekmiş, ne anlama geldiği belirsiz sözler, dualar, dilekler sıralamış, oğlundan ayrılıp Nicole ile göz göze geldiğinde ise gözleri ferfecir durup, bir süre öylece bakmıştı. Zihninde belirip biçimlenen sözcükler düşünce değilmiş de birer maddeymiş gibi içini garip bir hisle doldurmuştu. Hani bir gün olur da bir mucize gerçekleşir, karşısına Nicole çıkar diye… Fakat bu hissin neden elle tutulacak kadar cisimleştiğini anlamamıştı. Aynı anlamazlığı ve şaşkınlığı bir başka biçimde Nicole de yaşamıştı. Pervane'nin "Hoş geldin kızım" deyişine ve elini uzatışına bir an tepki verememişti. Bir şeyler söylemek istemiş ama çarçabuk bir sözcük bulmak için duyduğu istek ansızın yüzündeki ifadede belirmişti. Sakin, güleç ama tedirgin bir yüz ifadesiydi bu. Şaşkınlığına karşı koyamamıştı. Çünkü Pervane'nin ferfecir bakışları onu olduğu yere mıhlamıştı. Neyse ki bunu izleyen birkaç saniyelik sessizlikle birlikte her şey yoluna girmişti. Suphi ise hayretler içindeydi, annesine inanmaz gözlerle bakışının altında, koca bir adam olarak Ankara'ya geri dönüp de karşılaştığı keder yatıyordu. Heyhat, annesinin bakışlarından gelen bir ağıt yakarısı duyuyordu sanki. O eski Pervane'den eser yoktu: kıpkırışık bir yüz ki her çizgisinde eski zamanı seyretmek için bir yol; huzur, düş, saflık ve keder… Eskiden ustalıkla taranan, biçim verilen, daha sonraları yine ustalıkla boyanıp bakımlı duran saçları şimdi adeta birbirine düğümlenip gelişigüzel bir köşeye atılmış bembeyaz bir ip yığınını andırıyordu. Belki doğaldı bu, çünkü Pervane engin umutsuzluk da dahil her türlü ruh halini yaşamıştı. Hem bedenen hem ruhen, geçmişi içinde taşıyan bir gelecek abidesine ve bir geçmiş yığınına dönüşüyordu yavaş yavaş. Suphi, annesinin daha önceki yıllarda, Ankara'daki değişimine saat saat, gün gün tanık olmuştu.

O zamanlar Pervane sadece görünüşte değil, düşünsel açıdan da değişmişti. Düşmanında sevdiği yönü bulup alabilen, sevdiğinde ise hoşlanmadığı yönü bulup reddeden bir kadındı.

Çocukluk, gençlik, olgunluk derken yaşlılık çağına gelmiş Pervane karşılama, hoşbeş faslı bitince Nezahat'a akşama güzel bir sofra hazırlamasını söyledi. Fakat Nezahat gözlerini Suphi'den alamıyordu. Sırım gibi maşallah, taş gibi delikanlı olmuş, diye düşünürken Pervane'nin ikinci uyarısıyla irkildi.

"Nezahat, vakit yok, akşama güzel bir sofra hazırlayalım, olur mu?"

"Olur, olur Pervane, merak etme sen" dedi Nezahat ve mutfağa geçip inceğiz çorbası, ızgarada et, Beypazarı güveci, salata, yemlik cacığı, höşmerim yaptı ve akşam yemeği saati gelince masanın ortasına sevgi çiçeği ile dolu bir vazo koyup, Meissen marka pembe tabakların içine üçayak gibiymiş duran, Terzi Gazi'ye diktirdiği turuncu kumaş peçeteleri yerleştirdi, kaşık, çatal, bıçak, bardak gibi gereçleri özenle yerli yerine koyup akşam sofrasını hazırladı. Sofranın çok şeye gebeymiş gibi bir hali vardı.

Feride de o akşam erken saatte Soku Kahvecisi'nden çıktı, doğru eve geldi. Suphi'ye sarılırken gözyaşlarına hâkim olamadı. Tuhaftır, üvey kardeş olmalarına rağmen Suphi ile Feride fiziksel olarak değil ama başka yönleriyle birbirlerine çok benziyorlardı, aynı uyumla işleyen iki makine gibiydiler. Nicole bu iki kardeşi izliyordu. Davranışları, duygusallıkları biraz aşırı gelmişti ona ama Suphi'nin daha önce kız kardeşinden söz ederken şöyle dediğini anımsadı: "Fiziksel olarak birbirimize benzemiyoruz ama ruhen ikiz gibiyiz."

Nicole'ün şaşkınlığını fark eden Nezahat, "Bunlar ikiz gibiler" dedi gülümseyerek ama Nicole anlamayınca boş ver dercesine elini salladı. Sevgilisini elinden almış bir kadına bakıyormuşçasına içten pazarlıklı bir hali vardı. Suphi'nin kendisine yar olmayacağını anlamış, o sevdasından vazgeçmişti ama yine de içinde duvarları derin bir sevgiyle örülü bir aşk vardı, bu aşk uğruna savaşmaya hazırdı. Onca yıllık yaşanmışlıktan ötürü buna hakkı olduğunu düşünüyordu. Derken, akşam yemeğine hep birlikte oturduklarında ilk servisi Suphi'ye yapmaya kalktı ama Suphi, "Önce misafirimize, Nezahat. Nicole Ankara'ya evimize ilk defa geliyor, öyle değil mi?" dedi.

Nezahat'ın küçük gözleri kapanıp açılırken dudaklarına acı bir gülümseme yayıldı. Yemek servisini yapıp masadaki yerini alınca

da kanının yavaş yavaş hızlanarak yüzüne ateşten bir dalgayla vurduğunu hissetti. Laf sokuşturma konusunda şeytanı alt ettiği için Feride'nin ona taktığı lafdöven lakabıyla bilinirdi. Laf olsun diye söylenecek birkaç sözden beklenmeyecek bir şenlik havası da, bir üzüntü havası da yaratabilirdi ama yapmadı. Ağzına götürdüğü her lokmayı uzun uzun çiğneyerek, Suphi'nin kendisini anlayıp anlamadığını, bakışlarından içindeki aşk ateşini fark edip etmediğini, yoksa anlayıp da anlamazlıktan, fark edip de görmezlikten mi geldiğini düşünüp durdu. Sohbet daracık bir döngü içinde sürüp gidiyordu: Berlin, yemek, kahve. Suphi Berlin'de yaşadığı yemek ve kahve deneyimlerini anlatırken her bir sözcüğü birer taş gibi havaya atıp tutuyor ve ansızın yere bırakıyordu ki sözcüklerin adeta inleyişiyle irkilen Pervane her defasında hayretler içinde kalıyordu.

"Nezahat'ın yemeklerini özlemiş olmalısın!"

"Evet, tabii ki özledim" dedi Suphi gülerek. "Hem yemeklerini hem de kendisini."

Suphi bu sözleri söylediğinde aşkın akıl almaz zorlukları bile yenebileceğini bilmiyordu. Gerçi kurmaca pek çok eserde aşkın çok zorlu koşullarda bile zafer kazandığını görmüştü ama tersini de görmüştü. *Genç Werther'in Acıları* belleğinde neredeyse satır satır hâlâ duruyordu, her sahnesi. Gerçi hiçbir kurmaca aşk Nezahat'ın aşkıyla boy ölçüşemezdi. Öyle ki bir anlık da olsa hayalgücünün işkencesinden kurtulan Nezahat günler, aylar hatta yıllar sonra bile bu çaresiz aşkın esiri olacağını bilmeden o gece aşkına esir düştü. Sabah erkenden kalktığında ise eskiden olduğu gibi Suphi'yi uyandırmaya gitmeyi, onun odasının her yanına sinen o erkek kokusunu almayı, onu öpmeyi o kadar çok istedi ki! Daha da kötüsü, ruhunu bocalatan, omurgasını titreten asıl darbeyi, dillendirmekten hatta düşünmekten çekindiği sözleri duyunca yiyecekti.

Nicole ile Suphi'nin Ankara'ya gelişleri evde büyük bir sevinç yaratmıştı. Nezahat dışında herkes bu sevinci ilk akşam yemeğindeki gibi yaşamaya devam etti ilerleyen günlerde de. Sıcak hava, Soku Kahvecisi'nde çalışan Feride hariç, evdeki herkesi bahçedeki çınar ağacının gölgesine çekiyor, sohbetler kahve, çay, yemek, atıştırmalıklar eşliğinde bazen gece yarılarına kadar sürüyordu.

Derken bir gün, hava içten içe kaynamış kaynamış sonunda patlamıştı, güneş ateş saçıyordu. Gelecek mevsimi dölleyen böylesi havalarda Pervane, kocasının Soku Kahvecisi'nde servis ettirdiği o

ünlü kahve gazoz lokum üçlüsünün her zaman işe yaradığını söylerdi. Bu yüzden, Nezahat'tan birer şekersiz soku kahvesi yapmasını, yanında ise birer soğuk Ankara gazozu ile lokum getirmesini istedi ki Siyamet Geyik unutkanlık hastalığına yakalanmadan önce bu ağacın gölgesinde oğlunun şimdi oturduğu sandalyeye kurulur, bu üçlünün keyfini çıkarırdı.

"Hatırlıyor musun Suphi" dedi Pervane, "baban senin oturduğun yerde oturur, birdenbire bir hikâye anlatmaya başlardı. Ya da ne bileyim havadan sudan konuşurdu. Biz şaşardık çünkü hikâyenin ortasından başlardı anlatmaya."

"Hatırlıyorum anne" dedi Suphi.

Rahat değildi, ne bacak bacak üstüne atmış ne de içmek için kahvesine uzanmıştı, sağ elinin başparmağıyla işaretparmağını çenesine dayamış düşünüyordu. Bu alabildiğine düşünceli halinin nedenini tahmin etmeye çalıştı Pervane, ama bir sonuca varamadan soluğunun birden kesildiğini duydu.

Suphi, "Biz evleniyoruz anne" dedi.

Söyler söylemez öyle sınırsız bir rahatlama yaşadı ki bir sevinç çığlığının kopacağını, annesinin kalkıp Nicole'e sarılacağını, hatta çocukken annesinin mutlu anlarında mırıldandığı türküyü yine mırıldanacağını sandı. Fakat çıt çıkmadı, sanki herkes sevincini ağzına geri tıkmıştı. Nicole ne olup bittiğini anlamadan onları seyrediyordu. Suphi'ye dönüp ne oluyor, ne söyledin de böyle üzdün anneni, dercesine bakıyordu ki Pervane'nin tepkisi gecikmedi; birden elleriyle havada geniş bir yay çizerek kalktı, kollarını açtı, sarıldı oğluna. Gözleri nemliydi.

"Niye ağlıyorsun, anne?"

"Oldum olası sulu gözlüyüm ya… Biz yaralı nesiliz, oğlum. Çok keder, az mutluluk yaşadık. Sevinçten, sevinçten."

"Ben sandım ki bana bir kız bulduğunu söyleyecek; şunun kızı, şöyle güzel, böyle hamarat, şöyle namuslu, halim selim, diyeceksin!"

"Diyecektim ama tarif ettiğin kızı bulamadım" dedi Pervane.

Aslında güzelliği, iyiliği seven birinin, arkasında sevdiği şeyleri bırakması gerektiğine inanmasaydı ya da vadide yaşadığı o vahşete rağmen iyiliğin gücüne tapınmasaydı, Suphi'nin ailesinin, toplumunun dahası ülkesinin gerçeklerine vakıf olmadığını düşünür, bu evliliği onaylamazdı. Şunun kızı, şöyle güzel, böyle hamarat, şöyle

namuslu, halim selim, akraba, eş dost, tanıdık biri derken, oğluna eş seçici annelerden olurdu. Ama düşünceler de zamanla çürür, tıpkı toprakta bitip toprakta yaşayan her şey gibi.

Bu evlilik haberinden sadece kendi dünyasında kaybolmuş Nezahat mutlu olmadı. Gönül yarasıyla günlerce boğuştu durdu ki bu, Nicole ile Suphi Berlin'e döndükten sonra da sürdü. İçini döküp her şeyini anlatabilseydi, insanlık tarihi kadar eski olan bu gönül yarasını kaderden başka bir şeyle açıklayamazdı. Bir çaresi yoktu. Her yeni gün aynı biçimde başlayıp yaşandıkça ve aynı biçimde sona erdikçe Nezahat'ın sabrı da tükeniyordu. Belki de hayat bir rüyadan ibarettir, diye düşünüyordu. Belki de yaşadığı bunca yıl bir andan ibaretti. Belki de… Belki de… böyle uzayıp gidiyordu işte. Ancak ne zaman Agfa marka fotoğraf makinesinin objektifinden adeta damlayıp çıkmış fotoğraflara baksa, o anda her şey gözünde canlanıyordu.

Zaman geçip gidiyor, Suphi ile Nicole'ün evlenecekleri tarih yaklaşıyordu. Nezahat ise kendini ev işleri dışında nakış işlemeye vermişti. Sandalyede oturuyor, sırtını duvara dayıyor, bacaklarına bezi örtüp üstüne renkli ipliklerle fırtınalı hayatının hikâyesini nakşediyordu. Nakış işlemeye rahatlamak için başlamıştı. Suphi'nin varlığını gönlünden değilse de zihninden uzaklaştırmak için. Çünkü Suphi'ye nasıl âşık olduğunu, yatak başındaki küçük cilvelerinin, cinsel isteğinin nasıl aşka dönüştüğünü, bu aşkın nasıl karasevdaya varacak kertede aklını başından aldığını kendisi de anlamamıştı. Şimdi bu aşkı, ne kadar ağır gelirse gelsin kaderine razı olacak, unutacaktı. Bir olayın başlaması için de, bitmesi için de zamana ihtiyacı vardı.

Pervane'nin Berlin'e gitmek için hazırlık yapmaya başladığı gün, Nezahat nakış işlemeyi bırakıp Soku Kahvecisi'ne Feride'yi görmeye gitti. Feride halden anlardı, cana yakındı, Nezahat'i çok severdi. Yıllar önce ağabeyiyle Nezahat'ı birbirlerini gıdıklarken yakaladığında, annesinin ergenlik çağında öğrenip inandığı gibi, Nezahat'ın bu dokunuşla, yani gıdıklamayla hamile kalabileceğini düşünmedi ama bu sırrı taşımanın ağırlığı altında ezildiği için aylar sonra Nezahat'a sordu:

"Suphi'yi seviyor musun?"

Feride'nin bu içtenliği Nezahat'ın davranışlarına öyle bir kıvraklık getirdi ki neredeyse kalkıp sevinçten göbek atacaktı.

Gülerek, “Sevsem bana varmasına razı olur musun?” diye sordu.

“Ben razı olurum da annem olmaz” dedi Feride.

“Niye olmaz, beni oğluna layık görmediği için mi?”

“Yo, onun için değil.”

“Peki, ne için?”

Feride cevap vermedi. Uzun uzun düşündü ve birdenbire kalkıp onu öylesine kucaklayıp öptü ki sanki yıllarca görmemişti. İşte o gün yarım kalan sohbeti tamamlamak istiyordu Nezahat, Soku Kahvecisi’ne bu yüzden gelmişti.

“Bak burada ikimizden başka kimse yok. Hadi bana Suphi’nin Nicole ile evlenmesine razı olup olmadığını söyle.”

Feride gülerek geçiştirmeye çalıştı ama Nezahat’ın, fikrini merak etmesinin altında neyin yattığını, bunun nereye varabileceğini ve Nezahat’ın adeta kızoğlankız pozlarına bürünüp Nicole’ü “gâvur” yaftasıyla kötülemeye kalkışmasındaki niyeti görüyordu.

“Ah, Nezahat Abla” diye içini çekti. “Senin ağabeyime vurgun olduğunu biliyordum ama şimdi bakıyorum da sen karasevdaya tutulmuşsun.”

5

Suphi ile Nicole Berlin'de Ludwing Kilisesi'nde dünyaevine girdiler. Nicole, Suphi'den birkaç yaş büyük olsa da bu dünyaya bir çocuk getirmenin düşüncesini bile ürkütücü buluyordu. Sanki savaşın ve ırkçılığın yarattığı yıkımları yaşamış Almanya'nın tarihinin bireysel özetiydi. Almanya savaşın, ırkçılığın getirdiği yıkımı tarih boyunca unutmayacaktı belki ama küçük ve zayıf olanın, büyük ve güçlü olanı tanrılaştırma belası karşısındaki yenilgisinin ardından hızla gelişiyordu. Dehşet, dert, pişmanlık gibi pek çok kavramın yerine yeni bir dünya inşa etmeye çalışıyordu.

Suphi bu dünyanın bir parçasıydı artık. Berlin'de Nicole ile birlikte yeni hayatlarının adresi Kantstraße'de kapısı konuklara, pencereleri göğe açık yeni evleriydi. Berlin'de yaşadığı yıllar boyunca yaşama sanatında kusursuz bir ustalığa erişmiş Suphi zamanı ve mekânı kullanmayı, aklı ve mantığı parlatmayı, işi ve aşı sevmeyi, dostu ve arkadaşı hoş tutmayı, kökün ve dalın ayrılmazlığını, geçmişin, şimdinin, geleceğin bütünlüğünü öğrenmiş; bunları yansıtan müstesna mizacıyla dostları, arkadaşları arasında ün salmıştı. İki kapı arasında kapana sıkışmış fareler gibi ciyaklamıyor, dünya üstündeki her varlığın yaşam hakkına sahip çıkıyor, evrendeki çeşitliliği yüceltiyor, bireysel kurtuluşun sevgiden geçtiğine inanıyordu. Kantstraße'deki evlerinde sık sık bu tür konuşmalar yükselirken, Suphi'nin aklı fikri o büyük karanlıktaydı: Vadiden habersizdi, vadide yaşananlardan da. Ama bir yonca yaprağı gibi dört koldan açılan karanlık tarihi yavaş, kolayca fark edilmeyecek şekilde de olsa yaşamını etkiliyordu. Yıllarca uğraşmasına rağmen, Pervane'ye bu konuyla ilgili tek laf ettirememişti. Hep geçmişini yok eden bir sihirbaz gibiydi Pervane, etrafında geleceğin ışıkları toplanınca geçmişi sırra kadem basıyordu. Her şey değişiyordu. Nicole, Berlin, dünya değişiyordu ama Pervane'nin geçmişe yönelik suskunluğu sanki kendini kendinden korumak, geçmişin gölgesini yaşamından kaldırmak, huzur içinde yaşamak, gelecek kuşaklara daha iyi bir dünya bırakmak için olduğu yerde bırakılmış değişmeyen tek şeydi.

Suphi annesinin bu inadını kırmaya ant içmişti. Annesine kim bilir kaçıncı mektubunda şöyle yazdı: "Anneciğim önümüzdeki yıllarda Harput'a ve Hozat'a gitmeyi düşünüyorum. Belki bana eşlik etmek istersin."

Suphi'nin bu isteği, Pervane'nin yüreğine bir kızgın kor gibi düştü. Tehlike öylesine sessiz, öylesine büyüktü ki görmezden, duymazdan gelemezdi. Doğup büyüdüğü Hozat'ta kendi çocukluğundan, gençliğinden geriye nelerin kalıp kalmadığından, arkadaşlarından, dostlarından, tanıdıklarından kimlerin toprağın altında, kimlerin hayatta olduğunu öğrenmek için harekete geçti. Bir gün öncesine kadar Nezahat ya da Feride, Pervane'nin bu isteğini bunama olarak yorumlayabilirlerdi. Siyamet'in Hozat'ta sinema salonu açma düşünü bile toprağa gömen Pervane'nin Hozat merakı ikisini de korkutuyordu. Ne var ki zamanın tek anahtarı Pervane'deydi. Suphi, Berlin'e geldiği ilk yıldan bu yana çok sevdiği Marmorhaus Sineması başta olmak üzere pek çok sinemada izlediği *Bir İki Üç, Rocco ve Kardeşleri, Rüzgâr Gibi Geçti, Savaş ve Barış* gibi filmleri bir kez de kendi kuracağı Hozat Sineması'nda izleyeceğini hayal ettiği günlerde, Pervane zamanın kilitli kapısını açıp Hıdır'ın yaşadığını öğrenmişti.

Seninle bir gece bahçede oturuyorduk Hıdır. Ay yoktu, bir yıldız denizi vardı gökte. Her şeyden kendine bir sonuç çıkaran sen, "Bir gün bu yaşananları herkes öğrenecek" dedin. "Benim sonum bu geceki gibi gök yıldız kaynarken gelsin isterim." Konuşurken başını gökten ayırmadın. Yalnız biraz katı, biraz daha az hayalciydin. O gece yıldızların içinden geçtim başka bir dünyaya. "Hıdır, oğlum büyüyüp olur da bir gün sana gelirse gerçeği ona anlatır mısın?" diye sordum. İnsanın bilebileceği bir şey miydi bu? Yirmi yıl, otuz yıl belki kırk yıl sonra kim bilir nerede ne olacaktı? Güçlükle konuşabildin. Zor yutkunuyordun. O yaşta böyle bir köy, böyle bir gök, böyle bir yer tüm dünyaydı bizim gözümüzde. Bu dünyada sır saklanamazdı, gün gelir, bir yerden ortaya çıkardı muhakkak. "Geleceği kim bilebilir ki" dedin. "Şu anda ne düşünüyorsun?" diye sordum. "Söylerim" dedin.

Her şeyin bu kadar değişmiş olması ama yine de aynı kalması garipti. Eski Pervane'den eser yoktu; bir kök, o kökten bir dal bile kalmamıştı. Fakat Hozat'a gitmeli, Hıdır'ı bulmalı, ondan Suphi'ye gerçeği anlatmamasını istemeliydi.

Böylece, Pervane Geyik doğduğu topraklara geri dönmek için yola çıkmaya niyetlenmişken bir pazar sabahı kahvaltıya bavuluyla geldi. Annesini bavulla gören Feride büyük bir sürprizin kendisini beklediğinden emindi.

Yine de işi şakaya vurdu: "Anne, eşiği bavulla geçmeyeceksin değil mi?"

"Eşiği geçsem iyi, Ankara'yı geçeceğim" dedi Pervane.

Feride merakın azabından kurtulmak için nereye gideceğini sormak istedi, soramadı. Çünkü Pervane son aylarda sürekli ayaklarından başlayıp yüreğine kadar çıkan bir karıncalanma hissettiğini, hep bir yerlere gidesinin olduğunu söyleyip duruyor, nereye gideceğini söylemiyordu. Şimdi söylemekten öte bir durum vardı. Bavul. Eski bir bavuldu bu. Harput'tan Ankara'ya gelirken getirdikleri üç bavuldan biriydi. Öbür iki bavul taşıdıkları anılarla birlikte çürüyüp yok olmuştu.

"Anlatacak mısın anne?"

Pervane gülümseyerek, "Hiç merak etme kızım, gitmek sandığım kadar zor değilmiş" dedi.

Kahvaltı masasına bir yumruk indirilmişti sanki. Nezahat mutfakta ekmek dilimliyordu. Bir ses tufanı. Bıçağı tezgâha bırakıp salona koştu.

"Nereye gideceksin?"

"Hozat'a gideceğim. Siyamet'e babasından kalan bir cumbalı ev, bir tarla, bir de dışı ayrı içi ayrı bezenmiş, beyaz taştan yapılmış bir soku varmış. Onları görmek istiyorum. Ölmeden doğduğum toprakları bir kez daha görmem de fena olmaz, öyle değil mi?"

Neyse ki Pervane'nin bavulla kahvaltıya oturmasının nedeni hemen o gün gideceğinden değildi. Rahatladı Feride. Bavul ise aklını kurcalamaya devam etti.

"Bavul…"

"Ne olmuş bavula?" dedi Pervane.

"Kahvaltıya niye bavulla geldin?"

Pervane bavula dokunurken bavulun yaşattığı anılarla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir başkasıydı sanki. O anda geçmişi düşünmüyordu. Ateş almış yüreğini, kızıla kesmiş toprağı, aç yırtıcıları, karanlık oyuğu da. O anda sadece bavuldan taşan bir tek şey vardı: gelecek. Suphi'nin geleceği. Feride'nin evlenip yuva kurması. Hozat'ın bir köşesinde Siyamet'in hayalini kurduğu sinema salo-

nu. Bir yerinde bir kahve fabrikası. Kişioğlunun hayal ettiği yer. Büyük, ferah, temiz bir dünya ki mutluluğun cumbalardan taştığı. Suphi'nin şehir planını yaptığı bu yerde tıpkı Berlin'de gördüğü gibi kasabayı sağlı sollu dolanan kanal. Derken kahvaltı masasında değil de hayal ettiği Hozat'taymış da Siyamet'in heykelinin dikildiği meydanda nutuk atıyordu: Hozat Sineması size kötülükleri gösterdi. Size iyilikleri gösterdi. Size dünyanın yerinde durmadığını gösterdi. Size geleceğin hayalini gösterdi. Size soku kahvesinin tadını yeniden hatırlattı. Size… size… size…

"Anne!"

Feride'nin sesiyle irkildi Pervane. Her ânın üç zamanı vardı, bir ucu şimdide, bir ucu geçmişte, bir ucu gelecekteydi. Birkaç güne Hozat'a gitmek istediğini söyleyince, Feride'nin başı bir gölge gibi uzadı, annesinin göğsüne oturdu. Annesinin yaşamöyküsündeki pek çok şeyin görünmez olduğunu biliyordu. Çünkü onun geleceği inşa etme uğraşından öylesine gurur duyuyordu ki geçmişinden hiç söz etmemesinin nedenini soramıyordu. Belki bir önseziydi korkusu.

"Git, anneciğim, eşiğin ötesidir Hozat" dedi gülerek.

Pervane günlerce kızının bu sözünün anlamını düşündü. Gerçekten şaka mı yapmıştı, yoksa bir şey mi ima etmişti? Her sözün altında bir derin anlam arıyordu artık. Daha derine, daha derine inmek ve orada boğulmak istiyordu sanki.

Böylece, Pervane son gelişmelerin şaşkınlığı içinde Hozat'a gidip gitmemek konusunda pek çok kez karar değiştirdi. Gelgitleri öylesine uzun sürdü ki o günlerde dünyaya doğanlar büyüyüp kuşdili konuşur oldu. Ama Pervane'nin kararsızlığı bitmedi. Öte yandan Feride duyduğu belli belirsiz kuşkuyu artık gizlemiyordu. Ailesinin uzun geçmişinin bir bölümünün karanlıklarla örtülü olduğunu, ne babasından ne de annesinden o yıllara dair tek söz duymadığını çatal bıçağıyla oynarken, bir melodiyi duyarken ya da sanki bir rüyadan çekilip gerçeğe dönerken anımsıyor, gitgide kuşkusu büyüyor, büyüdükçe de tuhaf bir hal alıyordu. Bu tuhaflık ki bir gün annesinin bavulunu karıştırırken tesadüfen bulduğu eski bir mendille iyice çığırından çıktı. Mendilin ne anlama geldiğini, yıllar boyunca saklanmış olmasının özel bir nedeni olduğunu bilecek kadar mürekkep yalamıştı. Fakat o günlerde annesine bu konuda tek söz etmedi. Annesinin onca yıl gitmediği Hozat'a şimdi gitmek

istemesinin altında hangi endişelerin ya da nedenlerin bulunduğunu daha iyi anladığını, bu konudaki akıl yürütmesinin bir sonuca vardığını düşündüğü gün Pervane yine karar değiştirdi.

"Hozat'a gitmeyeceğim çünkü hiç kimsem kalmadı orada."

Aklı okumak da bir iş: Feride annesinin aklından neler geçtiğini, tesadüfen gördüğü ve üstüne işlenmiş üç kuş, yedi ağaç nakışına âşık olduğu mendilden, babasının Hozat'la ilgili düşlerinden, Suphi'nin Harput'a ve Hozat'a gitmek için can attığından ve daha pek çok ilişkili şeyden söz ederek öğrenmek, aklının içini okumak istedi ama başaramadı.

"Mendil mi, o ağabeyin için sakladığım çok çok eski bir mendil" dedi Pervane.

"Ağabeyim evlendi, çeyizine koysaydın bari" dedi Feride. "Neden hâlâ saklıyorsun?"

O günler, Pervane için de, Feride için de zor günler oldu. Suphi ise o kadar çok çalışıyordu ki başını yasladığı kolundan kaldıramayacak kadar yorgun günler geçiriyordu. Gözlerini açtığında ise Nicole'ü görüyordu: Yüzünün her noktasını uzun uzun okşuyor, her parmağını, avucunu öpüyor, tenine bir saydamlık, ruhuna bir güzellik yayılıyordu. Haftada iki akşam birlikte eskiden buluştukları Alt Berlin'e gidiyorlardı. Zaman buldukça da sinemaya. Böyle anlarda yorgunluğu bir sonraki sefere kadar gizlice çekip gidiyordu. Ama ne zaman bir anısı ya da bir düşü gizlice çekip gitse, hayatında kapladığı yerden daha fazla boşluk hissediyordu. Karanlık geçmişinin ağır kütlesi onu Nicole'e sığınmaya itercesine güçsüzleştiriyordu. Hafifledikçe ağırlaşan bir şeydi bu. Anlamıyordu. O yıllarda sosyal hizmetlerde özellikle Türkiye'den işçi olarak Almanya'ya gelenlere ve diğer yabancılara hizmet veriyordu. Tam on yılda sadece iki kez Ankara'ya geldi. O da ateş almaya gelmiş gibi, geldiğiyle döndüğü bir oldu. Harput ve Hozat ile ilgili düşlerini ertelemişti. Bir gün mutlaka kafasına koyduğunu yapacağını, oralara gidip geçmişe karşı sorumluluğunu yerine getireceğini, hiç değilse bebekken yaşadığı mekânların hikâyesini öğreneceğini söylüyordu.

Bu arada, Feride sigara kokusunun kahve kokusunu bastırdığı Soku Kahvecisi'nin müdavimi Tahsin'e âşık olmuştu. Tahsin ile Feride uzun ince zarif kolları ve bacaklarıyla, ruhları ve bedenleriyle birleşip bir bütün olacakları günü iple çekiyordu. Pervane kızının duygu yüklü, kıpır kıpır, kalıcı sevgisini kendi gençliğindekiyle

karşılaştırdığında, düşüncelerini düzene koymak için sonu gelmez sorular soruyordu. Kendi gençliğinde yanlış olan neydi? Geçmişle yüklü sorular gün geçtikçe çoğalıyor, büyüyor, kafasını sadece bellekten ibaret bir organa dönüştürüyordu; bu durum, onu öylesine güçsüzleştirmiş, tüketmişti ki bir sabah odasına giren Nezahat'ı tanıyamadı.

"Haydi kalk Pervane, öğlen oldu. Sana ne oldu bugün, hiç bu saate kadar uyumazdın."

Pervane'nin üstünden attığı yorganın rüzgârıyla bembeyaz saçları savruldu. Teninin beyazlığı, kırışmış ipeksi görünüşü, mercan gözlerindeki buğulu bakışı Nezahat'ın bile dikkatini çekiyordu.

"Sana saklamanı söylediğim o ilk giydiğim pantolonum, gömleğim, ceketim duruyorlar mı hâlâ?" diye sordu Pervane.

"Duruyorlar" dedi Nezahat.

"Onları çıkarıp ütüler misin?"

"Ütülerim tabii, ne yapacaksın?"

"Giyeceğim."

"Elbisen mi kalmadı! Gardırop elbise dolu, Pervane. Rüyana mı girdi?"

Pervane acılı bir gülümsemeyle dudaklarını ısırdı.

"Yarın Siyamet'le evliliğimizin yıldönümü. Hiç evlilik yıldönümü kutlamadık biz. Yarın kutlayacağım."

Nezahat'ı çaresiz bırakacak kadar etkiliydi bu sözler. Öylece bakıp "Büyük bir zevkle ütülerim" dedi, odadan ayrıldı.

Pervane, Siyamet Geyik'i sanki yıllar önce kaybetmemiş de onu öte dünyaya misafir göndermişti. Gözleri yolda beklediği kocası her gece rüyalarına pencereden girip kapıdan çıkıyor, cennette olmasına rağmen söylenenleri duymamak için kulaklarına pamuk tıkadığını, insanoğlunun cennetin en güzel kıyısında da olsa dünyayı özlediğini söylüyordu.

Pervane Geyik'in kaç zamandır aynı rüyayı görmesinin tuhaflığı bir yana, kırkıncı evlilik yıldönümlerinin arifesinde Siyamet'in, Pervane'nin rüyasına pencereden girmesi çok daha tuhaftı. Fakat bütün bunlar Pervane'nin son zamanlarda içinde bulunduğu durumla karşılaştırılınca bir hiçti. Ertesi sabah uyandığında gün ışığını görmemesi ne büyük bir dehşet olurdu, düşünmesi bile korkunçtu ki kırkıncı evlilik yıldönümlerinin sabahında hafifçe

ayrılmış bacaklar, hafifçe açılmış kollarla kapıya dikilmiş, bir yanda pervaza, bir yanda eşiğe tutunmuş bakıyordu: Gün ışığı vardı, kendi duygularına karşı körelmemişti, hiçbir şey hissetmeyeceği kuruntusunun boş olduğunu anlamıştı. Eşikte öylece durdu ve seslendi.

"Nezahat."

"Hah! Gece kuşu kalkmış" diye söylendi Nezahat, yatağında bir sağa bir sola döndü, derin bir soluk alıp içindeki bütün havayı bir defada çıkardı. Gerine gerine kalktı, giyindi. Bu kadın son günlerde iyice delirdi, diye geçirdi içinden, insanlar yaşlanınca bir garip oluyor. Odasından çıkıp Pervane'yi eşikte öylece dikilmiş gördü.

"Ne oldu Pervane, sabahın köründe niye kalktın?"

"Ah, Nezahat kötü bir rüya gördüm, daha önce de görmüştüm aynı rüyayı… Uyanınca bir daha uyuyamıyorum."

"Kötü rüya görüyorsun ama bana anlatmıyorsun öyle mi?"

Pervane, Nezahat'a uzun uzun baktı, düşündü. Gerçi rüya konusunda çok şey bilmiyordu ama aklının ona söyleyeceğini dinleyecek olursa, bu sürekli gördüğü rüya bir büyük habere delaletti. Böyle düşünceleri ve rüya yorumlarını gençliğinde çokça duymuştu. Kutsal genetik mirasa sahip insanlar ki akıl-beden-ruh ilişkisini, kişinin sağlıklı olabilmesi için bu üçlü arasında denge olması gerektiğini bilenlerdi, onlardan birini tanımıştı bile. Geleceği peşinden bir ip gibi sürükleyip kendinden geçen bu adam keskin gözleriyle insanın dışını gördüğü gibi, aynı gözler ilahi bir büyüteç olup içini de açık ederdi kişinin.

"Bütün iş rüyaların dilini bilmekte" diye ekledi Nezahat.

"Bilir misin peki?"

"Bilirim."

"İyi, gel de sana anlatayım."

Pervane'nin rüyasını dinleyen Nezahat nereden duyduysa, bizim düşlerimizin ruhların meleksi hızından doğduğunu, bizim şu anda işlerimizde, hayallerimizde, geçmişimizde, geleceğimizde aklımıza danışmaktan başka yolumuzun olmadığını söyleyince, Pervane'nin şaşkınlığı merakına baskın çıktı.

"Bunları sen mi söylüyorsun?"

"Niye ki, yanlış mı dediklerim?"

"Doğru olmasına doğru ama sen değil miydin Siyamet'e içirmek için türlü yollardan…"

"O başka" diyerek Pervane'nin sözünü kesti Nezahat, "o bir icattı, bir deva. Bu ise bir rüya. Eskiden dedem rüyalarıyla göğün yolunu açması için dua ederdi. Bilmediğimiz, duymadığımız tanrılara yalvarırdı. Alas, Alas, Alas diye bitirirdi."

"Alas?"

"Duamı kabul et, demekmiş. Nece olduğunu bilmiyorum. Demek istediğim, rüyaların yorumu, dilini bilmekten geçer. Hakikatin yolu ise akıldan."

Nezahat bir kâbusun ortasında Pervane'yi uyandırmış gibiydi. Pervane ellerini ovuşturdu, keşke öyle olsa, deyip durdu süre.

"Keşke ne olsa?" diye sordu Nezahat.

"Keşke Suphi geçmişi hiç kurcalamasa, aklına danışıp yaşayıp gitse."

"Ne oldu ki?"

"Suphi bebekliğinin geçtiği toprakları merak ediyormuş."

"Eee, ne var bunda?"

"Çok şey var, Nezahat. Ya gerçekten benim öz oğlum olmadığını öğrenirse!"

"Benim dedem dünyanın tepsi şeklinde olduğuna; onun dedesinin dedesi de dünyanın kare şeklinde olduğuna inanırmış. Biz neye inanıyoruz, dünyanın yuvarlak olduğuna."

"Eee?"

"Hakikatin gizlisi Tanrı'nınkidir. Biz hakikati saklayamayız."

Nezahat, Pervane'yi hem kardeşçe hem de görevinin gerektiği bir ilgiyle seviyordu. Gözü hep onun üstündeydi. Pervane için geleceğe sahip olmak yetmiyordu, geçmişi de yeniden yaratmalıydı. O sonu gelmez gün boyunca, Pervane'nin kırkıncı evlilik yıldönümünü kutlarlarken ikisi de mutluydu aslında. Fakat bir yanda Pervane Geyik oğlunun geçmişe yapacağı yolculuğu düşündü, öte yanda Nezahat Şeker, Suphi'nin bu evde sanki asılı kalmış kokusunu duydu. Nezahat'ın eski kocasının alametini gördüğü o uzaklarda kalmış gerdek gecesinden sonra, tek mutlu ânı Suphi'yle yaşadığı koku alışverişiydi. Suphi'nin erkeklik kokan vücudunu kollarıyla sarması nasip olmamıştı ama hayalleri canlıydı: bahçeye bakan yatak odası, yatakta uyuyan erkek, duyduğu koku.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1

Suphi'nin Ankara'ya gelişi hem Pervane'yi hem de Nezahat'ı sevindirdi. Pervane oğlunu görmeyeli çok zaman olmuştu! En son Feride ile Tahsin'in düğününde görmüştü onu. O zaman dahi bir delilik yapıp geçmişinin peşine düşmesin diye öyle çok dua etmişti ki, yıllar sonra onu bağrına basarken aklına yıldırım düşmüş gibiydi. Haksız da sayılmazdı. Suphi Ankara'ya gelişinin daha ilk gününde gideceğim diye tutturdu. Pervane'nin olurunu, rızasını alması gerekiyordu, çünkü gurbete ve zamana yenik düşmeyip süregelen tek duygusu, ailesine olan bağlılığıydı. Ne ki gece gündüz belki hayatının en önemli, en gizemli yolculuğu sırasında neler yaşayacağını düşünüyordu. Fizan'a gidecekmiş gibi heyecanlıydı.

Bir sabah daha yeni yatağından çıkmıştı ki saçları omuzlarında, geceliğinin üzerine ince bir hırka geçiren Nezahat bir hışımla odasına daldı.

"Duydun mu Suphi, darbe oldu!" dedi.

Suphi'nin zihninde bir devinim, bir titreşim, bir şaşkınlık giderek büyüdü. Öyle şaşkına dönmüş, kafası öyle karışmıştı ki omzuna bir davul asıp duyduk duymadık herkese darbeyi duyurmaya hevesli Nezahat'a bakıp kaldı. O sıralar dünyanın gidiş hattını belirleyen iki kutup vardı. Bu iki kutuptan biri dünyanın sol kıyısında, öbürü sağ kıyısındaydı; ikisi de kuvveti on binlerce güneşe denk, evrenin gücüne sahip füzeler yapmak için yarışıyordu. Suphi bu iki kutuplu dünyanın tam ortasındaydı. Berlin'deyken entelektüel ortamlarda iki kutuplu dünyanın eciğini bücüğünü keşfetmiş, ortayolculuğun gerçek anlamını öğrenmeye çalışmıştı. Darbe yapanların hangi kutba yakın olduğunu sordu.

"Bilmiyorum" dedi Nezahat.

Pencereden gelen sabah ışığına henüz alışmamış gözlerini ovdu Suphi. Kafasına daha yeni dank etmişti, darbelerin sokağa çıkma yasaklarıyla, işkenceleriyle, yok etme ve kayıplarıyla ünlü olduklarını daha yeni anlıyordu.

"Sokağa çıkma yasağı var mı?"

"Var."

"Ne kadar sürer?"

"Ne bileyim ben, ama sen bir süre gideceğin yeri unut, oraya gidemezsin. Gidersen de dönemeyebilirsin."

Nezahat bu sözü ağzından kaçırdığında geleceği görmüş filan değildi, ama engebeli sokaklarda büyümüş, delik deşik yollarda göğe bakarak da yürüme becerisini kazanmıştı, az şey değildi bu. Zihinsel becerinin yolu biraz da alışkanlıklardan geçiyordu.

"Sokağa çıkma yasakları kalkar kalkmaz giderim" dedi Suphi.

Dudaklarını kemirerek bir süre saçlarıyla tarar gibi oynadı. Bir şey canını sıkıyordu besbelli.

"Nereye gideceksin? Almanya'ya mı, Hozat'a mı?"

"Hozat'a."

"Sen delirmişsin! Sana akıl vermek haddim değil, sen ki üniversite okumuşsun ama şu kadarını söyleyeyim: Darbeler öldürmek için yapılır."

"İnsanın kaderinde ne varsa o olur, diyen sen değil miydin?"

"Evet. Sana ne zaman söyledim bunu? İnsan kaderine sonradan dönüp bakabilir, öncesinden bilemez."

Suphi şaşkınlık içinde Nezahat'ı dinledikçe bu sihirli sözler karşısında dilinin bir süreliğine tutulduğunu anlayamadı. Nezahat'a bön bön bakıyordu. Nezahat "niye öyle bakıyorsun" gibisinden kaş göz işareti yapınca kendine geldi.

"Sen çok değişmişsin!" dedi.

"Değişeceğim tabii, taş bile değişiyor."

Nezahat, Suphi'yle konuşmak isterdi daha, ama bir üzüntü dönemini atlattığını, boyun eğip kabullendiği bu karşılıksız aşka tekrar yelken açmaya dayanamayacağını anlıyordu. Üzüntüsünü hortlatan tek şey Suphi'nin bu ani gelişi olmuştu. Bu yüzden, Suphi'ye Hozat'a gidip gitmemeye karar verirken iyi düşünmesini söyledi ve odadan çıktı.

Kapı kapandığı zaman Suphi yeni bir yaşamın eşiğine geldiğini düşündü, hatta buna inandı. Yıllar önce Siyamet Geyik, insan ömründe çeşitli dönemlerin yeni bir yaşama kapı araladığını ona anlatmış, kendi başından geçen örneklerle bunu açıklamıştı. Suphi derin uykusundan ansızın uyandığı ve Nezahat'ın getirdiği haberle zihinsel bir sarsıntı yaşadığı için o anda olup bitenin tam farkında değildi. Kendisini neyin beklediği konusunda en ufak bir fikri

yoktu. "Vız gelir, tırıs gider" diye düşündü. Böylece Nezahat ile Pervane'nin kahvaltı masasında darbeyle ilgili söylediklerine pek aldırmadı.

Pervane çok yaşlanmıştı. Topuz yaptığı saçları bembeyazdı; yüzü ıslanmış ekmek gibi gevşeyip sarkmış, mercan gözlerindeki ak, gümüş ile bakır karışımı bir renge dönüşmüştü. Feride evlenip ayrı bir eve yerleşince, Nezahat onun hem kızı hem bakıcısı hem dostu hem de sırdaşı olmuştu. Suphi sofradaki tuzağın kokusunu aldı. Annesi ile Nezahat ağız birliği etmişti, sürekli yapacağı yolculuğun tehlikelerinden dem vuruyor, onu vazgeçirmeye çalışıyorlardı.

"Keşke bu darbe olmasaydı da birlikte oralara gitseydik" dedi Pervane.

Pervane bunu söylerken Nezahat bir midye gibi gözlerini kıstı, dudaklarını ısırıp kapattı, bir kaplumbağa gibi kabuğuna çekildi; sanki "üç maymunu oynamak" deyimi onun bu hareketlerinden doğmuştu da ününün anımsanmasını istiyor gibiydi.

"İyi olur" dedi Suphi. "Ben, sen, isterse Nezahat da gelebilir, birlikte gidelim."

"Gelebilirim, Pervane'yi asla yalnız bırakmam" dedi Nezahat.

Fakat Pervane, heyecandan ne dediğini bilmeyen Nezahat'ın köyde, evlerden ırak olsun, bir yılan görse, kendi yaşına nazaran çok eskilere gidip günlerce kâbuslarla, karabasanlarla boğuşup duracağını söyledi.

"Köyde büyümedin mi sen?" diye sordu Suphi, Nezahat'a.

"Evet, köyde büyüdüm ama her köyde bir kör yılanın gelip beni bulacağından korkuyorum."

"Kör yılan mı?"

"Şeytanın hizmetkârıdır" dedi Nezahat.

Söylediği sözler, dile getirilişindeki tuhaflığı bir yana, Suphi'yi işkillendirmekten başka işe yaramadı. Nezahat'ın Suphi'den istediği şey yalanını ya da uydurmalarını onaylamasıydı. Bu yüzden Suphi, Nezahat'ın yılan hikâyesine gerçekten inandığı için değil, annesini daha fazla üzmemek için inanmış göründü.

"Madem öyle ben yalnız giderim" dedi Suphi.

Gençliğinden beri ömrünü zehir eden korkunun bu son cümleyle neden uçup gittiğini anlamadı Pervane. Oğlunun gerçeği öğrenince ne yapacağını bilmek düşüncesi bile yüreğinin daralmasına neden olurdu. Şimdi ise az önceki aldatmacaya hiç gönül

indirmeden sakin ve sabırla oğlunu dinliyordu. Vadiyi anımsadı. Bu saatlerde güneş tepedeki bir kayaya kurulmuş gibidir. Olağanüstü bir ışık, bir gümüş tepsiden geçip vadiye vurur. Toprağın, taşın, ağacın üstünde de, altında da dev bir göz vardır ki Suphi'nin o gözü görmesi gerekir. Ama bununla bitmez; Suphi giderse o vadiden, o topraklardan darbenin en sert günlerinde dönebilir miydi?

O günden sonra yaptıklarından kuşkuya düştü Pervane. Kendini geleceğin kötü haberlerine hazırladı. Yaşlandıkça zihninin pirelendiğini, her söze, her davranışa hatta her bakışa olmadık anlamlar, önemler yüklediğini biliyordu. Kuşkusuz Hozat'ı, Harput'u düşünürken sadece cumbalı evleri, taş sokaklarını, ahşap küçük pencerelerini, çift kanatlı işlemeli kapılarını, yanında yöresinde şarıl şarıl akan sularını, bodur meşe ağaçlarını, dağlarını, vadilerini görmüyordu. Sadece dış kabuğunu değil, bu kabuğun hücrelerinde gizlenmiş yaşanmışlığı görüyordu. Bu yüzden, Suphi'nin o acılı geçmişi öğrenmesini engellemek için elinden geleni yapmalıydı ki Nezahat ile birlikte haftalarca bunun için uğraştılar. Suphi'ye Almanya'ya dönmesi gerektiğini, darbenin çok uzun sürmeyeceğini, darbeciler ülkenin yönetimini sivillere bıraktığında gelip istediği yere gidebileceğini anlattılar ama çabaları fayda etmedi. Sonunda Nezahat'ın tahmin ettiği gibi, Suphi darbenin beşinci haftasında yola çıktı.

"Anneciğim, seninle yolculuk yapmak çok hoşuma giderdi ama sen gelmiyorsun, olsun, her şeyi, Nicole'ün kırkıncı doğum günümde bana hediye ettiği şu kameraya kaydedeceğim" dedi, ARRI marka el kamerasını eliyle okşayarak. "Bir gün, ikimiz oturup birlikte seyrederiz belki."

"Peki, oğlum" dedi Pervane. "Orada başın sıkışır, zor durumda kalırsan, sana bazı isimler vereceğim, onları bul, yaşıyorlarsa sana yardım ederler."

Suphi neredeyse otuz yıldır ilk kez, ki kırk yaşındaydı, duygulanmamak için bakışlarını ondan kaçırmak zorunda kaldı. Tek söz etmeden dönüp önce annesine, ardından Nezahat'a sarıldı ve evden çıktı.

"Bir şey olmaz anne. Gönlünü ferah tut sen."

Nezahat onun ardından bir kova su döktü ama su boşa gitmesin diye elma ağacının köküne döktüğü için sonraki günlerde hep bunu düşündü. Elma ağacını gördüğü her an bu aklına geliyordu. Batıl,

boş inançlar öylesine kanına işlemişti ki ilerleyen günlerde elma ağacının bir dalı kurumaya başlayınca korktu, üzüldü, işini bırakıp Ankara'dan ayrılmayı bile düşündü. Ancak yapamadı.

Derken bir öğlen üzeri, Pervane soku kahvesini içip her zamanki koltuğuna geçmişti ki Nezahat gelip karşısına dikildi:

"Ben bir hata yaptım" dedi.

"Ne yaptın?" dedi Pervane, elindeki kahve fincanını Nezahat ile kendi arasında bir yemin nesnesi gibi tutuyordu.

"Suphi giderken ardından bir kova su dökmüştüm ya…"

"Evet?"

"Suyu boşa gitmesin diye elma ağacının köküne döktüm. Elma ağacı kuruyor, bu uğursuzluğa işarettir."

Pervane'nin de eskiden Nezahat'tan aşağı kalır yanı yoktu. Gece tırnaklarını kesmezdi, uğursuzluk getirir diye korkardı. Çarşamba günleri evinden hiçbir eşyanın, hiçbir ürünün parayla ya da hediye olarak dışarı çıkmasını istemezdi, uğursuzluk sayardı. Ama şimdi ilk kez aklının almadığı bir inancın doğruluğundan emin olabilmek için mantığını yardıma çağırmak zorunda kalmıştı. Mantığa olan gereksinimi bir an sürdü sürmedi, kalkıp elma ağacına bakmak için bahçeye çıktı. "Sahiden kuruyor!" deyip elma ağacının ölen bir dalını okşayınca, Nezahat'ın kalbi duracak gibi oldu. Önü sıra uçuşup giden korkularından ötürü fazla bir şey düşünemiyordu, sadece Pervane'nin ne diyeceğini merak ediyor, yüreği durup durup yeniden çalışırcasına küt küt atıyordu.

"Kuruyor ağaç" diye yineledi Pervane. "Siyamet dikmişti bunu, burayı satın aldığımızın birinci haftasıydı, elinde bir elma fidanıyla eve gelmiş, kazma kürek alıp şurayı kazmış ve şöyle demişti: "Bir ağaç iki türlü büyür, bir yüzü göğe, öbür yüzü toprağa bakarak. Toprağa bakan yüzüyle göğe yükselen yüzü arasındaki fark şudur: Göğe bakan yüzü kendinden yaratır, çiçek açıp meyve verir; öbür yüzü ise toprağa kök salıp dallanıp budaklanır. İnsanoğlu da böyledir. Dünyada üretir, çiçek açıp meyve verir. Bir yüzü de toprağa bakar. Dünyaya yeniden gelmesi için ölmesi gerekir."

"Elim kırılsaydı da suyu köküne dökmeseydim" dedi Nezahat.

"Ne olmuş su dökmüşsen! Ağacın kurumasının sebebi muhtemelen bir hastalıktır. Su hayattır, Nezahat. Su bize karşılıksız çok şey veriyor. Hayat veriyor ama bazen hayat da alıyor."

"Suphi'nin başına kötü bir şey gelmez inşallah."

"Gelmez" dedi Pervane. "Gelse de senin ağacın köküne döktüğün suyla ilgisi olmaz."

"Oh, rahatladım şimdi!"

Bir zamanlar Pervane'nin yaptığı gibi, Nezahat'ın büyük değişimi bu olayın etkisiyle başladı. Aklın ve mantığın önünü kesip körelten hurafelerden, inançlardan kendini temizlemek için okuma yazma öğrendi ve ilkten *Akıl ve Mantık: Tanrı'nın Bahçesi* adlı kitabı okudu. Bu kitabın etkisinden olmalı ki içine kapandı, çok gerekli olmadıkça Pervane'ye bile görünmedi.

Bu içe kapanıklığı öyle uzun sürdü ki bir gün, Pervane onu karşısına alıp sordu.

"Suphi'yi hâlâ seviyor musun?"

Ne var ki aşkı, bu çok özel, kişisel, bilinmesi güç duyguyu insanların çoğu yaşayamıyordu. İnsanların çoğu görünürde aşk denen duygunun esiriydi ama gerçekte moda olmuş yapmacık sözlerle, davranışlarla, düşüncelerle kendi düşüncelerini, duygularını örtmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Sadece sözcüğün kendisi kalıyordu ki Nezahat'ın *Akıl ve Mantık: Tanrı'nın Bahçesi*'nde okuduğu aşk tarifi de bunu doğruluyordu.

"Artık bunun ne önemi var" dedi Nezahat.

"Önemli olan nedir? Hislerini saklayıp acı çekmek mi?"

"Bazen oluyor böyle şeyler. Sen de gerçeği Suphi'den saklıyorsun."

Gözleri kapalı, çenesi hafif yukarıda olan Pervane, bedenini ağır ağır öne arkaya salladı, ansızın ayağa kalktı.

"Doğru söylüyorsun ama benim durumum farklı."

"Niye?" diyerek adeta Pervane'ye çıkıştı Nezahat. "Kendi mutluluğun için hakikati saklamak zorunda mısın? Hakikatle mutlu olmak varken!"

Bu hakikati saklama meselesi, sonraki yıllarda hakikati yasaklamak meselesi olarak yine Pervane'nin önüne gelecekti. Suphi'nin pes etmemesi, darbenin haftalarca, aylarca değil, yıllarca sürmesi, Pervane'nin oğlu için endişelenmesinin asıl sebebiydi ama daha da önemlisi konu hakkında Hozat'tan gelen ilk haberdi. Telefon zilinin uzun uzun çaldığı o çarşamba günü tok bir erkek sesi Pervane'ye şöyle dedi: "Adım Boro Kureş, Hıdır'ın oğluyum. Suphi sizin oğlunuz mu?"

Pervane saçlarının ucunun titrediğini hissetti. Hıdır'ın hiç evlenmediği haberi doğru değildi demek. Dişleri birbirine vurmasın

diye derin derin soludu, güçlükle de olsa telefondaki sesi yanıtladı.

"Evet, Suphi benim oğlumdur."

Boro Kureş, "Babam size telefon etmemi istedi" dedi. Herhangi bir karşılık alamayınca sözlerini sürdürdü: "Babam, Suphi'nin geçmişi hakkında her şeyi öğrenmek istediğini size söylememi istedi. Her şeyi, ama her şeyi. Bunu özellikle belirtmemi istediği için söylüyorum. Ben sizin ne yaşadığınızı, babamla nasıl bir ilişkiniz olduğunu bilmiyorum. Elçiyim, elçiye zeval olmaz."

Pervane kımıldamadan dinliyordu. Bir an, Hıdır ile evlenseydim ne olurdu, diye düşündü. O evde yaşadığı süre içinde neler hayal etmişti neler!

"Baban niye aramıyor beni?"

"Köyde telefon yok" dedi Boro. "Babam da yaşlandı artık, Hozat'a gelip gitmesi zor oluyor. Babamın nesi oluyorsunuz?"

"Hiçbir şeyi olmuyorum. Eskiden, çok eskiden yaralıyken babana sığınmıştım."

Boro bu konuda daha fazla konuşmak istemedi, yorum yapmadı. Üstü açık bir yük arabasıyla köyüne dönmesi gerektiği için acele ediyordu.

"Babama ne dememi istersiniz?"

"Üzgün olduğumu söyle" dedi Pervane.

"Bu kadar mı?"

"Bir de selamlarımı söyle."

Pervane, Hıdır'la konuşmuş gibiydi. "Ses, onun sesiydi ama o değildi" dedi kendi kendine.

2

Hozat'ta yaşlıların pala bıyıklı, gençlerin pos bıyıklı olmaları da dahil kendi kendine pek çok soruyla boğuşan Suphi'nin ilk durağı babasının Harput'taki eviydi. Bu ev bir zamanlar, Siyamet ile Dilif'in yaşadığı yıllarda çaresizlik ve hayallerle doluydu. Evin son sahipleri yedi çocuklu Şefik ile Şire kendilerine göre çaresizliği bu evden süpürüp atmaya çalışmıştı ama Suphi'yi karşılarında bulduklarında olaylar yeniden canlanmıştı. Akşamüstüydü. Süt Kalesi yönünden hafif bir rüzgâr esiyordu. Şefik ile Şire'nin ağzından bal akıyordu: Zamanı ve anıları kendi içlerinde yaşamıyorlar, uzanıp başkalarının içinden çekip alıyor, kendilerini başkalarının yerine koyuyor, merhamet, sevgi, nezaket, komşuluk ve iyilikten bahsederlerken Suphi'nin bebekliği de sohbetlerine giriyordu. Çoğu zaman sözcük hilesiyle yalanlarını gerçek kılıyorlardı. Bu sohbetler pek çok kez üzücü olmuştu. Çünkü bu cana yakın insanların kendisini ağırlamasından memnun olsa da Suphi, Harput'ta sözcüklerin verdiği sızıyı böylesine can yakıcı şekilde hissedeceğini hiç hesaba katmamıştı. Sonu gelmez hikâyelerde sayısız insan can vermişti ki Suphi'nin tehlike işaretlerini okumasını iyi bilen beyni insan kanından kapkara olmuştu. Çürüyüp kokmuş cesetlerin atıldığı çöp kuyuları ağzına kadar dolmuş, bahçede öbek öbek ceset yığılmıştı. Suphi, bir ateş gibi yakan bu anılara benzer anıları daha sonraki günlerde de dinleyecekti.

Şire, Suphi'yi evladı gibi bağrına bastı, onun rahat etmesi için elinden geleni yaptı. Suphi'nin işlerinin rast gitmesi için gece gündüz dua etti. Gerçi Suphi'nin ne aradığını, ne yapmak istediğini bilmiyordu. Yine de dualarını dilinden esirgemiyordu. Suphi'nin de gerçekte duaya çok ihtiyacı vardı çünkü tam da o günlerde ailesini ne kadar sevdiğini, onları ne kadar özlediğini, onların yanında olmak istediğini düşünüp Ankara'ya, oradan da Berlin'e dönmek istemiş ama yapmamıştı. Başladığı işi bitirmeliydi. Kendisini sakinleştiren tek şey ise çekim yapmaktı. Ümitvarlığı ümitsizliğe dönüştüğünde büyük bir hırsla birileriyle görüşüp konuştu, çevreyi, anlatılanların işaret ettiği mekânları, o mekânlardaki ruhu el

kamerasıyla kaydetti. Yaşamın bir sonraki aşamasını, sürprizlerle dolu hamlelerini tahmin etmek olanaksızdı belki, ama Suphi bir ömrü planlıyor, bir kurmacaymışçasına geleceği gün gün gözlerinin önünde canlandırıyor, birkaç yılın ardından ortaya çıkacak büyük eserini hayal edebiliyordu. Bu, ona canlılık katıyor, onu coşturuyor, heyecanlandırıyordu ve bazen gözleri hiçbir şey görmüyordu, yani gözü kara biri olup çıkıyordu.

Harput'tan bu duygularla ayrılmıştı. Şefik ile Şire'nin öğütlerini dinleyerek, eğer darbeciler rahat vermeyip işler istediği gibi gitmezse, gerekirse kadın kılığına girip işini tamamlayacaktı. Belki de Suphi ile ilgili çözülemeyen tek sır bu oldu işte. Hıdır'ın evine vardığında üstünde pembe bir kazak vardı. Sabah erken bir saatte berbere gidip tıraş da olmuştu, sakalları sanki tıraş edilmemiş de kılları tek tek cımbızla çekilmişti. Bir de yiyip içtiğinden ya da hava değişimden olmalı ki sesi bedeninin tepkisiyle her zamankinden ince çıkıyordu. Siyamet Geyik'e hiç benzemeyen görünüşündeki bu küçük değişikliklerin en çarpıcısı pembe kazaktı. Boro, Suphi'yi görünce bir an geri çekildi. Henüz tanımadığı ama sanki önceden biliyormuş gibi hissettiği, Yunan mitolojik tanrılarına benzeyen bu adam, Boro'da tuhaf bir çatışma yarattı: Hem hayranlık duydu hem de tedirgin oldu Boro.

Suphi onun bu halini görünce, "Benim adım, Suphi Geyik. Siyamet ile Pervane Geyik'in oğluyum. Hıdır Kureş'i görmeye geldim. Tanrı misafiri kabul eder misiniz?" dedi.

"Hay hay, Tanrı misafirinin başımızın üstünde yeri var" dedi Boro.

Suphi iki kanatlı alçak bir kapıdan Boro'yu izleyerek içeri girdi. Burası bir holdü, aynı zamanda salon. Dört kapının açıldığı holün en dipteki duvarını boydan boya kaplayan bir kerevetin üstünde yün yatakta oturan yaşlı kişinin Hıdır olabileceğini tahmin eden Suphi, hem samimi bir ortam yaratmak hem de darbenin insanlarda yarattığı sinikliği defetmek için bildiği tek Zazaca sözcüklerle selamlaştı: "*Ma bu xer di*."[15]

Hıdır ağır ağır doğrulup kalktı, bu genç adamın gözlerinin içine bakıp belleğini zorladı ama onu tanıyamadı.

Karşılık verdi: "*Xer bu sılamet*."[16]

15 Merhaba.
16 Merhaba.

O yörede bir selamlaşma (niyazlaşma) şekli vardı ki insanlar yanaktan öpüşmek yerine hafifçe eğilip birbirlerinin sağ omuzuna dudaklarını dokundururdu. Hıdır kendini bildi bileli böyle selamlaşmıştı, hâlâ da böyle yapıyordu. Suphi bu selamlaşma şeklini bilmediği için el sıkışmak istedi ama Hıdır eğilip onun sağ omuzuna dudaklarını dokundurdu. Böylece, geç de olsa babasının da bir zamanlar böyle yaptığını, selamlaştığı kişinin sağ omuzunu öptüğünü öğrendi Suphi. Bu arada, Boro'nun kendilerini izlerken biraz bozulduğunu da fark etmişti. Boro, babasının el sıkışmayışına, bir tür gericilik olarak gördüğü omuzdan öpüşmeyi özellikle sürdürmesine bozulmuştu. O zamanlar, bazı konular vardı ki hiç konuşmaya gelmiyordu; gelişen, ilerleyen bir toplum, bir ülke hayali genç kuşakta öylesine mucizevi bir düş haline gelmişti ki Nostradamus'un şifrelerini ele geçirmiş kadar öngörü sahibi kişiler, çım sıkıt,[17] toxum e dina,[18] temtem e koyi,[19] çiçeklerinden yeryüzünün en güzel kokusunu elde eden rayihacılar, odun ateşi külü, arpa tanesi ve temiz kaynak suyuyla yaraları sağaltan lokman hekimler bu düşün dışına itilmiş, yılların cehaletinden gelen hedefsiz ve körü körüne bir değişim özlemi, gelişmişliğin itici gücü kabul edilmişti. Boro eski ne varsa sevmez olmuştu.

"Baba, bu bey, Pervane ile Siyamet'in oğludur" dedi.

Hıdır, Boro'nun söylediği sözün etkisi buharlaşıp uçuncaya kadar kendini toparlayamadı. Beyazlaşıp seyrelen saçlarını, dişleri dökülmüş ağzını, bedeninde Hıdır'ı Hıdır yapan, gün geçtikçe işlevini yitiren uzuvlarını ilk kez fark ediyormuşçasına bedenini yokladı durdu. Holün yaşattığı daraltıyla Suphi adının verdiği huzuru aynı anda hissediyordu. Fakat Suphi'ye bakarken öylesine katı bir pişmanlık, öylesine içini acıtan bir keder duyuyordu ki yanıyordu yüreği.

Sonunda konuşabildi: "Hoş geldin evladım. Annen nasıl?"

"İyi, Hıdır Amca, size çok selamı var" dedi Suphi.

Her şey nasıl olması gerekiyorsa öyle olup bitiyordu. Bu yörede amca, dayı, hala gibi sıfatlar birer saygı göstergesiydi. Bu yüzden, bey, efendi, gibi sıfatlar pek az kullanılır, sizli bizli konuşmalar çok nadiren olurdu. Hıdır, Pervane'nin yıllarca önce buradan ayrıldıktan

17 Göz kırpan
18 Yeryüzü tohumu
19 Dağın elçisi

sonraki hayatını merak ediyordu. Kaçınılmaz olarak bugünden geçmişe doğru meseleyi kendi bildiği yoldan halletmeyi, haberleri sindire sindire almayı isterken, bir yandan da akşam yemeğini hazırlamaları için oğluna ne yapması gerektiğini söylüyordu: "Bir kepiç kesin. Güzel bir akşam yemeği hazırlayın." Kepiçi komşu erkeklerden birileri kesecekti. Yemeği ise komşu kadınlar hazırlayacaktı. Aslında alışkanlıkları, düzeni bozacak olan bu davranış –ki kepiç önemli biri gelince kesilirdi– neden Hıdır için gerekliydi şimdi? Boro bu soruyu düşündüğü zaman yine babasının o bitkin sesini duyuyordu: "Bu memlekette dert, keder hiç bitmez evladım. Annen burada benim yanımda epey kaldı ama hep uzaklara gitmek istiyordu."

Suphi'nin her sözün ardından gerilen yüzünü, kısılıp açılan yeşil gözlerini, dudaklarının titreyişini görüyordu.

"Bana o zamandan hatırladıklarını anlatır mısın, Hıdır Amca?" diye sordu Suphi.

"Neyi bilmek istiyorsun ki?"

Suphi tastamam babasının anlattığına benzeyen evlerden birinin holünde oturuyordu. Ocakta odun ateşi yanıyor, demirden ocak maşasının üstüne kıvılcımları serpiliyordu. Ocaktaki sacayağının üstünde bir çaydanlık duruyordu. Duvarlarda aslan, geyik, ceylan ve dağ resimlerinin işlendiği duvar halıları asılıydı. Duvarlar yer yer girintili çıkıntılıydı, sanki duvar ustaları doğayı örnek almıştı.

"Aslında kendi geçmişim hakkında bazı şüphelerim var" dedi Suphi.

"Ne gibi şüphelerin?"

Suphi sırtını taş duvara dayadı. Kupkuru, insanın sırtını kaşıyan bir sertliği vardı duvarın. Bu iş, tıpkı sırtını dayadığı duvar gibi, öylesine sert, öylesine yalın, öylesine doğaldı ki lafı uzatmadan olan biteni anlatmak, Hıdır'ın belleğinin en derinine inmek istedi. Fakat birkaç saniye önce böyle bir itirafta bulunmamış gibi, sırtını taş duvardan çekti, öne doğru eğildi, yeni bir görünüşe büründü. Dışarıdan yükselen gübre kokusundan boğulacak gibiydi, sürekli tükürmek isteyip yutkunuyordu.

"Gerçekten kim olduğumla ilgili şüphelerim var."

"Kafam karıştı, ne demek istiyorsun?" dedi Hıdır.

Aslında her şeyi anlamıştı Hıdır. Bir an hazırda bekleyen belleğinin sağlam düğmesini çevirip içinde ne var ne yok dökebileceğini

sandı. Fakat anlatmaya yeltenirse ortaya başı sonu olan bir hikâye çıkarabilir miydi? Eğer Pervane'nin heyulası hikâyeyi parçalamazsa tabii. Sonunda bunların hiç de akıl harcı düşünceler olmadığını, kendisi zamanın düşmanlığına karşı nasıl savunmasızsa, Suphi'nin de geçmişe karşı savunmasız olduğunu, ona yardım etmesi gerektiğini düşündü ama Pervane ile ilgili hiçbir zaman berrak ve belirgin bir biçim almayan kuşkuları hâlâ canlıydı.

"Ne bileyim!.. Ben, aslında öz babamla annemin kim olduklarını öğrenmek istiyorum."

Hıdır yüzü pencereye dönük, geçmişe bakar gibiydi, nesi varsa iri gözlerinde toplanmıştı. Bakışı bir baykuşun parlak bakışını andırıyordu.

"Neden böyle bir şüpheye kapıldın?"

Bazen sözden, gözden, duygulardan daha güçlü şeyler oluşur içimizde, savılıp atılamaz, içimize işler ya Suphi'nin durumu tam da böyleydi. İçindeki bu *şey* onu ele geçirmişti. Soluduğu hava kadar yaşamsaldı bu ama ne olduğunu bilmiyordu, daha doğrusu tanımlayamıyordu. Hıdır onu izlerken ürperdi adeta. Bu delikanlı, diye geçirdi içinden, bu delikanlının bir zamanlar bu evde yaşadığını düşününce… İçinde yükselen duygulara, anılardan aldığı keyfe öyle dalmıştı ki, Suphi birden çabuk çabuk konuşmaya başlayınca, onun ne dediğini kavrayamadı. Ancak sözcükler havada birkaç kez dönüp birbirine çarpa çarpa dolanınca anlayabildi.

"Dur!" dedi. "Ağır ağır anlat."

Suphi heybesi sözcüklerle dolu hikâyeciler gibi mutlu oldu. Bugünü bir dizi rastlantıya borçluydu: Çok çalışıp Berlin'e okumaya gitmesi, babasının zenginliği, geçmişe merakı, anılara düşkünlüğü ki babasının o meşhur kutusu ve defterinin tarihe katkısını unutmayacaktı. Bunun bilincindeydi, alçakgönüllü olduğu için her şeyin, her anının, her deneyimin değerini biliyordu. Olayın pek çok uzantısının olacağını da biliyordu. Buna katlanabilirdi. Çünkü kalpte kalıp akmayan kederle yıkılacağını da biliyordu. Böylece, şüphelerini, Hozat'a geliş nedenini kısaca tane tane anlattı.

"Pekâlâ, evlat" dedi Hıdır. "Akşam yemeğini bekle, yemekte detaylıca konuşuruz."

Akşam yemeğini iple çeken Suphi'nin gözleri yıldız gibi Hıdır'ın üstünde parlıyordu artık. Yemek saati gelip sofra kerevetin önüne taşınan bir masaya komşu kadınlar tarafından kurulurken, Suphi'nin

gözü etraftaydı. Bazı şeyler ki yaşam da buna dahildi, bu uç noktalarda daha zayıf, daha çıplak, bitkin düşmüş birer işaretti. Üst üste yığılmış yüzyıllar burada her şeyi büyülemişti, ama tarihin yalnızlaştırıcı derin izlerini her yerde görmek olanaklıydı.

Sonunda akşam yemeği hazırlanıp sofra kuruldu.

"Hadi buyurun sofraya" dedi Hıdır.

O zamanlar, köylerinde elektrik yoktu. Gövdesi ile başlığı yeşil camdan olan gaz lambasını yakıp duvardaki çiviye asmıştı Boro. Rahatlatıcı bir ışıkla aydınlanan holdeki masada üç erkek vardı: Hıdır, Suphi ve Boro. Boro'nun annesi ölmüştü. Evde başka da kimse yoktu.

Sofrada haşlanmış et, meyhane pilavı, çoban salatası, payizdo[20], eritilmiş, sıcaklığını hâlâ koruyan tereyağı ve belki de tarihöncesinden kalma, saf kilden yapılmış şişesinde sohbete eşlik eden bir nesne gibi duran su vardı. Hıdır önce tereyağına ekmek banıp yedi.

"Keçi yağıdır" dedi. "İnsana dinçlik, çeviklik verir, hele yemekten önce aç karnına ekmek banıp yersen… Söylenen o ki mideyi korur, bağırsakların çalışmasını kolaylaştırır, gözlere nur verir. Dene. Pişman olmazsın. Hayatta pişmanlık duyduğumuz o kadar iş var ki tereyağının pişmanlığı ne ola ki! Mesela, annen de geçmişte yaptıklarından çok pişmanlık duyuyordur. Öyle zannediyorum."

Suphi bir şey söylemeden merakla bir süre baktı Hıdır'ın yüzüne. Lafın sonunu bekliyordu ama Hıdır handiyse içindeki tüm havayı dışarı boşaltmak istercesine derin bir nefes alıp geri bıraktı.

"Belki pişmandır" dedi Suphi. "Neden pişman olması gerektiğini bilmesem dahi..."

Hıdır'ın yüzü de, sesi de değişti birden.

"Ha, doğru ya!" diye mırıldandı. "Bu kolay olmayacak. Bazı olayları anlatmak zannedilenden daha zordur. Yaşamaktan da zordur anlatmak. Hayat bazı şeyleri bize dayatır, kaçamayacağımız olaylar vardır, sonucunu bilmeden yaşarız. Anlatmak ise başkadır. İstersen anlatırsın, istemezsen içine gömüp orada çürütürsün. Bu, daha zordur."

Boro sofradan kalkıp odadan bozma mutfağa gitti, bir şişe Dirmori rakısıyla geri döndü.

"Bu anlatmanı kolaylaştırır baba" dedi.

---

20 Güzayranı: Süzme yoğurda benzer, ekşi bir peynir çeşidi.

Dirmori rakısı ismini, Dirmori denilen yerin karşı kıyısındaki, bir zamanlar bu yörede yaşamış Ermeniler döneminde var olup, şimdi yerinde yeller esen üzüm bağlarından almıştı. Yine tarihöncesinden kalma, saf kilden yapılmış şuşekil denilen topraktan bir şişeydi bu.

"İşin kötüsü, dilimizi açsın diye rakıdan medet umuyoruz" dedi Hıdır. "Getir bakalım oğlum, getir. Payizdoyu bunun için mi hazırladın? Ha, ha, ha…"

Hıdır pek az içki içerdi. Dili de açılmazdı, tersine sessizleşirdi. Boro'nun abartmasıydı bu. Hangi rakı zamana işlemişti ki bu da işlensin! Fakat Hıdır bu gece konuşmaya kararlı görünüyordu. Başlangıçta bu delikanlının isteklerine epey mesafeli davranacağını düşünmüştü ama bundan vazgeçmişti. Şimdi yine yumuşamıştı yüreği. Sert, gururlu bir adamdı, en azından dış görünüşü sertti. İlk karşılaştığı insanları uzun uzun süzüyor, uzak duruyordu ama bir an geliyordu ki sanki onlarda Tanrı'nın ışığını görüyor, içindeki iyiliği, temiz yürekliliği keşfediyor da kanı kaynıyordu. Hele bu konu içini yakıyordu: Herkesin kendi olmasını öylesine yürekten istiyordu ki hayattaki en küçük ikiyüzlülük ya da kendini insanların efendisi sanan anlayış onu çılgına çeviriyordu. Döneklik ve yeni bir şey gördüğünde eskinin pabucunu dama atmak insanın doğasında vardır, ama en az bunun kadar da eskiye bağlılığı vardır ki bu, bir hastalıktır.

Boro altın sırmalı gibi duran çay bardaklarına yarısına kadar rakı doldururken, Suphi tereyağına ekmek banıp yiyordu. Gözleri hep Hıdır'daydı. Ancak Hıdır'ın giderek daha endişeli, düşünceli olduğu kaçmıyordu gözünden. Gecenin sonunun nasıl biteceğini Suphi de merak ediyor, Hıdır Kureş'in bildiklerinin tümünü anlatıp anlatmayacağını, kendisini neyin beklediğini, bu anları kameraya nasıl kaydedeceğini kafasında kuruyor, giderek artan bir heyecanla bekliyordu. Bu arada Boro kadehleri doldurup herkesin bardağını önüne koymuştu. Hıdır bardağını alıp bir an durdu, sonra havaya kaldırdı.

"Hoş geldin, Suphi. Daha el kadar bebekken bu holdeydin, şimdi yolu yarılamış bir adamsın, yine buradasın. Çok eskiden büyüklerimiz şöyle derdi: 'Toprak hayatın tümünü barındırır.' Yani geçmişi, şimdiyi, geleceği. Yaşamayı ve yok oluşu. Bu gece bunlardan söz etmek istemezdim fakat senin hikâyeni biliyorum, buna mecburum."

Arkasından ağırbaşlı bir tavırla çaktırmadan süzdü konuğunu. Yüksek sesle, "Şerefe!" diyerek coşkuyla bardağını yine kaldırdı.

"Şerefe!" diye karşılık verdi Suphi.

Suphi, Hıdır'ın heyecanlı tepkisine şaşırmıştı. Birkaç dakika sonra ise şaşkınlığı afallamaya dönüştü. Hıdır'ın ilk cümlesi masaya bir balyoz gibi inmişti. Öyle ki biraz budala bir havası olan Boro bile dudaklarını ısırdı.

"Bir dakika müsaade eder misin?" dedi Suphi. "Kamerayı açmak istiyorum. Anlattıklarını kaydetmemin bir mahsuru var mı?"

"Yok" dedi Hıdır.

Suphi'nin hayatının belki de en kritik ânıydı bu. Duyduğu ilk cümleyi tekrar duymak istemezdi ancak kaydın bu cümleyle başlaması en iyisiydi. Kamerayı öyle ayarladı ki Hıdır'ın önündeki tabağı, Hıdır'ı ve arkasındaki duvarda asılı olan, su içen üç geyikli duvar halısını görüyordu. Geçip yerine oturdu yine.

"Hıdır amca, biraz önceki cümleni tekrar söyleyerek anlatmaya başlarsan memnun olurum" dedi.

Hıdır önündeki bardağı eliyle biraz öteye itti.

"Öz baban ile anneni, birlikte aynı mağarada saklandıkları diğer insanları katledenlerden birinin nerede yaşadığını biliyorum."

"Onu tanıyor musun?" diye sordu Suphi.

"Dur hele, acele etme, sonunu dinle bakalım. Köyümüzden bazı kişiler Eğin'e bahar aylarında çalışmaya giderlerdi o zamanlar. Bağ, bahçe işleri yaparlardı. Burada malum yeteri kadar hayvanı, arazisi olmayanların geçinmesi zordur. İş yok, fabrika yok, güvence desen sıfır. Üstelik her aile en az beş altı çocukluydu o zamanlar. Her neyse, benim de elim ayağım tutuyordu. Bu kadar yaşlanacağımı düşünmediğim zamanlardı. Ha, ha, ha… İnsan çocukken büyümek, yaşlanınca da gençleşmek ister ya o haletiruhiye. Kendimi güçlü kuvvetli zannediyordum, bir beygiri kaldırabilirdim! Ben de o yılın ki taşları bile eriten sıcak bir yazın habercisi baharında Eğin'e gittim. Ama çalışamadım, alışkın değilim. Duramadım. Cebimde biraz param var. Dedim, ulan Hıdır, gel bir çılgınlık yap, ömründe bir kere ne olacak, git İzmir'e. İkinci kuşaktan bir akrabam İzmir'de yaşıyordu. Benim yaşta, iriyarı, aslan gibi bir adam. Zavallı, iyi insandı ama talihsizlikler, şartlar, fakirlik onu öyle savurdu ki sonunda dünyaya acı çekmek ve diğer insanlara acı çektirmek için geldiğine inandı. Onu kaç zamandır görmemiştim. Gittim. Yılların benim gibi yaşlandırdığı Turan'ın feri gitmiş çakır gözlerinde ne görsem iyidir: Gözbebekleri birer yarımay. Bu iki yarımay gözbe-

bekli Turan bir gün beni bir kıraathaneye götürdü. Kıraathanelerde o zamanlar bira içilirdi. Tekel birası vardı, uzun boyunlu şişesinde. İki bira söyledik içiyorduk. Yanımıza bir adam geldi. 'Turan hanginiz?' diye sordu. Sanki ayaklarındaki yükü azaltmak için iki eliyle masaya dayanmıştı gelir gelmez. Bunu biraz küstahlık ya da bir meydan okuma olarak gören Turan ayağa kalkmak istedi ama onu durdurdum. Çünkü adamın gözlerinde ne bir tehdit ne de kötülük okunuyordu. Turan hissetme, sezme gibi yeteneklerini de kaybetmişti sanki. Sonunda, 'Turan benim' dedi. 'Kusura bakma kardeş, seni bir arkadaşım söyledi, müsaade var mı oturabilir miyim, bazı diyeceklerim var da' dedi adam. 'Buyur, otur' dedi Turan. Adamın gözyuvalarından sanki bir sıvı sızıyordu da biz onu göremiyorduk. Öyle masum, garip bir görünüşe sahipti. 'Ben sizin memlekette askerdim' diye başladı söze adam. 'Biliyorsunuzdur, sizin memlekette bir zamanlar bir isyan olmuştu devlete karşı. Devlet de isyanı bastırmak için bizi sürdü oralara. Cevizlidere Vadisi'ni bilir misin?' O an benim zihnim boşaldı, kulaklarımda annenin bu köye geldiği zamandan kalma garip bir melodi yankılanıyordu. Fakat sonra anladım ki radyoda çalıyormuş o melodi. O hüzünlü melodi kulağımın dibinden kıvrılarak vadide koşuşturan dağ keçilerinin ayak seslerine dönüştü yavaştan, her şey normale dönüşmüştü yani. 'Biliyorum, bilmez olur muyum, ben orada doğup büyüdüm' diye coşkuyla yanıt verdi Turan. 'İşte orada bir mağarada öldürdüğümüz insanların ruhlarıyla boğuşuyorum yıllardır' dedi adam. 'O günü hiç unutamıyorum. Yavaşça mağaraya doğru tırmanışımızı, içeri girer girmez ateş ettiğimizi, oradakilerin çığlıklar içinde birbirine sokulurken ortalığın kan revan içinde kalmasını. Ama bütün bunların ötesinde bir annenin kucağındaki bebeği unutamıyorum. Biz mağarada saklananların hepsinin öldüğünü sanıp mağaradan çıkarken en geride ben kalmıştım. Bir an dönüp arkama bakınca o bebeğin yaşadığını gördüm. Sanki ölü taklidi yapıyordu ama gözlerindeki o bakış ah! Öfkemiz öyle büyüktü ki önümüze çıkanı vuruyorduk, bize öyle emir verilmişti. Tüfeğimi o bebeğe doğrultmuştum ki… Yarabbim! Ülkemi böyle mi sevecektim? Böyle mi iyi bir insan olacak, ülkeme, insanlığa böyle mi hizmet edecektim? Tüfeğimi doğrulttum ama sanki biri tetikteki elime vurdu, bırak onu, dedi. Tüfeğim yere düştü, içimdeki öfke de bıçak gibi kesildi. Tüfeğimi yerden almak için eğildiğimde, benim için değeri büyük, babamın

bana hediye ettiği saatim cebimden düştü. Singer marka bir saatti. Öylesine korkmuştum ki biri geri döner de bebeği öldürür diye, saati yerden almayı bile akıl edemedim. Tüfeğimi kaptığım gibi mağaradan dışarı çıktığımı hatırlıyorum. Bereket diğerleri benden önce mağaradan çıkmıştı, kimse ne olduğunu görmedi. İşte, yıllarca kafamda dönüp duran o soru büyüdü. Biz neden kadın, çocuk, genç, ihtiyar demeden masum insanlara kıymıştık? Bir isyan varsa isyan edenler cezalandırılır. Biz ne yapmıştık öyle! O bebeği düşünmediğim bir günüm dahi olmadı. O bakışları görmediğim tek günüm geçmedi. Bir ara gidip o vadiye, vadideki o mağaraya saklanmış insanların hangi köyden olduklarını, kim olduklarını öğrenmek istedim ama cesaret edemedim. Sen o yöreden misin?' 'Evet, yakın bir köydenim' dedi Turan. 'Bu da benim hemşerim, beni ziyarete geldi. Oraları daha iyi bilir' diye ekledi. Adam ancak o zaman kendini tanıtmayı akıl etti. 'Benim adım Hulusi' dedi. Tarih bazılarının yararlı bulduğu bir iğnedir, bazen acı verir ama sonunda iyileşmeni sağlar. Hulusi'nin anlattığı vadinin adını bilmediğim için adından anlamasam da, annenin geldiği vadi olduğunu anladım. İzmir'den döner dönmez ilk işim Cevizlidere Vadisi'ne gitmekti. Pervane ile kocasının, ölen öz oğlunun saklandığı oyuğu buldum. Sonra, Hulusi'nin anlattığı mağarayı."

Hıdır birden omuzlarını ensesine doğru çekti. Eğer o sırada bayılmasaydı, söyleyeceği ilk sözün, o mağaradaki bebek sendin Suphi, olacağı kesindi ve bu belki Suphi'nin bayılmasına neden olacaktı. Yani iyi ki bayılmıştı Hıdır. Hastalığının ne olduğu bilinmiyordu ama zaman zaman bayılırdı. Boro bu bayılıp ayılmalara alışıktı. Hemen babasını kerevete yatırdı, yüzüne kolonya sürdü.

Hıdır uyanınca, "O günleri hatırladığımda hâlâ gözlerim doluyor" diyerek kaldığı yerden konuşmasına devam etti. "Hulusi'nin Singer marka saatini mağarada bulmam bir kader midir, bir işaret midir? Demek, ya o günden sonra mağaraya hiç insan ayağı girmedi ya da girenlerin gözleri bağlandı. Ben mağaraya girer girmez gördüm saati, kim bilir hangi hayvan tarafından kemirilmişti ama sağlamdı. Tabii zinciri paslanmış, çürümüş gitmişti. Mağaranın girişindeki duvarın dibinde tarihin bir gözü gibi duruyordu öylece. Bir zaman ne yapacağımı bilemedim, Hulusi'nin burnundan çıkan sıcak nefesi işitiyor, gözlerinden akan gözyaşlarını görüyordum sanki. Derken, eğilip saati aldım, mendilimle bir güzel sildim, ce-

bime koydum. Bir saatin bir ömrü kurtardığını duymuştum ama bir saatin bir ömrü taşıması…"

Bir sessizlik oldu. Hıdır kadehini yine kaldırdı.

"Bize gerçeği söyleyen Singer marka saatin şerefine!" dedi. "Ha, ha, ha…"

Ağzının kenarlarındaki, kaşlarının ucundaki, gözlerindeki ışıktan, alnının çizgilerindeki ifadeden gülecek kadar mutlu olmadığı anlaşılıyordu. Yine de öyle görünmeye çalışıyordu. Suphi'yi bundan sonra anlatacaklarına hazırlıyordu belki. Tabii yılların verdiği deneyimleri vardı; bir insanın ellerini ellerine alıp gözlerinden ışık saçarak kötü bir anıyı anlatmanın etkisi başka, yüzüne esrarengiz bir ifade yerleştirip kötü bir olayı anlatmanın etkisi başka olurdu. Hıdır'ın özellikle göze çarpan yönü, bir geyiğin gözlerindeki bakışa sahip olmasıydı. Hem cesur hem de uyumlu olabilmenin işaretiydi bu. Öyle ki bu yaşlı bakışlar Suphi'yi sakinleştiriyordu.

O günlerde, ağıllardan sürekli kurt sürülerinin yaraladığı keçiler, koyunlar çıkarılırdı. Ağılların kapatılıp hayvan sürülerinin ahırlara konmasına daha vardı. Çocukların bilye, yetişkin erkeklerin ise kâğıt oyunu oynama günleri daha gelmemişti. Bu oyunlar bir başlamaya görsün, mart ayına kadar sürerdi. O günler başlamadığından, kurtlar ağıllara saldırıp sürüden bir koyunu ya da keçiyi kaldırıp götürür, bir diğerini veya diğerlerini yaralar bırakırdı. Gecenin geç saatleriydi, yine kurt ulumaları, köpek havlamalarına karışmıştı.

"Boro, bak bakalım, kurtlar mı geldi?" dedi Hıdır.

Boro hole açılan bir kapıdan yandaki ilk odaya girdi, elinde fener ve bir tüfekle çıktı. Hâlâ Hıdır'ın anlattığı mağaradaki sahnelerin etkisinde olan Suphi çocuksu, her şeyden kolayca etkilenebilen halde olduğu için bakışlarını tüfekten alamadı: Tüfeğin namlusu kendisine doğrultulmuştu, parmaklar tetikteydi. Kalbi sıkıştı birden, her şey kararıyordu sanki. Hemen ardından ise azgın dalgalar gibi üstüne üstüne geldi anılar.

"Bu namussuzlar, rahat yüzü vermiyor davara" dedi Boro gülümseyerek. "Haklarından gelirim şimdi. Kurşun sesi duyarsan korkma."

Bir süre geçmişti ki yankılandı ses. Kurşun havada kavisler çizerek gidiyordu sanki, öyle ki çifte ile iki kurşunun art arda atıldığını bile anlamadı Suphi.

"Biliyor musun, bak, bu kurşun sesini yakından duymak, kurşunun yapabildiklerini yaşamak, kurşunun yapabileceğini hayal etmekten daha kolaydır" dedi Hıdır.

"Doğrudur" dedi Suphi.

Saatler boyunca sandalyesinde merak ve heyecanla Hıdır'ın sadede gelmesini bekledi Suphi. Ama Hıdır ömrünce biriktirip bir yana ayırdığı bu anıları anlatırken garip bir tutku duyuyordu. Bazı sözcükleri üstüne basa basa vurguluyor, bazılarını heceliyordu:

"O saati hâlâ saklarım. Sin-ger… Arkasında bir lokomotif kabartması var. Onu sahibine götürmek isterdim. Ol-ma-dı."

"Neden olmadı?"

"Bir daha gidemedim İzmir'e. Hem o hem de Pervane bir gün geri döner diye bekledim. Pervane'ye verecektim."

"Niye?"

"Rahatlaması için. Bunu en iyi sen bilirsin. Acını, acının sebebini, katilini her neyse bulursan rahatlarsın. Acılar geride kalır, unutulmaz ama kine, nefrete dönüşmezler. Annen o saati götürüp Hulusi'ye verebilirdi. Sen yapar mısın?"

Suphi otlar arasından ansızın kükreyip fırlayan bir aslan gibiydi: Hıdır'la yüz yüzeydi, onu aşağıdan yukarıya süzüyor, öfkesinin toplandığı gözleriyle onu sindiriyordu. Ama ağzından tek sözcük çıkmadı.

"Yapar mısın?" diye sorusunu tekrarladı Hıdır.

"Bilmiyorum" diye mırıldandı Suphi.

"Belki yapman gerekir."

"Neden?"

"Çünkü mağaradaki bebek sendin?" dedi Hıdır.

Suphi oturduğu sandalyede kıpırdayıp durdu, sandalyenin ucuna kadar geldi, oraya ilişip kaldı. Ortamı geren bu son sözken, onun içini başka bir sabırsızlık, nefrete dönüşmüş bir nöbet gibi her yanını titreten bir zehir kaplamıştı. Zehri orada kusmamak için kendini zor tuttu. Sakinleşti. Arkasına yaslandı.

"Devam et lütfen!" dedi. "Ama bir dakika, kameranın bandını değiştirmem gerekiyor."

Suphi'nin bavulunda bu bantlardan onlarcası vardı. Çantasını gümrükte açmasını isteyen memura söylediğini, Hıdır'a da söyledi:

"Bu bantlara kaç ömür sığar sence?"

Hıdır bir süre durakladı.

"Niye sordun?"

Suphi gülümsedi. Bavulunu açıp iki bant çıkardı, birini kameraya taktı, öbürünü masanın üstüne koydu. Kayıt aldığı bandı ise ayrı bir çantaya koyup bavula yerleştirdi.

"Kaç ömür var böyle?"

"Çok, sayısını bilmiyorum, çok" dedi Hıdır. "Fakat ben Pervane ile seninkini biliyorum. Bir de anam ile babamınkini. Bunları kaydedip ne yapacaksın?"

Suphi belden yukarısı öne eğik öylece kaldı. Duruşunu değiştirmek aklına mı gelmedi, beli mi tutuldu, çok az doğrulabildi ancak.

"Bilmiyorum."

"Annene delil olsun diye mi?"

"Hayır."

Bu arada holün kapısı açıldı, Boro girdi içeri. Omzundaki tüfeği indirdi, feneri gömme dolaba koyup öteki odaya geçti.

"O da senin gibi" dedi Hıdır.

"Nasıl? Öz babası…"

"Yoo, onu demek istemedim. O da senin gibi bu olayları ilk defa duyuyor. Dedesi ile nenesini hiç göremedi, tanıyamadı."

Uzun zamandır kontrol etmeyi başardığı soğukkanlılığı çözüldü Suphi'nin. Kendini tutamadı. Gözleri yaşardı. Çok küçük de olsa içinde taşıdığı bir umutla baktı Hıdır'a.

"Annem ile babama ne oldu?"

Bu yakaran sesten adeta ürperdi Hıdır, kollarındaki uzun beyaz kılları dikilip indi. Bu, öylesine garip bir hissedişti ki doğduğu gibi kaybolup gitti.

"O gün mağarada kim varsa katledilmişti. Sen… sen Hak'ın hediyesisin bize. Sen annenin kanıyla beslenip hayatta kaldın."

Suphi'nin ağzının kenarlarından geriye çekilen kasları işlevini yitirmişti sanki. Gözleri soğukla sıcak arasında bir yerde, başını hafifçe öne eğdi, ellerini yüzüne kapayacaktı ki vazgeçti. Kısacası berbat bir haldeydi. Bu halde olan bir kimsenin ağlaması da, gülmesi de mucizedir.

Hıdır, "Annenin adı Fener. Babanınki Aziz. Senin adın ise Hidayet" dedi. "Fener ile Pervane çocukluk arkadaşıymış. Sen, Pervane'nin oğlu Suphi ile aynı gün doğmuşsun."

Suphi'nin davranışlarındaki garip karmaşanın açığa çıktığı andı bu. Böylesi şiddetli bir uyarıya maruz kalan beyni ile diğer uzuvları

uyumsuzluk içindeydi; kolları bir yana, bacakları bir yana, gözleri öteye, kafası beriye dönüp durdu.

"Ah, evladım benim!" diye inledi Hıdır. "Hikâyenin geri kalanını dinlemek ister misin?"

Bu arada, Boro odadan çıkmış, masadaki yerine oturmuştu.

"Bunlar tarihi olaylardır ve tarihi olaylar değiştirilemez" diye devam etti Hıdır. "Kişi, tarihi olayların, görüşünü bulanıklaştırmasına, kafasını karıştırmasına, geleceği görmesine engel olmasına müsaade etmemelidir. Aksi halde kişinin ne bir ahlak değeri ne adalet ölçüsü ne de insanlığı kalır. Bu yaşa geldim, neler gördüm neler! Bana bak, ben, yirmili yıllarda daha saf ve umutlu, otuzlu yıllarda öfkeli ve bağnaz, kırklı yıllarda yine umutlu ve bağnaz, yetmişli yıllarda durulmuş, seksenli yıllarda ise gördüğün gibi kötürümden de beterim. İnsan değişir, şartlarla birlikte. Hava değişir, her gün başka bir rüzgâr eser, başka bir güneş doğar. Başka… Başka… Başka… Lakin unutmayalım: İnsan atasından bazı şeyleri nasıl taşırsa, tarih de tecrübeyi taşır. Dolaysıyla tarih unutulmaz, unutmaz. Ben sana gerçekleri anlatıyorum ki onların unutulmayacağını bilesin. Sende değilse bile bir başkasında sürer gerçek. Yine lafı uzattım. İnsan yaşlandıkça ya çenesi düşüyor ya da hepten susuyor. Ne diyordum? Ha! Pervane saklandıkları oyukta iki kurşun yarasıyla tek başına kalmıştı. Bana anlattığına göre, öz oğlu Suphi'yi aslında Dirmori dediğimiz yere gömmek istemişti. Hem yaralarından sebep hem de köyüne geri dönmek istemediği için bundan vazgeçmişti. Benim çocukluğumda Dirmori yemyeşil bir örtüyle kaplıydı. Rahiyacıların mekânıydı. Söylentilere göre, bahar ayında orada her yıl başka başka çiçek türleri biter, tomurcuklanan bu çiçeklere göre o yılın iyi mi, kötü mü, sıcak mı, soğuk mu, bereketli mi, kurak mı geçeceği yorumlanırdı, bütün bunlar o yıl biten çiçeklere bağlıydı. Pervane oğlunun cesedini bu çok sevdiği toprağa gömmek isteyip gömemeyeceğini anlayınca, cesedi vadideki bir gölcüğün yanına gömmüş, dönüp arkadaşının bulunduğu mağaraya gitmişti. Yani senin öz annen Fener'in saklandığı mağaraya. Mağaraya girmiş, yerde cesetler… Fener'in göğsünde seni görmüş. Sen ağzını annenin kanlı memesine yapıştırmışsın."

Suphi'nin bedeni hiçbir bıçağın kesemeyeceği bir zırhla kaplandı. Zavallı, dişlerini sıkarak Hıdır'ı dinliyordu. Hıdır da konuşmasına esler vererek, bazen de eliyle ıslanmış gözlerini silerek

iyice gizemli bir hal alıyordu. Öyle ki bazen insafsız yaşlı bir kurt, bazen de nahif bir gelincik olduğunda bu değişimi gözlerinden okunuyordu.

"Güçlü olan insanlar dayanabilir bu manzaraya, zayıf olanlar anında delirir. Annen çok güçlü kadın. Onu köyde sırtını bir ağaca dayamış gördüğümde hemen anlamıştım niye burada olduğunu. Bazen anlaman kolaylaşıyor. Fakat senin hikâyeni çok sonra öğrendim."

Suphi doğrulup vücudunu dikleştirdi.

"Ne zaman öğrendin?"

"Pervane buradan ayrılmadan kısa bir süre önce. Pervane seni kucakladığı gibi mağaradan çıkardığında senin ismini de değiştiriyor. Oğlunun ismini veriyor sana: Suphi. Bunu şimdi reddedebilir misin? Ben Suphi değilim, benim adım Hidayet diyebilir misin?"

"Yapabilirim elbette. Bunun ne yararı var?"

"Yapamazsın" dedi Hıdır.

"Neden yapamazmışım?"

"Çünkü sana hayatın yolunu açan Suphi'dir."

"Sen de mi kadercisin Hıdır Amca?"

"Kadere inanırım ama kaderci değilim, gerçekçiyim."

"Yani?"

"Demek istediğim; insan hayat yolunu kendi aklı ve yetenekleriyle kendisi belirler ama nüfuz edemediği şeyler vardır. Babasını anasını seçemez. Irkını seçemez. Konuşur konuşmaz dilini seçemez. Genlerinin taşıdığı kötü hastalıkların kendisini de bulacağını bilemez. Daha bunlar gibi pek çok şey… Ama aklını kullanabilir, öğrenebilir, bilgilenebilir, bilgiyi doğru kullanabilir. Kaderini aklıyla, mantığıyla, bilgisiyle çizebilir. Bu yüzden, kadere inanırım ama kaderci değil, gerçekçiyim, diyorum."

Hıdır kalktı, önce dışarı çıktı, tuvalete gitmiş olmalıydı. Dönünce masaya oturmadı, odalardan birine girdi, elinde rengi solmuş, beze sarılı bir nesneyle geldi. Saat epey geç olmuştu. Kafası da bir dünyaydı. Oturdu. Hiç telaş etmeden düğümü söküp bezi saran ipi çekip yere attı. Yavaşça katbekat sarılı bezi açtı.

"Suphi, al bunu" dedi Singer marka saati uzatarak.

"Annemin babamın katilinin saatini mi? Neden bana veriyorsun, Hıdır Amca?"

"Al, ciğerim" dedi Hıdır. "Al, götür, sahibine ver."

3

Suphi Geyik, ertesi gün Cevizlidere Vadisi'ne gidecekti. Vadideki tehlike, yırtıcılara komşu olan devrimci gençler yüzünden iki katına çıkmıştı. O zamanlar, devrimci gençler darbeden ötürü ya yurtdışına kaçıyor ya da dağlara, mağaralara çekiliyordu. Bu yüzden, Suphi'ye Boro rehberlik edecekti. Boro ile Suphi attıkları her adımı hesaplayarak, gözlerini dört açarak, gerekirse işaret diliyle anlaşarak mağaraya varacak, geri dönerken de aynı şekilde döneceklerdi. Boro işaretlerle anlaşmanın önemini devrimci gençlere yardım ederken öğrendiğini söylemişti. Buna göre, işaretlerle haberleşme şekilleri şöyleydi: Yürüyen insan gördüklerinde, her iki elin işaret parmağı ile başparmağın uçları birbirine değecek şekilde, sağ el yukarı, sol el aşağı doğru çekilecekti. Yırtıcı bir hayvan gördüklerinde, iki elin parmakları hafif içe doğru kıvrık şekilde bir aşağı bir yukarı oynatılacak, aynı anda ağız açılıp kapanacaktı. Zehirli sürüngen gördüklerinde, sağ el parmakları açık bir şekilde kıvrılıp parmak uçları sol kolu sıkacaktı. Silahlı bir insan gördüklerinde, sağ el tetikteymiş gibi ileri uzatılacaktı.

O gün hava güneşliydi. Boro ile Suphi şafak sökerken yola koyuldular. Gök de, yer de ışıl ışıl parlıyordu. Boro sağ elinde bir değnek, sol eli cebinde yürüyordu. Çok rahattı, sanırsın devrimcilerle ayıların, kurtların, kuşgörmezlerin komşuluk ettiği vadiye değil, hükümet konağına gidiyordu. Vadiye gitmek için en zor yolu seçmişti. Patikada seke seke yürüyen Suphi her an uçurumu boylayacağını düşünmekten, karşısına çıkacak bir yırtıcıdan kurtulayım dese paramparça olacağından öylesine korkuyordu ki ayakları yere değince bir inilti yayılıyordu yerden. Burada hava daha duru, daha temizdi. Yükseğe çıktıkça hava inceliyordu sanki. Sonbahar olmasına rağmen her metrede yüzlerce, binlerce ayrı koku baş döndürüyordu.

Suphi bu güzel kokuları, bu duru, temiz, incelmiş havayı bir uğur gibi hissetti. Aklı başında bir insanın doğanın bu özelliklerini veya yeteneklerini hiç bilmediğine inanmak zor olsa da Suphi

farkında olsun ya da olmasın, bir ölçüde doğadan habersizdi. Yani böylesi dağlarda, vadilerde neler olup bittiğini, buranın sakinlerinin kimler olduğunu, havanın, güneşin, ayın, gölgenin burada nasıl hareket ettiğini bilmiyordu. Dünyadaki güçleri biliyordu elbette ama bu hayati güçlerin yaşamın akışını değiştiren özüne yabancıydı. Tuhaf bir histi bu, hava, kokular ona öylesine bir umut verdi ki sırt çantasını açıp kamerasını çıkardı. Artık çekim yapmaya başlayacaktı. Vadinin her yerini kare kare çekecekti. Hızlandı. Boro'ya iyice yaklaşıp alçak sesle sordu:

"Buraya geldiğinde ne düşünürsün, Boro?"

Boro, "Ne mi düşünürüm?" dedi. "Bilmem, her geldiğimde farklı şeyler düşünürüm. Mesela, bugün gideceğimiz mağarayı, orada ne yapacağımızı falan düşünüyorum. Tabii bir ayıya, kuşgörmeze, bir kurt sürüsüne yem olmazsak."

"Şaka yapıyorsun!"

"Burada hepsinden var. Bu vadi onların evi, biz misafiriz burada."

"Ben hiç kuşgörmez görmedim. Nasıl bir hayvandır?"

Boro gülümseyerek, "Dünyanın en hızlı hayvanıdır" dedi. "Koşarken onu tam olarak seçebilmek imkânsızdır, ancak rüzgârını hissedebilirsin. O hızla koşabilirken bir anda tak diye durabilir, adeta uçarak avının üstüne çullanır. Dediklerine göre, bir zamanlar bu vadide onulmaz bir hastalık musallat olmuş hayvanlara. Bir kuşgörmez yavruladıktan hemen sonra bu hastalığa yakalanmış, yavrularıyla birlikte açlıktan ölmek üzereymiş. O sırada buradan geçen üç divane onu görmüş. Bu kişilerden biri kendini kuşgörmezin önüne atmış ama kuşgörmez onu yememiş. Bunun üzerine, adam hançerini çıkarıp kendi karnına saplamış. Kuşgörmezin soyunun o fedakâr adamın sayesinde kurtulduğu söylenir. Bu yüzden, kuşgörmezler insana dokunmazmış."

"Bu yörede insanlar gerçeklerden çok masallara inanıyor galiba!"

"Öyledir, çünkü buralarda gerçekler masallardan daha acımasızdır."

Kayalıkları geçince sohbetleri giderek koyulaştı. Konu konuyu açıyordu. Ancak Suphi'nin kulakları etraftan gelen seslerdeydi. Uçsuz bucaksız vadide, yeryüzü ötesi bir dünyaymış gibi, tuhaf sesler çıkaran bir sürü varlığın kendilerini izlediğini düşünüyordu. Gerçi hayallerinin sanrıya dönüşmesini engelleyecek iradeye sahipti

ama içinden taşan korkunun esiri olduğunu çok sonra anlayacaktı.

Hıdır'ın dediği gibi, hem doğanın kötü sürprizlerinden hem de doğadaki iki ayaklıların tehlikesinden korunmak için yavaş yavaş yürüyorlardı. Üstelik patika yer yer belirsizleşiyordu. Vadinin en tehlikeli dönemecine varmadan Boro durdu. Burası yüksek, asırlık ağaçların bulunduğu bir bölgeydi, arılar bu ağaçlarda yuvalanırdı. Dolaysıyla bozayının en sevdiği yerdi.

"Dikkat et, Suphi, eğer karşımıza bir ayı çıkarsa sakın bir şey yapma. Biz ona dokunmaz, onu korkutmazsak, o da bize dokunmaz, yoluna gider. Anladın mı?"

"Merak etme, gayet iyi anladım" dedi Suphi.

"Bir de önümüze silahlı kişiler çıkarsa, sadece sorulan sorulara cevap ver, ne fazladan tek kelime et ne de onlara akıl vermeye kalk."

"Kim çıkabilir ki?"

"Silahlı devrimciler. Ya da askerler."

"Silahlı devrimciler mi, burada ne yapıyorlar? Kuşgörmezi mi evcilleştirecekler?"

Burada aralarındaki mesafeyi epey açarak yürüdüler. Bir süre sessizce yol aldılar. Boro birdenbire durdu, dönüp Suphi'ye işaret verdi: İki elinin parmaklarını hafif içe doğru kıvrık bir şekilde kaldırıp indirirken ağzını açıp kapadı. Bu, yırtıcı bir hayvan görüyorum, demekti. Suphi olduğu yerde dondu kaldı. Kamerayı Boro'nun baktığı yöne çevirdi. Bir bozayıydı bu.

"Hasan, sen yoluna git, biz yolumuza gidelim" dedi Boro.

Suphi, Hasan mı, diye düşündü. Boro bu ayılara isim mi takmış? Aman Tanrım! Ne müthiş bir diyalog bu!

Bozayı bir iki kez öyle bağırdı ki ağzındaki dişler beyaz birer kılıç gibi göründü.

"Yapma Hasan, bizden sana zarar gelmez" dedi Boro.

Suphi bu sözleri neredeyse kılı kıpırdamadan, elindeki kamerayı ayıya göstermeden dinliyordu. Yalnızca Boro'ya bakıyor, ayıyla göz teması kurmaktan kaçınıyordu. Artık Boro'nun ayıya tuhaf hitap şeklinden çok, karanlık bir düşüncenin uyardığı zihnindeki uğultuyla meşguldü. Ayı saldırırsa ne yapmalıydı? Düşünürken sanki sözcükler şakaklarına sürtünüyor, kafasının her yerini ateş basıyordu.

Ayı bir kez daha arka ayakları üstüne dikildi, bir mağara kapısını andıran ağzını açıp bağırdı.

"Kurban olam Hasan, bırak bizi gidelim" dedi Boro.

Suphi bir an cebindeki Singer saati çıkarıp ayının önüne atmayı düşündü, o beyaz kılıç dişleriyle parçalasın saati istedi ama vazgeçti. Tanrı'nın bütün zararsız yolculara armağanı olan, hem tehlikeli hem güzel vadinin kana bulanması ne yazık, diye düşündü. Boro ile buradan sağ çıkarsak… Düşünceleri art arda sökün ederken ayı bir adım attı. Boro şimdi bozayının kükrercesine nefes alıp verişine bir adım daha yakındı. Vadiye gelirken duyduğu huzursuzluk, Suphi'ye yardım etme sevinci, bedeninde dolaşan vadinin arı havasının etkisi, türlü güzel kokular uçup gitmişti bir anda, şimdi çok daha garip bir şey tarafından yutuluyordu. Korku mu, değil mi anlayamıyordu. Birazdan bir pençe darbesiyle yere yıkılacak, kılıç gibi keskin dişlerle parçalanacaktı. Hiç bakmak istemediği yer gözleriydi ayının. Ama baktı. Ayının gözlerinde bağışlanmayı arar gibiydi. Bu patikadan sağa sola, aşağı yukarı kaçması zordu, çünkü etrafı ormanla sarılıydı. Buralarda kıvrılarak kaçsa ayı onu yakaladığı gibi kaldırıp koca bir ağacın gövdesine çarpar, acı çektirerek canını alırdı belki. Ama kaçmazsa ilk pençe darbesinde, olmadı ikincisinde ölürdü. Böyle düşündü ayının gözlerine bakarken. Ayı iyice yaklaşmıştı Boro'ya, ağır ağır yaklaşıyordu, sanki törendeydi Hasan. Bedenini elinden geldiğince kaçmaya hazırlayan Suphi, göz ucuyla omuzlarının gerisine baktı. Her bakışta geçmişinin bir ânı, en belirgin ve gizli yönüyle açığa çıkıyordu sanki. Ölüm korkusu buymuş demek, diye düşündü.

"Hasan!" dedi Boro.

Suphi, Boro'nun kendisini anlayan bir insanla konuştuğunu sandı ki, o anda ayı burnunu Boro'ya uzatıyordu. Suphi kaçmaya hazırdı, öyle hızla dönüp gözden yitecekti ki kuşgörmez bile onu göremeyecekti. Ama kayanın iki yanından akan bir ırmak gibi ikiye bölündü düşündükleri. Ayı birden burnunu çekti, yavaşça arkasını döndü, bir an başını çevirip Boro'ya dişlerini gösterdi, sonra hızla oradan uzaklaştı.

Suphi içinden, "Aman Tanrım, anladı onu" dedi. Ayıların insana bir tehlike hissetmedikleri sürece dokunmadıkları, barışsever oldukları bilinirdi ama bozayı belki Boro'dan yayılan duman kokusundan ötürü dokunmamıştı ona. Boro ne yaptığını bilmeden elini cebine atınca orada çakmağı tutmuş, düşünmeden çakmağı çakınca pantolonu alev almıştı. Bacağının yanmasına rağmen boz ayının uzaklaşana kadar kıpırdamadı Boro, bacağındaki yanık ca-

nını fena yakmıştı, bozayı hızla uzaklaşıp gözden yitince çığlığı bastı, pantolonunu indirdi.

"Suphi!"

Suphi neye uğradığını anlamadı, el kamerasını kapattı, Boro'nun yanına koştu.

"Yandım!" dedi Boro. "Çabuk sağa sola bak, yanığa ne iyi gelirse bul. Nergis çiçeği yok mu etrafta."

"Bu mevsimde nergis çiçeği olur mu?"

"Olur olur, sen bak."

Ne nergis çiçeği ne de başka bir şey bulabildiler. Boro yolun geri kalanını acı çekip topallayarak yürüdü. Mağaranın önüne geldiklerinde, bütün bu yaşananların etkisinden de olmalı ki Suphi'nin kirpikleri ıslandı, gözyaşları uzun kirpiklerine takılıp kaldı.

"Buraya kadar gelip kurtulamamak!" diye mırıldandı ama mırıldanan kendisi değildi sanki, sesi ona öyle yabancıydı ki.

Boro mağaranın girişinde eğilip içeri bakınca, bacağının acısına dayanamayıp öylesine bağırdı ki Suphi nerdeyse elinden kamerayı düşürüyordu. İçinde buz tutmuş pek çok şeyin çözüldüğünü hissediyordu. Birçok olasılık, düşünce, tarihi gerçek, anı, hiç tatmadığı hisler bir araya toplandı. Çözülen her şey gibi bunlar da akıp gitti sonunda ama iş mağaraya girebilmekti. Bunun nedeni mağaraya girmekten korkması değildi, yıllarca bu günü öylesine beklemiş, burada neler yaşayacağını öylesine büyütmüştü ki.

"Neyi bekliyoruz?" dedi Boro.

"Hiç!"

"İçeri girmek ister misin?"

"Evet."

"Hadi öyleyse, çantandaki el fenerini ver."

Güneş yükselmişti, mağaranın doğuya bakan girişine vuran ışık yavaş yavaş yerini gölgeye bırakıyordu. Boro el fenerini alıp önden içeri girdi. Mağaranın içinde ağır bir koku vardı, sanki bir leş kokusu, Boro'nun burnundan geçip tüm gövdesine nüfuz etti. Boro, burnunu sıkıp sıkıp bırakarak, feneri yakıp etrafa baktı. Mağara büyüktü, ilerledikçe giderek karanlıklaşıyordu. Kemik falan var mı diye toprağı ayakucuyla eşeleyen Boro alışkındı; yanında yöresinde onlarca insanın öldürüldüğüne, cinayetler üzerine tuhaf akıl yürütmelerin yapıldığına, bazen övünç kaynağı, bazen hüsranla anılan onlarca olaya tanık olmuştu.

"Suphi!" diye bağırdı.

Suphi içeri girmeye çekiniyordu. Aslında kırk yıl önce yaşanmış bu talihsiz olayı dramatize edecek değildi, soğukkanlılığını koruyup çekim yapacaktı ama duygularına hâkim olamıyordu. Geçmiş ile şimdinin sürekli yer değiştireceği mağaraya girerse karanlıkta boğulacağını sandı.

"Gelecek misin?" diye seslendi Boro.

"Geliyorum."

Mağaradan içeri girerken bacakları hafifçe titredi Suphi'nin. Öylesine allak bullak oldu ki sanki anasıyla babasının cenazesine gelmişti. Çocukken geniş göğsünde bir kuş gibi cıvıldaştığı Siyamet'ten hiç duymadığı şu söz nereden gelmişti aklına: "Seni seviyorum oğlum!" İnsan hayatı boyunca ne biriktirirse biriktirsin hepsi bir tek kelimeye sığar: sevgi. Ama her insan hayatı boyunca kendi mağarasında yaşar, dört duvar arasında. Suphi'nin girdiği bu mağara yerküre kadar büyüktü. Zeminin toprağa işlemiş kanı andıran rengi sanki onlarca yıl değişmemişti. Kamerayı mağaranın içinde gezdirdi Suphi, duvarlarda, zeminde, köşelerde derken Boro'nun ıslık çaldığı yere, mağaranın dibine doğru ilerledi. Tam o sırada Boro türkü söylemeyi akıl etti. İkisi de korkuyordu, bunu belli etmemeye çalışıyorlardı ama bu tür mağaralarda bir köşede uyuyan bir yırtıcı hayvana, bir yılana veya tehlikeli başka bir hayvana rastlamak mümkündü. Fakat Suphi kameranın ekranına bakıp burada saatler geçirmeye niyetliydi. Mağaranın içini çekiyor gibi yapıp ayağıyla zemini eşeliyordu. Hangisini yapması gerektiğini bilmiyordu aslında. İkisini de yapmak istiyordu ama bir kemik bulursa onu ne yapacaktı? Belki öz annesi ile öz babasının birer mezarı olmaması daha iyiydi, çünkü o mezarlar insanda öylesine bir kavuşma isteği uyandırırdı ki baş edemezdi. Sırtını mağara duvarına dayadı, yavaşça yere dizleri üstüne çöktü. Yerde bir süre bocaladı, iyi mi kötü mü olacağını bilemedi. En zor kararıydı. Artık yalnızca gerçeği öğrenmenin içsel gerilimi öbür gerilime koşut gelişiyordu: annesi ile babasının mezarlarının olması. Kamerayı yere bırakıp elleriyle toprağı kazımaya, tümsekleri yıkmaya başladı. Az biraz korkak, az biraz çekingen hali vardı. Hareketleri, bakışları öylesine uzun uzadıya sürüp gidiyordu ki Boro sonunda dayanamadı.

"Haydi, Suphi, sen de mi burada ölmek istiyorsun?"

Kırk yıllık ömründe yer alan pek çok şey gibi, hayatta kalışı

da şansa dayanıyordu Suphi'nin. Hayat ona ve ailesine ne oyunlar etmişti! Fakat tüm zorluklara rağmen hayatta kalmayı başarmıştı. Şimdi ölüm riski de olsa, kendi hikâyesini tamamlamaya kararlıydı. Boro'nun sözüne güldü ama korku da duydu, içi titredi.

"Hayır, ölmeye niyetim yok."

"İyi, elini çabuk tut."

"Bitiyor."

Suphi mağaranın dibine kadar gidip döndü. Her şey bir daha unutulmayacak şekilde yerini bulmuştu, belleği o karanlığı, mağaranın tozunu, toprağa işlemiş rengi kaydetti. Mağaradan çıktılar.

"Diğer yer nerede?" diye sordu Suphi.

Boro, Pervane'nin sağ kurtulduğu oyuktan yana elini uzattı: "Az ilerde, şu tarafta" dedi.

"Gidelim."

Su, aşağıda inliyordu. Sıcağın çekilip yerini yağmura bıraktığı günlerde olsa, su delirir, kızgın güneşin katılaşmış ceset gibi kuruttuğu yatağından taşardı. Fakat şimdi, suyu tutan bir üzengisi vardı, onu elinde tutuyordu gök. Gökte tek bir bulut yoktu.

Suphi önce dere yatağı yönüne, sonra Boro'ya baktı.

"Buralar sonbaharda hep böyle sıcak mıdır?"

"Yok. Bu sene daha da sıcak. Bizim yaşlılar hava durumunu doğadaki işaretlerle okurlar. Mesela, şu gördüğün boz kayalar var ya, çatlaklarından bınbarek[21] otu biterse, o yıl kış mevsimi çetin geçecek demektir."

"Bitmiş mi bu yıl? Nasıl bir ottur, görebilir miyiz?"

"Bitmemiş. Bu ot, yoncaya benzer, ama dört yaprak açınca sapı tekrar uzar, bir dört yaprağı daha çıkar. Yani iki katlı yoncadır. Sapını kırarsan içinden bembeyaz bir sıvı akar, buz gibidir bu sıvı, yazın ortasında karpuz çatlatan cinsten bir süt."

"Ha, ha, ha! Şaka mı yapıyorsun? Bu sıcakta soğuk süt mü olur?"

"Olur. Şaşırma. Senin annen ile babanın sonunun böyle olacağına kim inanırdı? Kendi halinde insanlarmış, sen yeni doğmuşun, isyan edenler dara çekilmiş. Süleyman Efendi diye biri vardı. O kendini bu işlere adamıştı. Bitkilerden türlü ilaçlar yapardı. Odur bu otu keşfeden. Gençliğinde bu işe sarınca bu otla karşılaşmış. Gerçi daha önce de bu ot biliniyormuş ama tek tük insan tarafından. Çoğu

21 Mübarek.

kimse bunun nasıl bir şey olduğunu bilmiyormuş. Süleyman Efendi bu otu gördüğü sene çetin bir kış yaşanmış. Havadaki kuşların donup kucağına düştüğü iki kişi aklını oynatmış. Baban ile anan da o kuşlar gibi, havada donup barbarların kucağına düşmüş işte."

Suphi, Boro'nun sözlerinin sertliğine şaşıyordu. Oyuğun önüne geldiklerinde, her anlama çekilebilir gülümsemesinin ortaya çıkardığı büyük dişleriyle oyuğun girişini kapatan bitkiyi ısıracakmış gibi eğildi, Boro. Suphi yine elinde kamera çekim yapıyordu.

"Kirpikovduranı bilir misin?" diye sordu Boro.

"Yok, bilmiyorum."

"Dikkat et, bir yerine değmesin, değdiği yeri keser, kaşıntıdan duramazsın."

Birden kirpikovduranın altından sarıya çalan kırmızı bir yılan çıktı. Yılan boynundan ağzına genişleyip daralan kafasını sağa sola döndürdü, esnek dilini dışarı çıkarıp tıslad. Köşeli çenesi açılınca oradan esnek bir iğne uzandı. Suphi'nin kemikleri buz kesti, bayılmak üzereydi. Boro ise bu açılıp kapanan ağza bir süre baktı ve hızlı bir hamleyle boğazından tuttuğu gibi yılanı havaya kaldırdı.

"Görüyor musun şunu? Gözlerine bak, gözlerine bak. Bak, kara büyük gözbebeklerinin etrafına bak. Portakal rengi çemberi görüyor musun?"

Suphi yılanları soğuk, tiksindirici buluyordu. Sanki bir kerpetenle kıstırılmış yılana bakarak, "Görüyorum" dedi.

"Çember dönüyorsa yılan zehirlidir. Dönüyor mu?"

"Bilmem ki, fark edilmiyor."

"Zehirli değil demek."

Yılanı götürüp oyuktan epey uzağa bıraktı, Boro.

"Yılanlar kindardır" dedi. "Yılanı yaralamış olsaydım, mutlaka geri döner, öcünü almaya çalışırdı. Bu, iki oldu. Üçüncü tehlike nerede karşımıza çıkacak dersin?"

"Umarım çıkmaz."

"Bir şey soracağım" dedi Boro. "Kin deyince aklıma geldi. Sen kindar mısın? Mesela, babamın sana verdiği Singer saatin sahibini bulursan ne yaparsın ona?"

"Ne mi yaparım! Bunu sana söyleyemem."

"Anladım. Yüzün şu an buzlu cama benziyor zaten, arkasındakini görmek zor."

"Benim derdim intikam değil. İçeri girelim mi artık."

"Haydi, girelim."

Suphi başını eğerek içeri girdiğinde, çok uzun yıllar sonra Berlin'in bir hastanesinde adı değişmiş, saçları kazınmış, artık yalnızca düşünmek ve hayal etmekten başka bir şey yapamaz halde, bugünü düşünerek hayata veda edeceğini bilemezdi. Bu tür yerlerde insanın düşünceleri yankılanıp karşısına dikilse de, gelecekte yapacaklarını burada hayal etmesi de tuhaftı. Pervane'nin bu oyuktaki günlerini düşündü, bebeğinin küçücük bedenine saplanan kurşunları görüp neler yaptığını. Öz annesi Fener, Pervane'ye göre daha şanslı sayılırdı. Çünkü ölüm onu yıllarca acı çekmekten korumuştu. Bilemezdi tabii; insanın sadece akıldan, duygulardan, kandan, etten ibaret bir varlık olduğunu söylemesi zordu. Fakat karanlığın Fener'i kucaklaması, varış yerine taşıması az şey değildi. Korku burada daha fenaydı, mağaradaki keskin koku tetikliyordu. Suphi hem çekim yapıyor hem de toprağı ayağıyla eşeliyordu.

"Boro, sen ayıya niye Hasan dedin?"

"Adı Hasan da ondan dedim" dedi Boro. "Ha, ha, ha…"

"Cidden soruyorum."

"Biz, ayılara Hasan deriz. Bir efsaneye göre, Hasan adında bir adam bir cinayet işler. Masum bir insanı haksız yere öldürdüğü için de ayıya dönüşür. Aslında ayı Hasan'dır, bunu soyu tükenene kadar unutmayacaktır. Bak, öyle olmasaydı, ben ona Hasan diye seslenip, bize bir şey yapmamasını söylemeseydim, bizi parçalardı. Bir daha sebepsiz yere kötülük yapma, dedim ona. Anladı. Zaten sebepsiz yere kimseye dokunmaz."

Suphi mağarayı çınlatan kahkahasıyla, "Ömrümde bundan daha güzel bir hikâye duymadım" dedi. "Meğerse burada hiçbir şey göründüğü gibi değilmiş. Benim durumuma çok uyuyor. Ben aslında Suphi değilim. Hidayet iken yapılan katliamdan ötürü Suphi'ye dönüşmüşüm."

"Bak, burada ne buldum?" dedi Boro.

Elinde bir tespih tanesiyle çöktüğü yerden ayağa kalktı.

"Bu bir kehribar taşı."

"Dur, şöyle parmakların arasında görülebilecek şekilde tut."

Boro başparmağıyla işaret parmağı arasına sıkıştırdığı taşa daha nazik davrandı, görünür kıldı.

"Böyle iyi mi?"

"İyi. Tamam."

"Neden gördüğün her şeyi çekiyorsun?" diye sordu Boro.

"Bütün bunlar acı bir amaca hizmet ediyor. Ben de senin gibi her olaya bir olağanüstü hikâyeyle cevap verebilseydim, belki bu amacım olmazdı. Mesela, insanın birden şekil değiştirip başka bir canlıya dönüşebileceğine inansaydım keşke. Olur mu olur. İnsandaki güç ile doğadaki güce akıl ermez."

"Akıl her şeye erer" dedi Boro. "Niçin burada olduğunu, niçin mücadele ettiğini biliyorsan şanslısın."

"Aslında biliyorum da, bilmiyorum da."

"Bu kötü. Kafan karışık senin."

"Doğru. Yine de hiçbir şey yapmamaktan iyidir."

Böyle böyle oyuğun altını üstüne getirdiklerinin farkına bile varmadılar. Bulduğu kehribar taşını uğursuzluk getirir diye atmak istedi Boro. Parmaklarının arasında okşadığı taşı cehennemin dibine gönderir gibi vadinin dibine gönderecekti. Suphi onu durdurdu. Katliama dair her nesnenin önemi büyüktü Suphi için. Boro'ya göre ise nesneler, insanlar gibi çürür giderdi, mağaradaki kemikler bile çürümüştü işte.

Oyuktan çıkmışlardı, Boro öndeydi, Suphi onu takip ediyordu. Şimdi sıra gerçek Suphi'nin uyuduğu gölcüğün bulunduğu bölgeye gitmeye gelmişti. Kuzeye doğru yola koyuldular. Önlerinde sarp bir kayalık vardı, kayalığı dolanıp gölcüğün bulunduğu alana varacaklardı. Kayalıklara bakan Suphi, Pervane'nin burayı nasıl aştığına şaşırdı, üstelik yaralıydı ve kucağında oğlunun cesedini taşıyordu. Bu kayalıkta derin çatlaklar, yollar, belki doğal tüneller vardı ki bunlar, Pervane'nin belleğinin dehlizleriydi. Suphi elini uzatarak tutunduğu her kayayı bu duyguyla kavrıyordu. Pervane'nin oturduğu taş parçasını, dinlendiği toprağı, güneşte parlayan bitkileri, dalında sallanan bir yaprağı, kokuları ve kurşunların şimşeği andıran seslerini hayal etti. Gerçek Suphi'nin ruhunun kılavuzluğunda, yüreği minnetle dolu, Pervane'nin uzaklardan gelen sevgisini hissediyordu.

"Hidayet benim, ben Suphi'yim" dedi.

Boro arkasına dönüp baktı.

"Efendim, bir şey mi dedin?"

"Kendi mezarımı ziyarete gidiyormuşum gibi hissediyorum" dedi Suphi.

Boro beynine bir tekme yemiş gibi oldu.

"Suphi!"

"Efendim?"

"Kayalar nasıl da sıcak! Yanıyorlar. Kayaların da acı çektiğini varsayalım. Nasıl acı çekerlerdi acaba?"

"Ben annemi düşünüyorum. Pervane'yi. Bunca acı çekmiş bir kadın nasıl ayakta kalmış?"

"İnsan taş gibidir, Suphi. Kaya gibi, zamanla çatlar, ayrılır, içinde öyle yarlar açılır ki kederi o yarlardan akıp gider. Düşünsene, yoksa insan nasıl dayanır bunca acıya?"

"Yarlar ne demek?"

"Uçurum. Keder oradan akar, o kanallardan."

Boro gibi vurdumduymaz birinin kendini böylesine yetiştirmesine çok şaşırıyordu Suphi. Boro ilkokulu köyünde, ortaokulu ve liseyi Hozat ilçe merkezinde okuyup köyüne babasının yanına dönmüştü. Pek fazla konuşmayı sevmiyordu. Fakat sanki yarasaya özgü bir özelliği vardı; karanlığın ta kalbine inebiliyordu.

Sonunda gölcüğe ulaştılar. Gölcüğün başında, toprağa nerdeyse gömülmüş iki taş vardı. Üstünde hiçbir işaret, yazı, tarih falan olmayan bu taşlar, Suphi'nin mezar taşlarıydı. Suphi çantasını açtı, içinden el kamerasını çıkardı, kasetini değiştirdi, önce mezarı, çevresini, ardından da görebildiğince vadiyi, Kemker Kayaları'nı çekti. Ardından, gölcüğün başında eğildi, avucuna su alıp yüzüne serpti. Suyun bir kısmı yüzüne çarpıp yere dökülüyor, bir kısmı da Suphi'nin yüzünden aşağıya süzülüyordu. Bunu o kadar çok tekrarladı ki, Boro gölcüğün başında dikilmiş, yüzünde ciddi, ağır bir ifade, çok büyük bir meseleyi düşünüyormuş gibi kaşlarını çatmış Suphi'yi seyrediyordu.

"Neden buraya kadar getirmiş cesedi acaba?" diye sordu Suphi. "Saklandıkları yerin etrafında bir yere gömebilirdi, öyle değil mi?"

"Kim bilir, ne düşündü?" dedi Boro.

Böylece dakikalar geçti. Serin su, kurumuş çiçeklerin kokusu… Güneşte kavrulmuş toprağın üstünde gezinen böcekler… Yukarıya vadinin zirvesine baktığında, öylesine parlak ki gözleri oyun oynuyor Suphi'ye. Farkına varılmaksızın ikinci adı uçup gidiyor.

Ben Suphi'yim anne.

Bu bir başkaldırıydı aslında. Yaralı bir annenin haksızlığın karşısına dokuz canlıymışçasına dikilmesi olağanüstü güzellikte bir şeydi.

Ne yazık ki bu haksızlık onun, kocasının, bebeğinin ve diğerlerinin kanını mağara duvarlarına sıçratarak bazı masumları katletmiş, bazısının kolunu kanadını kırıp yaralı bırakmıştı.

"Artık eve dönelim mi?" dedi Boro.

Devasaydı gözleri Suphi'nin. Hüzünlüydü, yeşildi, kamaştırıcıydı. Gözkapaklarını kapatıp açarken başını evet anlamında salladı.

Ölüme inanmıyorum anne.

Dönüş yolunu neredeyse hiç konuşmadan yürüdüler. Suphi'nin hayal etmekten bile korktuğu görüntü yok olmuştu. Zihni taşlarla, akarsu kokan kavak ağaçlarıyla, kokularla, kuş, börtü böcek sesleriyle doluydu.

İşte onlardı bu gürültüyü koparan.

Aklın, mantığın zehri, belleğin yıkıma uğradığı yerdedir anne.

4

Sayısız, akıl almaz hikâyelerle başı dönen Suphi, bir gün dünyanın tümüyle değişeceği, bir bakarsın yapılan her haksızlığın telafisinin olacağı hayaliyle Ankara'ya döndü. Pervane oğlunu sağ salim görünce, geceler boyunca koyun yerine peygamberleri, ermişleri, dervişleri, ulu şahsiyetleri saydığını ama hiçbirisinin çivisi çıkmış dünyada olmadığını söyledi.

Suphi, "Bu da ne demek?" dedi.

"Ne demekse, o demek" dedi Pervane. "Sen bunca ruhani kişiyi çağır, çıka çıka karşına darbenin ağababası çıksın, hem de her gece."

Oğlunun geri dönüşü, gidişinin tam aksine Pervane'de büyük bir heyecan doğurmuştu. Üzgün değildi, oğluna ne olacak diye endişelenmiyordu ama Hıdır'ın oğluna neler anlattığını öylesine merak ediyordu ki soluk alıp verirken ciğerlerine hâkim olamıyordu. Bazen dili peltekleşiyor, sesi kısılıp kısılıp yükseliyordu fakat bu pelteklik, merak, heyecan onda konuşma isteği uyandırıyordu. Tüm bunların doruk noktası ise oğlunun ona sarılışı oluyordu. Ana oğul konuştukça, aslında konuşmak isteyip de konuşamadıklarıyla, konuşmak istemeyip konuştuklarını birbirinden ayırt etmek için çaba harcıyorlardı. İkisi de son derece dikkatliydi. Pervane bu yaşlılık döneminde bile oğluyla şöyle ağız dolusu konuşamıyor, doğduğu toprakları soramıyor, oradaki havayı onun sesinden dinleyemiyordu. Ama öylesine bir özlem ki, geceleri yıldızların ağırlığıyla bitkin düşmüş göğünü bile özlüyordu doğduğu yerlerin. Sanki kan içinde kaldığı vadiydi bu ev. Suphi orada neler olup bittiğini görüyordu.

Anılarını kendine saklayan Pervane, sana kan kokarken kavuştu, ciğerim.

Bir ağırlık çökmüştü içine. Bu sırada dış kapının açıldığını duydu. Nezahat elinde dürdüğü bir kumaş parçasıyla salona girdi. Suphi'yi görünce sanki yukarıdan aşağıya yavaşça kırıldı, içinin geçtiğini hissetti.

"Ay, sen ne zaman döndün?"

"Ma çok olmadı, daha yeni geldim" dedi Suphi gülerek.

Bu "ma"yı Hozat'ta öğrenmişti. Özellikle bazı yaşlılar cümlenin başında "ma" kullanırdı ki Suphi'nin beyninde ritim değiştiren bir düğme olmuştu bu. "Ma" ile atmosferi pekiştirdiğini, geleceğe fırlatılan potansiyel bir meşkle doldurduğunu sanıyordu. Gülmekten katılan Pervane ona takılmaktan kendini alamadı.

"Ma bu nedir ciğerim, ne çabuk Almancayı unuttun?"

Bir gedik gibiydi bu "ma". O güne kadar anılarını kendine saklayan Pervane gerçek ve derin zamana kendini böyle kaptırdı işte. Ne az ne fazla, ölçülüydü. Suphi'ye geçmişini açıp her şeyi anlatacak değildi ama sanki bugüne kadar bütünüyle bir gölge altındaydı, karanlıktı. Bu karanlığın içinde ak bir leke olan başını kaldırdı, oğluna baktı.

"Hıdır'ı gördün mü?" diye sordu.

Uyuşmuş dil, donmuş bellek. Bu ikisinin çözüldüğünü sandı Suphi. Nicole'ün deyişiyle, acı çekerek özgürlüğüne kavuşacak annesinin ağzından geçmişin perdesini kaldıracak ilk kelimeyi duyuyordu.

"Gördüm, anne. Misafiri oldum. Sana çok selamı var."

"Sağ olsun. Çok yaşlanmış mı?"

"Yaşlanmış tabii, ama pırıl pırıl bir beyni var, her şeyi hatırlıyor."

"Neyi hatırlıyor?"

"Yaşadıklarını…"

"Sana neler anlattı?"

"Oraları. Nerelere gitmem, nelere dikkat etmem gerektiğini, ne yapıp edeceğimi falan işte…"

"Ya!"

"Hıdır, hakiki bir bilge. Tunceli'den, Hozat'tan, köylerinden, dağlarından, sularından, ormanından yani o güzelim doğasından çok Hıdır'ın bilgeliği daha çarpıcıydı. Pek çok mesele üzerine konuştuk. Dirmori rakısı dedikleri bir rakı içerek içimizi döktük. Eskiden bu yörelerde Ermenilerin, Kürtlerin, Türklerin, Elekçilerin –bunlar uzaklardan gelip yılın yarısını orada geçiren bir halkmış– birlikte yaşadıklarını, yamaçların üzüm bağı, dere yataklarının ceviz bahçesi, tarlaların darı, buğday, nohut, fasulye, arpa hazinesi olduğunu, hatta bir zamanlar buralarda üretilen Maylam şarabının meşhur olduğunu anlattı. Çok konuştuk bunları. Bana çok çok eski bir

elyazması kitap hediye etti. Büyük büyükbabasınınmış: *Hekimin Sırları*. Bir de bu saati verdi bana, köstekli. Güzel bir saat, ama acıklı bir hikâyesi var."

"Neymiş hikâyesi?"

Suphi'nin konuştukça yüz ifadesi değişiyor, yüzünde garip bir karmaşa göze çarpıyordu. Bunca yıldır öz annesi olarak bildiği Pervane'yi çok seviyordu ama bazen asi beynine yeniliyordu. Beyni her şeyi kabul ediyordu: acıyı, nefreti, sevgiyi, pişmanlığı. Oburluğuyla her şeyi yutuyor, yuttuklarıyla asileşiyordu: Her şeyi bir çırpıda açıklayıp oburluğuna devam etmek istiyordu. Fakat Pervane'nin yüreği buna dayanamazdı.

"Yorgunum anne, çok uykum var. Nezahat'a yatağımı hazırlamasını söylesen de biraz uyusam olur mu?"

"Olur, oğlum."

"Nezahat, Suphi'nin yatağını hazırlar mısın, uyuyacak."

"Hemen hazırlıyorum."

Suphi'nin henüz bir yeniyetmeyken uyuduğu yataktı bu, o günlerin kokusunu taşıyordu. O günlerde ne çok zayıf ne de kilolu, ne çok genç ne de çok güzeldi ama cilveli olmaktan hoşlanan bir kadındı Nezahat. Suphi'nin gözleri onun diri tenine takılır ve Nezahat gözbebeğini her kaldırışında bunu görür, mutlu olurdu. Artık o günlerden eser yoktu ama yine de düzgün bacaklarını, dümdüz karnını, büyük fakat çirkin olmayan pörsümüş memelerini, yukarıdan aşağıya büklüm büklüm inen sırtını seviyordu. Uyuşuk cinselliği doyumsuzdu hâlâ. Çok uzun zamandır bunu yaşıyordu. Suphi'ye duyduğu ilginin en can yakıcı yanı buydu. Rüzgâr dışarıda ağaçların tepesinde, yaprakların üstündeydi, bir uğultu, bir savruntu ki bu, Nezahat'ın hayallerinin ve ak gövdesinin müziğiydi sanki.

"Yatağın hazır, Suphi."

Bir zamanlar gizli aşklarının sırdaşı olan yatağına yatan Suphi'nin, yüreği küllenmiş Nezahat'ın çektiği aşk acısından haberi yoktu. Teselliyi bazen hayal ettiği serüvenlerde, bazen yaşadığı kederde, bazen kavuşma azminde bulan Nezahat'ın varlığının artık bir hayalden ibaret olduğunu da bilmiyordu. Belki bunu hiç bilmeyecekti. Çünkü bu derin uykudan birkaç gün sonra, Berlin'e dönmek için vedalaşırken Nezahat'a öylesine sıkıca sarıldı ki kadın bir an orgazmın eşiğine geldiğini sandı.

"Bu hâlâ beni seviyor" diye düşündü.

Fakat Suphi'nin aklı fikri kasetlerindeydi. Darbenin bu en sert günlerinde polis veya asker el koyar kokusuyla kasetleri bir naylon torbaya sarmış, Hozat'tan satın aldığı iki kilo keçi sütünden yapılmış tereyağının içine gömmüştü. Tunceli'de keçi sütünden yapılan tereyağı bembeyazdı, sanırsın dondurulmuş kokain. Berlin'de polis şüphelenip bavulundan yağı çıkarmasını isteyince, Suphi yağın içinde el kamerasıyla yaptığı çekimlerin kasetlerinin bulunduğunu, onları ancak bu yolla getirebildiğini anlattı. Tereyağı bıçakla kesildi, içinden kasetler çıkarıldı. Tereyağı burnuna yoğun bir koku üfleyince kasetleri çıkaran polis memuru geri çekildi.

"Kamerayla neyi çektiniz Herr Geyik?"

"Kendi hikâyemi" dedi Suphi.

Bembeyaz keçi yağı çöpe, Suphi çıkışa gitti. Dışarıda onu Nicole bekliyordu. Eşiğin az ötesinde, dudaklarında heyecanlı bir gülümsemeyle. Nicole koşup Suphi'nin boynuna sarıldı. Birtakım düşünceler, birtakım hayaller dönüp duruyordu kafasının içinde. Henüz çocukken gördüğü ya da aralarında yaşadığı birtakım insan yüzleri, omuzları rütbelerle süslü subaylar, namlusu barut kokan tabancalar, tüfekler, bir dizi bağırış çağırış, komut derken bir sürü olay peş peşe bir kasırga gibi kafasının içinde dönüp duruyordu.

"Tanrım, darbe olunca çok korktum" dedi Suphi'yi öperken.

Berlin'e kışın karı düşmüştü o gün. Belki Hozat'ta da darbe döneminin ilk karı yağmış, aç vahşi kurtlar ulumaya başlamıştı. Kim bilir, Hıdır belki de kardan sonraki ilk sabah, daha güneş doğmadan yatağından kalkıp bastonunu alarak dışarı çıkacaktı. Gök bir buz parçasıyken, Hıdır nefesinin ağzından bir sis gibi çıkıp dağıldığı o ilk karlı sabahta ağlayarak dua edecekti. Soğuk örtüsünün altında yumuşacık bir sıcaklığı barındıran kar gibi, güçlü görüntüsünün altında duygusallığını barındıran Hıdır'ın sözlerini anımsamıştı Suphi.

"Darbeyi bu ülkenin aklı yarattı. O aklın yarattığı mahlûk ruhunu bürüdü."

Böylece, karı koca otobüse binip evlerine döndüler. Nicole, Suphi'nin içeri girdiği anda, daha hiçbir şey söylemeden, oturup gece boyunca konuşmak istediğini anlamıştı. Alacakaranlık yerini yavaş yavaş karanlığa bırakıyordu. Arada bir Marmorhaus Sineması yönünden yükselen tiz ambulans sireni sessizliğin kalbine bir ok gibi saplanınca, Suphi birden bir sedyede ceset taşıdığı duygusuna

kapılıyordu. Sanki burun delikleri vadideki ceset kokularıyla doluydu. Bu kokuyu bastıran ise Nicole'ün hazırladığı akşam yemeğinin kokusuydu: patates salatası, sığır yahnisi ve bira. Yemek masasının üstünde iki mum yanıyordu. Salonun en uzak köşesindeki abajurun yumuşak ışığı tavana vurup yarım ay gibi genişliyor, mumların aydınlattığı yere gölgesi düşüyordu.

"Nasıl, yolcuğun iyi geçti mi?" diye sordu Nicole.

"Çok iyi."

"Senin için çok endişelendim."

"Teşekkür ederim."

"Gittiğine değdi mi bari?"

"Kim olduğumu öğrendim. Gerçekte kim olduğumu yani."

"Kimsin?"

İşte bu soru Suphi'nin hikâyesinin düğümüydü. Hozat'a gitmeden önceki kimliğinden koparılıp başka bir kadere ve bedene iliştirildiğini düşünüyordu ama anlatmaya kalkışınca ateşe su döker gibi, bilincini bastıran bir dirençle karşılaştı. Hikâyesi, gövdesi boyunca uzanan bir kastı sanki. Bu kas ağrı veriyordu fakat Suphi'nin hikâyesiyle yarattığı kısırdöngünün etkisi hem içinde hem de tenindeydi, onu bilinmedik bir çıkmaza sürüklüyordu. O gece yemek öyle uzun sürdü, Suphi öyle çok konuştu ki şafak sökerken içtiği biraların da etkisiyle bitkin bir halde yatağına yatarken Nicole'e, "Singer marka saati sahibine götürüp vereceğim. Adam baba yadigârı saatine kavuşurken ölecek" dedi.

Nicole sarsıldı, vücudu kasılıp kendini bıraktı.

"Hayır, Suphi" diye bağırdı.

"Şaka yapıyorum, sevgilim" dedi Suphi.

Oysa içini saran intikam duygusu teninde bile hüküm sürmeye başlamıştı. Yüzünün kasları gerilmiş, seğiriyordu. Kaşları çekiliyor, gözleri büyüyordu.

"Bu katliamın asıl nedeni neymiş?" diye sordu Nicole, geceliğini incecik ak bedenine geçirirken.

O zamanlar, gün geçmiyordu ki siyasetçiler, tarihçiler, arkeologlar yeni bilgilerle, malzemelerle dünyayı şaşırtmasınlar. Her gün yeni bir tarih çıkıyordu ortaya. Her gün en küçük köyünden en büyük şehrine kadar, dünyanın altı üstüne getiriliyordu ki Suphi'nin de vadideki katliam hakkında çok şey öğrenmesi şaşırtıcı değildi. Aslında çözmekte zorlandığı bir tarihle karşı karşıyaydı. Bu yüzden

sevgiye, huzura, güvenliğe öylesine ihtiyaç duyuyordu ki gerçek dünyanın tehditlerinden uzakta kendi ütopyasında sonsuza dek yaşayabilirdi. Bu ütopya Nicole'ün yüreğiydi, Nicole'ün koynu.

İşte başını bu yürekten, gövdesini bu koyundan çekip uyandığında, Nicole'den dinlediği Alman masalındaki, üvey annenin pişirip babasına yedirdiği, fakat bir kuş sürüsünün ötüşüyle mucizevi şekilde kemiklerinden yeniden doğan çocuk gibi hissetti kendini. Yeniden doğuşun verdiği coşku öylesine büyüktü ki ruhunu ve bedenini tarihi gerçekler, tahminler, kuşkular, sorular olmadan sadece bu kaplamıştı.

Derken, yeniden doğan bu ruhun esiri oldu Suphi. Nicole ile her yıl bir başka ülkeye, bir başka coğrafyaya gitmek, yeni yerler görmek, farklı kültürlerle tanışmak, hatta mümkünse efsane mi gerçek mi olduğu bilinmeyen kayıp kıtayı keşfetmek bile istedi. Hozat'ı görüp tanıdıktan sonra Berlin'e döndüğü o garip gün, Nicole ile uyumadan sabahladıkları o garip gece, dudakları renk değiştirip kilitlenene kadar dilinden düşmeyecekti.

5

Ilık bir sabah vakti, İzmir'in Basmane semtinin en dar sokağına girdi Suphi. Sokakta ağır adımlarla ilerledi. Tedirgindi, heyecanlıydı. Elindeki kâğıda yazılı adrese sık sık bakıyor, sokaktaki kapı numaralarını, apartman isimlerini kontrol ediyordu.

Eşikte celladını görecek Hulusi'yle göz göze gelme olasılığına karşın her türlü planını yapmıştı. Aslında korktuğu filan yoktu. Hulusi'nin gözlerinin içine baka baka işini bitirebilir, köstekli saatle cebinde hazır bekleyen notu oraya bırakıp gidebilirdi. Şimdi aradığı apartmanın önündeydi işte. Orada dikilip duruyordu. Sokağın ıssızlığı, yer yer sıvası dökülmüş duvarlar, eskimişlik, yıpranmışlığın kokusu öylesine güven vermeyen, hüzünlü bir atmosfer yaratıyordu ki yandaki binada ikinci katın penceresinden başını uzatmış sağı solu gözleyen kadını görmemiş olsaydı orada ne kadar kalırdı, kim bilir. Apartman kapısı açıktı, içeri girdi, ikinci kata çıktı. Zile bastı, bekledi. Ya evde kimse yoktu ya da duymamışlardı. Bir kez daha zile bastı.

"Kim o?"

"Hulusi Bey'i arıyorum" dedi Suphi.

"Kimsiniz?"

"Eski bir arkadaşının oğluyum, adım Hidayet."

Gerçekliğin kendisini rahatsız eden yönünü kafasından söküp atamama zorluğunu hayatı boyunca yaşamıştı Suphi. Şimdi de kafasının içinde olasılıklar dolaşıyordu. Kapı gıcırdayarak ağır ağır açıldı.

Yaşlı bir kadındı kapıyı açan: "Buyurun evladım, Hulusi'yi niye arıyorsun?" diye sordu.

"Hulusi Bey'in bir emaneti var bende, kendisine vermek isterim, evde mi?"

"Evde. Gir içeri öyleyse. Seni daha önce hiç görmedim."

Suphi gülümsedi. Buraya niçin geldiğini unutmamalıydı, bunu bir an aklından çıkarıp başka bir yöne saplanırsa iş sarpa sarabilirdi. Özellikle bağcıksız, rahat giyilip çıkarılabilen bir ayakkabı seçmişti,

hızlı hareket her şeyin başıydı, seri olmalıydı. Ayakkabılarını holde çıkarıp kadının işaret ettiği kapıdan içeri girdi. Çevresinde olup bitenlerin farkında olmayan bir adam tek kişilik koltuğunda oturmuş boşluğa bakıyordu.

"Hulusi!" dedi kadın. Karşılık alamayınca Suphi'ye döndü, "Bazen sanki gözleri açık uyuyor, dalıp gidiyor."

Adam bunu duyunca gülümsedi, güçlükle doğrulup kalktı.

"Hoş geldiniz" dedi, elini tokalaşmak için uzatarak. "Sizi çıkaramadım, kimin oğlusunuz?"

"Aziz'in oğluyum" dedi Suphi.

"Tanıyamadım, hangi Aziz'in?"

"Belki hatırlamıyorsunuz" dedi Suphi. Beklenmedik bir aceleyle elini çekti, cebine daldırıp köstekli saati çıkardı. "Bunu hatırladınız mı?"

Bir an öylece kaldı Hulusi, şaşkın, gerilmiş, ürpertili. İçinde korku değil ama tatsız bir duygu vardı. Bir süre cevap vermedi.

"Hatırladım" dedi sonra. "Hıdır mı gönderdi?"

"Evet, Hıdır gönderdi" dedi Suphi.

"Buyurun, oturun şöyle" dedi Hulusi.

Salonun sarıya boyanmış duvarlarında aile fotoğrafları asılıydı. Bir köşesinde içinde bardak çanak bulunan ahşap bir büfe, onun önünde oval bir masa, ikili, üçlü, tekli koltuklar, yerde eski, belli ki el işi iki küçük halı ve sağda solda ıvır zıvır süs eşyası vardı. Suphi salondaki her eşyayı tek tek gözden geçiriyormuşçasına etrafını dikkatle inceledi, Hulusi'nin karşısındaki tek kişilik koltuğa oturdu. "İşi fazla uzatmamalıyım" diye geçirdi içinden. "Evde birinin daha olması kötü ama olsun." Bir hırçınlık vardı üzerinde, bunu yumuşatmaya çalışıyordu.

Köstekli saati Hulusi'ye uzattı:

"Buyurun" dedi. "İzin verirseniz sizden öğrenmek istediğim birkaç konu var. O yıllarla, o günlerle ilgili tabii."

Hulusi saati aldı, sağına soluna baktı, etrafı biraz ezilmişti. Baba yadigârı saatine kavuştuğu için sevinçliydi ama saati düşürdüğü vadideki mağarayı hatırlamış, mağaradaki o kötü anıları canlanmıştı.

"Adınız neydi?"

"Suphi. Hidayet Suphi."

"Suphi, evladım, yaralarımı deşmeye gelmemişinizdir umarım."

"Yok, estağfurullah. Onca yol gelmişken, olayın tanığısınız, sizden bir şeyler duymak isterim, anlatmak isterseniz tabii."

"Nereden geliyorsunuz?"

"Ankara'dan."

"Ya! Hıdır Ankara'da mı?"

"Yok, o Tunceli'de yaşıyor. Ben bir zaman önce oraya gitmiştim. Saatinizi bana verdi, sonra adresinizi arayıp buldu, yıllar önce görüştüğünüzde yazdığı o küçük kâğıdı saklamış. Saati istersen götürüp sahibine ver, istersen götürme, dedi bana, ben de getirdim."

"Size niye verdi?"

"Bana?.. Çünkü benim anam ile babam o vadide öldürüldü."

Bunu söylerken ağır bir acı kıvrılarak dolaştı Suphi'nin dudaklarında. Sesinde hiç mi hiç suçlayıcı bir tını yoktu ama sanki içinden tarihöncesinden kalma bir zehir saçılmıştı salona. Hulusi zorlukla soluk alıp veriyordu, çenesi kenetlendi, hıçkıra hıçkıra ağladı.

O an karısı girdi salona.

"Hulusi! Ne oluyor?"

"Yok bir şey, Sezen. Bize çay yapar mısın?"

Kadın parmaklarının ucuna basarak mutfağa gitti. Yüreği küt küt atıyordu, üzülüyordu. Bu çok tuhaftı, inanılmazdı, kocasını hiç bu kadar çaresiz, zavallı görmemişti. Hıçkırıklarını mutfaktan duyabiliyordu. Mutfak evin öteki ucundaydı. Eski zaman mimarları ne düşünüyordu ise mutfağı masa koyamayacak kadar küçük ve yemek masasının bulunduğu salondan uzak planlıyorlardı. Tuvaleti ise mutfakla salon arasında. Bu, Suphi'ye hep tuhaf görünüyordu. Çoğu zaman bunu düşünmüştü ama mimarların neden böyle yaptıklarını anlamamıştı. Şimdi yine aklına gelmişti fakat bu düşünceyi çabucak kafasından çıkardı, eliyle cebindeki bıçağı kontrol etti. "Bir insanın en zayıf yeri neresidir acaba?" dedi içinden. "Hulusi'yi neresinden bıçaklarsam hemen ölür? Ya karısı, onu ne yapacağım? Geride şahit bırakmamam gerekir ama hayır, günahsız birinin canına niye kıyayım ki." İşini bitirdikten sonra nasıl kaçacağını, bıçağı ne yapacağını ve her ayrıntıyı kafasından geçiriyordu. Aklına gelmeyen tek şey, iç dünyasında kopan acılarla dolu fırtınalara karşın, bu cinayeti işleyebilecek inanca sahip olup olmadığıydı. Eli titrerse ya da bayılırsa ne yapabilirdi?

Sonunda Hulusi sakinleşti, gözyaşlarını sildi, koltuğunda arkasına yaslanıp derin bir iç çekti.

"Yoksa o bebek siz misiniz?" diye sordu.

Suphi'ye değil de vadideki o minicik bebeğe soruyor gibiydi.

Bakışları Suphi'nin üstündeydi. Şaşılarda görülen bir bakıştı bu. Gözleri hareketsiz, donup kalmıştı. "Evet, bana bakıyor, burada başka kimse yok ki" diye düşündü Suphi. Bir an acıdı ona. "Çekip gitsem mi?" Fakat buraya bir amaç uğruna gelmişti. İşini yarım bırakmayı sevmezdi. Siyamet'ten öğrenmişti: Ya başlamayacaksın ya da başladığın işi bitireceksin.

"Evet, o bebek benim" dedi.

Kelimelerden başka her şeye benzeyen, ne idüğü belirsiz bir gürültü dökülüyordu Hulusi'nin dudaklarından. Bir şarkı, bir ağıt desen değil, bir yakarış desen o da değil, bir hayvan uluması desen onun da bir anlamı var; hiçbir şeye benzemeyen bir sesti.

"Ah, evladım, ah!" dedi Hulusi. "Onların biricik evlatları, Allah'ın bağışladığı bir mücevher…"

Suphi kısık bir sesle karşılık verdi:

"Beni neden sağ bıraktınız?"

Hulusi'nin Suphi'nin yüz ifadesinde gördüğü o sakinlikten: ağır ağır açığa çıkması gereken birçok giz taşıyormuşçasına kendinden emin, soğukkanlı, biraz alaycı, biraz acımasız bir tavır seziliyordu.

"Bu soruyu sormamış olun. Verecek cevabım yok."

Suphi gizemli görünen ama aslında sorundan kaçmanın bir yolu olan bu tür ifadelerden, davranışlardan hoşlanmazdı.

"O kişi siz değil miydiniz?"

"Hangi kişi?"

"Mağaradaki kişi?"

"Bendim o."

"Neden öldürmediniz beni?"

"Söylesem inanır mısınız?"

"Doğruyu söylerseniz niye inanmayayım."

Suphi'nin bu küstahça sorusu canını sıktı Hulusi'nin. Eskiden olsa hemen çıkışırdı, bağırır çağırırdı. Şimdi bedeni hafiflemiş, yüreği ferahlamıştı. İyilik buydu demek! Ama Suphi'ye ne iyiliği dokunmuştu? Onu öldürmediği için iyilik mi yapmıştı? Diğerlerini niye öldürmüşlerdi? Çoğunun silahı yoktu, çakıları bile yoktu, savunmasız, günahsız bir sürü insanın gözlerinin içine bakarak… Onları düşman bellememişti ama hiç kimsenin düşmanı değildi. Belki baştan beri iyi bir insandı. Fakat elindeki tüfekten çıkan kurşunların kaç canı yaktığını bilmiyordu, gözlerini kapamıştı ateş

ederken. Kendine geldiğinde, öfkesi biraz dindiğinde, tetiğe dokunan elini havada çevirmişti. Pişmanlık mı, şaşkınlık mı yüreğinde kahramanca bir böbürlenmeye dönüşmüştü.

"Doğruyu mu? Orada hiçbir şey doğru değildi ki" dedi.

Sırt çantası yanındaydı Suphi'nin. El kamerası da. Sırt çantasının tül gibi şeffaf dış cebindeydi kamera. Kayıttaydı. "Onu bıçaklarken kayıt yapmalı mıyım? Evet, tarihe bir kanıt gerek. O da bu olmalı" dedi kendi kendine.

"Biliyor musunuz, günümüzde hekimler, onarılacak bir eşyaymış gibi insan vücudu üstünde çalışıyorlar. Vücudu kesip biçiyorlar, dikiyorlar, iyileşmesini bekliyorlar" dedi Hulusi. "Bir de ruhbilimciler var, psikologlar. Onlar da ruhu tamire çalışıyorlar. Bir yıl önce bir psikoloğa gittim. Her seansta bana şu soruları sordu: 'Sonra ne yaptın? O bebeği öldürmemen için seni kim engelledi?' Bu sorulara cevap veremiyordum, çünkü mağaradaki Hulusi ben değildim. Anlıyor musun beni?"

"Anlıyorum."

Hulusi ağır ağır kalktı koltuktan. "Müsaadenizle, ayakyoluna gideceğim."

Bu arada, Suphi son hazırlıklarını yaptı. Cebindeki sustalıdaydı eli. Tuvaletten dönünce saplayacaktı Hulusi'ye. Yaşlı kadının ise ellerini, kollarını, ağzını bağlayıp evden çıkıp gidecekti. Artık bir an bile duramazdı. Sustalıyı cebinden çıkarıp açtı, sapını sıkıca kavradı. Tek vuruşta işini bitirecekti Hulusi'nin, ne olduğunu bile anlamayacaktı adam. Ne ki ruhunun derinliklerine işlemiş bir şüphe, "Yaşlı bir adamı öldürmek kolay ama adamın bunu hak edip etmediğini kendine bir kez sorsaydın bari" diyordu. Eli ayağı titremeye başlamıştı, durduramıyordu. Bıçak elinden düşecekti neredeyse. Titremesi geçecek gibi değildi. Aksine giderek daha fazla titriyordu, daha fazla.

Aklını toparlamaya çalıştı. Hızlı hızlı atan yüreğini de. Deli cesaretiyle adamı bıçaklamanın sonu acı bir yenilgiyle bitebilirdi de. Acı çekmek o kadar büyük bir sorun sayılmazdı ama Hulusi'nin günahı neydi? O bir kuldu, emir kulu. Bu "kul" sözcüğünden tiksiniyordu. Bu ülkenin başına ne gelmişse bu kulluktan gelmişti. Yine de… Tam o sırada Hulusi salona geri geldi. Zar zor yürüyordu, adımlarını yeni yürümeyi öğrenen çocuk gibi atıyordu, dışa eğimli bacakları sallanıyor, ayakları yeri tutmakta zorlanıyordu.

Suphi bıçağı Hulusi'nin göğsüne saplayacaktı, gözleri Hulusi'nin hafif kamburlaşmış vücudunda dolaştı. "Bıçağı tam göğsüne saplarsam bir vuruşta ölür" diye düşündü. "Zaten ölü gibi." Sustalıyı hafifçe yukarı kaldırdı, Hulusi'ye doğru bir adım attı ki vazgeçti, sustalıyı kapatıp cebine koydu. "Delilik benim bu yaptığım" diye geçirdi içinden.

"Oturun lütfen!" dedi Hulusi.

"Ben müsaadenizi istiyorum."

"Bir çayımızı içseydiniz bari, neredeyse hazırdır çay."

"Teşekkür ederim, ama gitmem gerekiyor."

Suphi bir süre daha ayakta durdu. Bir eli hâlâ cebinde, bıçaktaydı. Elinden bir kaza çıkar diye Hulusi'den uzak duruyordu. Üstelik yalnızca Hulusi'yi öldürmek korkusu değildi bu. Aslında o anda böyle bir korku duyup duymadığı da kesin değildi. İçinde yaşadığı bir savaş vardı. Hulusi'nin yüzüne bakarken neyi gördüğünün bile farkında değildi. Çantasını alıp omuzuna geçirdi.

"Hoşça kalın."

Hulusi ona doğru bir iki adım atıp elini sıkarken gözlerinin yandığını hissetti.

"Affedin beni! Baba yadigârıdır. Kabul ederseniz sizde kalsın" dedi, elindeki Singer saati uzatarak.

"Niye?" diye sordu Suphi. "Baktıkça yaptığınız kötülüğü hatırlamam için mi?"

"Alın lütfen" dedi Hulusi. "Adresimi biliyorsunuz, bana yazın. Yazın ki her şeyi size anlatabileyim."

"Şimdi niye anlatmıyorsunuz?"

"Biliyor musun, canavarlar bazen kurbanlarının sıkıntılarının yahut hastalıklarının kendilerine geçeceğinden korkarlar. Ben onlardanım. Kim bilir, kimden aldım: bir iki dakikadan fazla konuşamıyorum, çünkü bir el boğazıma sarılıp boğuyor beni. Yazmak en iyisi."

6

Suphi o gün akşam saatlerinde İzmir'den ayrıldı. İstanbul'a gitti, oradan Berlin'e döndü. Bir girdabın içinde dönüp dolaşırken aynı zamanda tükenmez bir maden yatağını andıran düşünsel dünyasının kapılarını sonuna dek açmıştı. Bu girdapta geçirdiği yıllarda hep Berlin'de yaşadı. Annesini ziyaret etmek için Ankara'ya bile ayak basmadı. Dünyanın hızla değiştiği yıllardı. Ülkeler değişiyordu. Dünya bir yandan birleşirken, öte yandan ayrılıp yeni sınırlarına çekilen küçük ülkeler doğuruyordu. Komünizmin haşin yüzünü temsil eden Berlin Duvarı yıkıldığında Suphi'nin çehresi de değişmiş, yeni ve tuhaf bir kişilik edinmişti. Nicole'ün Suphi yıkılan duvarın üstündeyken çektiği fotoğraf bu kişiliğini açığa vurmuş, ne gariptir ki yüz ifadesi sanki açılan sınırlar gibi genişlemiş, birçok zararlı önyargıdan kurtulmuştu.

Berlin Duvarı'nın yıkıldığı günün akşamı Suphi, Hulusi'ye ilk mektubunu yazdı. Hulusi'nin hâlâ hayatta olup olmadığını bilmiyordu, hayatta ise elinde gümüş piposuyla koltuğunda oturduğunu hayal etti. İzmir'e onu ziyarete gittiğinde görmüştü gümüş pipoyu. Yanı başındaki sehpada. Artık öylesine ince eleyip sık dokuyan biri olmuştu ki Hulusi'yi çözmeye İzmir'de görüp yaşadıklarıyla başlayacağını düşünüyordu. Her ayrıntı önemliydi çünkü insanın gözle görülmez bağlarla çevresindeki canlı cansız varlıklara bağlı olduğuna inanıyordu.

Kısacası, Suphi'ye tuhaf şeyler oluyordu. Bu tuhaf şeyler hem bedenini hem de ruhunu esir almıştı. Dışarı çıkınca güneşin daha da parlak olduğunu görüyordu, sanki sarı bir ipekten üstüne düşen beyaz ışığı emiyordu teni. Kanal boyunca uzun uzun yürüyor, artık bir parçası olduğu Alt Berlin'e gidip bir kahve içiyor, eve döndüğünde Nicole'e öylesine sıkı sarılıyordu ki sanırsın yıllarca karısını görmemişti.

O sıralarda Hulusi ise hemen hemen karısıyla bile konuşmadan geçen günlerini Suphi'den gelecek mektubu gözleyerek geçiriyordu. Yıllarca dayanılmaz bir heyecanla bu mektubu beklemişti. Nihayet postacıdan aldığı mektubu getirip gümüş piponun bulunduğu sehpanın üstüne koyan karısı:

"İşte beklediğin mektup geldi, Hulusi" dedi.

Hulusi uzanıp mektubu sehpanın üstünden aldı. Onun için mektup okumak hep ciddi işti. Uzak şehirlerde yaşayan iki çocuğundan gelen mektupları açıp her satırını sindire sindire okur, kâğıdı koklar, kutsardı adeta. Suphi Geyik'ten gelen bu mektup ise, sanki yaratıcının konuştuğu dilde yazılmıştı, onu çok heyecanlandırdı. Zarfı açarken elleri titredi.

Hulusi Bey, kafamın içinde ördüğüm bir duvar var. Bu duvarın adı nedir bilemiyorum fakat bugün bir başka duvarı yıktık: Berlin Duvarı'nı. Berlin'e geldiğim yıllarda geçmişimle ilgili hemen hemen hiçbir şey bilmiyordum. Bir kasabada doğmuşum, ailem Ankara'ya taşınmış, Ankara'da büyümüşüm. Sonra dolambaçlı bir ipin birleştirdiği Ankara'dan Berlin'e okumak için geldim. Berlin'de geçmişimle ilgili sırları öğrendim. Kadere bakın ki bu sırlar beni, sizi öldürmem için İzmir'e kadar getirdi. Yapamadım. İki sebebi var bunun. Birincisi, siz tüfeğinizi ateşlediniz ama belki bunu yapmak istemezdiniz. Tüfeği ateşlemek zorunda olmak başka, öldürmek istemek başka. İkincisi, ailemin gerçek hikâyesinin bir parçası sizin gözlerinizdeydi. O gözler ölünce hikâye de ölecekti.

Şimdi lütfen bana o hikâyeyi anlatın. Yaşarsak, bir gün belki karşılaşırız. O zaman Singer saatinizi alıp geçmişi gören bir göz gibi saklarım.

Suphi Geyik

Oturduğu yerden zorunlu olmadıkça kıpırdamayan Hulusi kalktı, salonun eşiğine gelip durdu. Sanki dünya bu eşikte son buluyordu.

Karısına seslendi: "Sezen, bana kalem kâğıt bulur musun?"

"Ne yapacaksın kalem kâğıdı?"

"Vasiyetimi yazacağım."

Gerçekten de oturduğu koltuk Azrail'in de sevebileceği kadar rahattı. Hulusi uyuyakalıp horuldamaya başladığında koltuk da sallanıyor, bazen uykusundan ansızın uyanan Hulusi, koltuğunu Azrail'in salladığını bile düşünüyordu.

"Çok beklersin" dedi Sezen. "Daha çekeceğin var, ölmek sandığın kadar kolay değildir."

Hulusi işte bu sözle başladı mektubuna.

Sevgili Suphi,

Ölmek sandığım kadar kolay değilmiş. Ölümden korkmuyorum demeyeceğim, korkuyorum. Fakat şunu biliyorum ki her şey başka şeylerin yok oluşuyla başlar. Ben yok olduğumda neyin başladığını bilemeyeceğim ama sen en azından benden kalanlarla yeni şeyler başlatabilirsin. Bu yüzden Cevizlidere Vadisi'nde yaşadıklarımız ile öncesini, sonrasını anlatacağım.

Cevizlidere Vadisi'ne girmeden önce dağın iki yüzünü birbirinden ayıran bir sırta gelmiştik. Dağlarda haydutların, köylülerin, yolcuların kullandığı patikalar vardır. Bu patikalar dağın eteklerinden ilerler, bazen yükseğe çıkar, bazen aşağı inerler. Bizim yürüdüğümüz patika yokuş aşağı iniyordu. Etrafı huş, kavak gibi türlü ağaçlarla çevriliydi. Burada bir de dinlenebileceğimiz bir düzlük vardı. At sırtındaki üç kumandan dışında hepimiz yayaydık. Yorulmuştuk. Sıcak hava ciğerlerimizin nemini emiyor, bizi soluksuz bırakıyordu. Rehberimiz vadiyi iyi bilen bir köylüydü. Hangi köyden olduğunu, kiminle irtibatı olduğunu ya da oralı mı değil mi, komutanlarımız dışında kimsenin bildiğini sanmıyorum. Düzlükte oturmuş dinlenirken, börtü böceğin çığlıklarını duyuyorduk. Tabiatta yaşayan canlılar tabiatın huyunu iyi bilirmiş, toprağın altını üstünü. Mesela, sürüngenler, böcekler, çalışkan karıncalar duyulmayanı duyarmış. Mesela, o topraklarda yaşadığı söylenen kuşgörmez sezilmeyeni sezermiş. Komutanlarımızdan biri bize, "Canlı gördüğünüz her şeyi vurun" dedi. "Burada iki yaşındaki çocuğun bile belinde silah vardır, acımayın." Biraz dinlenip yolumuza devam ettik. Kayalık alanlar, geçit vermez duvarlar olduğu için patika kıvrıla kıvrıla ilerliyordu. Bu defa kıvrılarak yokuş yukarı dönüyordu. Yayalar için yürümek daha kolaydı ama atlılar için zorlu bir yoldu.

İşte böyle bir süre kıvrıla kıvrıla yürüyüp mağaraların olduğu yere vardık. O sırada rehberimiz birkaç adım öne çıktı. Onun sert bakışlarına, kırmızı dolgun dudaklarına, pala bıyıklarına daha yakından bakabildim; bu adamın beni rahatsız eden, bilemediğim bir yanı vardı. Eliyle işaret ediyor, nerede mağara, oyuk, saklanabilecek bir delik varsa gösteriyordu. Dikkatli olmamız ama korkmamamız gerektiğini söylüyordu çünkü muhtemelen buraya saklanmış köylülerin silahsız olduğunu ekliyordu sözlerine. Bunları anlatırken yüzü sanki yaramazlık yapmış bir çocuk gibi önce bembeyaz sonra kıpkırmızı oluyordu. Rehber bunları anlatınca ben de söz aldım: "Komutanım, belki direnmeden teslim olurlar, silahsız iseler mutlaka teslim olurlar" dedim.

Söylememle karnıma tekmeyi yemem bir oldu. Kıvrılıp yere çöktüm. "Bir daha görevin olmayan işe burnunu sokarsan, dilini koparırım senin" dedi komutan. Komutan ile rehber mağaradakilerin geleceğini ve kaderini tartışadursun ben acılar içinde kıvrandım bir süre. Öyle sert bir tekmeydi ki nefesim düzelene kadar tartışma da bitti.

Gerçeği bilmek istediğinize göre, size söylemeliyim: Mağaraya dört kişi girdik. Mağarada kaç kişi var, kaçı kadın, kaçı erkek, kaçı çocuk bakmadan rastgele ateş açarak hepsini öldürdük. Ne teslim olmalarını istedik ne de başka bir şey yaptık. Gözlerimiz körleşmişti, kimseyi görmemiştik. Sadece çığlıklar, iniltiler vardı mağarada.

Bundan sonrasını biliyorsun. Saatin hikâyesini ve senin hikâyeni.

Dışarı çıktığımda yanımdaki bana, "Öldürmenin zor olduğunu sanırdım ama çok kolaymış" dedi. Öteki ise: "Ben de öyle sanıyordum. Fakat bu korkumu yıllar önce attım üstümden. Hiçbir alıp veremediğim olmayan birini bıçaklamıştım. Kimsesiz, yarı akıllı biriydi. Onu sadece bıçağımın keskinliğini denemek için öldürmüştüm. Kimsesi olmayınca olay kendiliğinden kapandı. Ben de kurtuldum. Birilerinin canına kıy, cezasız kurtul. Ne güzel! Şimdi de suç işledik, kimse bizi cezalandırmaz, öyle değil mi?" dedi gülerek. "Birkaç güne kemikleri bile kalmaz. Kurtlar, çakallar, yırtıcı kuşlar bizim gitmemizi beklemeden dalarlar mağaraya, bak gör."

O zaman seni düşündüm. Küçücük vücudunu parçalayan vahşi dişleri hayal ettim ama üzüldüm desem yalan olur. Çünkü insanoğlunun vahşisi hiçbir hayvana benzemez.

Asıl katil kim? Ben miyim, bıçağını denemek isteyen kişi mi? Öbürü mü? Bilemiyorum. Fakat gerçeğin birkaç yüzü olsa da değişmeyen şey şu ki, annenin, babanın katili benim. Olaylar bitti, anılar silikleşti, ölüler toprak oldu. Fakat haksız zaferler ve madalyalar er ya da geç başkalarının elinde oyuncağa döner. Keşke başka bir yerde, başka bir kişi olsaydım. Ama görüyorum ki bu da zor. O zaman ne yapmak gerekir? Şu kadarını söyleyeyim ki, herkes gibi ben de durmadan yeniden inşa edilen bir dünyada yaşıyorum. Hayatımı fikirlerim kadar, başkaları tarafından yapılan ayakkabılarım, yediğim içtiğim şeyler, başkalarının kafasının ürünü aletler, başkalarının dili, kültürü, tarihi, varlığı da şekillendirdi. Birbirinin içinden çıkan Rus bebekleri gibiyiz.

Selamlar… Kalbim seninle olacak…

Hulusi Uluöz

Suphi hikâyesinin herkesçe bilinmesini istiyordu. Bir hikâye laboratuvarı olarak kullandığı çalışma odasında aylarca düşünüp taşınmış, büyük uğraşlar sonucu elde ettiği çekimleri, konuşmaları, aldığı notları, çektiği fotoğrafları, arayıp da bulamadığı fırsatların bir anda karşısına çıkmasıyla elde ettiği bilgileri ne yapacağına karar verememişti. Fakat bu hikâyeyle yatıp kalkıyordu. Hikâyeye yeni bir olay veya bilgi eklenince Suphi'nin bedeninde de bir değişim oluyordu. Bu, öylesine doğal bir duyguydu ki Hulusi'nin mektubunu okurken de aynı hisle sarsıldı. "Bu işi artık sonlandırmalıyım" diye düşündü. "İnsan beyni değirmentaşı gibidir, içine yeni bir şey koymazsan kendi kendini yer."

Böylece, Suphi ertesi gün Postdam'da yaşayan Otto'dan yardım istemeye gitti. Otto, Nicole'ün yakın dostu, dünyayı yedi günde yaratan Tanrı'nın sinemadaki eliydi. Suphi'yi dinlerken, ölmüş ama gerçekte yaşayan Hidayet'i yeniden nasıl yaratacağını kafasında kuruyordu, çok heyecanlanmıştı. Suphi'nin dudaklarının arasından çıkan her sözcük zihnine bir renk, bir ışık, bir soluk olarak yansıyordu. Yeri ve göğü yaratırken Tanrı nasıl melekleri şahit kılmış ise, Otto da belgeseli yaratırken Suphi'yi şahit kılacak ve bu dünyayı yaratacaktı ki birkaç gün sonra, Otto ile Suphi hem belgesel filmin kurgusuyla hem de dünyanın dertleriyle uğraşmaya başladılar. Belgesel filmin hazırlanması, Yugoslavya'nın dağılmasından daha da uzun sürdü. Fakat Otto, Suphi'nin deyimiyle, yeni bir ruh yaratmayı başardı. Bir ruh dünyaya doğduğunda etrafındaki herkes gülerken kendisi nasıl ah-ı figan ile ağlarsa, film de doğduğu gün öyle ağladı.

Nicole o akşam bir yas havasında Otto'nun stüdyosundan içeri girerken tüm bu hislerden uzaktı. Suphi bir köşede koltukta uyuyakalmıştı. Otto hafif bir ıslık tutturmuş Nicole'ü bekliyordu. Onu görür görmez, "Aklımdayken sorayım Nicole" dedi. "Sen hangisiyle evlisin, Suphi'yle mi, Hidayet'le mi?"

"Her ikisiyle evliyim" dedi Nicole.

Otto, Doğuluların gerçeğin üstünü gizemle örtüp ondan kaçtıklarına inanıyordu. Haksız da değildi, ancak Suphi'nin kendi hayat hikâyesinin peşinde neden bir ömür harcadığını filmi izlerken anladığında, "Yüce Tanrım!" dedi. "Bunu nasıl fark etmemişim."

"Neyi?" diye sordu Nicole.

"Pervane" dedi Otto heyecanla, "annen… Suphi… belki seni gerçek oğlu sanıyor. Ya beyni ona bir oynuyorsa!"

"Off, işe geç kalacağım" dedi Suphi. Kalktı, lavaboya gidip elini yüzünü yıkadı. Yıllarca çalıştığı şirketin güvenilir, sevilen bir elemanıydı ama son yıllarda kendi kendini döllemeye uğraştığı için işini zaman zaman aksatıyordu.

"Bunu başka zaman konuşuruz, Otto" dedi.

"Peki" dedi Otto ama birden Suphi'nin gözlerinden fışkıran o minnet dolu yaşları görüp şaşakaldı.

"Teşekkür ederim" dedi Suphi, Otto'nun elini sıkarken.

Otto elini boş ver dercesine salladı. Otto için başkasını anlamak, başkasının yerine geçip bir süreliğine o olmak, yüreğinin sesini dinlemek gibiydi. Buna hiç sağırlaşmamıştı üstelik. Çocukluğundan beri hayran olduğu Nicole'ü en iyi anlayanın kendisi olduğunu düşünürdü. Ama sert bir kaderin en yumuşak parçası olmuştu sonunda. Nicole'e karşı cinsel hiçbir şey hissetmediğini çok erken fark etmemişti ama sonraları bedeninde yeniden dünyaya gelen ruhun esiri olacağını anlayacaktı. O ruh ki iki dipli bir tabak gibi çift yüzlüydü. Otto doğuştan gelen ya da sonradan edindiği bu tercihiyle erkek tohumuyla dişi sütünün tadını alıyordu ama Nicole yüreğinin en derinindeydi hâlâ.

Suphi işe gitmek üzere stüdyodan dışarı çıkınca, Otto yorgunluktan olmalı kendini yumuşak deri koltuğa bıraktı.

"Pervane'nin bir süre hafızasını kaybettiğini düşünüyorum" dedi. "Belki o kadar acıyı kaldıramayan beyni kendini özgünlemiştir kim bilir?"

"Sen bu kanıya nasıl vardın?" dedi Nicole gülümseyerek. "Pervane'nin beyninin ona bir oyun oynadığını nasıl bilebilirsin."

"Bilemiyorum ama tahmin edebiliyorum. Belgeselde Hıdır'ın bir sözü var. Diyor ki, 'Pervane'nin aklı gidip geliyordu bazen, sanki renk değiştiriyordu.' Bu ne demek? Renk değiştirmek!.. Bir insan, bir bitki ya da herhangi bir nesne neden renk değiştirir? Dışardan onu etkileyen, değişmesini zorlayan bir sebep olmalı, öyle değil mi? Naçizane görüşüme göre, Pervane yaşadığı vahşeti anımsamıyor. Ya da çok az bir kısmını anımsıyor. Veya zilzurna sarhoşlardakine benzer bir durum yaşamıştır: Bir zaman aralığı, bir anı kayıptır."

"Yani?"

"Yani, Suphi'nin gerçekten öz oğlu olduğunu sanıyor olabilir."

"Ama öz oğlunu kendi elleriyle toprağa vermiş."

Otto ile Nicole o gece dalgıçkuşları gibi, dik yamaçlı, uçurumlu

Cevizlidere Vadisi'nin karanlık tarihine daldılar. Hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmedikleri vadinin hayali sesine kulak misafiri olmaktan sıkıntı duyana kadar sürdü bu.

"Nicole" dedi Otto, "hayat bazen bir içim su, bir fıstık olan senin gibi bir kadının ya da güçlü kuvvetli, yakışıklı bir erkeğin peşinde koşmakla geçer. Bazen de bir vadinin kör noktasına girmek istemekle. Suphi seni elde etmeyi başardı ama vadideki kör noktaya girmeyi başarır mı dersin? Girse ne olacak?"

"Vadi mi Suphi'ye sahip çıkıyor, Suphi mi vadiye sahip çıkıyor, bilemiyorum," dedi Nicole. "Lamba şafağa değil, karanlığa tutulur. Suphi lambayı karanlığa tutuyor, ne olacağını göreceğiz."

7

Ağustosun en sıcak, esintisiz, rüzgârsız, ıslıksız günüydü. Hozat bir hastalığa yakalanmıştı da eriyordu adeta. Bir dağın eteğinde kurulmuş, sağlı sollu tepelerle çevrili, her biri ince bir ruhsal anlamı çağrıştıran bunca kutsal tepenin arasındaki bu küçük kasabada vakit tam öğleydi. Gökten öyle bir ışık iniyordu ki billur saydamlığı içinde renk renk, pırıl pırıl parlayan çizgiler beliriyordu. Hayatın simgesiydi ışık, Tanrı'nın her varlıkta olduğunu gösteriyordu, karanlıkta da, kötüde de, iyide de vardı ki Suphi ömründe ilk kez böylesine etkilenmişti. Sanki bir elifti de bir ucu Rab, diğer ucu Tanrı olan bir denge unsuruydu.

Aslında geriye dönüp baktığında hayatında Hozat isminde bir kasaba bulamıyordu Suphi, ama yaşanmış olaylar perde perde zihninin derinliklerinde birleşince kendini bu kasabada yüz yıl yaşamış gibi hissediyordu. Çok sonraları, bu kasabayı anlatacak birkaç kelime söyle deselerdi, bu kelimelerin ilki "ışık" olurdu. Çünkü burada şafakta hâlâ güneşi dualarla karşılayanlar yaşıyordu. İkincisi, "boşluk." Kasabada derin bir boşluk vardı, gördüğü her yerde karşısına dikiliyordu. Yumuşak, sakin, yaşlı suratların derin çizgilerinde de gördüğü tek ifade boşluktu. Boşluğu ifade eden bu çizgiler, ötesine geçilmeyen sınırlardı. Gerçekten yüz yıl yaşasa bu sınırları aşamayacağını, ötesine geçemeyeceğini düşünen Suphi, şimdi telefonda konuştuğu Boro'yu bekliyordu. Sıra sıra kıraathanelerin olduğu caddede birkaç tur atmış, sokakları, ara caddeleri arşınlamış, yorulunca bir kıraathaneye girip sıkıntı endüstrisinin oyunlarından hoşkin oynayanları seyretmiş, komşu masada oturmuş bekliyordu. Kim bilir, zedelenmiş, unutturulmuş ruhuna yeniden kavuşmak için güçlüklere katlanması gerekiyordu. Kilometrelerce yol kat etmişti otomobiliyle. Berlin'den Hozat'a uzanan bu yolculukta Siyamet'in düşü, çocukluğunu yitirmemiş saflığı, tüysüz, kirpiksiz gözlerindeki derin bakışı, zamanın diş bilediği güçlü görünüşü, hayali dünyası eşlik etmişti ona. Çünkü bu düş Siyamet'in düşüydü: Hozat Sineması.

Bu küçük, içine kapalı kasaba bir zamanlar fikir dünyasının mabediydi. Suphi babasından bu konuda çok hikâye dinlemişti. Doğa insan zihninin dilediğince işlemesi için çok büyük nimetlerle donatılmıştı ki bu büyük zenginliği taşıyan belki de yegâne alan insan zihniydi. Babası böyle anlatırdı. Gerçekten de doğanın nimetlerinin bir emanetçisiydi üstünde yaşayanlar ki, Suphi şöyle yükselip bakınca kırlarla, dağlarla, ormanlarla, birbirini izleyen derin vadilerle kaplı bu topraklarda tırşik yeşili bir dünya görüyordu. Ne ki şiddet, kasabanın fikir dağdağasını, gürültüsünü bastırmış gibiydi. Güzelliğin güvenliğini sağlayacak, dağların bulutsu görkemini, vadilerin filizi yeşilini koruyacak ne kalmıştı. Yine de düşünce, bu tuz beyazı dağlarda, yataklarında zümrüt taşıyan suların başında yenilenebilir, yeniden doğabilir, yaratılabilirdi. O anda mümkün olan sadece düşünmekti. Suphi de bunu yapıyordu. Öyle ki Boro'nun masasına geldiğini bile fark edemedi.

Boro'nun sesini duyunca irkildi. Ayağa kalktı. Boro'nun gülümseyen suratına, hareketli ellerine, açılan kollarına bakarken kirpikleri kanatlar gibi havalandı.

"Kusura bakma" dedi Boro. "Buralarda bir yerden bir yere gitmek için her zaman araba bulunmaz. Ne zaman geldin?"

"Birkaç saat oluyor" dedi Suphi. "Biraz kasabayı dolaştım. Önceki gelişimde de dolaşmıştım ama bu gözle bakmamışım demek."

"Hangi gözle?"

"Sinema salonu açmak için fır dönen bu gözlerimle. Eskiden şu ilerdeki köşede bir sinema salonu varmış. Bunu bilmiyordum."

"Varmış, evet. Ben yetişemedim. Ne zaman yapıldığını da bilmiyorum. Sanırım Cumhuriyet'in ilk çeyreğinde yapılmış. Burada sinema salonu açmak pek akıl kârı iş değil, birkaç binlik nüfusu olan bir kasabada kaç kişinin sinemaya gideceğini hesaplarsak külliyen zarar. Neden buraya böyle bir yatırım yapmak istiyorsun?"

"Ben buraya aitim."

Boro, "Bence sen bir göçmen kuşsun" dedi.

Karşıki kıraathanenin önündeki masalarda konuşup gülüşen insanlara bakarak konuşuyorlardı. Komşu masalarından birinde, kendi dünyasında kaybolmuş, kendi kendine konuşan yaşlı bir adam oturuyordu.

"Bu kasaba yaşlılar cenneti sanırım, çok az genç görüyorum" dedi Suphi.

“Cennet değil ama merhameti var bu toprakların. Burada doğup yaşamış yaşlılara merhamet ediyor, onlarla birlikte gülüyor, onlarla birlikte ıstırap çekiyor, onları duyuyor, dinliyor, anlıyor. Çünkü bu yaşlılar bu topraklarda biten her bitkiyi, yaşayan her hayvanı, öten her kuşu, sürünen her sürüngeni, börtü böceği, ağacı taşı bilir, tanır.”

“Gençler bilmiyor mu?”

“Hayır, bilmiyorlar. Onlar sadece kendi düşünceleriyle, ideolojileriyle meşguller.”

Böylesi küçük kasabalarda bu konular insana korku filmlerini anımsatırdı. Bu yüzden kimse konuşmak istemezdi bunları. Ne yaşlılar ne gençler ne de buraya yaz aylarında gelen göçmen kuşlar. Fakat arada bir söz ağızdan çıkardı, Boro’nun yaptığı gibi. O da hemen konuyu kapattı.

“Gidelim mi?”

“Gidelim” dedi Suphi.

Kalkıp yürüdüler. Şimdi çevresini çok daha iyi görüyordu Suphi. Biraz ilerde büyücek bir meydana açılan yerdeydi. Kasabanın tek meydanıydı bu. Ortasında bir bahçe, sağlı sollu dükkânlar, bahçenin girişinde Atatürk heykeli vardı.

Boro, eskiden sinema olan mekânı işaret ederek, biraz coşkulu, neredeyse nostaljik bir tınıyla, “Bizim buralarda görkemli binalar göremezsin pek. Birkaç eski kale belki vardır ama onlar da bu sinema gibi yok olup gitmiş. Sinema salonu da görkemli değilmiş, sıradan bir binaymış” dedi.

Suphi’nin düşü, babasının düşünün devamıydı. Bir farkla ki Suphi, sinema salonunu sadece bir gösterim için kullanacak, bırakıp gidecekti. Berlin’e dönecekti yine. Bir gösterim için koca bir salon inşa etmek aptallıktı ama bunu yapmazsa hayatı boyunca rahat edemeyecekti.

“Ben görkemli bir sinema istemiyorum. Tek gösterimlik bir sinema lazım bana.”

“Off! Çok gizemli” dedi Boro gülerek. “Bu kadar önemli olan nedir? Ne göstereceksin, film mi çektin?”

Suphi, Boro’nun alaycı tavrına bozuldu. Onyıllarca duran korkular vardır ya, o korkuyu hissetti. Gerçekten amacına ulaştığında ne olacaktı?

“Neden koca bir bina inşa ediyorsun ki, sana bir bina ayarlaya-

lım, orayı sinema salonuna çevir, olsun bitsin. Belediyenin bir yeri var, orayı sinemaya çevirtebilirsin" dedi Boro.

Suphi soğuk bir sesle, "Olabilir" dedi. "Ben kalıcı bir sinema salonu olsun istemiştim ama inşaatı falan uzun sürebilir. Hazır, buralarda biraz huzur varken bu işi bitirmek lazım."

Birkaç metre sonra sola sapıp Eski Çarşı'nın bulunduğu sokağa girdiler. Burada bir zamanlar bakırcı, hırdavatçı, sobacı, iplikçi, palancı, torbacı, kalaycı gibi esnaflar vardı. Şimdi kavranması zor bir kokuyla eskiyi anımsatsa da boşluktan başka bir şey görünmüyordu.

Eski çarşının yanında yöresinde yıkılmaya yüz tutmuş cumbalı evlere bakan Suphi, "Dedem bu mahallede yaşıyormuş anlaşılan, babamın anlattığına göre, cumbalı bir evleri varmış" dedi.

"Dedenin adı neymiş?"

"Albeg."

O sonu gelmez sıcak gün boyunca Suphi ile Boro birer antropolog havasında Hozat'ı gezdiler. Daha çok yaşlı insanların yüzündeki derin çizgilerden, insanın yalnızlığından, Hozat bir fikir kasabasıyken yaşanan olaylardan, gün boyunca vadilerde dolaşıp akşam eve eli boş dönen mantar toplayıcılarından söz ettiler. Dönüp duran bu kederli hikâyeler Suphi'nin biraz başını ağrıtıyordu fakat ardından başka fikirler geliyordu. Kapısına kilit vurulmuş hapishanenin sinemaya dönüştürülme fikri işte böyle doğdu. Hozat'ın eski hapishanesi bir müze olabilirdi ama sinemaya çevrileceği kimsenin aklına gelmezdi. Hapishane bir müze olsaydı, anımsanacak, anlatılacak çok şey olacaktı, bilimin bile yanıtını bulamadığı bir olgu olup dinleyenlerin yüreğini dağlayan bir aşk hikâyesi de bunlardan biriydi. Boro bu aşk hikâyesinin, ne kadar tarihin derinlerine gömülmüş olursa olsun, her zaman diri kalabilen narin bir ruha ait olduğunu düşünürdü. Her defasında anlatmaya bayılırdı. "O zamanlar, Hozat'ta saçlarını savurduğunda dünyayı etrafında döndürecek kadar güzel bir kadın yaşarmış" derdi. İşte bu aşk hikâyesi Suphi'ye ilham olmuştu. Heyecanla, "Hapishaneyi sinemaya çevirebiliriz" demişti.

Gerçekten de uygun bir binaydı. Devletin malıydı ama bir süreliğine Efendi adlı birine kiralanmıştı, binanın geçici sahibi Efendi'ydi.

"Gidip konuşalım, Efendi'yi tanıyorum" dedi Boro.

Akşam saatleriydi. Kırmızı bir top gibi ufukta kaybolmak üzereydi güneş. İki katlı, bahçeli evin önüne geldiklerinde kapıda bir

kedi vardı, evin bekçisi gibi, parlayan gözlerini Boro ile Suphi'ye dikmişti. Taş ev bir baştan öbür başa uzun balkonuyla, çardağıyla ve içinde dut ağacından cevize meyve ağaçlarının bulunduğu bahçesiyle bir konağı andırıyordu. Kapıyı çaldıklarında içerden gelen tabak çanak seslerini duydular. Akşam yemeği vaktiydi.

"Yanlış zamanda geldik galiba" dedi Suphi.

"Yok, aldırma. Burada kimse garipsemez bu tür davranışları, hatta sofralarına konuk olacağımız için sevinirler."

Kapı ağır ağır açıldı.

"Buyurun" dedi Efendi. Boro'yu tanımıştı. "Sen Hıdır'ın oğlu değil misin?"

"Evet, Hıdır'ın oğluyum. Adım, Boro. Bu da Almanya'dan geldi. Suphi."

"Buyurun, buyurun, içeri girin."

Misafirlerini içeri alıp yemek masasına buyur etti Efendi. Sofrada Hozat'ın ünlü tandır kebabı, sumaklı soğan, ayran ve açık ekmek (lavaş) vardı.

Efendi kaç kuşaktır Hozatlıydı. Atalarına özgü anlayışı sürdürüyordu; her şeyi yeniden yapmanın, yeniden bulmanın yollarını arardı. Yeniden yapmak için geçmişin bilgisine başvurur, geçmişten bulup çıkarır, icat ederdi. Hapishaneyi satın alarak onarıp iyileştirmeyi, atalarının doğanın sağaltım gücünden yararlanarak yaptıkları ilaçları burada yeniden yapmayı düşlüyordu. Suphi'nin hapishaneyi kısa bir süreliğine kiralamak istediğini duyunca şaşırdı.

"Kiralayıp ne yapacaksın?" diye sordu.

"Sinema" dedi Suphi.

Boro'nun gözlerinin içine baktı Efendi.

"Başın ağrıyacak bir iş değil, sadece bir gösterimlik film oynatılacak" dedi Boro. "Sen paranı alacaksın, hiçbir şeye karışmayacaksın."

"Nerelisin sen?" diye sordu Efendi, Suphi'ye.

"Buralıyım. Dedem bir zamanlar bu kasabada yaşarmış, soku kahvecisi Albeg. Duydunuz mu?"

"Biliyorum. Dedenin namı hâlâ sürer burada. Gençler bilmez ama biz yaştakiler bilir."

Efendi bunu söylerken Suphi'nin hapishaneyi sinemaya dönüştürüp yasadışı bir şey yapıp yapmayacağını, yasak bir film gösterilirse başına gelebilecek belaları düşünüyordu. Belki de bu yüzden aralarında geçen konuşmanın bir ucu geçmişte bir ucu gelecekteydi.

Geçmiş zifiri karanlıktı ama Efendi için en ufak bir anı kırıntısı bile yeterdi olayları anımsaması için. Havada güçlü bir korku olurdu hep: faili meçhul cinayetler, adam kaçırmalar, çatışmalar… Efendi bunları anımsamak istemezdi, çünkü anımsayınca gür kaşları ince birer çizgiye dönüşür, dudakları titrer, küçük gözleri dolardı.

Yemekten sonra çaylar içilirken Boro, kaymakam, polis, askeriye gibi gerekli mercilerden izin alınacağını, başkalarının hile ve düzenbazlıklarıyla pişmiş bu kasabada bir daha şiddetin kol gezmesine izin vermeyeceklerini coşkuyla haykırdı. Sanırsın hokkabaz, eli havada kavisler çizerek sözlerine eşlik ediyordu. Yine de Boro'nun bu tuhaf davranışlarındaki abartıya rağmen, rahatladı Efendi.

"Pekâlâ, önce yetkililerle konuşmamız gerekir. İzin verilirse hapishane sizindir" dedi.

Suphi eski hapishaneyi hemen görmek istiyordu. Aceleciliği, sabırsızlığı öyle ürkütücüydü ki bunu ancak Efendi ile Boro anlardı. Çünkü kasabadakilerde en önemsiz konuda bile "bir kez söylenir, bin kez düşünülür" mantığı hâkimdi. Bunun sebebi, tehlikenin nereden geleceğini bilememek, tahmin edememekti, yaşamın sınırlarını daraltan o kadar çok şey vardı ki.

"Sabah ola hayrola" dedi Efendi. "Ne acelen var?"

Böylece, ertesi gün sabah saatlerinde üçü birlikte kaymakamlığa gittiler. Suphi çektiği belgesel filmi uzun uzun anlattı. Filmin hikâyenin başladığı yerde gösterilmesini arzu ettiğini, bunun için de en uygun yerin kapanmış hapishane olduğunu düşündüğünü söyledi. Hapishanenin iç duvarlarını yıkıp binanın içini baştan sona yenileyecek, ışıklandıracak, perdesinden koltuğuna her şeyi yapıp bir gösterimlik kullanacaktı. İstenirse hapishaneyi eski haline getirebilirdi de. O zamanlar bölgede barış rüzgârları esiyordu. Sanki her yerde şenlik ateşi yakılmış, gürül gürül yanıyordu. Bu ateşin yüzü suyu hürmetine yetkililer filmi görüp izledikten sonra, film gösterilmeye uygunsa, hapishaneyi kullanabilecekti Suphi.

İşte o gün, Suphi sokağa ayak bastığında, ömründe ilk kez ansızın iyi bir iş yaptığına inandırdı kendisini. Filmi getirip yetkililere teslim etti. Birkaç gün beklemesi gerekiyordu, çünkü filmi izlemesi gerekenler hemen toplanmayabilirlerdi.

Öyle de oldu. Yetkililer ancak birkaç gün sonra toplanıp filmi izlemişlerdi. Efendi'ye haber verdiklerinde film daha yeni bitmişti. Birkaçının gözlerinde ıslaklık hisseden Efendi, bu işin olduğunu

anlamıştı ama ne olur ne olmaz diyerek sabırla kararın kendisine bildirilmesi için ayakta bekliyordu.

"Efendi, Suphi'ye izin çıktı" dedi içlerinden biri. Bu, sivil giyimli bir askerdi. "Bu film, bir daha böyle acılar yaşanmasın diye gösterilmelidir. Hapishaneyi sinemaya dönüştürdükleri sürede çalışanların başında duracaksın, binaya bir zarar verilmesin."

Suphi bu işin bu kadar kolay olacağını tahmin etmemişti. Fakat Efendi hapishanenin demir kilidini açıp kapıyı itince, kapı gıcırtısından neredeyse birkaç santim havaya sıçradı Suphi. Efendi, onun havaya sıçrayışını fark etti, bir şey demedi, bıyıklarını emerek içeri girdi. İçeriden öyle bir koku burnuna vurdu ki bunun, kilit altında tutulmanın kederiyle öfkesinin karışımı bir şey olduğunu düşünen Suphi bir an pişmanlık duydu, "keşke belediyenin yerini kullansaydım" dedi kendi kendine.

"Burada kimler hangi suçtan hapis yatmıştır, kim bilir?" dedi Efendi. Sesi boş binada, dört oda (eski koğuşlar), kocaman bir avlu, koridorlar derken duvardan duvara vurarak bir süre çınladı.

Elindeki hapishane anahtarını Suphi'ye uzatarak, "Al hayrını gör," dedi.

İşte, daha o dakika çalışmaya başladı Suphi. Çantasından çıkardığı kâğıt kalemle bir köşeye oturdu, yazdı çizdi, hapishanenin sinema salonuna çevrilmesinin tahminen birkaç ay süreceğini hesap etti. İşin bundan sonrasını Boro'nun takip etmesini istiyordu.

Böylece, Suphi'nin Berlin'e dönmek üzere yola çıktığı hafta başında, Boro üç işçiyle birlikte işbaşı yaptı. Dişsiz ağzıyla yürek dolusu gülen işçilerden biri iş buldukları için sevinirken, Boro dokunsan ağlayacaktı.

8

Sekiz ay sonra Nicole ile birlikte Berlin'den Hozat'a gelen Suphi'nin belgesel filminin galasına davet ettiği kişiler arasında müzisyenler, yazarlar, sinemacılar, şairler, politikacılar gibi pek çok tanınmış isim vardı. Galanın ünlüler geçidine dönüşeceğini düşünüyordu, hiç olmazsa, davet ettiği kişilerden birkaçının bu küçük kasabaya geleceğini tahmin ediyordu. Hapishaneden sinemaya dönüştürülmüş mekânın cazibesine kaç kişi kayıtsız kalabilirdi ki.

Kuşkusuz baş konuk Pervane'ydi. Suphi, annesini Hozat'a davet ederken, Feride ile Nezahat'ın da gelmelerini özellikle rica etmişti. Nezahat bunu bir fırsat bilerek hemen kabul etmiş, taşıdığı umutsuz aşkın için için yakan ateşiyle, Pervane'nin kâbusunun başladığı topraklara gitmek üzere kanatlanmıştı. Üç gün üç gece boyunca hazırlık yapmış, neredeyse tüm vücudunu ağdayla dağlamış, saçlarını bir zamanların modası şen dul stiliyle kabartmış, ayakkabıdan sutyene her parça giysiyi özenle seçmişti. Başlarında dolanan uğursuzluğu hisseden Pervane, Nezahat'ın bu garipliğini yine de gülümseyerek karşıladı. Nezahat'ın istemeyerek içine düştüğü bu aşk sevdası onu yalnızlaştırmıştı fakat aşkı bitmemiş, ömür boyu yanacak bir meşaleye dönüşüp yüreğine gömülmüştü.

Böyle olduğu içindi ki, "çoktan benim olmaktan çıktı" dediği Suphi'nin zamana yenik düşmeden süregelen ilk aşk heyecanını tekrar canlandırmak istiyordu Nezahat. Yüreğinde çürüyüp kalan o aşk ki yetmişinde de sekseninde de olsa yeniden dirilirdi.

Feride'nin heyecanı ise atalarının yurduna ilk kez gidecek olmasının verdiği bir heyecandı. Dahası ağabeyinin sürprizini merak ediyordu. Yıllar sonra, büyükanne dedikleri Dilif'le birlikte yanıp kül olan evin sahibinin hikâyesi de bu merakın tuzu biberi olmuştu. Evi bedelsiz olarak Siyamet'e bırakıp ortadan kaybolan Cevdet'in oğlu Samet bir televizyon kanalında, babasının Ankara'yı aşkı uğruna terk ettiğini, sevdiği kadınla evlenmek için Romanya'ya kaçak yollardan gittiğini, kimliksiz, pasaportsuz yıllarca hapiste yattıktan sonra salıverilip sevdiği kadınla evlendiğini ama Bükreş'te

Çavuşesku'ya karşı ayaklanan bir grubun arasındayken komünistlerin sıktığı kör kurşunlardan birinin babasına isabet ettiğini anlatmıştı. Bu olayı üç hafta önce televizyondan öğrenen Feride'nin, ağabeyinin de bu kadar şaşırtıcı bir sürprizle karşılarına çıkacağını düşündükçe aklı çıkıyordu. Cevdet'in asker arkadaşı, Siyamet'in ağabeyi Alaeddin hiç evlenmemiş, birkaç yıl önce de ebediyete göçmüştü. Suphi Hozat'a ilk geldiğinde amcasıyla görüşmek istemişti ama gide gide amcasının mezarına gitmiş, bu mezar ziyaretini Feride'ye şöyle anlatmıştı: "Kil rengi toprağın altında yatıyordu. Ben toprakla konuştum ama beni duyan ruhun toprağın dibinde değil, üstünde olduğunu hissettim."

"Ah, aziz Hozat! Suphi'ye neler yaptın sen böyle" diyerek annesiyle şakalaşan Feride'nin içi içini yiyordu aslında. Hozat'ın kötü geçmişe gebe olduğunu düşündükçe annesinin hali gözlerinin önüne geliyor, kulağına gelir gelmez hasretini çektiği dedikodu haberlerinden uzak bir dünyaya giriyordu.

Üç kadın Hozat'a bu duygularla geldiler. Borozlardan Ferhat Bey'in kızı Pervane'nin hayatta olduğunu öğrenen uzak akrabaları, üç kadını evlerinde misafir edip yün döşeklerde yatırdı. Çevresindeki her şey Pervane'ye bir mutluluk sunuyordu. Hozat'ın çevresi yeşillikle, doğadan yükselen güzel kokularla sarmalanmıştı, dereler şarıl şarıl akıyordu ki bazı yüksek dağların tepesi hâlâ karla kaplıydı. Fakat Pervane bu güzellikleri görmüyordu, coşkusuz, heyecansız hatta üstüne ölü toprağı serpilmiş gibiydi ki geçmişi saniyesi saniyesine yeniden canlandırmasını bilen belleğiyle geçmişi bitip tükenmez acılarla dolu vadiyi önüne seriyordu. Akrabaları için Pervane gizemli bir kadındı, gizemli ve üzgün. Bugüne kadar kimseyi ne aramış ne sormuştu. Şimdi neden çıkmıştı ortaya? Oğlu Suphi de tuhaf bir insandı, hiçbir ipucu vermeden herkesi merakta bırakmıştı, sonunda dağ fare doğurmazsa iyiydi.

Bunlar konuşuluyordu Hozat'ta. Gösterime iki gün kala son hazırlıkları yapıp eksikleri tamamlayan Suphi'nin ise aklı fikri filminin yaratacağı etkinin olası sonuçlarıyla meşguldü. Bu yüzden, iki gün boyunca odasından dışarı çıkmadı. Nicole ile birlikte konakladıkları evi Boro onlara ayarlamıştı. Ev yaz aylarında insan kaynıyordu, cıvıl cıvıldı, diğer aylarda ise farelere terk ediliyordu. Nicole evin her yerinde koşuşturan bu küçük ev sahiplerini seviyordu. Suphi ise fareyi görünce sandalyenin üstüne çıkıyordu. Farelerin insan

kulağını üfleyip uyuşturarak kemirdiğini duymuştu ki Nicole'e soru üstüne soru soruyordu.

"Kulağımı kemirmezler umarım."

"Korkma, yiyecekleri var, onlara peynir verdim."

Uyuyamayıp yatakta dönüp durmaktansa çalışmayı tercih eden Suphi, gözlerinin akı dönene kadar deli gibi çalıştığı iki gün iki geceden sonra şafak sökmeden kalktı, dışarı çıktı. Toprak buz tutmuştu, soğuk mu soğuk! Yürüdü. Hozat'ın arka yüzündeki pınara, gözeye vardığında buz gibi suya ağzını dayadı, kana kana içti. Buz gibi havanın ve buz gibi suyun diriltemeyeceği vücut yoktu fakat Suphi'nin vücudu soğuktan kurşun rengine dönüşse de uyuşuktu hâlâ. Gözenin başına oturdu. Bazen hayatın hayhuyu arasında bir huzur doğardı ki o huzurdan sadece Suphi'nin duyduğu bir ses yükselirdi. Şimdi o anlardan biriydi, o sese kulak kabartmıştı: Her şey dönüşümdür.

Bu dönüşümdür ki Suphi'yi başka yollara, başka varlıklara yöneltmişti. Aşkı bulduğu Nicole bu varlıkların en yücesiydi. Bu akşam belki hayatının ikinci büyük dönüşümünü yaşayacaktı. Kendini su yatağının kenarındaki incecik kırağıya benzetti. Eriyip gidecekti birazdan. Ki Suphi güneş yükselir yükselmez ısınan toprağa sere serpe yattı, kırağının eriyip gidişini seyrederken uyuyakaldı.

O gün, yani mayısın üçüncü günü akşam saatlerinde Pervane Geyik, Feride ve Nezahat, Marmorhaus Sineması'nı aratmayacak kadar güzel bir sinemaya dönüştürülmüş eski hapishanenin kapısından içeri giren ilk seyircilerdi. Salon baştan ayağa kırmızıydı. Duvarlar kırmızı renk duvar kâğıdıyla kaplanmış, yer kırmızı halıyla döşenmişti, koltuklar kırmızıydı. Salondaki birkaç kolon da kırmızıydı, görüş alanını bozmayacak bir planlamayla koltuklar kolonlara göre yerleştirilmişti. Zeminde sahne önünden başlayarak kademe kademe yükselen merdivenli bir düzenin ilk sırasına oturan Pervane tepeden tırnağa siyahlar içindeydi, benzi ise külrengiydi. Aklı ile duyguları arasında öylesine bir uçurum vardı ki bedeni giderek ağırlaşıyordu. Gözleri dolmuştu. Gözyaşlarını tutmak için başını öne eğiyordu ama nafile, gözyaşları parça parça kopup kirpiklerinden aşağı süzülüyordu.

Suphi işte o anda salondan içeri girdi. Üstü başı tiril tirildi: Siyah kunduranın üstüne düşen gri kumaş bir pantolon, beyaz bir

gömlek, gri kadifemsi bir ceket giymişti. Gözleri fır döndü ama hazırlık yapan birkaç kişiden ve Pervane, Feride, Nezahat'tan başka kimseyi göremedi. Annesinin yanına geldi.

"Anneciğim!.. Hoş geldin."

Pervane eliyle gözyaşlarını sildi ve oğluna sarılarak, "Neredeydin oğlum, ev sahibisin sen" dedi.

Tek başına Hozat gözesinde bırakın uyumayı uzun süre oturmaya bile cesaret edememesine rağmen, uykusuzluk ve yorgunluktan zayıf düştüğü için gözede öğlene kadar uyuyakalmış, uyandığında ise insanın koşullara göre her duruma ayak uydurabileceğine aklı iyice yatmıştı.

"Uyuyakalmışım anne, ama daha kimse gelmemiş. Kimse gelmezse biz oturup seyrederiz. Olur mu anneciğim?"

"Ah, güzel çocuğum, burası gerçekten hapishane miydi? Ne kadar güzel olmuş! Senin çocukken de aklın yatkındı böyle şeylere. Fanteziye de aklın yatkındı, biliyor musun? Olmadık şeyleri olmuş gibi anlatırdın; olağanüstü insanlar, insanın kanını donduran olaylar, pespembe dünyalar yaratırdın."

"Teşekkür ederim anneciğim. Fakat bunu daha sonra konuşuruz. Güzeller güzeli kız kardeşimi öpmedim. Yanındaki güzel kadın kim, Feride?"

Nezahat, Suphi'nin bu şakalarının altında gizli bir aşkın yattığını düşünürdü hep. Her sözcüğün, her davranışın, her sözün altında bir başka anlam arayışı onu mutlu ederdi. Gizemi severdi. Dünyanın baştan sona gizemle çevrili olduğuna, insanoğlunun bu gizemi çözmekle geçen ömrünün kıymetini bilmesi gerektiğine inanırdı ki Suphi'nin bu sözünün de bir işaret olduğunu düşündü. Suphi'nin Nicole ile mutlu bir birlikteliği vardı, bunu biliyordu, fakat yine de gönlüne laf geçiremiyordu. Arzuları birden ayaklanıyor, ürpertili aşırı bir coşkuya varıyordu.

"Bu mu?" dedi Feride ağız dolusu gülerek. "Bu evimizin kraliçesi."

Suphi kız kardeşine sarıldı, öptü. Sonra Nezahat'ı kucakladı.

"Buraya gelmekle beni çok mutlu ettin Nezahat. Teşekkür ederim."

Nezahat onun kendisininkine dokunan diri gövdesini hissetti. Fakat içinde garip bir ağırlığı olan bir şey duyunca yüreğine birdenbire ateşten bir damla düştü, gözlerini Suphi'den kaçırdı.

"Ben teşekkür ederim, Suphi, beni davet ettiğin için."

"Anne" dedi Suphi, Pervane'ye dönerek, "birazdan izleyeceğin filmle fantezilerimin ne kadar geliştiğini göreceksin. İşte, Nicole de geldi."

Nicole de çok şıktı. Berin'de özel gecelerde, özellikle bir tiyatro, opera ya da benzeri bir etkinliğe giderken giydiği, turkuaz bir elbise vardı üstünde ki bu onu bir kuğu kadar zarif gösteriyordu. Gelip üç kadını öylesine candan, öylesine içten selamladı ki, o an yaşadığı eski güzel günlere, Suphi'ye duyduğu ölmez aşka kapılıp gitmiş Nezahat bile büyük bir olgunlukla Nicole'ü karşıladı ve bu gecenin büyük, önemli gece olduğunu anladı. Ancak güzellikle hatırlanacak anıların böyle zamanlarda ortaya çıkması çok kötüydü! Aşkı uğruna yaptığı büyüler, baktırdığı fallar, uydurduğu rüyalar belirip belirip yitmişti. Aslında Cumhuriyet'in kendisine kazandırdığı özgürlüğün bilincinde bir kadındı. Hatta Atatürk'ün "Efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, meczuplar memleketi olamaz. En doğru, en hakiki tarikat, medeniyet tarikatıdır" sözlerini duvarına asacak kadar da şeyhlerle, büyülerle, meczuplarla ilgili zihninde kök salmış kötü anıları vardı. Fakat "Tanrı insana alabildiği kadar verir" sözü sanki Nezahat gibi insanlar için söylenmişti.

Bu arada, kadınlı erkekli onlarca insan sözleşmiş gibi aynı anda art arda içeri giriyordu. Bu insan akını içinde biri vardı ki Pervane onu görür görmez ne yapacağını bilemeden donakaldı. Kulakları büyümüş, burnu uzamış, iyice kocayıp kısalmıştı adam; elinde bastonu, usulca sallanan bir yapraktı sanki.

"Ah, Hıdır" diye içini çekti Pervane. "Bunca yıldan sonra…"

Bir süre öylece kalakaldı, ağzının tadı yokmuş gibi yutkundu. Bu karşılaşmanın belki de yaşamındaki son karşılaşma olduğunu anlıyordu. Bazı şeylerin artık sona ereceğini anlıyordu. Suphi'yi anlıyordu. Fakat ağzında bir kıvrımla başını sallayarak Hıdır'a öyle bir bakış bakıyordu ki içinden sular boşandığını hissediyordu.

Hıdır ise kendini şanslı sayıyordu. Buraya gelmesi yeni bir serüvenin başlaması, dört duvar arasında bazen tek kelime konuşmadan büyüyen yalnızlığının bir süreliğine de olsa sona ermesi, hayatının hız kazanması demekti.

Hıdır adeta coşkuyla haykırdı:

“Yağmur yağar yeşil otlar bitirir / Yel estikçe rayihasın getirir… Sonunda döndün demek.”

“Evet, döndüm” dedi Pervane.

“Gel sana şöyle bir bakayım.”

Külrengi saçlarını savurdu Pervane. Gülümsedi. İçinden kopup dudaklarının kenarında şişen bir gülümsemeydi, bir fırtına sanki! Hiçbir zaman o günkü kadar karmaşık bir ruh hali yaşamamıştı. Kötü değildi yaşadıkları, kederli de sayılmazdı, ama iyi de değildi, mutluluk da okunmuyordu yüzünden.

“Seni iyi gördüm Hıdır.”

“Sağ ol Pervane, sağ ol. İyi! Kime göre, sana mı?”

“Tabii bana göre.”

“İşte şimdi oldu” dedi Hıdır gülerek. “Ben bu toprakların asırlık meşe ağacıyım, unutma.”

Pervane, Cevizlidere Vadisi’nden çıkıp Hıdırların köyüne gittiğinde gövdesine yaslandığı meşe ağacını anımsadı. Gölgesine sığındığı Hıdır’ın gençliğini de.

“Gel yanıma otur.”

Hıdır güçlükle eğildi, kırmızı rahat koltuğa çöktü, bastonunu bacaklarının arasına aldı. Pervane’ye dönüp kimsenin duymayacağı bir sesle, “Buraya niye çağrıldığımızı biliyor musun?” diye sordu.

Pervane onun titreyen elini tuttu, okşayıp bıraktı. Ardından Cevizlidere Vadisi’nde yaşadıklarının hangisinin gerçek, hangisinin gerçekdışı olduğundan çoğu zaman şüphe ettiğini, aklının her zaman karıştığını, geceleri kalkarak Siyamet’e Suphi’nin öz oğlu mu, üvey oğlu mu olduğunu sorduğunu, bazen öz oğlu yerine Fener’in bebeğini o gölün kenarına gömdüğünü düşündüğünü, hatta kimileyin buna gerçekten inandığını, oğlunun, arkadaşı Fener’in, kocası Alişan’ın bir tek fotoğrafının dahi olmayışının, fotoğraflarına sarılıp ağlayamamasının verdiği öfkeyle yıllarca boğuştuğunu, bir gün gelir de gerçek ortaya dökülürse Suphi’ye ne söyleyeceğini düşünüp durduğunu, bu yüzden ruhunun acıyla kavrulup sevinci unuttuğunu, sonunda kendini işte bu hapishanede bulduğunu anlattı. Bunun yakarış mı, itiraf mı olduğunu anlamayan Hıdır titreyen elini bacaklarının arasına sıkıştırdı.

“Demek biliyorsun!”

“Tahmin ediyorum.”

“Yaa!”

"Sen biliyor musun?"

"Biliyorum" dedi Hıdır. "Oğlun evime geldi, misafirim oldu. Allah yalanı sever mi, sevmez. Ben de sevmem yalanı. Ma söylediklerim doğru mu, değil mi, şimdi ben de şüpheliyim. Hangisi doğru? Suphi öz oğlun mu, değil mi?"

"Öz oğlum" dedi Pervane.

"Toprağa verdiğin Suphi mi öz oğlun, yaşayan Suphi mi?"

Pervane bir süre bocaladı.

"Her ikisi de öz oğlum" dedi.

Hıdır'ın artık pek iyi seçemeyen gözleri yaşardı: pıt pıt pıt. Onu hüzünlendiren Pervane'nin çaresizliği değildi. Hüzün ki Pervane'nin değişmeyen kokusuyla içine sızmıştı sanki. Bir zamanlar Pervane'nin sırtında sallanan saç örgüsünü şimdi görebilmek, ona "soluk çiçek gibi mayhoş kokunu da, yağmurdan sonraki toprak gibi kokmanı da seviyorum" demek için neler vermezdi. Aradan onca zaman geçmesine rağmen Pervane'ye bunu söyleyebilir miydi? O zamanlar dili başka yöne gitmişti, düşünceleri başka yöne. Pervane'yi sevmişti ama bu sevgisini bir türlü dillendirememişti.

Salon tıka basa dolmuştu. Eski Hozat Sineması'nın son makinisti yukardaki kuş yuvasında büyük ânın gelmesini bekliyordu. Önce kırmızı perde yavaş yavaş açılacak, ardından beyaz perdeye Cevizlidere Vadisi'nin görüntüsü yansıyacaktı. Vadi uykudaymış gibi birden uyandığında evrensel topaç da dönmeye başlayacaktı.

Pervane ile Nicole gecenin kraliçeleriydi. Biri ölüme meydan okumuş, öbürü Azrail kılığında karşısına dikilmiş şeytansı babasına. İkisinin de ortak çok yönü vardı. Birbirlerine benzemiyorlardı, ırki özellikleri onların binlerce kişi arasında kolayca seçilmelerini sağlardı ama hayatın iki yüzü vardı: ilki görünen, öbürü görünmeyip söylendikçe, yaşadıkça bilinen. İşte bu iki yüzden ikincisinde onları biraraya getiren çok şey vardı.

"Gel, Nicole, gel burada otur, gözden uzak olan gönülden de ırak olur" dedi Pervane.

Nicole Feride'nin yerine geçip oturmuş, bir iki laf etmişti ki kırmızı perde ortasından ayrılıp ağır ağır kenarlara doğru çekildi. İlk toprak parçasının devasa görüntüsü beyazperdedeydi. Hafif bir müzik çalmaya başladı, kurtları kuzuya, kuzuları kurda döndüren bir ilahi gibi yayıldı salona.

"Bu gidişle işin sonu nereye varır?" diye düşündü Pervane. Kendini olacaklara hazırlamıştı fakat sanki bir iple sıkıca bağlanmış, olduğu yerde sağa sola yalpa vuran bir tekneye benziyordu.

Suphi sahneye çıkıp alkışlar eşliğinde sağ elini sol göğsünün üstüne koydu, seyircileri selamladı.

"Hoş geldiniz!"

Sahnedeki ışık değişti. Suphi ışığı aşıp başka bir evrene geçmişti sanki. Perdeye doğru yürürdü, parmağıyla beyaz perdeye yansımış toprağı işaret etti. Toprak büyüdü, değişti, bir vadiye dönüştü. Şimdi perdede Cevizlidere Vadisi'nin görüntüsü vardı. Suphi bir iki adım daha yaklaştı vadiye, sahnenin ucuna gelip durdu.

"Bu vadi öldüğüm ve doğduğum yerdir" dedi.

Sahnenin gidip gelmeye, koltukların sağa sola sallanmaya başladığını sanan Pervane'ye bakarak söylemişti bunu. Pervane'nin o yorgun, soluk, çukura kaçmış mercan gözlerine bakarak ki o anda bu gözlerin bir şey görmediği belliydi. Sahnenin sağındaki köşede bir sehpa, sehpanın üstünde camgöbeği bir tabak, tabağın içinde bir zarf vardı. Suphi yavaşça oraya yürüdü, zarfı aldı, sahnenin ortasına gelip durdu.

"Elimdeki bu mektup beni bağışlayan, annemi babamı öldüren katilin bana gönderdiği mektuptur" dedi ve elindeki zarfı yavaş yavaş açtı.

İşte o anda yıllardır içten içe bildiği şeyi şimdi bilinciyle kavradı Pervane. Suphi'nin açıp okumaya başladığı mektubun her sözcüğü dikkatle dinliyordu. Hayal gücünün yarattığı o uçsuz bucaksız kederden daha da kederli bir havası olan gerçeğin rüzgârına kapılan Suphi'nin tok sesi herkesi etkilemişti.

Mağarada kaç kişi var, kaçı kadın, kaçı erkek, kaçı çocuk bakmadan rastgele ateş açarak hepsini öldürdük.

Pervane ürperdi. Sanki oğlunun kanı yüzüne sıçramıştı. Salonun loş ortamında Hıdır'ın elini aradı, bulup tuttu.

"Üzülme" diye fısıldadı Hıdır. "Hiçbir üzüntü geçmişe çare olmaz."

Suphi sesinin bazen titrediğini hissediyor, gözlerini mektuptan her kaldırışında annesine bakıyordu ki sesinin en yumuşak hali bile Pervane'yi girdaba kapılmış gibi içine çekiyordu.

"Bu adamı nerede buldu?" diye fısıldadı Pervane.

"Ben buldum" dedi Hıdır.

"Unutmadın demek!"

Mektubu okuyup bitiren Suphi, "Bu kötü olaylar olmak zorunda değildi" diyerek mektubu özenle katladı, zarfa yerleştirip cebine koydu. "Ailemin katili, bu mektubu yazan adam, yıllar sonra mağarada düşürdüğü saatine kavuştu. Mektupta sözü edilen bebek gerçekten ben miyim bilmiyorum. Fakat o bebek ben isem, ben de yıllar sonra gerçeği öğrenmiş olacağım."

Sahnede bir sağa bir sola dolanan Suphi'nin o yeşil, hiçbir şeyi kaçırmayan gözleriyle sık sık kendisine baktığını gören Pervane'nin sanki bütün benliği değişmiş, belli bir uzaklığa çekilmişti. Hıdır'ın elini sıkıp sıkıp bırakıyordu.

"İzleyeceğiniz bu belgesel benim hikâyem olduğu kadar hayata katlanabilmek için ağır zırhlara bürünmüş annemin de hikâyesidir" dedi Suphi. "Benim hikâyem olduğu kadar geleceğin de hikâyesidir. Benim hikâyem olduğu kadar köstekli saatin sahibi Hulusi Uluöz'ün de hikâyesidir. Hikâyeler vardır, fırtınalarda, siste, karanlıkta yol bulmamıza yardım ederler. Bu hikâye onlardan biridir."

Ve salon usulca karanlığa gömüldü. Bir alkış ki salon dolup taştı. Suphi sahneden indi, gelip Nicole'ün yanına oturdu, elini tuttu. Nicole dönüp kocasının yanağına bir öpücük kondururken, film vadideki doruğun birkaç metre aşağısında kümelenmiş küçük bir ağaçlıktaki bir kıpırtıyla başlıyordu. Derken, ağaçların arasından şekli belirsiz bir yaratığın çıkmasıyla gözden yitmesi bir oldu. Bu, bir kuşgörmezdi. Kuşgörmezin yerini ise patikada yürüyen bir kafile aldı, ama uzak, bulanık bir görüntüydü. Filmdeki dış ses, Cevizlidere Vadisi'ne ayak basan kafilenin nereye gittiğini, başında kimlerin olduğunu, vadinin neresinde saklanacaklarını anlatıyordu.

Pervane filmin yumuşak başlangıcına şaşırmıştı. Fakat ilerleyen dakikalarda beyazperdeye yansıyan Hıdır'ın yüzünü görünce "Eyvah!" dedi kendi kendine. Hıdır'ı ilk gördüğü ânı anımsadı. Keskin, öfkeli sözlerini de. Pervane'nin ömründe yer alan pek çok keder gibi, bu kederin yıkıcılığı da bazı şeyleri feda edişine dayanıyordu. O günlerin Pervane'si, kısmen eski yaralarını kapatmış bugünkü Pervane'den çok farklıydı. Belki de eski yaraların kapanmasına zihninin yarattığı seraplar neden olmuştu. Bu yüzden geçmiş bazen

karanlığa gömülüyor, zihnini kurcaladıkça karanlık yayılıp belleğini yutuyordu. Şimdi birazdan tüm gerçeği haykıracaktı Hıdır: "Pervane senin adını değiştirmiş, Hidayet olmuş Suphi" diyecekti ki Pervane o günkü kararının doğru olduğuna inanıyordu, yüreğini açıp baksalar bunu görürlerdi.

Bu hikâyenin en içler acısı kısmı burasıydı belki de. Çünkü bir gerçeği başka bir gerçekle örtmek içler acısıdır, Pervane'nin yaptığı da buydu.

Pervane gerçeği yüzüne çarpan beyazperdeye donmuş gibi bakarken, Hıdır diyordu ki:

"Pervane seni kucakladığı gibi mağaradan çıkardığında senin ismini de değiştiriyor. Oğlunun ismini veriyor sana: Suphi. Bunu şimdi reddedebilir misin? Ben Suphi değilim, benim adım Hidayet diyebilir misin?"

Pervane, Hıdır'ın yüzünde adeta bütün kavrayış sınırlarını aşan bir sükûnet hissetti. Şimdi yanında oturduğu Hıdır'a dönüp yüzüne baksa mı? Hayır. Çünkü aklından hiç çıkmayan anlar beyazperdede canlanıyordu.

Senin adın Suphi olsun, ister misin? Ha? Benim oğlum olmak ister misin? Ben söyleyemem sana annenin kanıyla beslendiğini, seni o mağarada gördüğümü. Senin adın Suphi olsun. Ben ömrümün geriye kalan bölümünde yine Pervane olup, sen ise bir zamanlar adının Hidayet olduğunu bilmeden Suphi ol, yaşa. He mi?

Aslında olağan bir merhamet, olağan bir davranıştı yaptığı, yani Hidayet'i alıp mağaradan çıkması, oğlunun yerine onu sahiplenmesi. Fakat sonrası olağanüstü bir acımasızlıktı, yıllarca bencilliğinin kölesi olmuş Pervane, üç maymunu oynamış, gerçeğin bilinmesi için parmağını bile oynatmamıştı. Fakat bu hikâyenin trajedisi Hıdır'ın şu sorusunda gizliydi: "Ne yaptı bu insanlar? Allah aşkına, bu insanlar size ne yaptı?"

Pervane Geyik, şiddetin bulaşıcı bir yanı olduğu gibi, merhametin ve vicdanın da bulaşıcı bir yanı olduğu kanısına varmıştı. Karanlıkta sırtını koltuğuna dayamıştı. Ankara'ya yük treniyle yaptıkları o uzun yolculukta nasıl önüne geçilmez bir umutla doluysa, şimdi de aynı umutla, o lanet terörden uzakta ölmeye hazırlanıyor gibiydi. Hayatının en büyük amacı Suphi'ye huzur dolu bir yaşam

sunmaktı. En büyük tutkusu onun öz oğlu olduğuna inanmaktı. Bunu başarmıştı. Hiçbir zaman, ta ki o âna kadar, Suphi'nin gerçeği öğrenip kendisinden uzaklaşacağını düşünmemişti. Yine de kimileyin olup bitenlerin ötesini gördüğünü düşünürdü. Suphi'nin bir gün nasıl olsa bir şekilde kendi hikâyesinin kayıp anlarını öğreneceğini bilirdi. Bunu bilmekten korkmazdı, aksine yüreğinin bu gizli acıdan kurtulacağını düşünürdü.

Pervane, Hulusi'nin son sözlerini duyunca kendinden geçti. Zavallı adam, Suphi'nin bir zamanlar annesine gösterdiği saati uzatıp alması için Suphi'ye yalvarırken, eşikte Sezen görünüyordu. Sonra kayıt kesiliyordu.

Pervane nedense oğlunun elini kana buladığını, Hulusi'nin ölmeden hemen önceki halini de kameraya kaydettiğini düşündü. Filmdeki dış ses, Suphi'nin Hulusi'yi öldürmek istediğini o kadar etkili anlatıyordu ki bu sahne seyirciyi de işkillendirmişti. Salonda ah vah sesleri yükseliyordu.

Pervane eğilip Hıdır'ın kulağına fısıldadı: "Elini kana bulamamıştır umarım."

Hıdır gülümseyerek, "Yok, bulamamıştır" dedi.

Derken ilerleyen dakikalarda, belgeseli adeta bir sisin içinden seyreden Pervane kendinden geçmişti ki salonda bir alkış koptu. Perdede belgesel filmin jeneriği akarken alkışlar artıkça arttı ve salon yavaş yavaş aydınlandı.

"İyi misin Pervane?" dedi Nicole.

"İyiyim kızım, iyiyim."

Kaderin dokuduğu ağlardan süzülürcesine çalan kederli müziğin sesi düştü, inceldi, sonunda hepten sustu.

Suphi tekrar sahneye çıktı.

"İşte, hikâyenin sonu" dedi. "Mutlu bir son değil ama ben öyle bitmesini istiyorum. Şimdi bize birkaç söz söylemesi için, beni beslendiğim kanda boğulmaktan kurtaran kadını, sevgili anneciğimi sahneye davet ediyorum?"

Pervane'nin dizlerinin dermanı yoktu, Hıdır'ın yardımıyla ayağa kalktı, yavaş yavaş yürüyüp sahneye çıktı. Suphi'nin her şeyi olgunlukla kabullenmiş olmasından ötürü mutluydu ama sahneye çıkar çıkmaz sanki gövdesinin ta ortasından kırıldı.

"Elimi bırakma" dedi Suphi'ye alçak sesle. Gevşeyip kırışan dudaklarının, çenesinin, yanaklarının sarkan etlerinin titrediğini

hissediyordu. Sanki çok derinlerinden yeni bir korku, yeni bir azap doğuyordu.

Suphi'nin gözlerinin içine bakarak, "Sinemayı çok seven babanın biricik hayaliydi bu" diye başladı söze. "Hozat'ta bir sinema salonu açmak düşünü hiç yitirmedi Siyamet. Fakat ömrü buna yetmedi." Bir eliyle oğlunun elini sımsıkı tutmuştu, öbür eli de boşlukta sözcüklerine eşlik ediyordu. Terliyordu, su kesmişti vücudu. "Bana gelince, pamuk ipliğine bağlı hayatım sadece ağzı sıkılığımdan, korkudan, endişeden ibaret değil tabii. Bazı şeyleri kaybetmekten korktum, hayatın bazı güzelliklerini belki bu sır uğruna heba ettim ama seni oğlum, Hidayet, seni Suphimin yerine koymasaydım yaşayamazdım, Suphi… Yaşayamazdık."

Daha fazla konuşamadı. Beni buradan indir, dercesine Suphi'ye baktı. Bir suçluluk duygusu yaşamıyordu, o yönden içi rahattı ama vadinin ürkütücülüğü ve ağaçlar rüzgârda sallanırken, kuşlar ötüp yırtıcılar kükrerken bile hissettiği sessizlik içindeydi hâlâ.

"Benim diyeceklerim bunlar evladım" dedi.

Suphi annesinin koluna girdi, ona koltuğuna kadar eşlik etti. "Bu soğukta bu kadar terlemen hiç iyi değil anne. Dur, sana mendil vereyim." Ceketinin cebinden işlemeli bir mendil çıkarıp Pervane'ye uzattı.

"Bu mendili hatırlıyor musun anne?"

"Hatırlıyorum" dedi Pervane.

"Bunu hep cebimde taşıyorum."

Pervane ne bir karşılık verdi ne de Suphi'nin son sözünü duyduğuna dair bir işaret. Yavaşça eğilip Hıdır'ın yanına, koltuğa çöktü. O sırada, sahnenin arkasından zar zor duyulan yumuşak, kederli ses geliyordu, giderek yükselip salonu sardı:

Uçurumun kenarına gelene kadar
Yoktu ki hiçbirimizin kanatları

Yıllarca belleklerde yaşayan gizem işte böylesi bir bahar günü çözüldü. Dışarıda buz gibi bir hava vardı. İçerisi de sıcak sayılmazdı ama hapishanenin kalın taş duvarları ıslah ederdi soğuğu da sıcağı da. İnsanın ıslahına gelince pek emin olmamak gerekir.

O gece bir eli Feride'nin, öbür eli annesinin kolunda sinemadan çıkıp caddede yürürken, "Anne, yarın Suphi'nin mezarını ziyarete gidelim mi?" diye sordu Suphi.

Geceyi geçirecekleri evin sokağına girene kadar sessizliğini korudu Pervane. Onun başka insanlar gibi, vadide geçen kendi tarihini düşünme, yaşama, o anıları yâd etme şansı olmamıştı. Az önce izlediği film kendini korumak için yaptığı duvarları yıkmıştı ama şimdi böyle doğrudan doğruya karşılaştığı soruya ne cevap verecekti? Sanki hiç var olmaması gereken birinden söz ediyordu Suphi. Düpedüz karşısında duran ama yine de bir şekilde olmayan biri: Suphi!

"Olur, gidelim oğul" dedi.

Max Frisch
Montauk
Mavi Sakal

Orhan Pamuk
Babalar, Analar ve Oğullar
Cevdet Bey ve Oğulları – Sessiz Ev – Kırmızı Saçlı Kadın
Şeylerin Masumiyeti
Balkon / Fotoğraflar ve Yazılar

A.N. Wilson
Tolstoy

Behçet Necatigil
Konuş ki Göreyim Seni
Vaktin Zulmüne Karşı – Düzyazılar 3
Dost Meclislerinde Kasideler

Camille Laurens
On Dört Yaşındaki Küçük Dansçı

Javier Marias
Berta Isla

Yıldıray Erdener
Kars'ta Çobanoğlu Kahvehanesi'nde Âşık Karşılaşmaları – Âşıklık Geleneğinin Şamanizm ve Sufizmle Olan Tarihsel Bağları

Franz Kafka
Şato
Ceza Sömürgesi

Amin Maalouf
Uygarlıkların Batışı

Hal Herzog
Sevdiklerimiz, Tiksindiklerimiz, Yediklerimiz – Hayvanlar Hakkında Tutarlı Düşünmek Neden Bu Kadar Zordur?

Nâzım Hikmet
Benerci Kendini Niçin Öldürdü
Kemal Tahir'e Mahpushaneden Mektuplar

Ahmet Ümit
Aşkımız Eski Bir Roman

Metin And
Dionisos ve Anadolu Köylüsü
Kısa Türk Tiyatrosu Tarihi

Doğan Tekeli
Çebiş Evi'nden Hisar Tepe'ye

Doğan Yarıcı
Hodan

Abdülhalik Renda
Günlükler 1920-1950

Elif Sofya
Hayhuy

William Faulkner
Emily'ye Bir Gül – Seçme Öyküler

Elmore Leonard
Bücürü Ayarla
Rom Kokteyli

Emily Ruskovich
Idaho

Uğur Kökden
Unutmayı Bir Öğrenebilsem

Ömer F. Oyal
Gemide Yer Yok
Önceki Çağın Akşamüstü

Paul Signac
Eugène Delacroix'dan Yeni-İzlenimciliğe

Philippe Soupault
Görünmeyen Yönleriyle

Derviş Zaim
Ares Harikalar Diyarında
Rüyet

Ahmet Emin Yalman
Naziliğin İçyüzü

Romain Rolland
Jean-Christophe 3

Marianna Yerasimos
Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi'nde Yemek Kültürü
İstanbullu Rum Bir Ailenin Mutfak Serüveni

Ali Teoman
Yazı, Yazgı, Yazmak

Yüksel Pazarkaya
St Louis Günleri

Waller R. Newell
Tiranlar – Gücün, Adaletsizliğin ve Terörün Tarihi

Nursel Duruel
Geyikler, Annem ve Almanya
Yazılı Kaya

Oktay Rifat
Elleri Var Özgürlüğün
Perçemli Sokak
Yaşayıp Ölmek Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler

Oliver Sacks
Bilinç Nehri

Ali Özuyar
Hariciye Koridorlarında Sinema

İpek Çalışlar
Latife Hanım

Jean-Louis Fournier
Otopsim

Betül Tarıman
Maksatlı Makastar

Cemal Süreya
Göçebe
Beni Öp Sonra Doğur Beni

Arthur Schopenhauer
Aşkın Metafiziği

Haz. Sula Bozis, Seza Sinanlar Uslu
İvi Stangali – Ressamı Hatırlamak

Bella Habip
Kültür ve Psikanaliz – Sinema, Edebiyat ve Güncelin Psikanalizi

Benny Anderson
İşte Söyledim – Seçilmiş Şiirler

Claudio Magris
Tuna Boyunca

Publius Ovidius Naso
Dönüşümler I-XV

Donald W. Winnicott
Piggle – Küçük Bir Kız Çocuğunun Psikanalizle Tedavisinin Öyküsü

Rachel Cusk
Övgü

Sue Gerhardt
Sevgi Neden Önemlidir? – Şefkat Bir Bebeğin Beynini Nasıl Biçimlendirir?

David Lewis-Williams
Mağaradaki Zihin

Hasan Gören
Altı Yaprak Üstü Bulut

Marianna Warner
Bir Zamanlar Bir Ülkede... – Masalların Kısa Tarihi

David Wootton
Bilimin İcadı – Bilim Devrimi'nin Yeni Bir Tarihi

Edip Cansever
Kirli Ağustos

Furuğ Ferruhzad
Rüzgâr Bizi Götürecek – Toplu Şiirler

Nasser Saffarian
Ah Ayetleri – "Furuğ Ferruhzad Hakkında Söylenmemiş Sözler"

Orhan Duru
Bırakılmış Biri

Ralf Rothman
Baharda Ölmek

Enis Akın
Müjgan

Joseph Kessel
İblisin Oyunu

Lâle Müldür
Tehlikeliydi, Biliyordum

Marc Augé
Biri Sizi Bulmaya Çalışıyor
Unutma Biçimleri

Erlend Loe
Kadının Fendi

Evangelia Balta
Karamanlı Yazınsal Mirasının Ocaklarında Madencilik

Tarık Dursun K.
Alo, Harika Hanım Nasılsınız?

William Carlos Williams
Seçme Şiirler

Faruk Duman
Kaptan Kanca'nın Bir Macerası

Halit Ziya Uşaklıgil
Saray ve Ötesi

Megan Hunter
Sondan Sonra

Ferdi Çetin
Evimizi Böyle Yaktım

Sergen Çirkin
Güney Sibirya Arkeolojisi ve Şamanizm

Onat Kutlar
Gündemdeki Konu
Yaşanmış Ağır Bir Ezgi

Forrest Gander
İz
Şairin Vedası

Gotthold Ephraim Lessing
Minna Von Barnhelm

Hélène L'Heuillet
Komşuluk
İnsanların Birlikte Varoluşu Üzerine Düşünceler

Hüseyin Kıran
Dağ Yolunda Karanlık Birikiyor
Resul

İlhan Berk
Bir Liman Üç Öykü
Galileo Denizi
Şiirin Çizdiği

Tuğba Doğan
Nefaset Lokantası

Nuran Tezcan
Seyyahın Kitabı – Evliyâ Çelebi Üzerine Makaleler

İ. S. Turgenyev
Klara Miliç

Nezihe Meriç
Menekşeli Bilinç

Necmi Sönmez
Paris Tecrübeleri
École de Paris – Çağdaş Türk Sanatı: 1945-1965

Roy Jacobsen
Beyaz Deniz

Sean Mcmeekin
Osmanlı'da Son Fasıl –
Savaş, Devrim ve Ortadoğu'nun Şekillenişi
1908-1923

Gulam Hüseyin Sâedi
Dendil

Hüseyin Ferhad
Nihayet Bir Cümledir İnsan

Mine Söğüt
Gergedan

Selçuk Demirel
Kıyıda Tek Başına
PSİ – Bilinçaltından Gerçeküstüne

Gülten Akın
Bütün Eserleri I

Stella Rimington
Kıl Payı

Turgut Uyar
Divan

Evin İlyasoğlu
Ben Leyla Gencer – La Diva Turca

Ursula Reinhard
Türk Âşık ve Ozanları

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER